

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
ÖZEL HUKUK PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRK İŞ HUKUKUNDA SPORCULARIN YERİ

Özlem ÇAKMAK

Danışman
Prof. Dr. M. Refik KORKUSUZ

İZMİR - 2023

TEZ ONAY SAYFASI

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “*Türk İş Hukukunda Sporcuların Yeri*” adlı çalışmanın, tarafımdan, akademik kurallara ve etik değerlere uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

....../....../2023

Özlem ÇAKMAK

ÖZET
Yüksek Lisans Tezi
Türk İş Hukukunda Sporcuların Yeri
Özlem ÇAKMAK

Dokuz Eylül Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Özel Hukuk Anabilim Dalı
Özel Hukuk Programı

Sporcu sözleşmeleri, profesyonel sporcu ile spor kulübü arasında akdedilen sözleşmelerdir. Bu sözleşmeler profesyonel sporcuların iş görme edimleri karşılığında spor kulüplerinin ücret ödeme borcu altına girdiği bir sözleşme türüdür ve ilgili Federasyon tarafından tescil edilmelidir. Türkiye’de hukuki düzenlemeler çerçevesinde profesyonel spor dalı olarak sadece futbol kabul edilmektedir. Bununla birlikte basketbol, voleybol, güreş gibi birçok spor dalında da fiili profesyonellik mümkündür. Şöyle ki sporcu, o sporu keyfi olarak değil de kulübünden ücret almak koşuluyla yapıyorsa her ne kadar o spor dalı bir hukuki düzenleme ile açıkça veya zımnen profesyonel olarak tanınmamış olsa da bu sporcunun profesyonel sporcu olarak nitelendirilmesi gerekmektedir.

Ülkemizde sporcular, 4857 sayılı İş Kanunu’nun “İstisnalar” başlıklı 4/g maddesi gereğince İş Kanunu’nun kapsamı dışında bırakılmıştır. Dolayısıyla sporcuların kulüpler ile yapacakları sözleşme hakkındaki esaslar öncelikle her spor federasyonunun resen düzenlediği talimatlar doğrultusunda belirlenecek, bu düzenlemelerde eksiklik olması halinde ise Türk Borçlar Kanunu’nun “Genel Hizmet Sözleşmesi” hükümleri uygulanacaktır.

Sendikalar Kanunu’ndan yararlanabilmek için İş Kanunu anlamında işçi sayılma şartı aranmamaktadır. Dolayısıyla Borçlar Kanunu anlamında hizmet sözleşmesi ile çalışan ve kulüplerinde ücret alarak spor yapan profesyonel sporcuların sendika kurmalarında veya sendikaya üye olmalarında bir engel bulunmamaktadır. Bununla birlikte ülkemiz açısından profesyonel sporda sendikalaşma kültürünün oldukça zayıf olduğu söylenebilir. Ayrıca 6356 Sayılı *Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu’nda* düzenlenen ağır yetki koşulları

nedeniyle sporcular sendikalara üye olabilseler de toplu iş sözleşmesi hakkında yararlanmaları mümkün görünmemektedir. İş Sağlığı ve Güvenliği Hukuku'nda ise 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun 3/b maddesi uyarınca hizmet sözleşmesi ile çalışan sporcuların da iş sağlığı ve güvenlikleri güvence altına alınmıştır. Bir hizmet sözleşmesine dayanarak çalışan profesyonel sporcuların 5510 sayılı Sosyal Güvenlik Kanunu'nun 6. maddesinde yer alan sigortalı sayılmayan kişilerden olmadığı dikkate alındığında kural olarak 5510 sayılı Kanundan yararlanabileceklerini ve sigortalı sayılacaklarını söylemek mümkündür.

Spor faaliyetleri gerçekleştirilirken taraflar kaçınılmaz olarak birbirlerine zarar vermektedirler. Sporcu kabul edilen risk kapsamında sportif faaliyetin icrasından doğan tehlikeleri kabullenmektedir. Bununla birlikte gerek spor müsabakasının kurallara uygun olmayan bir ortamda yapılmasından gerek oyun kurallarının izin vermediği sertliklerden kaynaklanan ölüm ve yaralanmalardan dolayı hukuki sorumluluk doğacaktır.

Anahtar Kelimeler: İş Hukuku, Borçlar Hukuku, Spor Hukuku, Hizmet Sözleşmesi, Spor, Sporcu, Toplu İş Hukuku, Sosyal Güvenlik Hukuku, Sporcuların Sendikal Hakları, Hukuki Sorumluluk

ABSTRACT
Master's Thesis
Status Of Athletes In Turkish Labor Law
Özlem ÇAKMAK

Dokuz Eylül University
Graduate School of Social Sciences
Department of Private Law
Private Law Program

Athlete contracts are contracts concluded between a professional athlete and a sports club. These contracts are a type of contract under which sports clubs are obliged to pay wages in return for the performance of professional athletes and must be registered by the relevant Federation. In Turkey, only football is recognized as a professional sport in terms of legal regulations. However, de facto professionalism is also possible in many sports such as basketball, volleyball and wrestling. In other words, if the athlete does the sport not arbitrarily but on the condition of receiving a fee from his/her club, the athlete should be qualified as a professional athlete, even though the sport is not explicitly or implicitly recognized as professional by a legal regulation.

In our country, athletes are excluded from the scope of the Labor Law pursuant to Article 4/g titled "Exceptions" of the Labor Law No. 4857. Therefore, the principles regarding the contracts to be concluded by the athletes with the clubs will be determined primarily in line with the instructions issued ex officio by each sports federation. If there is a deficiency in these regulations, the "General Service Contract" provisions of the Turkish Code of Obligations will be applied.

In order to benefit from the Law on Trade Unions, there is no requirement to be considered an employee in the sense of the Labor Law. Therefore, there is no obstacle for professional athletes who work with a contract of employment in the sense of the Code of Obligations and who play sports for a fee in their clubs to establish a union or become a member of a union. However, in terms of our country, it can be said that the unionization culture in professional sports is quite

weak. In addition, due to the heavy authorization conditions regulated in the Law No. 6356 on Trade Unions and Collective Bargaining Agreements, it does not seem possible for athletes to benefit from the right to collective bargaining even if it is possible for them to become members of trade unions. Pursuant to Article 3/b of the Occupational Health and Safety Law No. 6331, athletes working under a contract of employment are also secured in terms of occupational health and safety. Considering that professional athletes working under a contract of employment are not among the persons who are not considered insured under Article 6 of the Social Security Law No. 5510, it is possible to say that they can benefit from the Law No. 5510 and will be considered insured.

While carrying out sports activities, the parties inevitably harm each other. The athlete accepts the dangers arising from the performance of the sporting activity within the scope of the acceptable risk. However, legal liability will arise due to deaths and injuries arising from both the sports competition being held in an environment that is not in accordance with the rules and the harshness not permitted by the rules of the game.

Keywords: Labour Law, Obligations Law, Sports Law, Contract Of Employment, Sport, Athlete, Collective Labour Law, Social Security Law, Union Rights Of Athletes, Legal Liability

TÜRK İŞ HUKUKUNDA SPORCULARIN YERİ

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI	ii
YEMİN METNİ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR	xiii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

SPOR HUKUKUNA GENEL BİR BAKIŞ VE SPORCU SÖZLEŞMELERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

I. SPOR HUKUKUNA GENEL BAKIŞ	3
A. Spor Hukukunun Tanımı	3
B. Spor Hukukunun Gelişimi	4
C. Spor Hukukunun Özel Hukuk- Kamu Hukuku Ayrımındaki Yeri	5
D. Spor Hukukunun Anayasal Boyutları	7
E. Spor Hukukunun Kaynakları	8
F. Sporda Amatörlük ve Profesyonellik Kavramları	11
II. SPORCU SÖZLEŞMELERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	13
A. Türk Hukukunda Sporcu Sözleşmeleri	13

B. Sporcu Sözleşmelerinin Hukuki Niteliği	14
C. Sporcu Sözleşmesinin Benzer Sözleşme Türleri ile Karşılaştırılması	19
1. Hizmet Sözleşmesi ile Karşılaştırılması	19
2. Vekalet Sözleşmesi ile Karşılaştırılması	21
3. Ticaret Sözleşmesi ile Karşılaştırılması	22
4. Eser Sözleşmesi ile Karşılaştırılması	23
5. İş Sözleşmesi ile Karşılaştırılması	24
D. Sporcu Sözleşmelerinin Tarafları ve Unsurları	25
1. Sporcu Sözleşmesinin Tarafları	25
2. Sporcu Sözleşmesinin Unsurları	27
E. Sözleşmenin Kurulması ve Hükümlerini Doğurmaya Başlaması	32
F. Sporcu Sözleşmelerinin Şekli	35
G. Sporcu Sözleşmelerinde Tarafların Hak ve Borçları	36
1. Sporcuların Temel Borçları ve Hakları	36
a. Sporcuların Borçları	36
(1) İş Görme Borcu	36
(2) Özen ve Sadakat Borcu	37
(3) Talimatlara Uyma Borcu	39
(4) Diğer Borçlar	39
b. Sporcuların Hakları	41
(1) Yıllık Ücretli İzin Hakkı	41
(2) Ücret Talep Etme Hakkı	42
2. Kulüplerin Temel Borçları ve Hakları	43
a. Kulüplerin Borçları	43
(1) Ücret Ödeme Borcu	43
(2) Sporcuyu Koruma ve Gözetme Borcu	43

(3) Araç ve Gereç Sağlama Borcu	44
(4) Eşit Davranma Borcu	45
(5) Kulübün İdari Konularla İlgili Borçları	45
(6) Sporcunun Sigortalanmasıyla İlgili Borçları	46
b. Kulüplerin Hakları	48
(1) Disiplin Cezası Verme Hakkı	48
(2) Sporcunun Özel Hayatıyla İlgili Hakları	48
H. Sporcü Sözleşmelerinde Borca Aykırılığın Sonuçları	49
1. Genel Olarak	49
2. Sözleşmenin Sona Ermesi	50
a. Kendiliğinden Sona Erme	50
b. Tarafların Anlaşmasıyla Sona Erme	51
c. Fesih Yoluyla Sona Erme	52
(1) Profesyonel Futbolda Sözleşmenin Feshi	53
(i) Sporcunun Sözleşmeyi Fesih Hakkı	54
(ii) Kulübün Sözleşmeyi Fesih Hakkı	56
(2) Basketbolda Sözleşmenin Feshi	58
(i) Sporcunun Sözleşmeyi Fesih Hakkı	58
(ii) Kulübün Sözleşmeyi Fesih Hakkı	59
(3) Voleybolda Sözleşmenin Feshi	59
(i) Sporcunun Sözleşmeyi Fesih Hakkı	60
(ii) Kulübün Sözleşmeyi Fesih Hakkı	60
3. Haklı Fesih ve Sonuçları	61
4. Haksız Fesih ve Sonuçları	62
a. TBK Düzenlemesi	62
b. Federasyon Düzenlemeleri	63

İKİNCİ BÖLÜM
İŞ HUKUKUNDA SPORCULAR VE SPORCULARIN
YARALANMALARINDAN VE ÖLÜMLERİNDEN DOĞAN
SORUMLULUĞUN DEĞERLENDİRİLMESİ

I. TOPLU İŞ HUKUKUNDA SPORCULARIN DURUMU	67
A. Genel Olarak	67
B. Spor Sektöründe Sendikalaşma ve Toplu İş Sözleşmeleri	68
II. SOSYAL GÜVENLİK HAKLARI BAKIMINDAN SPORCULARIN DURUMU	72
A. Profesyonel Sporcuların Sigortalılık Durumları	72
B. Yabancı Uyruklu Sporcular ve Sosyal Güvenlik Hakları	74
1. Çalışma İzni Belgesi	74
2. Yabancı Sporcuların Sigortalanması	75
C. Profesyonel Sporcuların Sigortalı Tescillerinin Sağlanması	76
D. Profesyonel Sporcuların Sigortaları	80
1. Kısa Vadeli Sigortalılık	80
a. İş Kazası Sigortası	80
b. Meslek Hastalığı Sigortası	82
c. Hastalık Sigortası	83
d. Analık Sigortası	84
e. İş Kazası, Meslek Hastalığı ve Hastalık Hallerinde Sorumluluğun Değerlendirilmesi	86
f. Profesyonel Sporculara İş Kazası ve Meslek Hastalığı Sigortasında Sağlanan Haklar	88
2. Uzun Vadeli Sigortalılık	90
a. Yaşlılık Sigortası	90

b. Maluliyet Sigortası	91
c. Ölüm Sigortası	93
3. Profesyonel Sporcuların Genel Sağlık Sigortası	95
4. Profesyonel Sporcuların İsteğe Bağlı Sigortalılıkları	96
5. Sigortalılığın Sona Ermesi ve Kuruma Bildirilmesi	97
III. İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ BAKIMINDAN SPORCULARIN DURUMU	97
IV. SPORCULARIN YARALANMALARINDAN VE ÖLÜMLERİNDEN DOĞAN HUKUKİ SORUMLULUK	101
A. Genel Olarak	101
B. Hukuki Sorumluluğun Şartları	103
1. Sporcunun Fiilinin Hukuka Aykırı Olması	103
2. Sporcunun Kusurlu Olması	111
3. Zararın Meydana Gelmesi	112
4. Nedensellik Bağının Varlığı	113
C. Spor Müsabakalarında “Kabul Edilen Risk”	113
D. Hukuki Sorumluluğun Değerlendirilmesi	115
1. Sporcuların Yaralanmaları ve Ölümleri Halinde Maddi Tazminat Davası Açma Hakkı	115
2. Sporcuların Yaralanmaları ve Ölümleri Halinde Manevi Tazminat Davası Açma Hakkı	116
SONUÇ	119
KAYNAKÇA	125

KISALTMALAR

Bkz.	Bakınız
C.	Cilt
CAS	Court of Arbitrationfor Sports
çev.	Çeviren
FIFA	Federation Internationale de Football Association
E.	Esas
Ed.	Editör
HD.	Hukuk Dairesi
HGK	Hukuk Genel Kurulu
HMK	Hukuk Muhakemeleri Kanunu
IOC	International Olympic Committee
İK	İş Kanunu
K.	Karar
Md.	Madde
NOC	National Olympic Committee
PFSTT	Profesyonel Sporcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı
RG	Resmi Gazete
s.	Sayfa
ss.	Sayfadan sayfaya
TBF	Türkiye Basketbol Federasyonu
TBK	Türk Borçlar Kanunu
TFF	Türkiye Futbol Federasyonu
TVF	Türkiye Voleybol Federasyonu
TMOK	Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi
UÇK	Uyuşmazlık Çözüm Kurulu
UEFA	Union of European Football Associations
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
Vb.	Ve benzeri
Vd.	Ve devamı
WADA	World Anti-Doping Agency

GİRİŞ

Uygarlık tarihinin başlamasından beri günümüze kadar gelişerek büyüyen ve kurumsallaşan spor, hukuk düzeni içerisinde kişinin kendisini geliştirmesini sağlayan temel haklardandır. Spor hukuku, sportif faaliyetleri düzenleyen, spor dünyasını yönlendiren, spor yarışlarının ve kuruluşlarının kurumsallığını sağlayan bir disiplindir. Aynı zamanda spordan kaynaklanan hukuki ilişkileri ve bu hukuki ilişkilerin tarafları olan gerçek ve tüzel, kamu ve özel kişiler arasındaki ilişkileri düzenleyen ve uyuşmazlıkları çözen bir hukuk düzenidir.

Spor hukuku, kendine özgü hukuk kuralları olan bir hukuk dalı değildir. Bununla birlikte ne ülkemizde ne de dünyada “Spor Hukuku” adı altında bir hukuk dalı veya hukuk düzenlemesi mevcuttur. Günümüze kadar kendine özgü yapısını, içeriğini ve içerdiği edimleri değerlendirerek sporcu sözleşmelerinin hukuki niteliği konusunda farklı çalışmalar ve fikirler ortaya konmuştur. Ancak yine de bu sözleşmelerin türü ve hukuki niteliği konusunda öğretide net olarak görüş birliği sağlanamamıştır.

Spor hukuku, hem kamu hukuku hem de özel hukuk alanlarını ilgilendiren birçok alt hukuk dallarından etkilenmektedir. Biz çalışmamızda özel hukuk ve özellikle iş hukukunu ilgilendiren boyutlarıyla inceleme yapmaya çalışacağız. Bu kapsamda spor hukukunun iş hukuku ve özellikle sporcu sözleşmeleri bakımından borçlar hukuku ile kesiştiği alanları çalışmamızın sınırları olarak belirledik. Bu sınıra borçlar hukukunun da kısmen dahil olmasının nedeni sporcu sözleşmelerinin karşılıklı olarak iş görme ve ücret ödeme borcundan oluşan tam iki tarafa borç yükleyen iş hukuku sözleşmesinin unsurlarını taşımasının yanında 4857 sayılı İş Kanunu’nun “İstisnalar” başlıklı 4/g maddesi gereğince İş Kanunu’nun kapsamı dışında bırakılmış olmasıdır. Bu boşluk ise ilgili spor federasyonlarının düzenledikleri talimatların yanında genel bir düzenleme olan Borçlar Kanunu’nda yer alan hizmet sözleşmesi düzenlemeleri ile doldurulmaktadır.

Sporun ana unsuru olan sporcu, sporu bizzat yerine getiren kişidir. Sporcuların hukuki durumu ise profesyonel ve amatör olmak üzere ikiye ayrılarak saptanabilmektedir. Zira Türk sporu, amatörlük ve profesyonellik ayrımı üzerine inşa

edilmiştir. Bu ayrımın daha iyi kavranabilmesi amacıyla öncelikle amatör sporcunun ve profesyonel sporcunun tanımı yapılacak ve nitelikleri saptanacaktır.

Bu açıklamalar çerçevesinde iki bölümden oluşan çalışmamızın ilk bölümünde sporcu sözleşmeleri genel itibariyle değerlendirilecektir. Burada sporcu sözleşmelerinin hukuki niteliği, unsurları, sözleşmenin kurulması ve hükümlerini doğurmaya başlaması, TBK ve Federasyon düzenlemeleri kapsamında fesih hakkı ve sözleşmeye aykırılık halinde doğacak sonuçlar açıklanacaktır. Çalışmamızın “İş Hukukunda Sporcular ve Sporcuların Yaralanmalarından ve Ölümlerinden Doğan Sorumluluğun Değerlendirilmesi” başlıklı ikinci bölümde ise toplu iş hukuku kapsamında ve sosyal güvenlik hakları bakımından sporcuların durumu incelenecektir. Ek olarak iş sağlığı ve güvenliğinin spor hukukuna yansısı irdelenecek ve son olarak sporcuların yaralanmaları ve ölümleri halinde doğacak olan hukuki sorumluluk değerlendirilerek çalışma tamamlanacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

SPOR HUKUKUNA GENEL BİR BAKIŞ VE SPORCU SÖZLEŞMELERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

I. SPOR HUKUKUNA GENEL BAKIŞ

A. Spor Hukukunun Tanımı

Spor hukukunun tanımı dar anlamda ve geniş anlamda olmak üzere ikiye ayrılabilir. Dar anlamda spor hukuku sportif faaliyetleri düzenleyen, spor dünyasını yönlendiren, spor yarışlarının ve kuruluşlarının kurumsallığını sağlayan bir disiplin iken, geniş anlamda spor hukuku ise spordan kaynaklanan hukuki ilişkileri ve bu hukuki ilişkilerin tarafları olan gerçek ve tüzel, kamu ve özel kişiler arasındaki ilişkileri düzenleyen ve uyuşmazlıkları çözen bir hukuk düzenidir¹.

Spor hukukunun sükreleri olarak sporcular, kulüpler, takım sahibi şirketler, federasyonlar, uluslararası federasyonlar, Uluslararası Olimpiyat Komitesi (UOK), sponsorlar, dernekler, vakıflar, devletin sporla ilgili kurumları gibi kişi ve kuruluşlar sayılır². Bu kişiler arasındaki ilişkiler spor hukukunun düzenleme alanına girmektedir.

¹ Spor hukukunun doktrindeki diğer tanımları için bkz. “*Spor hukuku, sporcular ile kulüpler, kulüpler ile kulüpler, kulüpler ile federasyonlar veya sporun diğer sükreleri arasında ortaya çıkan problemlerin çözümüne, spor ruhuna uygun hukukun genel ilkeleriyle bağdaşır çözümler bulan bir disiplindir.*” (Durmuş Ali Genç, **Spor Hukuku**, Alfa Yayınları, İstanbul, 1998, ss.59-61.); “*Sporcuların, kulüplerin, takım sahibi şirketlerin, ulusal ve uluslararası federasyonların, uluslararası bölgesel federasyonların, UOK’nın, devletin ilgili kurumlarının birbirleriyle sportif eylem ve etkinliklere ilişkin ilişkilerini, sporun özgünlüğünü göz önünde bulundurarak düzenleyen kurallardan oluşan, kendine özgü bir hukuk dalıdır.*” (Rifat Erten, **Milletlerarası Özel Hukukta Spor**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2007, s.56); “*IOC, uluslararası federasyonlar, ulusal federasyonlar için müşterek olarak nitelenebilecek amaç ve prensipleri oluşturan, uygulayan, denetleyen, uyulmamasını cezalandıran mevzuat oluşumuna “spor hukuku-lex sportiva” demektir.*” (Kismet Erkiner, “Bir Hukuk Disiplini Olarak “Spor Hukuku” Kavramları ve Özellikleri”, **Spor Hukuku Enstitüsü**, 27.06.2018, <https://www.sporhukuku.org.tr/2018/06/27/bir-hukuk-disiplini-olarak-spor-hukuku-kavramlari-ve-ozellikleri/>, (29.04.2023), (Bir Hukuk Disiplini Olarak “Spor Hukuku” Kavramları ve Özellikleri); “*Spor hukuku, günümüzde sporcular, kulüpler, temsilciler, federasyonlar ile yayın hakkı sahipleri arasındaki hukuki ilişkiyi düzenlemektedir.*” (Levent Bıçakçı, “Türkiye’de ve Dünya’da Spor Hukuku, Yargısı ve Özellikleri”, **Spor Hukuku Kolokyum - Colloque de droit du sport**, Galatasaray Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 25.05.2005, s. 5).

² Erten, s.55.

B. Spor Hukukunun Gelişimi

Spor, insanlık tarihinin her döneminde az veya çok, bilinçli ya da bilinçsiz olarak yapılmıştır³. Tarihteki ilk sporların, o zamanki zorunlu yaşamın benzetimi olan savunma ve saldırı kökenli sporlar olduğu görülmektedir. Öncesinde güreş, koşu, yüzme ve boksa, daha sonra tuncun kullanılmasıyla birlikte okçuluk, eskrim bu döneme ait sporlar olarak sayılabilir. Demirin kullanılmaya başlamasıyla birlikte daha çok insanın doğayla girdiği mücadelenin benzetimi olan, taşıma ve ulaştırma kökenli binicilik, yelken, kürek, kayak, kızak, kano gibi sporlar, en son olarak ise takım sporları gelir. Takım sporlarının sürecin en sonunda görülmesinin sebebi, insanların daha fazla üretim yapacak aletleri kullanmaya ve köleci toplumlarda köle sahiplerinin hiç üretim yapmaksızın üründen pay almaya başlamalarıyla birlikte, bireysel boş zamandan sonra sınıfsal boş zaman olanağının doğmuş olmasıdır⁴. Dünyada insanoğlunun var olduğundan beri süregelen spor, günümüzde ise çok daha kompleks bir hale bürünmüştür.

Sporda kuralların ortaya çıkışı ise sporun yapıldığı ilk anlardan itibaren görülmeye başlamıştır. Sportif karşılaşmalar günümüzdeki gibi eskiden de bazı kurallar doğrultusunda yapılmıştır. Kurallar sportif karşılaşmanın düzenlendiği devletin kültürel ve sosyal anlayışlarına göre biçimlenmiştir⁵. Hukuk, toplumsal düzeni sağlayan hak ve kuralların bütünüdür, bu doğrultuda insanın ve toplumun varlığında oldukça önemli bir yeri bulunan sporun hukukla yakın ilişki içinde bulunması kaçınılmazdır. Bir yandan sporun kendine has teknik yapısı, bir yandan da uyuşmazlıkların hızla çözülmesine duyulan ihtiyaç, spor hukukunun kendine özgü bir yapı kazanmasına ve giderek devlet yargısından bağımsızlaşan bir spor yargısının doğmasına yol açmıştır. Bu bakımdan kurallara uygun davranmayı sağlamak hukukun temel düzenleme alanı olmakla birlikte sporda da kurallara uygun hareket etmek sportif bir zorunluluk teşkil etmektedir. Sorunların çözülmesi, etkisizleştirilmesi ve önlenmesi için sporun hukuka ihtiyacı vardır⁶.

³ Füsün Öztürk. **Toplumsal Boyutlarıyla Spor**, Bağırhan Yayınevi, Ankara, 1998, s. 38.

⁴ Kurthan Fişek. **100 Soruda Türkiye Spor Tarihi**, Gerçek Yayınevi, İstanbul, 1985, s.12 vd.

⁵ Örneğin, antik olimpiyatlarda sporcular çıplak olarak yarışmalara katılırken, Roma döneminde bu durum gençlere olumsuz örnek olduğu gerekçesiyle kaldırılmış ve yarışmalara giyinik devam edilmesi kabul edilmiştir. Bkz. Erten, s.5

⁶ Klaus Vieweg, "Spor Hukukunun Büyüsü", **İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 1, Sayı:1, 2010, s. 15.

Sporun büyümesi ve etki alanını genişletmesi beraberinde bazı ahlaki sorunları getirmiştir. Örneğin, seyirci sayısının artması futbola olan ilgiyi artırmış, futbola olan ilgi arttıkça kulüpler zenginleşmiş, kulüpler zenginleşince kazanma hırsı çoğalmış ve bunun sonucunda normal fair play içinde kazanmanın dışına çıkabilecek olaylar meydana gelmeye başlamıştır⁷. Fair play⁸, spor müsabakasıyla doğrudan veya dolaylı olarak ilgisi olan herkesin müsabakada ve müsabaka dışında sergileyeceği tavırlarda dürüst ve centilmen olmasını ifade eden geniş bir kavramdır⁹. Fair- play müsabaka sırasında hileye ve şiddete başvurmamak anlamına da gelmektedir¹⁰. Sporun amacına eklenen birçok faktör sporu, amacının dışına çıkararak ahlaki sorunların oluşumuna sebebiyet vermiştir. Bu durumda, değişik amaç ve eğilimlerin etkisi altında oluşan hukuk, çatışan ve aynı zamanda, hukukun niteliğine dâhil ve geçerli olan amaçlar arasındaki dengeyi kurmak göreviyle sporu da düzenleme alanına almıştır. Bu düzenlemeler, adalet ve sporun amacı arasında denge kurup, hukukun düzen fonksiyonunu harekete geçirmiştir. Tüm sosyal alanlara sirayet ederek insan ilişkilerini düzenleyen hukuk, bir sosyal olay yani, bir insan davranışı olan sporu, belirli kurallara göre yapıldığı için düzenleme alanına almıştır¹¹.

C. Spor Hukukunun Özel Hukuk- Kamu Hukuku Ayırımındaki Yeri

Hukuk, toplumsal düzeni sağlayan hak ve kuralların bütünüdür. Hukukun bu doğrultuda insanın ve toplumun varlığında oldukça önemli bir yeri bulunan sporun hukukla yakın ilişki içinde bulunması kaçınılmaz bir hale gelmiştir. Sporun niteliği gereği birden fazla farklı uyumsuzluğun ortaya çıktığı görülmektedir bu sebeple spor hukuku, medeni hukuk, ceza hukuku, idare hukuku gibi değişik dallarla ilişki içindedir yani spor hukukunun özel hukuk-kamu hukuku ayırımındaki yeri tam olarak net

⁷ Togay Bayatlı, “Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi ile Türkiye Futbol Federasyonu’nun Müştereken Düzenledikleri “Fair Play İşığında Sporda Şiddet ve Ayrımcılıkla Mücadele” Paneli”, Ankara, 2006, s.3.

⁸ TFF’de fair play’in belirli standartlarda sağlanabilmesi için “Fair Play Talimatı” adı altında bir talimat yayımlanmıştır. (29.07.2019 tarihli Türkiye Futbol Federasyonu Fair Play Talimatı)

⁹ Hakkı Mert Doğu, “Türk Spor Hukuku’nda Fair Play”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Sayı:133, Kasım-Aralık 2017, s.677.

¹⁰ Selin Sert. “Spor Faaliyetleri Sebebiyle Meydana Gelen Sakatlanmaların Haksız Fiil Olarak Değerlendirilip Değerlendirilmeyeceği Meselesi”, **Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu Av. Akın Ataksoy Armağanı**, Editör: Tacar Çağlar, Mattek Matbaacılık Ankara, 2015, s.700.

¹¹ Şeref Ertaş ve Hasan Petek, **Spor Hukuku**, 3. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2017, s. 26.

değildir¹². Ancak, spor hukukunun en önemli özelliği, ilişkili olduğu hukuk dallarına kendi alanlarında uygulanan kurallardan farklı olarak, sporun kendine özgü yapısının katılması ile tamamen kendine özgü bir hukuk dalı olarak oluşmasıdır¹³. Spor hukukunun bir kesişim alanına konu olması yani, özel ve kamu hukukunun sıklıkla yan yana yer alması spor hukukunun ayırıcı bir özelliğidir¹⁴. Bununla birlikte sporun evrensel bir nitelik taşıdığı da göz önünde bulundurulduğunda hem spor türlerinin çeşidinin fazla olması hem her spor dalının kendi hukukunu yaratmış olması ve birçok yönetmelik, talimatla düzenlenmesi; bu alanı zenginleştirmekle birlikte sporun sınırının belirlenmesini de zorlaştırmaktadır¹⁵.

Spor hukukunun niteliği hakkında doktrinde farklı görüşler¹⁶ ortaya çıkmıştır. Bunlardan ilki spor hukukunun bir özel hukuk dalı olduğuna ilişkindir¹⁷. Bu görüşe göre, spor örgütleri, birçok ülkede dernek ya da şirket şeklinde oluşum göstermektedir ve sporcular ile özel hukuk tüzel kişileri olan dernek ya da şirket arasındaki ilişki dernek üyeliği veya hizmet sözleşmesi şeklinde gerçekleşmektedir; bu ilişkiler ise özel hukukun düzenleme alanına girmektedir; bu durumda spor hukukunun özel hukukun bir dalı olduğu söylenebilir¹⁸. Bunun sonucu olarak sportif faaliyetlerden doğan ilişkilere özel hukuk hükümleri uygulanacak ve bu ilişkilerde ortaya çıkabilecek ihtilaflar da adli mahkemelerde çözülecektir¹⁹.

Spor hukukunun niteliği hakkındaki diğer görüş ise spor hukukun kamu hukukunun bir dalı olduğuna ilişkindir²⁰. Devletin gerek spora ilişkin düzenlemeler yapması gerek kurum ve kuruluşları ile spor süjelerini denetim ve gözetim altında tutması spor hukukunun kamu hukukunu alt dalı olduğuna dair düşünceleri

¹² “*Sportif olayların, ulusal spor örgütleriyle ilişkileri idare hukukunu, uluslararası örgütlerle ilişkileri devletler genel hukukunu, kulüplerin sporcularla, teknik direktörlerle veya spor alanında diğer çalışanlarla ya da birbirleriyle olan ilişkileri borçlar, ticaret veya özel hukuk içinde yer alan diğer hukuk branşlarını ilgilendirmektedir.*” Erten s. 54.

¹³ Bıçakcı, s. 5; Erten, ss. 51,56; Genç, s. 60.

¹⁴ Vieweg, s. 18.

¹⁵ Pınar Memiş Kartal. “Bir Hak Olarak Spor Faaliyeti”, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, Cilt 26, Sayı 2, Aralık 2020, s.538.

¹⁶ Spor hukukunun, sporcuların, kulüplerin, takım sahibi şirketlerin, ulusal ve uluslararası federasyonların, bölgesel federasyonların, UOK’nin, devletin ilgili kurumlarının birbirleriyle olan sportif eylem ve etkinliklerdeki ilişkilerini, sporun özgünlüğünü de değerlendirerek düzenleyen kurallardan oluşan kendine özgü bir hukuk dalı olduğunu düşünen yazarlar da bulunmaktadır. Erten, s.56.

¹⁷ Genç, ss. 61-62.

¹⁸ Genç, ss. 61-62.

¹⁹ Ramazan Çağlayan, **Spor Hukuku**, Asil Yayın Dağıtım, Ankara, 2007, s. 19.

²⁰ Bıçakcı, ss. 5-6.

desteklemiştir. Yine bakıldığında sporla ilgili düzenlemeler başta anayasa olmak üzere çeşitli kamu hukuku metinleri içerisinde düzenleme alanı bulmaktadır. Bu doğrultuda, spor hukukunun kamu hukuku ile de iç içe olduğu söylenebilecektir²¹.

Spor hukukunun özel hukukla ilişkileri hukukun diğer alanlarıyla olan ilişkilerinden daha fazladır²². Bununla birlikte spor hukukunun sükelerinin özel hukuk sükeleri olması, sui generis niteliğe sahip olması, spor hukukunun tamamen özel hukuk içinde değerlendirilebileceğini göstermez. Spor hukuku özel hukukla daha fazla ilişkili olsa da kamuyu ilgilendiren yönleri de bulunmaktadır. Bu nedenle devletler müdahaleci davranarak spora ilişkin düzenlemeler yapmakta ve kurumları ile sporu denetim ve gözetim altında tutmaktadır. İfade edilen nedenlerle spor hukuku kapsamına giren hususların bazılarının kamu bazılarının ise özel hukuk karakteri taşıdığını kabul etmek gerekir. Netice itibarıyla spor hukukunda çıkacak uyuşmazlıklarda, spor hukukunun sui generis yapısı dikkate alınacak ve uyuşmazlığın içeriğine göre, adli yargı veya idari yargıda çözüm aranacaktır.

D. Spor Hukukunun Anayasal Boyutları

Spor, Anayasa'nın birçok maddesinde düzenleme alanı bulmuştur. Zira spor hakkı bir kişilik hakkıdır ve bu hak kişinin sadece insan olması sebebiyle insanın maddi ve manevi yönden tüm varlık ve değerlerinin korunması ve geliştirilmesini esas almaktadır. Bu doğrultuda sporcu fert olmaktan çıkmış bir kişilik olmuş ve bir şahsiyet meydana gelmiştir²³. Söz konusu hak anayasa ile düzenlenerek himaye altına alınmıştır.

Anayasada sporla ilgili temel düzenleme İkinci Kısım “Sosyal ve Ekonomik Haklar ve Ödevler” başlıklı üçüncü bölümde yer almıştır. “*Sporun Geliştirilmesi*” başlıklı 59. maddede, “*Devlet, her yaştaki Türk vatandaşlarının beden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirleri alır, sporun kitlelere yayılmasını teşvik eder. Devlet başarılı sporcuyu korur.*” hükmünü içermektedir²⁴. Yine aynı maddeye göre “*Spor*

²¹ Çağlayan, s. 19.

²² Genç, s. 61.

²³ Mustafa E. Erkal, Özbay Güven ve Dursun Ayan, **Sosyolojik Açıdan Spor**, 3. Baskı, Der Yayınları, İstanbul, 1998, s. 17.

²⁴ Anayasa'nın 17., 42., 48., 49. Maddeleri de spor hakkını düzenlemiş ve devlet tarafından güvence altına alınmıştır.

federasyonlarının spor faaliyetlerinin yönetimine ve disiplinine ilişkin kararlarına karşı ancak zorunlu tahkim yoluna başvurulabilir. Tahkim kurulu kararları kesin olup bu kararlara karşı hiçbir yargı merciine başvurulamaz.”. Anayasanın bu maddesi ile devleti bazı görevleri bulunmaktadır. Bunlar her yaştaki Türk vatandaşının beden ve ruh sağlığını geliştirecek önlemleri almak, sporun yayılmasını teşvik etmek ve başarılı sporcuyla korumaktır²⁵.

Devlet bu görevlerini kurmuş olduğu Gençlik ve Spor Bakanlığı ve ayrı bir kamu tüzel kişiliği bulunan ve Gençlik ve Spor Bakanlığına bağlı olan Spor Genel Müdürlüğü aracılığı ile yerine getirir. Ayrıca 2008 yılında başarılı sporcuyla korumak için 5774 sayılı “Başarılı Sporculara Aylık Bağlanması ile Devlet Sporcusu Unvanı Verilmesi Hakkında Kanun” çıkartılmıştır.

E. Spor Hukukunun Kaynakları

Bir toplumda hukuk kuralları birden fazla şekilde ortaya çıkabilir. “Örf ve adet (gelenek) hukuku” dediğimiz bazı kurallar toplum içinde zamanla kendiliğinden oluşur, “yazılı hukuk” denilen kurallar yetkili kamu kuruluşları tarafından belirli usullere uygun olarak yürürlüğe konulurken “içtihat hukuku” kuralları ise yargılama neticesinde hakimlerin verdikleri kararların ürünüdür.

Uyulması zorunlu (bağlayıcı) olarak yazılı hukuk kuralları; anayasa, kanun, tüzük, yönetmelik şeklinde bir hiyerarşik sıralama içinde türlere ayrılmakta ve sonraki sırada bulunan hukuk kuralının, önde bulunan hukuk kuralına aykırı olmaması gerekmesi sebebiyle, bu kuralların ahenk içinde olması sağlanmaya çalışmaktadır. Uyulması zorunlu olan ve fakat yazılı olmayan hukuk kuralları ise, gelenek hukuku ve hukukun genel ilkeleridir.

Spor Hukukunda, içtihat hukuku ve gelenek hukuku şeklideki kaynaklara da rastlanılmakla birlikte, asıl önemli olan yazılı hukuk kurallarıdır. Spor hukukuyla ilgili bir konuda, o konuyu çözüme bağlayacak yargı makamının verdiği karar, daha sonraki uyuşmazlıklara da ışık tutacak nitelikteyse içtihat hukukundan bahsedilir. Ancak içtihat hukuku, Anglo-Sakson Hukuk sisteminin aksine, Kara Avrupası hukuk

²⁵ Ali Akyıldız, “Sporun Hukuku ve Yargısı”, **Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu “Av. Ömer Remzi Arıkan” Armağanı**, (Ed. Tacar Çağlar), Mattek Matbaacılık, Ankara, 2013, s.62.

sistemini benimseyen ülkemizde bağlayıcı değildir. Bu bakımdan, örneğin futbol ile ilgili bir uyuşmazlıkta karar veren Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu, benzer bir olayda, önceki karara bağlı olmaksızın, farklı bir şekilde karar verebilir. Aynı şekilde, sporda bazı kurallar kendiliğinden oluşmuşsa gelenek hukukundan söz edilir. Örneğin, Fair-Play olarak ifade edilen spor ahlak kuralları, kendiliğinden oluşmuş hukuk kurallarıdır²⁶. Ancak, bu kurallar hukuki düzeni bir yaptırım bağlamadığı (örneğin Türkiye Futbol Federasyonu tarafından hazırlanan Futbol Disiplin Talimatı gibi yazılı uyulması durumunda yaptırımları olan bir düzenleme bulunmadığı) sürece, gelenek hukuku, uyulması zorunlu hukuk kuralları niteliği taşımaz.

Spor hukukunda asli kaynak, yazılı hukuk kurallarıdır. Ancak diğer hukuk alanlarında, örneğin Ticaret Hukuku'nda Ticaret Kanunu veya Ceza Hukuku'nda Ceza Kanunu olduğu halde, spor hukukunu düzenleyen ‘‘Spor Kanunu’’ adı altında bir ana kodifikasyon (ana kanun) bulunmamaktadır. Başka bir ifadeyle, Spor Hukuku birçok disiplinle ilişki içinde olduğundan, Medeni Hukuk, İş Hukuku veya Ceza Hukuku gibi tek bir ana kanunda düzenlenmemiştir. Sporla ilgili kurallar, çeşitli kanun, tüzük ve yönetmeliklerde dağınık bir biçimde yer almaktadır.

Spor hukukunun yazılı olan kaynakları arasında, devletlerin coğrafi sınırlarından ve sınırlamalarından bağımsız olarak uygulanan uluslararası antlaşmalar, Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC)'nin Olimpik Şart'ı, uluslararası spor federasyonlarının (FIFA örnek gösterilebilir) statüleri ve çıkardıkları diğer talimatlar ve ulusal olimpiyat komiteleri (NOC) ile ulusal spor federasyonlarının tüzük ve talimatları yer almaktadır²⁷. Bütün bu mevzuat, özel hukuk sùjeleri tarafından ortaya çıkarılmıştır²⁸.

Uluslararası antlaşmalar da spor hukukunun kaynaklarından birini oluşturmaktadır²⁹. Bu alanda birçok uluslararası antlaşma mevcuttur. 90/679 Sayılı Sportif Karşılaşmalarda ve Özellikle Futbol Maçlarında Seyircilerin Şiddet Gösterilerine ve Taşkınlıklarına Dair Avrupa Sözleşmesi örnek olarak gösterilebilir³⁰.

²⁶ Ertas ve Petek, s. 33.

²⁷ Erkiner, Bir Hukuk Disiplini Olarak ‘‘Spor Hukuku’’ Kavramları ve Özellikleri.

²⁸ Erkiner, Bir Hukuk Disiplini Olarak ‘‘Spor Hukuku’’ Kavramları ve Özellikleri.

²⁹ Kazım Yücel Dönmez, ‘‘Türk Spor Hukukunun Kaynakları’’, **Av. Dr. Faruk Erem Armağani**, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara, 1999, ss. 238-240.

³⁰ 90/679 Sayılı Sportif Karşılaşmalarda ve Özellikle Futbol Maçlarında Seyircilerin Şiddet Gösterilerine ve Taşkınlıklarına Dair Avrupa Sözleşmesinin Onaylanması Hakkında Karar, (1990), T.C. Resmi Gazete, 20617, 26 Ağustos 1990.

Spor hukukunun oluşumunda, yazılı kaynakların yanında ulusal veya uluslararası yargı organları tarafından verilmiş olan kararlar da vardır³¹. Spor Tahkim Mahkemesi (CAS)³²,nin usul hükümlerini içeren “Cod”u ve içtihatları ile Dünya Anti Doping Ajansı (WADA)’nın “Cod” (Wada Code)’u ve uygulamaları da belirtilmesi gereken kaynaklardandır³³. CAS, futbol hukukuna ilişkin olarak vermiş olduğu kararlar ile birçok sorunu çözmüş ve futbol hukukunun gelişmesinde büyük etken olmuştur³⁴.

Ulusal federasyonların kural koyma özerkliği³⁵ ile spor mevzuatı oluşmaktadır. TFF tarafından çıkartılan özel hukuk normu niteliğindeki ve sportif, ekonomik ve korporatif kurallar buna örnek olarak gösterilebilir³⁶.

Spor hukukunun ulusal veya uluslararası kaynaklarını toplamak gerekirse şöyle bir sınıflandırma yapabiliriz³⁷:

1.Milletlerarası Antlaşmalar:

- Sportif Karşılaşmalarda ve Özellikle Futbol Müsabakalarında Seyircilerin Şiddet Gösterilerine ve Taşkınlıklarına Dair Avrupa Sözleşmesi
- Avrupa Dopingle Mücadele Sözleşmesi
- Sporda Dopinge Karşı Uluslararası Sözleşmeler
- Gençlik ve Spor Alanında İşbirliğine İlişkin İki Taraflı Anlaşmalar

2. Ulusal Yasal Düzenlemeler

3. Uluslararası Kuruluşlar Tarafından Yapılan Başlıca Düzenlemeler

- Avrupa Konseyi Spor Etik Kodu
- Avrupa Konseyi Spor Şartı
- UNESCO Tarafından Hazırlanan Sporda Dopinge Karşı Uluslararası Sözleşme

³¹ Dönmez, s. 235; Erkiner, Bir Hukuk Disiplini Olarak “Spor Hukuku” Kavramları ve Özellikleri.

³² Sportif faaliyetlere ilişkin kurallar, çoğu zaman uluslararası spor organizasyonları tarafından belirlenmektedir. Uluslararası spor organizasyonları tarafından belirlenen bu kurallar ile bu kurallar doğrultusunda oluşan CAS (Court of Arbitration for Sports) kararları lex sportiva olarak adlandırılmaktadır. Ayrıca bkz.: Michael R. Will, “Uluslararası Sporun Yapısal Düzeni”, çev. Cengiz Koçhisarlıoğlu, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 43, Sayı: 1, 1993, ss. 282.

³³ Erkiner, Bir Hukuk Disiplini Olarak “Spor Hukuku” Kavramları ve Özellikleri.

³⁴ Şenes Erzik, “Spor ve Hukuku”, **Güncel Hukuk Dergisi**, Sayı:7, 2004, s. 30.

³⁵ Halit Aker, “Futbol Karşılaşmalarına İlişkin Yayın Haklarının Hukuki Niteliği ve Rekabet Hukuku Açısından Yayın Haklarının Merkezi Pazarlanması”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 55, Sayı: 1, 2006, s. 4.

³⁶ Aker, s. 4.

³⁷ Nuray Ekşi, **Spor Tahkim Hukuku**, Beta Yayınevi, İstanbul, 2015, s. 51.

-Avrupa Birliği Beyaz Kitabı

4. Uluslarüstü Sportif Yapıların Düzenlemeleri

-Uluslararası Olimpiyat Komitesi Tarafından Yapılan Düzenlemeler

-WADA Tarafından Hazırlanan Düzenlemeler

5.Uluslararası ve Ulusal Federasyonlar Tarafından Hazırlanan Statü, Talimat ve Kurallar

F. Sporda Amatörlük ve Profesyonellik Kavramları

Sporun ana unsuru olan sporcu, sporu bizzat yerine getiren kişidir³⁸. Sporcuların hukuki durumu ise profesyonel ve amatör olmak üzere ikiye ayrılarak saptanabilmektedir. Zira Türk sporu, amatörlik ve profesyonellik ayrımı üzerine inşa edilmiştir³⁹. Bu ayrımın daha iyi kavranabilmesi için öncelikle amatör sporcunun ve profesyonel sporcunun tanımını yapmak daha doğru olacaktır.

Amatör sporcular sporu meslek olarak değil yalnızca sevdiği ve keyif aldığı için icra etmektedir. Yani bu sporcuların spor yapma amacı devamlı gelir elde etmek değildir⁴⁰. Profesyonel sporcular ise sporu mesleki olarak maddi kazanç sağlamak amacıyla belli bir organizasyona bağılı şekilde icra etmektedir⁴¹.

Görüleceğı üzere sporu kazanç elde etmek amacıyla yapan ve hayatını bu kazançla idame ettiren kişi profesyonel sporcudur. Amatör sporcu ise sporu eğlenmek ve keyifli zaman geçirmek üzerine faaliyette bulunur. Profesyonel ve amatör sporcu arasındaki temel farklılık profesyonel sporcunun bir sözleşme çerçevesinde ücret alması ve işçi olarak nitelendirilmesidir. Yani amatör sporcu sporu keyfi olarak icra ederken, profesyonel sporcu sporu meslek olarak icra eder⁴². Bununla birlikte spor kuruluşlarında memur veya işçi olarak çalışan sporcular da bulunmaktadır ancak bu kişilerin aldıkları ücret spor faaliyeti karşılığında olmadığı için profesyonel sporcu sayılmamışlardır⁴³.

³⁸ Erkan Küçükğüngör, “Türk Hukukunda Sporcuların Hukuki Durumu”, **Ankara Barosu Dergisi**, Yıl: 56, Sayı: 1999/1, 1999, s. 39.

³⁹ Küçükğüngör, s. 40.

⁴⁰ Genç, s. 39; Küçükğüngör, s. 40.

⁴¹ Küçükğüngör, s. 40.

⁴² Genç, ss. 39-40.

⁴³ Çağlayan, s. 59.

Esasen Türk Hukuku'nda profesyonellik ve amatörlük sporcuda değil spor dalında ayrım gösterir. Şöyle ki 3289 sayılı Gençlik ve Spor Hizmetleri Kanununun 24. maddesi hangi spor dallarının profesyonel spor dalı olacağını düzenlemiştir. Bu maddeye göre “*Profesyonel dallar, Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından tespit olunur.*” Yine bu madde düzenlemesine göre “*Spor kulüpleri, profesyonel takımlarını, Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre kuracakları veya kurulmuş olan şirketlere devredebilirler veya profesyonel futbol takımlarını kiraya verebilirler.*” Görüleceği üzere Türkiye’de yalnızca futbol profesyonel spor dalı olarak kabul edilmiştir. 5894 sayılı kanuna bağlı olarak çıkartılan Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatının “Profesyonel Futbolcular” başlıklı bölümünde düzenlenmiş olan 3. maddesinde profesyonel futbolcu, “Bir kulüple yazılı sözleşme yapmış olan ve kendisine futbol faaliyetleri kapsamında yaptığı harcamalardan daha fazla miktarda ödeme yapılan kişi” olarak tanımlanmıştır. Bu tanımın haricinde kalan futbolcular ise amatör futbolcu olarak kabul edilecektir⁴⁴. Bu maddeye göre bir maç ile ilgili ulaşım, konaklama, malzeme, sigorta, beslenme ve antrenman giderlerinin karşılanmasının futbolcunun amatör statüsünü bozmayacağı kabul edilmiştir.

Bahsedildiği üzere profesyonel ve amatör sporcu ayrımı sadece profesyonel spor dalı olarak kabul edilen futbolda faaliyet gösteren sporcular açısından bulunmaktadır. Bununla birlikte diğer tüm spor dallarında faaliyet gösteren sporcular ise amatör olarak nitelendirilmektedirler. Bu durum doktrin tarafından eleştirilmektedir. Doktrin, nitelendirme yapılırken spor dalından ziyade sporcunun esas alınması gerektiği kanaatindedir. Yani spor dalı hukuken profesyonel olarak kabul görmese de o sporu icra eden sporcu eğer sporu gelir elde etmek amacıyla, mesleki olarak yerine getiriyor ise kişi profesyonel sporcu olarak kabul edilmelidir⁴⁵.

Mevcut düzenlemeler ışığında, profesyonel sporcu, ülkemizdeki tek profesyonel spor dalı olarak kabul edilen futbol meslek edinen ve futboluyla para kazanan kimse olarak tanımlanabilir. Ancak PFSTT m.3 uyarınca bir futbolcunun profesyonel olarak kabul edilebilmesi için kulübünden ücret alması yeterli olmayacaktır ayrıca kulübüyle bir profesyonel futbolcu sözleşmesi imzalaması gerekmektedir.

⁴⁴ PFSTT m.4/1 de bu durum şu şekilde düzenlenmektedir: “*Madde 3’te belirtilen tanımın dışında kalan tüm futbolcular amatör futbolcu olarak kabul edilirler.*”

⁴⁵ Çağlayan, ss. 54-55; Küçükgüngör, s. 42.

Profesyonel futbolcular, icra ettikleri futbol faaliyeti karşılığında belli bir ücret aldıkları için kulüple aralarında bir iş sözleşmesi ortaya çıkmaktadır. 506 sayılı SSK'nin 2. maddesi uyarınca, bir iş sözleşmesine dayanarak bir veya birden fazla işveren tarafından çalıştırılanlar Sosyal Sigortalar Kanunu uyarınca sigortalı olarak nitelendirilirler. Mezkur kanunun 3. maddesinde zikredilen istisnalar arasında sporcular bulunmamaktadır, bu sebeple kulüplerinden ücret alan profesyonel futbolcular her ne kadar İş Kanunu kapsamında işçi sayılmasalar da Sosyal Sigortalar Kanunu gereğince sigortalı sayılabileceklerdir.

II. SPORCU SÖZLEŞMELERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

A. Türk Hukukunda Sporcu Sözleşmeleri

Spor faaliyeti bireysel veya çoklu olarak icra edilse bile takım halinde meydana gelen faaliyetlerdir. Sporcunun branşında gösterdiği faaliyet spor kulübüne bağlı olarak gerçekleşmektedir. Bu sebeple sporcu ile spor kulübü arasındaki bu ilişkinin şartları yazılı bir sözleşme ile belirlenir. Bu sözleşmelerin konusunu sporcunun belli bir ücret karşılığında kulübü adına spor yapmayı taahhüt etmesi ve kulübün sporcuya bu taahhüt karşılığında ücret ödemesi borcu oluşturur.

Sporcu sözleşmeleri, sporcular ile kulüpleri arasında profesyonel sporlarda geçerli olmak üzere imzalanan ve taraflara karşılıklı yükümlülükler yükleyen sözleşmelerdendir. Bu sözleşmeler, ilgili spor dalına ait federasyonlar tarafından hazırlanmaktadır. Bu standart sözleşmeler her spor branşına göre farklı isimlerle anılmaktadır. Örneğin ülkemizde tek profesyonel spor dalı olarak kabul edilen futbolda bu sözleşme “Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi” olarak adlandırılırken basketbol, voleybol ve hentbolda, “Tek Tip Sözleşme”, atletizmde ise “sözleşme” olarak adlandırılmaktadır⁴⁶.

Sözleşmenin temel amacı iki tarafında karşılıklı hak ve borçlarını düzenlemek, korumak ve olası bir ihlal durumunda uygulanabilecek söz konusu yaptırımları belirlemektir. Sporcu, kulübü için faaliyet göstermeyi yani bir iş görmeyi

⁴⁶ Oğuz Sadık Aydos, “Sporcu Sözleşmesinin Feshi”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt: 62, Sayı: 3, 2013, ss. 645-646.

üstlenmektedir. İşin görülmesi, edimin şahsiliği, süreklilik, ücret, bağımlılık ve sporcunun sorumluluğunun edim sonucuna değil de edim fiiline bağlı olması, sporcu sözleşmesinin unsurlarıdır. Sporcu sözleşmeleri aynı zamanda profesyonellik sözleşmeleri olarak da adlandırılmaktadır⁴⁷. Sporcu sözleşmeleri sporcuları ve spor kulüplerini hak ve yükümlülük sahibi yaparak sözleşmede belirlenen süre içerisinde ve belirlenen şekilde yükümlülüklerini yerine getirmeye mecbur kılmaktadır. Diğer yandan bu sözleşmeleri profesyonel sporcular ile kulüpler arasında taraflara karşılıklı sorumluluk yüklemek üzere imzalanan rızai sözleşme olarak da tanımlamak mümkündür⁴⁸.

Öğretinin sporcu sözleşmelerine ilişkin çalışmalarına bakıldığında profesyonel spor dalı olarak sadece futbolun değerlendirildiği görülmektedir. Dolayısıyla son zamanlarda sporcu sözleşmesi denildiğinde akla ilk olarak futbolcu sözleşmesi gelmeye başlamıştır. Ancak bazı yazarlara göre bir spor dalının bir hukuki düzenleme ile hukuken profesyonel kabul edilip edilmediği bir önem arz etmemektedir⁴⁹. Zira o sporu yapan sporcu açıkça veya zımni olarak profesyonel kabul edilmese bile kulübünden ücret alması o sporcunun profesyonel olarak nitelendirilmesine yeterli olacaktır. Yani hukuken amatör kabul edilen bir spor dalında kulübünden yalnızca ücret alarak profesyonel sporcu (gizli profesyonellik) olarak spor yapılabileceği gibi hukuken profesyonel kabul edilen bir spor dalında ücret almadan amatör sporcu olarak da spor yapılabilir.

Bu doğrultuda sporcu sözleşmelerinin alanına yalnızca futbol değil diğer spor dalları da girecek ve açıklamalarımızı bu kapsamda yapacağız. Ancak tüm bu spor dallarının profesyonelliğe-gizli profesyonelliğe ilişkin olduğunu amatör sporcuların çalışma alanımız dışında kaldığına dikkat etmekte fayda vardır.

B. Sporcu Sözleşmelerinin Hukuki Niteliği

Spor hukuku, kendine özgü, özel hukuk kuralları olan bir hukuk dalı değildir. Bununla birlikte ne ülkemizde ne de dünyada “Spor Hukuku” adı altında bir hukuk

⁴⁷ Hasan Petek, “Sporcu Sözleşmeleri ve Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi”, **Spor Hukuk Dersleri**, (Ed. Erkiner, Kısmet; Soysüren Ali), Kadir Has Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2007, s. 553. (Sporcu ve Profesyonel Futbolcu).

⁴⁸ Petek, Sporcu ve Profesyonel Futbolcu, s. 553.

⁴⁹ Küçükgüngör, s. 40.

dalı veya hukuk düzenlemesi mevcuttur. Günümüze kadar kendine özgü yapısını, içeriğini ve içerdiği edimleri değerlendirerek sporcu sözleşmelerinin hukuki niteliği konusunda farklı çalışmalar ve fikirler ortaya konmuştur. Ancak yine de bu sözleşmelerin türü ve hukuki niteliği konusunda öğretide net olarak görüş birliği sağlanamamıştır⁵⁰.

Sporcu ile kulübü arasında doğması muhtemel, sözleşmeden kaynaklanabilecek uyuşmazlıkların çözümünde uygulanması gereken kanun maddelerinin saptanabilmesi amacıyla sporcu sözleşmesinin hukuki niteliğinin tespit edilebilmesi oldukça önem arz eder. Hukuki niteliğin tespitinde bazı unsurlar belirleyici olacaktır. Bu unsurlara örnek olarak ücret, süreklilik, bağımlılık, işin görülmesi, edimin kişiselliği, sporcunun sorumluluğunun edim sonucuna değil edim fiiline bağlı olması vb. durumlar verilebilir.

4857 sayılı İş Kanunun 4/g maddesi uyarınca sporcular İş Kanunun kapsamı dışında tutulmuştur. Bu hüküm 1475 sayılı eski İş Kanunu'nda da aynen uygulama alanı bulmuştur. Bu hükümde bahsedilen sporculardan kasıt bir spor kulübüne iş sözleşmesiyle bağlı olarak faaliyette bulunan profesyonel sporculardır. Yani profesyonel sporcular İş Kanunu kapsamı dışındadır. İş Kanunun sporcular hakkında uygulanmıyor oluşu spor faaliyetlerinin İş Kanunu kapsamı dışına çıkarılması anlamına gelmemektedir. Kanun düzenlemesinden istisna tutulan sadece profesyonel sporculardır. Bununla birlikte doğrudan aktif spor yapmayan, sporcuyu aktif spor yapması için hazırlayan antrenör ile aktif görevi daha çok direktif vermek olan ve takımı başarıya ulaştırma görevi de bulunan teknik direktörün sporcu sayılmaması ve İş Kanunu kapsamında bir işçi olarak kabul edilmesi gerekir⁵¹. Bu nedenle antrenör veya teknik direktör ile kulüpleri işveren arasındaki iş sözleşmesinden kaynaklanan uyuşmazlıklarının iş mahkemesinde görülmesi gerekir⁵².

Bu hususa ilişkin olarak Yargıtay bir spor kulübünde aynı zamanda hem oyuncu hem antrenör olarak çalışan kişiyi sporcu olarak değerlendirmiş ve İş Kanunu

⁵⁰ Aydos, s. 646 vd.; Çağrı Cem, **Profesyonel Futbolcu Transfer Sözleşmesi**, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2012, s. 26 vd.

⁵¹ Profesyonel antrenörün İş Kanunu kapsamında işçi olarak kabul edildiğine ilişkin kararlara yönelik bkz. Yarg.9.HD, 29.06.2020, 2017/16506 E., 2020/6610 K., Yarg. 9. HD 8.12.2003, 2003/19877 E., 2003/20178 K., Yarg. 9. HD. 21.01.1991, 1990/9492 E., 1991/305 K.

⁵² Y9HD, 22/11/2018, 2015/24584 E., 2018/21216 K.

kapsamı dışında tutulması gerektiğini belirtmiştir⁵³. Ancak doktrinde bazı yazarlar bu kararı eleştirmiş ve antrenör sıfatının esas alınması gerektiğini ifade etmişler. Dayanak olarak İş Kanunu kapsamında değerlendirme yapılmasının işçinin lehine olduğunu zira işçi lehine yorum ilkesi uyarınca işçinin mümkün mertebe İş Kanunu hükümlerinden yararlanmasının önünün açılması gerektiğini ve dolayısıyla istisnai hükümlerin dar yorumlanmasının faydalı olduğunu savunmuşlardır⁵⁴.

Profesyonel sporcular, diğer işçilerden ayrı tutularak İş Kanunu kapsamından çıkarılmış ve yaptıkları spor dalına göre ilgili federasyonların yaptıkları düzenlemelere tabi tutulmuştur⁵⁵. Yani kural olarak bu kişilere ait hukuki işlemlerde Borçlar Kanunu hükümleri uygulanacaktır. Ancak ortada federasyonların oluşturduğu özel bir hüküm varsa öncelikle o özel hüküm uygulanacaktır⁵⁶. Nitekim federasyonların düzenlemelerinin mevcut uyuşmazlığa yetersiz kaldığı hallerde TBK'nın 395 vd. maddelerinde düzenlenmiş olan hizmet sözleşmesine ilişkin hükümleri uygulama alanı bulacaktır.

Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulunun 23.05.1960 gün, 11-10 sayılı kararı ile 10.05.1974 gün 3-44 sayılı kararı uyarınca, İş Kanunun genişletici şekilde yorumlanamayacağı dolayısıyla sporcuların bu kanunun kapsamı dışında kalacağını, bu hususun sadece sporcular için geçerli olduğunu, antrenörleri ve diğer kişileri kapsamadığı belirtilmiştir. Dolayısıyla sporcu alacaklarına ilişkin davalarda Borçlar Kanunun hizmet akdine ilişkin hükümlerinin uygulanacak olması nedeniyle asliye hukuk mahkemelerinde görülecektir. Antrenörlere ve diğer spor adamlarına ilişkin davalar ise İş kanunun dar yorumlanması sebebiyle işçi işveren ilişkisinden kaynaklandığı gözetilerek iş sözleşmesi niteliğinde olup iş mahkemelerinde görülecektir. Nitekim Yargıtay 13. Hukuk Dairesi 2013/ 19276 E. 2013/23382 K. Sayılı kararında özetle, “... *Taraflar arasındaki alacak davasının yapılan*

⁵³ Y9HD, 30/03.2004, 2003/14073 E., 2004/6561 K. Sayılı ilamı. İlgili kararın Tankut Centel tarafından yapılan değerlendirmesi için bkz. “Antrenör Haklarında Görevli Mahkeme (Karar İncelemesi)”, **Tekstil İşveren Dergisi**, S.295, Temmuz 2004, ss.34-36.

⁵⁴ Hamdi Mollamahmutoğlu, Muhittin Astarlı ve Ulaş Baysal, **İş Hukuku Ders Kitabı Cilt:1 Bireysel İş Hukuku**, 2. Baskı, Lykeion Yayınları, Ankara, 2018, s. 267.

⁵⁵ Mehmet Necmettin Kazancı, **Profesyonel Futbolcu Transfer Sözleşmesi**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2002, ss. 8-10.

⁵⁶ Nitekim 05.05.2009 tarihli ve 5894 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunun 3. Maddesi uyarınca çıkarılan Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı, kulüp ile futbolcu arasında uygulanacak iş sözleşmesine ilişkin bazı özel hükümler içermektedir.

yargılamasında sonunda... Davacı, davalı kulüple profesyonel futbolcu olarak hizmet verdiğini... Taraflar arasında Borçlar Hukukuna tabi hizmet sözleşmesi imzalanmıştır. Davalı tacir olmadığı gibi dava mutlak ticari davalardan değildir. Mahkemece işin esası incelenerek sonucunda uygun bir karar verilmesi gerekirken aksine düşünceler ile yazılı şekilde görevsizlik kararı verilmiş olması usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirir...” şeklinde açıklama yaparak sporcu ile kulüp arasındaki ilişkinin hizmet ilişkisi olduğunu ticari bir ilişki olmadığını ve Asliye Hukuk Mahkemelerinin görevli olduğuna karar vermiştir.

22. Hukuk Dairesi 28.05.2013 tarihli 2012/23322 E, 2013/12675 K sayılı kararında⁵⁷ “... Antrenör, sahip olduğu bilgiyi bilim ışığında sporcunun başarısı için kullanan, bu bilgileri spor becerileri ve stratejisi ile birleştiren kişidir. Teknik direktör ise eğitim sonucu aldığı teknik bilgileri sporcunun ve doğal olarak takımın başarısı için ortaya koyan, bu bilgileri strateji ve eğitici kimliğini kullanarak spor becerileri ile birleştiren ve bunları antrenör ve yardımcıları aracılığı ile uygulatan, eğiten, bu anlamda direktif veren kişidir...” şeklinde tanımlamıştır.

Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 02.12.2010 tarihli 2010/45651 E., 2010/35814 K. Sayılı kararına göre “...antrenör, teknik direktör, idareci, masör ve benzeri elemanlar ile kulüpleri arasında çıkan uyuşmazlıklarda özel yasal düzenlemeler dışında İş Kanunu hükümlerinin uygulanmasına engel bir durum bulunmamaktadır.” Ancak bu kararın “bağlı bulundukları özel hükümler dışında” bölümü Anayasa Mahkemesi’nin 19.03.2010 tarihli ve Resmi Gazetede yayınlanan 27526 sayılı iptal kararından önce verildiğine dikkat edilmelidir. Zira söz konusu iptal kararından sonra verilen Yargıtay kararlarında görevli yargı yerleri genel mahkemelerdir ve sporcuların Asliye Hukuk Mahkemelerinde Türk Borçlar Kanunu kapsamında, antrenör ve spor adamlarının ise İş Mahkemelerinde İş Kanunu kapsamında sözleşmeden kaynaklı uyuşmazlıkları için dava açabileceği belirtilmiştir.

Kanımızca bu içtihatlar sporcu sözleşmelerinin nitelendirilmesi için doğru bir değerlendirmedir. Nitekim İş Kanunu 4/g maddesindeki açık istisnai hüküm nedeniyle sporcular İş Kanunu kapsamı dışında sayılırken, hakkında hiçbir istisnai hüküm bulunmayan antrenör, teknik direktör, idareci vb. çalışanlar İş Kanunu kapsamında değerlendirilmelidir.

⁵⁷ Y22HD 28.05.2013 tarihli 2012/23332 E., 2013/12675 K. Sayılı kararı.

Görevli mahkemenin tespiti hususunda futbol dalına özgü ayrı düzenlemeden kısaca söz etmekte fayda bulunmaktadır. Şöyle ki 5894 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un 5. maddesine göre futbolcuların ve diğer kişilerin alacaklarına ve sözleşmelerine ilişkin çıkabilecek uyuşmazlıklarda çözüm yeri olarak ilk derece hukuk kurulları arasında Uyuşmazlık Çözüm Kurulu'na da (UÇK) yer verilmiştir⁵⁸. En üst hukuk kurulu olarak da Tahkim Kurulu gösterilmiştir. Bununla birlikte UÇK ve Tahkim'in görevine girecek uyuşmazlıkların neler olabileceğine ilişkin bir açıklama yapılmamıştır. UÇK'nın görev ve yetkilerine ilişkin bu boşluk TFF Statüsü'nde yapılan düzenlemelerle doldurulmuştur. TFF Statüsü'nde, TFF Genel Kurulunca 01.06.2019 tarihinde getirilen değişik 56. maddesinin 1. fıkrasında *"Uyuşmazlık Çözüm Kurulu, taraflarca yetkisinin kabul edilmesi halinde; kulüpler, futbolcular, teknik adamlar ve futbol menajerlerinin, aralarındaki futbolla ilgili her türlü sözleşmeden doğan ihtilafları inceler ve karara bağlar. Bununla birlikte sportif cezalarla, yetiştirme tazminatına ilişkin ihtilaflar münhasıran Uyuşmazlık Çözüm Kurulu önünde çözülür."* düzenlemesi getirilmiştir. Bu düzenlemeye göre UÇK'nın ihtiyari tahkim ve mecburi tahkim olmak üzere iki ayrı görevi bulunduğunu söylemek mümkündür. Taraflar UÇK'ya mecburi tahkim olarak sadece sportif cezalara ve yetiştirme tazminatına ilişkin uyuşmazlıklarda gidebilirler. Diğer uyuşmazlıklarda ise genel hükümlere ve tarafların anlaşmasına bağlı olarak, uyuşmazlığın doğmasından sonra tarafların yazılı olarak UÇK'nın görevini kabul etmeleri halinde ihtiyari tahkim olarak uyuşmazlığı sonuçlandıracaktır⁵⁹. Yani uyuşmazlığın doğumundan sonra taraflar arasında yazılı bir anlaşma yapılmamışsa artık Uyuşmazlık Çözüm Kurulu'na gidilemeyecek, Asliye

⁵⁸ Uyuşmazlık Çözüm Kurulu, 5894 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesiyle mülga olan 3813 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un 12/A maddesinde de düzenlenmiştir. Bu maddeye göre UÇK, kulüpler ile kulüpler, kulüpler ile futbolcular, teknik direktörler, antrenörler, masörler ve müsabaka organizatörleri, oyuncu temsilcileri ile futbolcular, teknik direktörler, antrenörler arasındaki her türlü uyuşmazlıktan doğan veya futbolla ilgili olan uyuşmazlıkları, tarafların başvurusu üzerine münhasıran yetkili olarak inceler ve karara bağlar. Anlaşılacağı üzere TFF Uyuşmazlık Çözüm Kurulu, futbolcuların ve diğer kişilerin alacaklarına ve sözleşmelerine ilişkin çıkabilecek uyuşmazlıklarda görevli mercidir ve futbolcuların adli mahkemelere başvuru imkanı bulunmamaktadır. UÇK'nın kararlarını temyizen inceleme görevi TFF Tahkim Kurulu'ndadır.

⁵⁹ Taraflar, UÇK'nın ihtiyari yetkisini kabul edip etmediklerini 10 günlük kesin süre içerisinde bildirmelidir. UÇK'nın yetkisinin yazılı olarak kabul edilmesi halinde yeni oluşturulacak hakem heyeti tarafından uyuşmazlık çözümlenerek karara bağlanacaktır. Genel mahkemelerde açılan davalarda taraflar UÇK'nın görevini yazılı olarak kabul ettiklerine ilişkin bir anlaşma yapmamışlarsa dava Asliye Hukuk Mahkemesi'nde görülmeye devam edecektir.

Hukuk Mahkemesi görevli olarak ihtilafı çözecektir. Yargıtay 13. Hukuk Dairesi 2012/13242 E., 2012/21525 K., 12.03.2012 tarihli kararı da bu yöndedir⁶⁰.

Çalışmamızın konusu sporcuların İş Hukuku çerçevesinde değerlendirilmesi olup çalışmamız belirli bir ücret karşılığında, belirli bir edimi ifa yükümlülüğü olan profesyonel sporcuları kapsamaktadır. İleride detaylı olarak bahsedilecek sporcu sözleşmeleri, sporcuların iş sağlığı ve güvenliği, sporda toplu İş Hukuku konuları altında kullanılacak olan sporcu kavramı ile profesyonel sporcular ifade edilmektedir.

C. Sporcu Sözleşmesinin Benzer Sözleşme Türleri ile Karşılaştırılması

1. Hizmet Sözleşmesi ile Karşılaştırılması

TBK m. 393/1 düzenlemesine göre *“hizmet sözleşmesi, işçinin işverene bağımlı olarak belirli veya belirli olmayan süreyle iş görmeyi ve işverenin de ona zaman veya yapılan işe göre ücret ödemeyi üstlendikleri sözleşmedir.”* Esasen iş sözleşmesi ile hizmet sözleşmesi arasında temel bir fark yoktur⁶¹, hizmet sözleşmesi iş sözleşmesinin Borçlar Hukukundaki görünümüdür⁶². Lakin İş Kanunu md. 4 ve devamı uyarınca sporcular İş Kanunu kapsamı dışında tutulmuş olup hukuki nitelik olarak bir nevi hizmet sözleşmesi olan sporcu sözleşmelerine genel hükümler kapsamında hizmet sözleşmesi hükümleri uygulanacaktır.

Hizmet sözleşmesi ile işçi işverene bağımlı olarak belli bir ücret karşılığında belirli veya belirli olmayan bir süre ile iş görmeyi ve işverenin de ona zamana veya yapılan işe göre ücret ödemeyi taahhüt ettikleri bir sözleşmedir⁶³. Bu maddede yer alan tanımda aynı zamanda hizmet sözleşmesinin esaslı unsurları yer almaktadır. Bunlar *iş görme, ücret ve bağımlılıktır*. Sporcu sözleşmelerinde ise sözleşmenin tarafı olan spor kulübü, sporcuya spor faaliyetleri sonucu ücret ödeme borcunu üstlenmektedir. Bunun

⁶⁰ Mehmet Serhan Özdemir, “Sporcu Alacağı Davaları”, **Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu “Av. Akın Ataksoy” Armağanı**, (Ed. Tacar Çağlar), Ankara, 2015, (Sporcu Alacağı), s.623.

⁶¹ Ejder Yılmaz, “Genel Kanun – Özel Kanun İlişkisi (Türk Borçlar Kanunu ve İş Kanunu Bağlamında)”, **Sicil İş Hukuku Dergisi**, Sayı: 22, 2011, s. 30.

⁶² İş Kanunu’nda kavram olarak “iş sözleşmesi” kullanıldığı halde Borçlar Kanunu’nda farklı bir terim (hizmet sözleşmesi) kullanılması öğretide eleştirilmiş ve terim birliğinin sağlanması gerektiği savunulmuştur. Ayrıntılı bilgi için bkz. Ömer Ekmekçi, “Türk Borçlar Kanunu Tasarısında Genel Hizmet Sözleşmesi Taraflarının Karşılıklı Hak ve Borçları ve İşçinin Kişiliğinin Korunmasına İlişkin Hükümler”, **Legal Hukuk Dergisi**, Sayı: 34, 2005, s. 3706.

⁶³ Nihat Yavuz, **Türk Borçlar Kanunu’na Göre Eser ve Hizmet Sözleşmeleri**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2011, s. 1243 vd.

karşılığında ise sporcu(işçi) spor kulübüne(işveren) bağımlı olarak spor faaliyetini yerine getirme edimini üstlenmektedir. Bu yönüyle hizmet sözleşmesi ile sporcu sözleşmelerinin birçok yönden birbirine benzerlik gösterdiğini söylemek mümkündür⁶⁴. Zira söz konusu unsurlara sporcu sözleşmelerinde de rastlamak mümkündür. Şöyle ki hizmet sözleşmesi niteliği gereği tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşmedir ve kural olarak herhangi bir şekle tabi değildir (TBK 394/1). Sporcular ile kulüpler arasında imzalanan sporcu sözleşmeleri de tam iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerdendir ve yine şekle tabi değildirler.

Hizmet sözleşmesinde işçi işverene gerek kişisel gerek işyeri düzeni bakımından ve ekonomik olarak bağımlıdır⁶⁵. Bu bağımlılık unsuru hizmet sözleşmesinin en önemli ayırt edici unsurunu oluşturmaktadır. Bağımlılık unsuru çerçevesinde işçi, işyerinde işverenin emir ve talimatlarına uygun çalışarak araç, gereç ve malzemelerini kullanmak ve gerektiği hallerde işverene hesap vermek zorundadır⁶⁶. Sporcu sözleşmelerinde de bağımlılık unsuru oldukça önem taşımaktadır. Zira sporcu, iş görme borcunu emredici hukuk kuralları, sporcu sözleşmesi varsa toplu iş sözleşmesi kuralları, kulübün disiplin talimatları ve sözleşmede düzenleme alanı olmayan hallerde federasyon kurallarına aykırı olmamak şartıyla kulübünün verdiği talimatlar doğrultusunda ifa etmek zorundadır⁶⁷.

TBK'nın 395.maddesine göre "Sözleşmeden veya durumun gereğinden aksi anlaşılmadıkça, işçi yüklendiği işi bizzat yapmakla yükümlüdür." Maddede, işçinin üstlendiği işi bizzat yapma- şahsen ifa yükümlülüğü düzenleme altına alınmıştır. Ancak belirtilmelidir ki şahsen ifa yükümlülüğü borçlunun kişisel niteliklerinin edimin ifasında önem arz ettiği hallerde geçerli olup tüm hizmet sözleşmelerinde uygulama alanı bulmamaktadır⁶⁸. Sporcu sözleşmelerinde ise edim sporcunun kişiliğine bağlıdır.

⁶⁴ Yargıtay 10.Hukuk Dairesinin 24.01.1974 tarih, 1974/199 E., 1974/1274 K. sayılı kararında da bu sözleşmelerin hizmet sözleşmesi niteliğine olduğuna ilişkin karar verilmiştir. Kararın gerekçesi: "*profesyonel sporcu ile kulübünün arasındaki hizmet sözleşmesinin belirli veya belirsiz süreli olsun hizmet sözleşmesinin unsurları olan hizmetin görülmesi, süreklilik, ücret, bağımlılık ve tarafların anlaşması sporcu sözleşmelerinde de bulunmaktadır. Ayrıca her tür iş, hizmet sözleşmesinin konusunu oluşturabileceğinden; bedeni, fikri, artistik, teknik, ilmi faaliyetler arasında bu açıdan bir farklılık mevzubahis olmamaktadır*" şeklindedir.

⁶⁵ Sarper Süzek, **İş Hukuku**, 14. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul, 2017, s. 249.

⁶⁶ Murat Aydoğdu ve Nalan Kahveci, **Türk Borçlar Hukuku- Özel Borç İlişkileri**, 3. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2017, s.746.

⁶⁷ Ümit Orhan, **Profesyonel Sporcu Sözleşmelerinin Değerlendirilmesi**, Aristo Yayınevi, İstanbul, 2021, s. 18.

⁶⁸ N. Yavuz, s. 1250.

Bu sebeple sporcu yüklendiği işi bizzat yapmakla yükümlüdür⁶⁹. Sporcu bu edimini yerine getirirken aynı zamanda işinin gerektirdiği özeni göstermekle yükümlüdür. Özen yükümlülüğü kapsamında sporcu, işin görülmesi sırasında gereken tüm dikkati göstererek mesleki bilgisini, fikri ve bedeni yeteneklerini gerektirdiği gibi kullanmalıdır⁷⁰. Bununla birlikte spor kulübü de başta sporcunun sağlığı olmak üzere sporcunun besin düzeni, ulaşımı, gerekli antrenman koşullarının sağlanması gibi konularda özenle hareket etmelidir⁷¹.

2. Vekalet Sözleşmesi ile Karşılaştırılması

Vekalet sözleşmesi, vekil ile müvekkilin aralarında kurmuş olduğu özel güven ilişkisine dayalı şekilde vekilin müvekkilin menfaatine ve hesabına nispeten yersel, zamansal veya maddi bağımsızlık içerisinde bir iş veya hizmeti, ücretsiz veya sözleşmede kararlaştırılmış ya da teamül varsa ücretli olarak görmeyi vadettiği bir sözleşmedir⁷².

Vekalet sözleşmesi de sporcu sözleşmesi gibi iki tarafa borç yükleyen bir iş görme sözleşmesidir. Bununla birlikte maddenin lafzından da anlaşılacağı üzere vekalet sözleşmesinde vekil edimini müvekkilinden bağımsız olarak ifa etmektedir. Sporcu sözleşmelerinde ise bağımlılık unsuru ön plandadır. Yani sporcunun kulübüne olan bağımlılığı, vekilin bağımlılığına kıyasla daha güçlüdür. Bu husus sporcu sözleşmesinin vekâlet olarak değerlendirilmesini zorlaştırmaktadır⁷³. Vekalet sözleşmesi sürekli bir borç ilişkisidir ancak sporcu sözleşmelerinde süreklilik söz konusu olmayıp süreli bir ilişki vardır. Aynı zamanda vekalet sözleşmesinde vekil borcunu yerine getirirken belli bir zamana bağlı olmayıp neticeyi yerine getirdiği sürece istediği zaman ifa etmekte özgürdür. Bununla birlikte sporcu sözleşmelerinde sporcu ile spor kulübü arasında zamana bağlılık önem arz eder. Zira sporcu, kulübe bağlı olarak kulübün belirlediği zamanlarda antrenman yapar ve kulübün, bünyesinde

⁶⁹ Hasan Petek, **Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2002, (Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi), ss. 223-227; Mollamahmutoğlu, Astarlı ve Baysal, ss. 139-145.

⁷⁰ Recep Makas, “Türk Borçlar Kanunu ve İş Kanunu’na Göre İşçinin Özen Borcu ve Borca Aykırılığın Hukuki Sonuçları”, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 16, Sayı: 4, 2012, ss. 151-152.

⁷¹ Ertuş ve Petek, ss. 326-329.

⁷² Mustafa Alper Gümüş, **Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, Cilt- II, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2010, s. 238.

⁷³ Petek, Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi, s. 71.

yer aldığı federasyonun belirlediği zamanlarda spor müsabakalarına katılır⁷⁴. Bu hususlar doğrultusunda vekalet sözleşmesi ile sporcu sözleşmelerinin doğrudan bir ilişki içerisinde olduğundan söz edilemez.

3. Ticaret Sözleşmesi ile Karşılaştırılması

Günümüzde spor, ekonomik ve ticari faaliyet alanına girmiş olup her geçen gün daha güçlü bir sektör haline gelmektedir⁷⁵. Spor kulüpleri bazı ülkelerde dernek statüsünde, bazı ülkelerde ise şirket statüsünde yapılanmaktadır. Ülkemizde ise her iki statüde yapılanmaya izin verilmiştir⁷⁶. Türkiye’de spor kulüpleri Gençlik ve Spor Bakanlığı’nın ilgili mevzuatına göre dernek olarak kurulmaktadır. Ancak sadece futbol branşı için şirket kurulabilir veya dernek şeklinde kurulmuş olan spor kulüpleri, profesyonel takımlarını, Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre kuracakları veya kurulmuş olan şirketlere devredebilirler veya profesyonel futbol takımlarını kiraya verebilirler⁷⁷. Dolayısıyla spor kulüplerinin günümüzde dernek veya şirket şeklinde örgütlenebildiği söylenebilir. Dernek şeklinde kurulan kulüplerde Dernekler Kanunu’na⁷⁸ ve dolayısıyla Medeni Kanun’a⁷⁹ ilişkin hükümler uygulanırken şirket şeklinde örgütlenen spor kulüplerinde Ticaret Kanunu⁸⁰ -özellikle anonim şirkete ilişkin- hükümleri uygulama alanı bulacaktır. Spor kulüplerinin şirketleşebilmesi için profesyonel bir spor branşında faaliyette bulunmaları gerekmektedir. Ancak her iki halde de özel hukuk hükümlerine tabi özel hukuk tüzel kişisidirler.

Sonuç olarak her ne kadar sözleşmenin tarafı olan spor kulübü, şirket şeklinde örgütlenmiş olsa da sporcu sözleşmesi imzalanırken tacir sıfatıyla hareket edilmemektedir yalnızca kulüp bünyesinde sporcu istihdam etmek amaçlanmaktadır. Sporcu sözleşmesinin diğer tarafı olan sporcular ise sözleşmeyi kulübe belli bir süre

⁷⁴ Aydos, s. 646.

⁷⁵ “*Spor endüstrisi, tüketicilerine spor, fitness, rekreasyon, serbest zaman etkinlikleri ve bunlarla ilgili olarak hizmet, insan, yer ve düşünceler sunan pazarın ismidir.*” Metin Arğan ve Hakan Katırcı, **Spor Pazarlaması**, Nobel Yayıncılık, Ankara, 2002, s. 4; Bıçakcı, s. 7.

⁷⁶ Ahmet Faik İmamoğlu, Ercan Karaoğlu ve Esin Esra Erturan, “Türkiye’de Spor Kulüplerinin Yapısal Nitelikleri ve Temel Problemleri”, **Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi**, Cilt: 12, Sayı: 3, 2007, s. 38.

⁷⁷ Bu düzenleme 3289 sayılı Gençlik ve Spor Hizmetleri Kanunu’nun 24. Maddesinde düzenlenmiştir. Ancak ilgili düzenleme 22/4/2022 tarihinde 7405 sayılı kanunun 58. Maddesi ile mülga edilmiştir.

⁷⁸ 5253 Sayılı Dernekler Kanunu, Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi: 23.11.2004, Sayı: 25649

⁷⁹ 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu, Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi: 08.12.2001, Sayı: 24607.

⁸⁰ Türk Ticaret Kanunu, Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi: 09.07.1956, Sayı: 9353.

için hizmet vermek üzere imzalamaktadır. Dolayısıyla sporcu, sözleşme kapsamında tacir sıfatı taşımamaktadır⁸¹. Tüm bu açıklamalar doğrultusunda tarafların tacir sıfatıyla hareket etmediği ve sözleşme konusunun ticari bir mal veya hizmete dayanmadığı⁸² değerlendirildiğinde sporcu sözleşmelerinin Türk Ticaret Kanunu'na tabi olmadığı söylenebilecektir.

4. Eser Sözleşmesi ile Karşılaştırılması

Sporcu, sporcu sözleşmesi ile kulübü için faaliyet göstermeyi yani bir iş görmeyi üstlenmektedir. İşin görülmesi, edimin şahsiliği, süreklilik, ücret, bağımlılık ve sporcunun sorumluluğunun edim sonucuna bağlı olmayıp edim fiiline bağlı olması, sporcu sözleşmesinin unsurlarıdır.

TBK m. 470'e göre "Eser sözleşmesi, yüklenicinin bir eser meydana getirmeyi, iş sahibinin de bunun karşılığında bir bedel ödemeyi üstlendiği sözleşmedir." Eserin maddi veya maddi olmayan sonuçları olabilir⁸³ ancak önemli olan sonucun objektif olarak tespit edilebilir olmasıdır⁸⁴. Lakin sporcunun göstereceği performans "sonuç" olarak değerlendirilemez⁸⁵.

Sporcunun, kulübünü başarıya ulaştırmak adına en üstün performansını sergilemeyi üstlenmesi sporcu sözleşmesinin özelliklerindendir⁸⁶. Bu husus aynı zamanda eser sözleşmesini de akla getirmektedir. Ancak dikkat edilmelidir ki sporcunun taahhüdü, edim sonucuna değil de edim fiiline bağlıdır. Yani sporcu, sonuca

⁸¹ Aydos, s. 646.

⁸² Türk Ticaret Kanunu'nun "ticari satış ve mal değişimi" başlıklı 23.maddesi ticari satış düzenlemektedir. Nitelik itibarıyla sporcu, ticari satışın konusu veya mal kapsamında değerlendirmek uygun olmayacaktır.

⁸³ Eser kavramının neleri kapsadığı konusu öğretide tartışmalı olmakla birlikte başlıca iki görüş savunulmaktadır. Bunlardan ilki sadece maddi varlığı olan ve ayrıca devir ve teslim elverişli bulunan ürünlerin eser sözleşmesinin konusunu oluşturduğuna ilişkindir. Örneğin yüklenicinin yaptığı bina, makine, ürün vb. maddi şeyler eser niteliği taşır. Diğer görüşe göre ise gayri maddi unsurların da eser sözleşmesinin kapsamında olması gerektiğine ilişkindir. Bu görüş esasen Alman Hukukunda düzenlenmiş ve Türk/İsviçre hukuku bu görüşten etkilenmiştir. Bu görüşü savunanlara göre insan emeğinden kaynaklanan, iktisadi değeri bulunan ve objektif belirlenme imkanına sahip her unsur eser sözleşmesinin konusunu oluşturacaktır. Bu bağlamda ressamın yaptığı resim, mimarın çizdiği proje ve benzeri fikir ürünleri de eser kavramı olarak değerlendirilecektir. Bu konuda detaylı açıklamalar için bkz. Haluk Tandoğan, **Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri**, Cilt:1, 4.Baskı, İstanbul, 2008, ss. 2-11.

⁸⁴ Ceydet Yavuz, **Borçlar Hukuku Dersleri (Özel Hükümler)**, 10. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul, 2012, s. 436.

⁸⁵ Petek, Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi, s. 48.

⁸⁶ Aydos, s. 647.

yönelik kesin başarılı olacağına ilişkin sözleşme düzenleyemez. Zira spor müsabakalarına sporcunun lehine veya aleyhine etki eden birçok çevresel/kişisel faktör bulunmaktadır. Dolayısıyla sporcudan beklenen şey özen yükümlülüğüne uygun olarak borcunu en iyi şekilde ifa etmeye çalışmasıdır. Spor kulübü ise zamana bağlı bir ilişki içeren sözleşme kurabilecektir. Yani sporcu, kulübün belirlediği bir zamanda antrenman yapmakta ve müsabakalara çıkacak ve işini yaparken kulübün direktifleri doğrultusunda hareket edecektir. Bu durum sporcu sözleşmesini eser sözleşmesinden ayıran en önemli unsurdur.

Ayrıca eser sözleşmesinde yüklenicinin iş sahibinden bağımsız olarak işini görmesi sporcunun kulübe olan bağımlılığı ile çelişmektedir. Bu nedenlerle sporcu sözleşmesinin eser sözleşmesi olarak nitelendirilmesi mümkün değildir⁸⁷.

5. İş Sözleşmesi ile Karşılaştırılması

Profesyonel sporcular, kulüplerinden ücret almak suretiyle belirli veya belirsiz bir süreyle kulübünün hizmetinde çalışma yükümlülüğü altına girmektedir⁸⁸. Bu yükümlülük sırasında kulübüne hiyerarşik olarak bağlı olarak sadakatle kulübün talimatlarına uyum sağlamak zorundadır ve kulüp tarafından özel hayatı da dahil olmak üzere denetlenmektedir. Diğer bir deyişle profesyonel sporcular, iktisadi yönden iş olarak nitelendirilen bir faaliyet gerçekleştirmektedir. Bu yönüyle profesyonel futbolcu ile kulüp arasında bir hizmet akdinin varlığı ortaya çıkmaktadır⁸⁹.

Hizmet akdi, İş Kanunu'nda değil Borçlar Kanunu'nda düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre *“Hizmet sözleşmesi, işçinin işverene bağımlı olarak belirli veya belirli olmayan süreyle iş görmeyi ve işverenin de ona zamana veya yapılan işe göre ücret ödemeyi üstlendiği sözleşmedir.”* Bu bağlamda profesyonel sporcu, işçi; spor kulübü ise işveren konumundadır. Zira 4857 sayılı İş Kanunu'nun 2. maddesine göre bir iş sözleşmesine dayanarak çalışan gerçek kişiye işçi, işçi çalıştıran gerçek veya tüzel kişiye yahut tüzel kişiliği olmayan kurum ve kuruluşlara işveren adı verilir. Bu düzenleme uyarınca profesyonel sporcular ile spor kulüpleri arasındaki sözleşme İş

⁸⁷ Aynı doğrultuda bkz. Petek, Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi s. 48.

⁸⁸ Petek, Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi, s. 46.

⁸⁹ Nitekim Anayasa Mahkemesi 26-27/1967, 339/1963 E., 29/1967 K. Sayılı kararıyla hizmet akdinin iş unsuru, ücret unsuru ve bağımlılık unsuru olmak üzere üç unsurdan meydana geldiğini belirtmiştir.

Kanunu'na tabi olmalıdır⁹⁰. Ancak İş Kanunu'nun 4.maddesi g fıkrası uyarınca sporcular İş Kanunu kapsamı dışında tutulmuştur. Dolayısıyla her ne kadar kulüpleriyle arasında hizmet sözleşmesi bulunsa da profesyonel sporcular İş Kanunu'na tabi olmayacaklar ve İş Kanunu'nda düzenleme altına alınan iş sözleşmesinin feshine, kıdem tazminatına vb. ilişkin hükümler sporcular bakımından uygulanmayacaktır.

D. Sporcu Sözleşmelerinin Tarafları ve Unsurları

1. Sporcu Sözleşmesinin Tarafları

SPORCU: Profesyonel sporcu sözleşmesinin taraflarını profesyonel sporcu ve spor kulübü oluşturur. Sporcu, kulüp adına tescil yapılarak ilgili spor dalında müsabakalara katılan kişidir⁹¹. Sporcular, profesyonel sporun şüphesiz en temel aktörüdür. Sporcu sözleşmesinin hizmet sözleşmesi niteliğine haiz olduğuna daha önce değinmiştik⁹². Profesyonel sporcu bu hizmet sözleşmesinin işçi tarafını temsil etmektedir. Bununla birlikte profesyonel sporcular spor sektörünün hem işçileri, emekçileri hem de ürünleridir. Şöyle ki profesyonel spor sektörü, profesyonel sporcular tarafından oluşturulan büyük bir ekonomik sektördür ve sporun süjesi olan sporcular kullanılarak kitle iletişim araçlarının etkisi ile farklı ürünlerin pazarlanması sağlanmaktadır⁹³.

Bazı spor dallarında sporcuların bireysel olarak da müsabakalara katıldığı görülmektedir ancak bu hallerde sporcunun kulüple bir sözleşme ilişkisi bulunmadığı için konumuzun kapsamı dışındadır⁹⁴. 4857 sayılı İş Kanunu'nun 2. maddesi uyarınca bir iş sözleşmesine dayanarak çalışan gerçek kişiye işçi denilmektedir. Yine İş Kanunu'nun 39. maddesi *“asgari ücretin iş sözleşmesi ile çalışan ve kanunun kapsamında olan ve olmayan her türlü işçiye uygulanacağı”* düzenlemesini içerir. Görüleceği üzere İş Kanunu'na tabi olunmaması işçi sıfatının taşınmasına engel teşkil

⁹⁰ Küçükgüngör, s. 46.

⁹¹ Orhan, s. 11.

⁹² Bkz. Birinci Bölüm, II-C-1 alt başlığı.

⁹³ Cemal İyem, **Kramponlu İşçiler Bir Boş Zaman Çalışanı Olarak Futbolcular**, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2012, ss. 85-87.

⁹⁴ Orhan, s. 11.

etmeyecektir⁹⁵. Dolayısıyla her ne kadar İş Kanunu'nun kapsamının dışında tutulmuş olsalar da kulübüne bağlı şekilde bir ücret karşılığında ve hizmet sözleşmesine dayanarak emeğini işverene sunan sporcular, *spor işçisi* olarak kabul edilmektedir⁹⁶. Ayrıca belirtmek gerekir ki sporcunun bu sözleşmenin tarafı olması için tam fiil ehliyeti olması şarttır⁹⁷. Sporcu reşit değil ise yapılacak sözleşmede kanuni temsilcinin onayı gerekmektedir⁹⁸.

SPOR KULÜBÜ: İş Kanunu'nun 2. maddesine göre *“bir iş sözleşmesine dayanarak işçi çalıştıran gerçek veya tüzel kişiye ya da tüzel kişiliği olmayan kurum ve kuruluşlara işveren denilmektedir.”* Üyelerinin bir veya birden fazla spor dalında faaliyet göstermesi ve desteklenmesi amacıyla kurulan spor kulüpleri ise bir hizmet sözleşmesi ile ücret karşılığında profesyonel sporcuları çalıştırdığı için İş Kanunu anlamında sözleşmenin işveren tarafını oluşturmaktadır⁹⁹.

Görüleceği üzere sporcu ile kulübü arasındaki hukuki ilişki, işçi ile işveren arasındaki hukuki ilişki ile benzer olup ikisi de hizmet sözleşmesine dayanmaktadır. Ancak bu ilişkinin İş Kanunu'nun kapsamı dışında bırakılması uygulamada yaratılan boşlukla kulüplerin sporcuları sömürdüğüne ilişkin eleştirileri beraberinde getirmiştir¹⁰⁰. Türk sporunda uygulama bu şekilde olmakla birlikte Almanya gibi bazı ülkelerde, sporcular hakkında da İş Hukuku Mevzuatı uygulanmakta olup sporcuların bu kanunlarda yer alan koruyucu düzenlemelerden yararlanmaları sağlanmıştır. *Almanya'da Federal Sosyal Mahkemesi'nin 1961 yılında verdiği bir kararla, profesyonel futbolcuların işçi sıfatına sahip olduğuna hükmedilmiş, Federal İş Mahkemesi'nin 1971 ve 1972 yıllarındaki kararlarıyla da futbolcuların İş Hukuku kapsamında değerlendirilerek uyuşmazlıklar için iş mahkemelerinin görevli olduğu belirtilmiştir*¹⁰¹. *Avrupa Birliği Mahkemesi de 15.12.1995 tarihinde verdiği “Bosman Kararı” ile artık profesyonel futbolcuları “işçi” niteliğinde görmeye başlamıştır*¹⁰².

⁹⁵ Profesyonel sporcular, Fransız ve Belçika hukuklarında da işçi olarak kabul edilmiştir. Ayrıca bkz. Faruk Baştürk, **İş Hukukunda Profesyonel Futbolcu**, Beta Yayınevi, İstanbul, 2007, ss. 19-20.

⁹⁶ Petek, Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi, s. 148.

⁹⁷ Orhan, s. 11.

⁹⁸ Petek, Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi, s. 94.

⁹⁹ Petek, Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi, s. 73.

¹⁰⁰ Vedat Ahsen Coşar, “Sporcuların İş Hukuku ve Sosyal Sigortalar Hukuku Yönünden Statüleri”, **Yargıtay Dergisi**, Cilt: 1, Sayı: 1, 1975, s. 150.

¹⁰¹ Petek, Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi, s. 149.

¹⁰² Petek, Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi, s. 149.

22/04/2022 tarih ve 7405 sayılı Spor Kulüpleri ve Spor Federasyonları Kanunu, 26/04/2022 tarih ve 31821 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girene kadar Türk hukukunda kulüplerin iki şekilde yapılandığı görülmekteydi. Bunlardan ilki Dernekler Kanunu’na göre kurulan dernek hükmündeki spor kulüpleri ve Türk Ticaret Kanunu’na göre kurulan şirket şeklindeki spor kulüpleri idi. Dernek şeklinde kurulan spor kulüpleri çoğunlukla amatör spor için, şirket şeklinde kurulan spor kulüpleri ise mutlaka profesyonel spor için söz konusu olmaktadır. Bu kuruluş şekilleri arasındaki temel fark güttükleri amaçtıydı. Şöyle ki derneklerin kazanç paylaşma amacı bulunmamaktadır ancak şirketlerin temel amacı kazanç elde etmek ve bu kazancı üyeleri arasında paylaşmaktır¹⁰³.

Ancak yeni düzenlemeyle birlikte spor kulüpleri artık dernekler yasası kapsamından çıkartılmıştır. Yani bir spor kulübü ya Spor Kulüpleri Yasası’na tabi bir spor kulübü olarak faaliyetlerine devam edecek ya da Spor Anonim Şirketi olacaktır. Yasa ile bir spor kulübü ticari kazanç elde etmek amacıyla herhangi bir iştirake veya bağlı ortaklığa sahip ise bu kulüp de profesyonel spor kulübü olarak kabul edilecek ve bu spor kulüpleri de AŞ statüsünde olacaktır.

Halihazırda şirket statüsünde olan spor kulüpleri ise spor anonim şirketi olarak adlandırılacaktır¹⁰⁴.

Türk sporunda profesyonel olarak kabul edilen tek spor dalı 1951 yılında Futbol Profesyonellik Talimatnamesinin yürürlüğe girmesiyle futbol olmuştur. Bununla birlikte Spor Genel Müdürlüğü’nün federasyonlara verdiği yetkilerin de etkisiyle gizli profesyonellik olarak adlandırılan bir durum ortaya çıkmıştır. Bu şekilde voleybol ve basketbol kulüplerinin şirket şeklinde kurulmasına olanak tanınmış olup amatör spor kulüplerinin dernek şeklinde kurulması kuralının dışına çıkmıştır.

2. Sporcu Sözleşmesinin Unsurları

Bir hizmet sözleşmesi olarak kabul gören sporcu sözleşmesinin ücret, iş görme (hizmet), bağımlılık ve süreklilik olmak üzere 4 temel unsuru bulunmaktadır.

¹⁰³ Küçükgüngör, s. 45.

¹⁰⁴ Tuğrul Akşar, “Spor Yasası Ne Getiriyor? Türk Sporunun ve Futbolunun Sorunlarını Çözebilir mi? (I)”, **Futbol Ekonomi**, 14.04.2022, <https://www.futbolekonomi.com/index.php/haberler-makaleler/hukuk/168-turul-akar/5524-2022-04-14-07-10-25.html>, (29.04.2023).

ÜCRET: Sporcu sözleşmesi, profesyonel sporcuların iş görme edimleri karşılığında ilgili kulüplerinin ücret ödeme borcu altına girdiği bir sözleşme türüdür. TBK'nın 401. maddesi uyarınca, *işveren, işçiye sözleşmede veya toplu iş sözleşmesinde belirlenen; sözleşmede hüküm bulunmayan hâllerde ise, asgari ücretten az olmamak üzere emsal ücreti ödemekle yükümlüdür*. Dolayısıyla ücret, sözleşmede belirlenmesi gereken esaslı bir unsur olup miktarı asgari ücretten az olarak tayin edilemez¹⁰⁵. Bu ücret para veya eşya biçiminde belirlenebileceği gibi gün, saat, hafta veya yıl şeklinde yahut iş için belirlenebilir. Yani sporcunun hak ettiği ücret haftalık, aylık veya maç başına olmak üzere çeşitli şekillerde belirlenebilir¹⁰⁶. Hukukumuzda Türk Borçlar Kanunu, İş Kanunu'ndan farklı olarak bazı ücret biçimlerini ayrıntılı olarak düzenlemiştir¹⁰⁷. Şöyle ki TBK m.403 ve 404 hükümlerinde “İşin sonucundan pay alma” ve “aracılık ücreti” olmak üzere iki ücret şekli belirlenmiştir¹⁰⁸. İşin sonucundan pay alma usulünde (m. 403) “*Sözleşmeyle işçiye ücretle birlikte üretilenden, cirodan veya kârdan belli bir pay verilmesi kararlaştırılmışsa, hesap dönemi sonunda bu pay, yasal hükümler veya genellikle kabul edilmiş ticari esaslar göz önünde tutularak belirlenir.*” şeklinde, aracılık ücreti usulünde ise (m.404) “*İşçiye belli işlerde aracılık yapması karşılığında işverence bir ücret ödeneceği kararlaştırılmışsa, aracılık yapılan işlemin üçüncü kişi ile geçerli olarak kurulmasıyla işçinin istem hakkı doğar.*” şeklinde düzenlemeye yer verilmiştir. Bu doğrultuda profesyonel sporcu sözleşmelerinde uygun düştüğü ölçüde TBK 403 ve 404 hükümleri bağlamında işin sonucundan pay alma ve aracılık ücreti ödenebileceği kararlaştırılabilir. Sporcuların kulüpleriyle yapmış oldukları hizmet sözleşmesinde hak etmiş oldukları maaşın dışında diğer ücretlerden olan primler ve ikramiyeler de hüküm altına alınabilir. Sözleşmede bu hususta hüküm bulunması olası bir uyuşmazlığın

¹⁰⁵ Örneğin TFF tarafından yayınlanmış olan Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi Örneğinin Ödemeler başlıklı üçüncü bölümünde; asgari ücretten az olmamak üzere “net aylık ücret” ve “kulüp tarafından taahhüt edilen diğer ücretler ve ödeme şekli” ne ilişkin tüm belirlemelerin yapılması gerekliliği belirtilmiştir. Eğer ödeme vadeli yapılacak ise tutarları ve tarihlerinin açıkça belirtilmesi gerektiği, aksi halde Türk Borçlar Kanunu'nun genel ilkeleri ile Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı (PFSTT) hükümlerinin uygulanacağı ifade edilmiştir.

¹⁰⁶ Çağlayan, s. 42.

¹⁰⁷ Tankut Centel, “Türk Borçlar Hukuku'nda İşverenin Ücret Borcu”, **Sicil İş Hukuku Dergisi**, Sayı: 23, 2011, s. 8.

¹⁰⁸ Arzu Arslan Ertürk, “Türk Borçlar Kanunu'nun Hizmet Sözleşmesine İlişkin Hükümlerinin İş Kanunu Üzerindeki Etkisi”, **İş Hukukunda Genç Yaklaşımlar, Koç Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuka Genç Yaklaşımlar Konferans Serisi No. 5 İş Hukuku**, (Ed. Tankut Centel), On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2014, s. 80.

çözümünde etkili olacaktır. Yani sözleşmede hüküm varsa uyuşmazlık bu hüküm doğrultusunda çözülecektir. Sözleşmede belirtilmemiş olsa bile kulüpler bildirim aracılığı ile sporculara prim veya ikramiye ödeyeceğini açıklayabilir. Örneğin son zamanlarda özellikle futbol dalında müsabaka öncesinde veya sonrasında kulüp başkanları veya yöneticiler tarafından sporculara galibiyet kazanılması ya da puan alınması halinde galibiyet primi veya ikramiye ödeneceği vaadinde bulunduğu görülmektedir.

Sporcu sözleşmelerinin büyük bölümünde sözleşme kavramına ilgili Federasyon tarafından zorunlu tutulan “Tip Sözleşme” de dahil olmakla birlikte ücretin net mi brüt mü olduğuna ilişkin bir belirleme yapılmamaktadır. Bunun sonucu olarak taraflar arasında bir uyuşmazlığın çıktığı hallerde kulüp ücretin brüt olarak, sporcu ise net olarak kararlaştırıldığını iddia etmektedir. Bu tartışmalar neticesinde Voleybol, Basketbol ve Futbol Federasyonu tarafından yapılan değişiklik ile Tip Sözleşmelerde ücretin “net ücret” olduğu açıkça belirtilmiştir¹⁰⁹.

İŞ GÖRME: Sözleşmenin diğer asli unsuru iş görme olup hem iş sözleşmelerinde hem de profesyonel sporcu sözleşmelerinde sözleşmenin sporcuya-işçiye yüklediği en önemli borç iş görmedir¹¹⁰. Sporcunun üstlendiği öncelikli edim, resmi ve resmi olmayan müsabakalarda oynamaktır¹¹¹. Bunun dışında sporcunun sezon öncesindeki kamplara katılması, hazırlık müsabakalarında oynaması, varsa düzenlenmiş olan görsel ve işitsel eğitimlere katılması, düzenli bir şekilde maç öncesi ve sonrası antrenmanlara, toplantılara katılması ve tüm teknik, taktik becerisini geliştirecek faaliyetlere iştirak etmesi sözleşme kapsamında beklenen yükümlülüklerindendir. Profesyonel sporcu sözleşmesi, yapısı gereği sporcunun kişiliğinin, yaşının, geçmişinin, kariyerinin vb. şahsi niteliklerinin ön planda olduğu sözleşmelerdendir. Dolayısıyla sporcu iş görme borcunu bizzat yerine getirmelidir¹¹². Yani profesyonel sporcu, kulübüne taahhüt etmiş olduğu iş görme

¹⁰⁹ Mehmet Serhan Özdemir, “Yargı Kararları Işığında Sporcu Sözleşmelerinde Ücretin Net veya Brüt Olduğuna İlişkin Değerlendirmeler”, **Türkiye Barolar Birliği Spor Hukuku Kurulu “Av. Türker Arslan” Armağanı**, (Ed. Tacar Çağlar), Mattek Matbaacılık, Ankara, 2020, (Ücrete İlişkin Değerlendirmeler), s.463.

¹¹⁰ Aydın Başbuğ, **İş ve Hukuk, Çalışanların Hakları ve Sorunları**, 3. Baskı, Binyıl Yayınevi, Ankara, 2015, s. 136.

¹¹¹ Ertaş ve Petek, ss. 326-327.

¹¹² Başbuğ, s. 136.

edimini üçüncü bir kişiye devretmesi söz konusu olamaz¹¹³. Kaldı ki bu edimin üçüncü bir kişiye devri halinde üçüncü kişiyle önceki sözleşmeden bağımsız yeni bir sözleşmenin kurulduğu kabul edilmelidir¹¹⁴.

TBK'nın 408. ve 409. maddelerinde iş görme ediminin engellenmesi halinde ödenecek ücrete ilişkin emredici hükümler mevcuttur. Şöyle ki kanunun 408. maddesinde *“İşveren, iş görme ediminin yerine getirilmesini kusuruyla engellerse veya edimi kabulde temerrüde düşerse, işçiye ücretini ödemekle yükümlü olup, işçiden bu edimini daha sonra yerine getirmesini isteyemez. Ancak, işçinin bu engelleme sebebiyle yapmaktan kurtulduğu giderler ile başka bir iş yaparak kazandığı veya kazanmaktan bilerek kaçındığı yararlar ücretinden indirilir.”* 409. maddesinde ise *“Uzun süreli bir hizmet ilişkisinde işçinin, hastalık, askerlik veya kanundan doğan çalışma ve benzeri sebeplerle kusuru olmaksızın, iş gördüğü süreye oranla kısa bir süre için iş görme edimini ifa edememesi halinde işverene, başka bir yolla karşılanmadığı takdirde, o süre için işçiye hakkaniyete uygun bir ücret ödemekle yükümlüdür.”* şeklinde düzenlenmiştir. Bilindiği gibi sporcu sözleşmelerinde TBK hükümleri uygulama alanı bulmaktadır. Dolayısıyla bu genel nitelikteki hükümler, profesyonel sporcu sözleşmelerinde de işlerlik kazanabilecektir.

İşçinin iş görme ediminin yerine getireceği işyerinin belirlenmesi önem arz etmektedir. Spor kulübünün merkezleri asıl işyeridir ve spor karşılaşmaları için gerekli olan bütün örgütlenme buralarda yapılır. Hazırlık çalışmalarının yapıldığı kulüp tesisleri, kamp merkezleri, sosyal tesisler, stadyumlar, deplasmana gidilirken kullanılan araçlar ise işin niteliği ve yürütülmesi bakımından asıl işyerine bağlı yerlerdendir¹¹⁵.

BAĞIMLILIK: İşçi, iş görme ediminin ifası sırasında, işverenin emir ve talimatlarına işverene bağımlı ve sürekli olarak uymakla yükümlüdür¹¹⁶. İşverenin işçisine emir ve talimat vermesi yönetim hakkı kapsamında yer almaktadır. Doktrinde bağımlılık unsurunun her iş ilişkisinde aynı derecede olmadığı ve görülen işin niteliğinin artmasıyla bağımlılık unsurunun zayıfladığı ifade edilmektedir¹¹⁷. Yine doktrine göre iş sözleşmesinde bağımlılık olarak kastedilen işçinin işverenin emir ve

¹¹³ Ertaş ve Petek, s. 326.

¹¹⁴ Süzek, s. 366.

¹¹⁵ Baştürk, ss. 27-28.

¹¹⁶ Başbuğ, ss. 138-139.

¹¹⁷ Haluk Hadi Sümer, **İş Hukuku**, 19. Baskı, Mimoza Yayınları, Konya, 2014, s. 38.

talimatları altında iş görmesine neden olan kişisel bir bağımlılıktır¹¹⁸. Profesyonel sporcu sözleşmesi bağlamında, bağımlılık unsuru, diğer iş sözleşmelerine göre özellik arz eder. Zira, profesyonel sporcu sözleşmesinde sporcu, tamamen kulübünün otoritesi altındadır ve ne zaman müsabakalara çıkacağı ne zaman ilgili spor faaliyetinde görev alacağı ve iş görme edimi kapsamında diğer faaliyetleri yerine getirip getirmeyeceği, işverenin ihtiyaçlarına göre belirlenecektir¹¹⁹.

SÜREKLİLİK: Sporcu spor faaliyetini belirli süreli yapabileceği gibi belirsiz süreli de yapabilir. Bununla birlikte hem sporcunun hem kulübün bekledikleri faydanın sağlanması için bu faaliyet sürekli olmalıdır¹²⁰. Profesyonel sporcuların sözleşme süreleri ilgili spor dallarının çıkardıkları talimatlar ve yönergeler ile sınırlandırılmıştır. Örneğin Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı'nın 19/2 maddesinde profesyonel futbolcuların sözleşme süresinin en fazla beş yıl olarak belirleneceği ifade edilmiştir. Yine bu maddeye (19/3) göre 18 yaşın altındaki futbolcular ile imzalanacak olan sözleşmelerin süresi üç yılı geçemez. Sözleşmelerin bitiş tarihinin her halükârda 31 Mayıs olarak tespit edilmesi zorunludur. Sözleşme tarihinin sona ermesine rağmen resmi müsabakaların devam etmesi halinde, sözleşmenin süresi müsabakaların bitimine kadar uzamış sayılacaktır.

Türkiye Basketbol Federasyonu'nun Sözleşmeli Sporcular Lisans, Tescil ve Transfer Yönergesi'nin 25. maddesi uyarınca *“Bütün tek tip sözleşmeler en fazla beş yıl süreli olabilir. Sözleşme şartlarının yeniden değerlendirilmesi amacıyla sözleşme süresi bitmeden yeni bir sözleşme yapılabilir ve yeni sözleşmenin bitiş tarihi ilk sözleşmenin bitiş tarihinden farklı olabilir.”* Sözleşmelerin sona eriş tarihleri erkek liglerinde 30 Haziran, kadın liglerinde 31 Mayıs olarak tespit edilmesi zorunludur.

Türkiye Voleybol Federasyonu Sporcu Lisans, Vize ve Transfer Talimatının 21. maddesi ise *“Tek tip sözleşme en fazla 5(beş) yıl, transfer sözleşmesi ise en fazla 1 (bir) yıl süreli olabilir. Yabancı uyruklu sporcuların sözleşme süresi, transfer sertifikasında yazılı süreden uzun olamaz. Tek tip sözleşme ve transfer sözleşmelerinin bitiş tarihlerinin 31 Mayıs, yabancı oyuncular için transfer sertifikasında belirtilen süre olarak belirtilmesi zorunludur. Bir yıldan uzun süreli sözleşmelerde her yılın net*

¹¹⁸ Ercan Poyraz, **İş Hukuku Şemalı Anlatım**, 7. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2016, s. 27.

¹¹⁹ Baştürk, s. 12.

¹²⁰ Petek, Sporcu ve Profesyonel Futbolcu s.555.

ödeme tutarı ve ödeme planının açık olarak belirtilmesi zorunludur. Bu bilgileri içermeyen sözleşmeler tasdik edilmez.” düzenlemesini içermektedir.

E. Sözleşmenin Kurulması ve Hükümlerini Doğurmaya Başlaması

Sporcuların kulüpler ile yapacakları sözleşmelerin içeriklerine dair esaslar, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’nun “*Genel Hizmet Sözleşmesi*” hükümleriyle birlikte genellikle her spor federasyonunun kendi düzenlediği talimatlar eliyle belirlenmektedirler. Profesyonel sporcu sözleşmesinin kurulması ve hükümlerini doğurmaya başlaması ise ilgili spor dalının bağlı olduğu Federasyon tarafından belirlenen sözleşme hükümlerinin taraflarca mutabık olunmasıyla gerçekleşir. Tarafların sözleşmede yer alan genel koşullarda tam olarak anlaşmış olması sözleşmenin kurulması bakımından zaruridir. Yani sporcular tarafından tek tip sözleşmede yer alan tüm genel şartlar kabul edilmelidir¹²¹. Bununla birlikte sözleşmeye genel şartlar dışında özel şartların da eklenmesi mümkündür. Taraflar bu özel şartları TBK m.27/1 uyarınca kanunun emredici hükümlerine, ahlaka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı ve konusunun imkansız olmaması şartıyla sözleşme özgürlüğü kapsamında istedikleri gibi düzenleyebilirler.

Sporcu sözleşmelerinde sözleşme noter huzurunda imzalanmakta olup sözleşme ilişkisi tarafların birbirine uygun ve karşılıklı irade beyanlarının oluşmasıyla kurulmuş olur. TBK 4/1 doğrultusunda hazırlar arasındaki sözleşmenin kurulma anı sporcunun ve kulüp temsilcisinin sözleşmeyi imzaladıkları andır. Sözleşme, hüküm ve sonuçlarını ise sözleşmenin kurulduğu anda doğurmaya başlayacaktır. Yani sözleşmenin kurulma anıyla hüküm ve sonuçlarını doğurmaya başladığı an aynıdır¹²².

TBK’ da sözleşmelerin kuruluşuna, konusuna, türlerine, koşullarına ilişkin birçok husus düzenleme altına alınmıştır. Bu kanunun 1. maddesine göre tarafların iradelerini karşılıklı ve birbirlerine uygun olarak açıklamalarıyla sözleşme kurulacaktır. Yani sözleşmenin kurulması, tarafların hukuksal sonuca yönelik, karşılıklı ve birbirine iradelerini açıklamalarıyla ve bu irade beyanlarının birbirine uygun olmasıyla gerçekleşecektir.

¹²¹ Federasyonlar tek tip sözleşme dışındaki sözleşmeleri kabul ve tescil etmemektedir. Bu sebeple sporcu sözleşmedeki genel şartları kabul etmek zorundadır. Ayrıca bkz. Ertaş ve Petek, s.248.

¹²² Petek, Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi, s. 63.

Borç ilişkisinin meydana gelebilmesi için tarafların açık ya da örtülü olarak anlaşmaları gerekir. Bununla birlikte TBK m.2'ye göre taraflar sözleşmelerin esaslı noktalarında anlaşmışlarsa, ikinci derecedeki nokta adı verilen diğer noktalar üzerinde durulmamışsa veya bu noktalarda anlaşmayı ileriye bırakmaları halinde sözleşme yine de kurulmuş sayılacaktır¹²³. Fakat ikinci derece noktalar görüşüldüğü halde anlaşmaya varılamamışsa veya ileride belirlenmesi konusunda da uyuşma olmadıysa sözleşme kurulmamış sayılacaktır. Bu şekilde sözleşmenin meydana gelmesi için gerekli asgari unsurları kapsayan ve sözleşmede mutlaka yer alması gereken noktalara “objektif esaslı noktalar”, sözleşmede yer alması gereken ikinci derece noktalara “sübjektif olarak esaslı noktalar” denilmektedir¹²⁴.

İrade beyanı sözle yazıyla veya başka bir davranışla yapılabilir. Ancak irade beyanının sonuç doğurması belli bir şeklin uygulanmasına bağlı ise şekle bağlı işlemde söz edilecektir¹²⁵. Hukukumuzda bir sözleşmeyi meydana getiren irade beyanları için kural olarak belirli bir şekle uyma zorunluluğu bulunmamaktadır. Yani borç doğuran sözleşmelerde şekil serbestisi ilkesi egemendir. Bu husus TBK m.12/1'de “*Sözleşmelerin geçerliliği, kanunda aksi öngörülmedikçe, hiçbir şekle bağlı değildir.*” şeklinde düzenleme altına alınmıştır. Hükmün lafzından açıkça anlaşıldığı üzere şekil serbestisi ilkesinin bazı istisnaları mevcuttur. Kanun bazı sözleşmelerin geçerliliği için bazı sözleşmelerin ise ispatı için şekil şartı öngörmüş olabilir. Örnek vermek gerekirse 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (HMK) 200. maddesine göre maddede anılan parasal sınır üzerindeki hukuki işlemlerin senetle ispat olunması gerekmektedir. Bu parasal sınır her yıl 512 Sayılı Vergi Usul Kanunu'nun Genel Tebliği ile arttırılmakta olup 2022 yılı için HMK' nın 200. maddesinde 6.6400,00 TL olarak belirlenmiştir. Şeklin ispat şartı olduğu durumlarda şekle uyulmaması halinde bile sözleşme geçerlidir ancak bu sözleşmenin varlığı her türlü delille ve özellikle tanıkla ispat edilemeyecektir¹²⁶. Bununla birlikte şeklin

¹²³ Kemal Oğuzman, Turgut Öz, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, C.2, 15. Baskı, Vedat Kitapçılık İstanbul, 2020, s. 76.

¹²⁴ Ali Naim İnan, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler Ders Kitabı**, 3. Baskı, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara, 1984, s. 97.

¹²⁵ Selahattin Sulhi Tekinay, Sermet Akman, Haluk Burcuoğlu ve Atilla Altıp, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 7. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1993, s. 100.

¹²⁶ İspat açısından senede bağlanması gereken işlemlerin senetle veya kanunda öngörülmüş olan diğer delillerle (örneğin mahkeme ilamı, ikrar veya yemin) ispat edilmesi gerekir.

geçerlilik şartı olduğu hallerde istenen şekle uyulmaması durumunda sözleşme geçerli olmayacaktır¹²⁷.

TBK m. 12/2'ye göre “*Kanunda sözleşmeler için öngörülen şekil, kural olarak geçerlilik şeklidir. Öngörülen şekle uyulmaksızın kurulan sözleşmeler hüküm doğurmaz.*” Yani kanunda aksi belirtilmediği sürece kanunun öngördüğü şekil geçerlilik şeklidir. Şekil şartı ise kanunda açıkça öngörülmüş olmalıdır. Nitekim şekil şartı her sözleşmede değil yalnızca bazı sözleşmeler için aranan bir geçerlilik şartıdır.

Hukukumuzda mevcut olan sözleşme serbestisi ilkesi uyarınca sözleşme yapmak isteyen taraflar sözleşmenin konusunu ve içeriğini diledikleri gibi belirleyebilirler. Fakat bu serbestliğin bazı sınırları bulunmaktadır. Şöyle ki TBK m.26'da “*Taraflar, bir sözleşmenin içeriğini kanunda öngörülen sınırlar içinde özgürce belirleyebilirler.*” düzenlemesi mevcuttur. Bu sınırlar ve sınırlara aykırı davranılması halinde sözleşmenin batıl (kesin hükümsüz) olacağı TBK m.27/1' de düzenleme altına alınmıştır. Bu maddeye göre sözleşmenin konusu kanunun emredici hükümlerine, genel ahlaka, kamu düzenine ve kişilik haklarına aykırı olmamalıdır. Bu sayılan sınırların dışında sözleşme hukukunda " sözleşme serbestisi " ilkesi geçerli olacaktır¹²⁸.

Yukarıda açıklamış olduğumuz üzere sözleşmenin konusunun emredici hukuk kurallarına, kamu düzenine, ahlaka ve kişilik haklarına aykırı olması halinde veya sözleşmelerde şekil eksikliğinin mevcudiyeti halinde sözleşmeler, butlan nedeniyle geçersiz olacaktır¹²⁹.

TBK'nın Birinci Kısım Altıncı Bölümü'nden itibaren sözleşme türleri açıkça belirtilmiş ve bu sözleşmelere uygulanacak hükümlere yer verilmiştir. Ancak Sporcu Sözleşmelerine bu sözleşme türlerinden biri olarak yer verilmemiştir. Görüleceği üzere sporcu sözleşmeleri “kendine özgü yapısı olan- sui generis” bir nitelik taşımaktadır. Sui generis sözleşmeler ve öğelerinden kısaca bahsetmek gerekirse bu sözleşmeler tamamen veya kısmen kanunda öngörülen sözleşme tiplerinin hiçbirinde bulunmayan unsurlardan meydana gelmektedirler¹³⁰. Diğer bir ifadeyle sui generis sözleşmeler yasalarla düzenlenmeyen bununla birlikte farklı yasalarda bu

¹²⁷ Oğuzman ve Öz, s. 144.

¹²⁸ Ertaş ve Petek, s. 318.

¹²⁹ Ertaş ve Petek, s. 319.

¹³⁰ Tandoğan, s.11; ayrıntılı bilgi için bkz. Fikret Eren, **Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, 3.Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2016, s. 881 vd.

sözleşmelerle ilgili bazı kuralların olduğu hukuki düzenlemelerdir. Ancak bu yasalarda ilgili sözleşmenin ögeleri ayrıntılı olarak yer almamaktadır. Sui Generis sözleşmeler “adsız” sözleşmelerin bir çeşidini oluşturmaktadır¹³¹. Lakin uygulama ve farklı kanun düzenlemeleri doğrultusunda sözleşmeler belli bir ada sahip olmuşlardır ve o adla anılmaktadırlar. Bu açıklamalar doğrultusunda sporcu sözleşmelerinde sözleşme serbestisi etkisinin görüldüğünü söylemek mümkündür.

F. Sporcu Sözleşmelerinin Şekli

TBK m.394’e göre hizmet sözleşmesi, kanunda aksine bir hüküm olmadıkça özel bir şekle tabi değildir ancak 426. maddeye göre işçinin talep etmesi halinde işveren işçiye işin türünü ve süresini içeren *hizmet belgesi* vermek zorunda olup belgenin düzenlenmemesi halinde işverenin tazminatla yükümlülüğü doğacaktır. Bu düzenleme işçiye iş ilişkisinin varlığının ispatında kolaylık sağlamaktadır¹³².

Daha önce de değindiğimiz üzere sporcu sözleşmelerinde olası uyuşmazlıkların çözümü için öncelikle sözleşme metnine daha sonra ilgili spor federasyonunun düzenlemelerine bakılır. Uyuşmazlık konusunda sözleşmede ve federasyon düzenlemelerinde hüküm bulunmaması halinde TBK hükümlerine müracaat edilmelidir¹³³. Dolayısıyla hizmet sözleşmesinin şeklinin belirlenmesi konusunda öncelikle federasyon düzenlemelerine bakılmalıdır. Örneğin Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı’na göre futbolcu sözleşmesi yazılı olmalı, taraflar imzaladıkları sözleşmeyi Türkiye Futbol Federasyonu’na tescil ettirmeli ve sözleşmenin **süresi** ile **ücret** sözleşmede mutlaka yer almalıdır (m.19). Türkiye Voleybol Federasyonu Sporcu Tescil, Lisans ve Transfer Talimatı’nın 21. maddesi ile Türkiye Basketbol Federasyonu Sporcu Tescil, Lisans ve Transfer Talimatı’nın 32. maddesi ise tek tip sözleşme öngörmüş ve bu sözleşmelerin Federasyonca tescil edileceğini, tek tip sözleşme dışındaki sözleşmelerin tescil

¹³¹ Aydoğdu ve Kahveci, s.24.

¹³² Burcu Furtun, “Türk Hukukunda Sporcuların İş Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi”, **Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu “Av. Ömer Remzi Arıkan” Armağanı**, (Ed. Tacar Çağlar), Mattek Matbaacılık, Ankara, 2013, s. 417.

¹³³ Örneğin sporcunun yıllık izin hakkıyla ilgili sözleşmesinde hüküm bulunmaması durumunda evvela federasyon düzenlemelerine bakılması gerekir. Ancak genellikle federasyon düzenlemelerinde bu konuda hükümler bulunmamaktadır. Dolayısıyla yıllık izin hakkı konusunda TBK’nın ilgili hükümlerine gidilmesi gerekir. Bkz. Orhan, s. 9.

edilmeyeceğini düzenlemiştir¹³⁴. Her ne kadar TBK’da sözleşmelerde şekil şartı öngörülmemiş olsa da federasyon düzenlemelerine bakıldığında sporcu sözleşmelerinin şekil şartına tabi olduğu görülmektedir. Ayrıca sözleşmenin yazılı yapılmasının yanında federasyonca belirlenmiş olan tipte yapılması gerekmektedir. Yargıtay ilgili dairelerince verilen kararlara bakıldığında tarafların federasyonlar tarafından belirlenen tek tip sözleşmedeki şartlara aykırı olmamak koşuluyla, tek tip sözleşmeden ayrı bir sözleşme daha yapabilecekleri kabul edilmektedir. Bununla birlikte tek tip sözleşmeden ayrı olarak yapılan sözleşmede tarafların uyuşmazlığa düşmesi halinde bu uyuşmazlık federasyonlar tarafından değil adli yargı tarafından çözümlenecektir¹³⁵.

G. Sporcu Sözleşmelerinde Tarafların Hak ve Borçları

1. Sporcuların Temel Borçları ve Hakları

a. Sporcuların Borçları

(1) İş Görme Borcu

TBK’nın 395. maddesi uyarınca sözleşmeden veya durumun gereğinden aksi anlaşılmadıkça işçi yüklendiği işi bizzat yerine getirmekle yükümlüdür. Bu borç, hizmet sözleşmesinin sporcuya yüklediği en temel borçtur. Zira, sporcu sözleşmelerinde kulüp ile sporcu arasındaki ilişki diğer iş görme sözleşmelerine göre daha sıkı bir şekilde sporcunun kişiliğine bağlanmıştır.

İş görme borcu kapsamında sporcunun, kulüp ile aralarındaki sözleşme ve ilgili federasyon talimatlarına göre yerine getirmeyi üstlendikleri maçlara ve antrenmanlara katılma borcunun yanında maç ve antrenmanlarda ilgili spor dalının gerektirdiği şekilde davranma borcu da girmektedir¹³⁶. Ayrıca profesyonel sporcu, iş görme borcunu yerine getirirken müsabaka içinde ve dışında kulüp arkadaşlarına, diğer takım

¹³⁴ Bir görüşe göre federasyonlarca öngörülen şekil şartı kanunla düzenlenmediği için sporcuyla yapılan sözleşmenin federasyona tescil edilmemiş olması onu geçersiz hale getirmeyecek tarafların talep hakları saklı olacaktır. Bkz. Orhan, s. 13.

¹³⁵ İlgili Yargıtay kararları için : Yargıtay 13. HD; 2004/14650 E., 2005/3214 K., 3.3.2005 T., Yargıtay 13. HD; 2003/16256 E, 2004/5446 K., 13.4.2004 T. Bkz: Furtun, s.418.

¹³⁶ Petek, Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi, s.224.

oyucularına ve hakemlere karşı şikayet ve cezayı gerektirecek her türlü hareketten kaçınmakla yükümlüdür. Bununla birlikte sporcu kendi kusuru dışında spor yapamayacak duruma geldiyse iş görme borcundan yani antrenman ve maçlara katılma borcundan kurtulur.

TBK m.421 uyarınca¹³⁷ sporcuya kulübün menfaati gözetilmek şartıyla haftada en az bir tam gün izin vermelidir. Yine Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanun¹³⁸ hükümleri de sporcular için uygulama alanı bulmaktadır. Ancak maçların ulusal bayram veya genel tatile rastlamış olması halinde sporcuların çalışmaktan kaçınma hakları bulunmamaktadır¹³⁹

Sporcular iş görme borcunu yerine getirirken işçiler gibi belirli mesai saatlerine bağlı değildirler. Mesai saatleri ilgili spor dalının gerektirdiği şekilde antrenörler tarafından belirlenecek ve ilgili Federasyon'un belirlediği saatlerde maçlara çıkarak iş görme borcu ifa edilecektir¹⁴⁰. Dolayısıyla spor sözleşmelerinde fazla mesai kavramından söz edilmesi mümkün değildir¹⁴¹.

(2) Özen ve Sadakat Borcu

TBK'nın 396. maddesi uyarınca işçi, yüklendiği işi özenle yerine getirmek ve işverenin haklı menfaatinin korunmasında sadakatle davranmak zorundadır. Özen borcunun kapsamına, işçinin işverene ait makine, araç, teknik donanım ve tesisler ile malzemeyi işin niteliğine uygun şekilde kullanması da girmektedir. Borçlar Kanunu'ndaki bu esaslar, profesyonel sporcular için de uygulanacaktır. Bu doğrultuda sporcu, işin görülmesi kapsamında gereken tüm dikkati göstermeli, mesleki bilgisini, fikri ve bedeni yeteneklerini gerektiği şekilde kullanmalıdır¹⁴². Özen borcu doğrultusunda sporcu, takım arkadaşlarına ve rakip sporculara karşı sportif

¹³⁷ TBK m.421: "işveren işçiye her hafta, kural olarak pazar günü veya durum ve koşullar buna imkân vermezse, bir tam çalışma günü tatil vermekle yükümlüdür."

¹³⁸ R. 19.3.1981, S.17284

¹³⁹ Petek, Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi, s. 226.

¹⁴⁰ "Ancak, antrenörce belirlenen çalışma saatlerinin ve programının aşırı olması ve futbolcunun dayanma gücünü aşması durumunda, futbolcunun iş görmekten, yani antrenmanlara katılmaktan kaçınma hakkının bulunduğu kabul edilmelidir. Böyle durumlarda futbolcunun kişilik hakkının ihlali söz konusudur." Petek, Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi, s.226.

¹⁴¹ Petek, Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi, s.225.

¹⁴² Mollamahmutoğlu, Astarlı ve Baysal, s. 117.

centilmenliğe uygun davranmalıdır¹⁴³. Sporcunun özen borcunun sınırlarının tespitinde öncelikle sözleşmeye; sözleşmede açık veya kapalı bir hükmün bulunmaması halinde profesyonel spor faaliyetinin kurallarına bakılacaktır¹⁴⁴.

Sadakat borcu ise genel olarak sporcunun rekabet etme yasağına ve sır saklama yükümlülüğüne uygun davranmasını sağlayan bir borç türüdür¹⁴⁵. Sporcu, hizmet ilişkisi süresince sadakat yükümlülüğüne aykırı olarak bir ücret karşılığında üçüncü kişiye hizmet veremez ve kulübü ile rekabet edemez. Sporcular, istihdam edildikten sonra ikinci bir gelir elde etmek amacıyla boş zamanlarında spor işlerinin dışındaki bir işte çalışamaz¹⁴⁶. Sporcu üretim ve iş sırlarına ilişkin bilgileri, hizmet ilişkisi süresince kendi yararına kullanamaz ve başkalarına açıklayamaz. Kulübün haklı menfaatinin gerekli olduğu hallerde sporcunun hizmet ilişkisi bitmiş olsa bile sır saklama yükümlülüğü devam edecektir. Sporcunun bir kulüp için maçlara katıldığı sırada başka bir kulübe üye olması veya sporcunun rakip kulüple anlaşıp maddi menfaat sağlayarak yapılması planlanan müsabakanın sonucu için taahhüt vermesi¹⁴⁷ gibi haller sadakat yükümlülüğüne aykırılık teşkil etmektedir.

Sporcu, kanun ve sözleşmeyle belirlenen çerçeve içinde bütün mesaisini kulübü ve bağlı olduğu spor dalı için harcamalıdır. Bununla birlikte sözleşmeyle aksi öngörülmemişse veya kulübüyle ilişkisine zarar vermiyorsa esas işinden kalan zamanlarda ek işlerde çalışması mümkündür. Dolayısıyla her ne kadar sporcuya ek iş yapma imkanı tanınmış olsa da bu iş spor faaliyetini aksatıyorsa diğer faaliyetlere ağırlık verilmesi kulübün menfaatlerini zedeleyecek ve sadakat borcunu ihlal edecektir.

Sporcunun sadakat yükümlülüğüne aykırı davranması halinde kulüp sözleşmeyi feshedebileceği gibi varlığını ispat ederse zararının giderilmesini de isteyebilir.

¹⁴³ Petek, Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi, s.227.

¹⁴⁴ Baştürk, s. 153.

¹⁴⁵ Petek, Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi, s.228.

¹⁴⁶ Böylelikle sporcuların yaralanmalarının veya fiziksel yıpranmalarının önüne geçilecektir. David Thorpe, “Sporcular ve İşverenlerinin Karşılıklı Sadakat Yükümlülükleri”, çev. Ezgi Çufadar ve Sibel Büyükkılıç, **Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu “Av. İsmail İnan” Armağanı**, (Ed. Tacar Çağlar), Mattek Matbaacılık, Ankara, 2013, s.204.

¹⁴⁷ Şike olarak bilinen bu eylem kanuna ve ahlaka aykırı olup sporcunun şikeye ilişkin taahhütleri geçerli olmayacak ve bu taahhüdün ifası istenemeyecektir.

(3) Talimatlara Uyma Borcu

TBK m.399 uyarınca işveren, işin görülmesi ve işçilerin işyerindeki davranışları ile ilgili genel düzenlemeler yapabilir ve onlara özel talimat verebilir. İşçiler, bunlara dürüstlük kurallarının gerektirdiği ölçüde uymak zorundadırlar. Kulüp yönetim hakkına dayanarak sporcusuna talimat vererek davranışlarına tek taraflı olarak etki etmektedir. Kulüp ile profesyonel sporcu arasında imzalanan sporcu sözleşmesi gereğince sporcu, işinin ifası sırasında kulübü tarafından hazırlanan emir ve talimatları bilmek ve bunlara uymakla yükümlüdür. Bu yükümlülük bir yönüyle sporcunun kulübüne karşı olan sadakat borcunun bir göstergesidir¹⁴⁸.

Sporcu her ne kadar kulübünün emir ve talimatlarına uymakla yükümlü ise de kulübün talimat veya yönergeleri sporcunun kişilik haklarını ihlal ediyor, sağlığını olumsuz etkiliyor ya da cezai sorumluluğunu gerektiriyorsa sporcu bu talimatlara uymak zorunda değildir.

(4) Diğer Borçlar

Profesyonel sporcuların yukarıda sayılan borçlarının yanında kanunla ve federasyonlar tarafından düzenlenen başka yükümlülükleri de bulunmaktadır.

Örneğin Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı'nın 25. maddesine göre *Futbolcular, profesyonel futbolcu sözleşmesinin kendilerine yükledikleri edimlerin yanı sıra;*

a) Müسابakalara katılmak için kendisi tarafından yapılması gereken işlemleri takip etmek ve tamamlamak, gerekli belgeleri temin etmek,

b) TFF'nin ve kulübün düzenlediği kurs, ders ve konferanslara katılmak,

c) Hastalık veya sakatlık nedeni ile alınacak raporlarını, rapor tarihinden itibaren on gün içerisinde kulübüne ve TFF'ye bildirmek, zorundadırlar.

Sözleşmeli Sporcular Tescil Lisans ve Transfer Yönergesi'nin 40. maddesine göre basketbolcuların yükümlülükleri şunlardır;

a. Gerek Federasyon gerekse kulübün emir, Yönerge ve nizamlarını bilmek ve bunlara riayet etmek,

¹⁴⁸ Petek, Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi, s.235.

b. Kulübün ve Federasyonun yurt içinde ve dışında yapacağı özel ve resmi her türlü basketbol organizasyonuna katılmak,

c. Antrenman ve çalışmalara muntazam iştirak etmek,

d. Müsabakalara iştirak için kendisi tarafından gereken formaliteleri tamamlamak ve gerekli belgeleri temin etmek,

e. Federasyonun ve kulübün düzenlediği kurs, ders, seminer ve konferanslara katılmak,

f. Yetkili makamlar tarafından istendiği takdirde doping kontrol testlerine katılmak.

Voleybolda ise sporcunun yükümlülükleri Türkiye Voleybol Federasyonu Sporcu Tescil, Lisans ve Transfer Talimatı'nın 31. maddesinde şu şekilde düzenlenmiştir;

1. Bakanlık, Federasyon, il/ilçe müdürlüğü ve kulübün mevzuat, talimat ve kurallarını bilmek ve bunlara riayet etmek,

2. Bakanlığın, Federasyonun, il müdürlüğünün, kulübün, idarecilerin, diğer sporcuların ve hakemlerin manevi şahsiyetini rencide edecek her türlü yazılı ve sözlü beyan ve davranışlardan kaçınmak,

3. Kulübün yurt içinde ve yurt dışında yapacağı resmi ve özel her türlü voleybol müsabakalarına iştirak etmek,

4. Antrenman ve çalışmalara düzenli olarak katılmak,

5. Kulübün onayı olmadan herhangi bir sportif faaliyete katılmamak,

6. Kulübün yapacağı maçlarda oynayabilmek ve kendisinden beklenen verimi ortaya koyabilmek için özel hayatına ve sağlığına gerekli dikkat ve özeni göstermek,

7. Müsabakalara katılmak için kendisi tarafından yapılması gereken işlemleri takip etmek ve tamamlamak, gerekli belgeleri temin etmek,

8. Oynadığı kulübün düzenlediği ve kendisinin gelişimine yönelik olan faaliyetler katılmak,

9. Müsabaka içinde ve dışında gerek kulüp arkadaşları ve gerekse diğer takım oyuncularına ve hakemlere karşı şikayet ve cezayı gerektirecek her türlü hareketten sakınmak,

10. Hastalık ve sakatlık nedeni ile alınacak istirahat raporlarını, rapor tarihinden itibaren on gün (10 gün) içerisinde Kulübüne ve Federasyona bildirmek, bu bildirimi yapmayan sporcu hak talebinde bulunamaz.

b. Sporcuların Hakları

(1) Yıllık Ücretli İzin Hakkı

Yıllık ücretli izin hakkı, işçinin dinlenmek amacıyla belirli bir süre, hizmet yükümlülüğünden kurtulmasını ifade etmekte olup TBK'nın 422. maddesinde düzenlenmiştir. Bu düzenleme uyarınca işveren, yanında bir yıl ve daha fazla çalışan işçilere yılda en az iki hafta ücretli izin vermekle yükümlüdür. Bu süre on sekiz yaşında küçük işçiler ile elli yaşından büyük işçiler için üç haftadır.

Bütün bir yıl boyunca neredeyse tüm mesaisini ve gücünü kulübü ve takımı için harcayan sporcu için bu hak önemli bir düzenlemedir. Zira yıllık izin hakkı sayesinde sporcu, yeni sezon başlamadan vücudunu ve beynini dinlendirecek, ailesiyle ve özel işleriyle ilgilenecek ve sonraki dönemde daha başarılı olacaktır¹⁴⁹.

İşçinin bir hizmet yılı boyunca kendi kusuruyla toplam bir aydan daha uzun bir süreyle hizmette bulunmadığı hallerde işveren, çalışılmayan her tam ay için yıllık ücretli izin süresinden bir gün indirim yapabilir (TBK 423/1). Ancak işçi bu süre içerisinde kusuru olmaksızın hastalık, kaza, yasal bir yükümlülüğün veya kamu görevinin yerine getirilmesi gibi sebeplerle en çok üç ay süreyle iş görme edimini yerine getirmemişse işveren yıllık ücretli izin süresinden indirim yapamayacaktır (TBK 423/2). Yıllık ücretli izinler kural olarak aralıksız biçimde kullanılmalıdır; ancak taraflar anlaşmışsa ikiye bölerek kullanılabilir. Yıllık ücretli izin tarihlerinin ne zaman kullanılacağını işveren, işyerinin veya ev düzeninin menfaatlerini ve işçinin isteklerini gözетerek belirler (TBK 424).

¹⁴⁹ Petek, Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi, s.220.

(2) Ücret Talep Etme Hakkı

Ücret, profesyonel sporcunun iş görme borcunun karşılığını oluşturmaktadır. Ücret hakkı kulübün en önemli yükümlülüğünü, sporcunun da en önemli hakkını oluşturmaktadır¹⁵⁰. Zira profesyonelliğin temelinde ücret alma motivasyonu bulunmaktadır.

TBK m.401 uyarınca *“İşveren, işçiye sözleşmede veya toplu iş sözleşmesinde belirlenen; sözleşmede hüküm bulunmayan hâllerde ise, asgari ücretten az olmamak üzere emsal ücreti ödemekle yükümlüdür.”* Aksine bir düzenleme yapılmamışsa işçinin ücreti her ayın sonunda ödenir. Bununla birlikte hizmet sözleşmesi veya toplu iş sözleşmeleriyle daha kısa ödeme süreleri belirlenebilir.

İşveren, iş görme ediminin yerine getirilmesini kusuruyla engellerse veya edimi kabulde temerrüde düşerse, işçiye ücretini ödemekle yükümlü olup işçiden bu edimini daha sonra yerine getirmesini isteyemez. Ancak işçinin bu engelleme sebebiyle yapmaktan kurtulduğu giderler ile başka bir iş yaparak kazandığı veya kazanmaktan bilerek kaçındığı yararlar indirilir (TBK 408).

Ücret ödeme borcunun ihlal edilmesi halinde sporcu ödemelik define dayanabilir. Bu halde ücreti tam veya gereği gibi ödenmeyen sporcu ödemelik defileri sürerek işgörme borcunu ifa etmekten kaçınabilir. Sporcu her ne kadar işgörme edimini ifadan kaçınsa da kulüp bu dönem için ücret ödemeye devam edecektir.

Uzun süreli bir hizmet ilişkisinde işçi, hastalık, askerlik veya kanundan doğan çalışma ve benzeri sebeplerle kusuru olmaksızın, iş gördüğü süreye oranla kısa bir süre için iş görme edimini ifa edemezse işveren, başka bir yolla karşılanmadığı takdirde, o süre için işçiye hakkaniyete uygun bir ücret ödemekle yükümlüdür (TBK 409).

¹⁵⁰ Futbolcuların ücret hakkı Profesyonel Sporcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı'nın 21. Maddesinde sözleşmede belirlenmesi zorunlu olan ve futbolcuya aylık asgari ücret tutarının altında olmamak kaydıyla ödenen tutar olarak tanımlanmıştır. TBF Sporcu Lisans, Vize ve Transfer Talimatı m.39/d bendine göre ise kulüpler sporcularına sözleşmede belirtilen net tutar kapsamındaki tüm ödemeleri zamanında ve eksiksiz yapmakla yükümlüdürler.

2. Kulüplerin Temel Borçları ve Hakları

a. Kulüplerin Borçları

(1) Ücret Ödeme Borcu

Sporcunun ücret talep etme hakkı kısmında bu konu incelendiği için orada yapılan açıklamalara yollama yapmakla yetiniyoruz.

(2) Sporcuyu Koruma ve Gözetme Borcu

TBK m.417 uyarınca işveren, hizmet ilişkisinde işçinin kişiliğini korumak ve saygı göstermek ve işyerinde dürüstlük ilkelerine uygun bir düzeni sağlamakla, özellikle işçilerin psikolojik ve cinsel tacize uğramamaları ve bu tür tacizlere uğramış olanların daha fazla zarar görmemeleri için gerekli önlemleri almakla yükümlüdür¹⁵¹.

İşveren, işyerinde iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması için gerekli her türlü önlemi almak, araç ve gereçleri noksansız bulundurmak; işçiler de iş sağlığı ve güvenliği konusunda alınan her türlü önleme uymakla yükümlüdür.

İşverenin yukarıdaki hükümler dâhil, kanuna ve sözleşmeye aykırı davranışı nedeniyle işçinin ölümü, vücut bütünlüğünün zedelenmesi veya kişilik haklarının ihlaline bağlı zararların tazmini, sözleşmeye aykırılıktan doğan sorumluluk hükümlerine tabidir.

İşte bu işverenin işçiyi koruma ve gözetme borcu kapsamında kulübün de sporcusunu gözetme borcu altında olduğu söylenebilir. Sporcu nasıl kulübüne karşı sadakat göstermekle yükümlü olup üstlendiği görevi özenle yapma borcu altındaysa kulüp de sporcusunu gözetmek ve korumakla yükümlüdür. Zira sporcunun sadakat

¹⁵¹ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 2017/21 E., 2020/535 K., 07.07.2020 tarihli kararına göre "Hizmet sözleşmesinden kaynaklanan iş ilişkisi ise işçi yönünden işverene içten bağlılık (sadakat borcu), işveren yönünden işçiyi korumak ve gözetmek borcu şeklinde ortaya çıkar. Gerçekten işçi, işverenin işi ve işyeri ile ilgili çıkarlarını korumak, çıkarlarına zarar verebilecek davranışlardan kaçınmak, buna karşı işveren de işçinin kişiliğine saygı göstermek, işçiyi korumak, işyeri tehlikelerinden zarar görmemesi için iş sağlığı ve güvenliği önlemlerini almak, işçinin özlük hakları ve diğer maddi çıkarlarının gerektirdiği uygun bildirimlerde ve davranışlarda bulunmak, işçinin çıkarına aykırı davranışlardan kaçınmakla yükümlüdür. İşveren gözetme borcu gereği çalıştırdığı işçileri işyerinde meydana gelen tehlikelerden korumak, onların yaşam, bedensel ve ruhsal sağlık bütünlüklerini korumak için iş yerinde teknik ve tıbbi önlemler dâhil olmak üzere bilimsel ve teknolojik gelişmelerin gerekli kıldığı tüm önlemleri almak zorundadır."

yükümlülüğü, kulübün sadakat yükümlülüğünün bir sonucudur ve spor sözleşmesi, kulübün standart sadakat yükümlülüğü kurallarına aykırı davranışta bulunulması halinde sporcunun da aykırı davranışta bulunmasına cevaz vermektedir¹⁵². Bu doğrultuda kulüp, sporcunun şahsına zarar verecek etkenleri kaldırmalı veya engelleyici önlemler almalı, çalışma güvenliğini sağlamalı, sporcunun mesaisini geçirdiği yerlerde tehlike arz eden ve sağlığa aykırı durumları gidermelidir¹⁵³.

(3) Araç ve Gereç Sağlama Borcu

TBK'nın hizmet sözleşmesinde işverenin alet ve malzeme sağlama borcuna ilişkin 413. maddesinin birinci fıkrasına göre; aksine anlaşma veya yerel adet yoksa, işveren, işin görülmesi için gerekli olan araç ve gereci işçiye sağlamakla yükümlüdür. Yine bu maddenin ikinci fıkrasına göre, işçi işverenle anlaşarak işin görülmesi için gerekli olan araç ve gereç işçinin kendisi tarafından özgülenmişse, aksi anlaşmada kararlaştırılmamışsa veya yerel adet bulunmadıkça işveren işçiye bunun için uygun bir bedel ödemek zorundadır.

Kulüp, iş görmeye hazır durumda bulunan sporcuya gerekli malzemeyi sağlamadığı takdirde genel hükümlere göre işi kabulden kaçınmış sayılacak ve bu konudaki özel temerrüt hükümlerine tabi olacaktır. TBK'nın 408. maddesi uyarınca, işveren edimi kabulde temerrüde düşerse işçiye ücretini yatırmakla yükümlü olup işçiden bu edimini daha sonra yerine getirmesini isteyemez. Ancak, işçinin bu engelleme sebebiyle yapmaktan kurtulduğu giderler ile başka bir iş yaparak kazandığı veya kazanmaktan bilerek kaçındığı yararlar ücretinden indirilir.

Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı'nın 24. maddesinin (b) bendinde profesyonel sporcu istihdam eden kulüplerin futbol faaliyetlerinin gerektirdiği spor malzemelerini temin etmekle yükümlü oldukları, Türkiye Voleybol Federasyonu Sporcu Lisans, Vize ve Transfer Talimatı'nın 30. maddesinin 9.fıkrasında ise kulüplerin voleybol sporu ile ilgili lüzumlu spor malzemelerini temin etmekle yükümlü oldukları belirtilmiştir.

¹⁵² Thorpe, s.207-208.

¹⁵³ Petek, Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi, s.205.

Sporcuya araç ve gereç sağlama borcunun yerine getirilmesi hem sporcunun mesleğini en iyi şekilde yerine getirmesi için hem de kulübün başarısının artması için oldukça önem arz etmektedir. Zira sporcunun antrenmanlarda ve müsabakalarda kullanacağı her türlü araç ve gerecin bulunması ve koşulların sağlanması sporcunun mesleğini yürütebilmesinde doğrudan etkilidir¹⁵⁴.

(4) Eşit Davranma Borcu

İş hukukunda eşitlik ilkesi uyarınca işveren, işçileri arasında belli nedenlere dayalı olarak keyfi şekilde ayırım yapamaz. Bu ilkenin spor hukukundaki görünümünü ise kulübün aynı nitelikteki, aynı veya eşit değerdeki sporcular arasında eşit davranma borcu oluşturmaktadır. Eşit davranma borcunun mutlak olarak uygulanacağı durumlara örnek olarak sporculara sosyal yardımların verilmesi, yönetim hakkına ve sendikal haklara ilişkin konular verilebilirken mutlak olarak uygulanamayacağı durumlara ise işçi ücretleri, iş sözleşmelerinin feshi durumları örnek verilebilir¹⁵⁵.

(5) Kulübün İdari Konularla İlgili Borçları

PFSTT m. 24/c uyarınca profesyonel futbolcu istihdam eden kulüpler, sezonun başlamasından en geç bir hafta önce, bir sonraki sezon uygulayacakları iç yönetmeliklerini ve/veya disiplin talimatlarını TFF'ye göndermek ve TFF'ye tescil ettirdikleri ve uygulayacakları iç yönetmeliklerini ve/veya disiplin talimatlarını imza karşılığında futbolcuya teslim veya noter aracılığı ile tebliğ etmek zorundadırlar. 24. maddenin d fıkrası uyarınca, futbolcularına verdikleri para cezalarına ait kararlarını, nedenleri, tutarları ve noterden onanmış karar örnekleri ile, karar tarihinden itibaren en geç 15 gün içinde noter aracılığı ile futbolcuya ve TFF'ye bildirmekle yükümlüdür. Yine bu maddenin g fıkrası uyarınca Futbolcularının ilgili yasal düzenlemeler çerçevesinde askerlikle ilgili gerekli belgeleri futbolcusu ile hazırlayarak TFF'ye sunmakla yükümlüdür.

¹⁵⁴ Petek, Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi, s.205.

¹⁵⁵ Orhan, s. 27; İş sözleşmesinin feshi durumunda eşitlik ilkesinin uygulanması hususu tartışmalı olup tartışmalarla ilgili ayrıca bkz. Haluk Hadi Sümer, **İş Hukuku Uygulamaları**, 7. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019, (İş Hukuku Uygulamaları), ss. 87-92.

TBF Sporcu Lisans, Vize ve Transfer Talimatı m.39/b bendine göre kulüp tarafından ceza yönetmeliği, iç yönetmelik ve talimatlar sporcuya tebliğ edilmeli ve Federasyona gönderilmelidir, aksi takdirde sporcuya ceza verilemeyecektir. Sporcunun imzadan imtina etmesi halinde başvuru üzerine Yönetim Kurulu değerlendirme yapacaktır. Sporcular, kendi istekleri ile lisanslarını vize ettirmemeleri veya müsabakaya çıkmamaları halinde bu haktan yararlanamazlar. 39/c bendine göre ceza, kulüpler tarafından cezaya ilişkin fiilin/durumun öğrenildiği tarihten itibaren 7 ve her halde cezayı gerektiren fiilin/durumun gerçekleştiği tarihten itibaren 15 gün içerisinde verilmek zorundadır. Kulüp Yönetim Kurulu, verilmesine karar kılınan cezaya ilişkin kararlarını, tutanaklarını, cezanın sporcuya tebliğ edildiğine dair belgeleri, cezanın nedenlerini, miktarını, kararın verildiği tarihten itibaren en geç 7 gün içinde Federasyona göndermek zorundadırlar.

TVF Sporcu Lisans, Vize ve Transfer Talimatı m. 30/7 uyarınca kulüp, Bakanlık, Federasyon, il/ilçe müdürlüğünün her türlü talimat, bildiri ve kararını uygulamakla yükümlü olup m. 30/10 uyarınca kendi ödül ve cezalarını her sezon 30 Eylül tarihine kadar Federasyona göndermek ve İç Yönetmelik ve/veya Disiplin Mevzuatlarını imza karşılığında ya da noter aracılığıyla sporculara tebliğ etmelidir. İç Yönetmelik ve/veya Disiplin Mevzuatlarını süresinde göndermeyen kulüplerin sporculara sezon içerisinde verecekleri para cezaları dikkate alınmaz. Mevzuatın, kulüpler tarafından sezon içerisinde değiştirilmesi halinde yapılan değişiklikler bir sonraki sezondan itibaren geçerli olacaktır. Kulüp, sporcularına verdikleri para cezalarına ait kararları, nedenleri, miktarları ve noterden onanmış karar örnekleriyle birlikte karar tarihini izleyen en geç 10 gün içinde sporcuya ve Federasyona göndermelidir (30/11).

(6) Sporcunun Sigortalanmasıyla İlgili Borçları

Sporcu tek tip sözleşmesi olarak adlandırdığımız sözleşmelerin kural olarak başlangıç ve bitiş tarihleri bellidir.

Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transfer Talimatı madde 19/3 uyarınca tüm tek tip sporcu sözleşmelerinin bitiş tarihi 31 Mayıs olarak yazılmak zorundadır. Basketbolda kulüple sporcu arasında akdedilen sporcu tek tip

sözleşmesinin bitiş tarihi Sözleşmeli Sporcular Lisans Tescil ve Transfer Yönergesi madde 24/2 uyarınca 30 Haziran olarak yazılmak zorundadır. Voleybolda ise TVF Sporcu Lisans, Vize ve Transfer Talimatı madde 21/8 uyarınca sözleşmenin sona eriş tarihlerinin 31 Mayıs olarak yazılmak zorundadır.

TBF Sporcu Lisans, Vize ve Transfer Talimatı 39/ç bendine göre kulüpler, sporcularını sözleşme imzaladıkları tarihten itibaren Sosyal Güvenlik Kurumu'na kaydettirmek ve bu kaydı sporcunun sözleşmesinin bitiş tarihine kadar sürdürmek ve primlerini ödemek zorundadırlar.

TVF Sporcu Lisans, Vize ve Transfer Talimatı m. 30/2 uyarınca sporcularını, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu hükümlerine göre sigortalı yaptırmak ve sözleşme süresince sporcuların sigorta primlerini yatırmakla yükümlüdür. Sporcuları ile transfer sözleşmesi yapan kulüpler bu madde kapsamında değildir. Kulüp, sigorta primlerini sporcunun sözleşmesinde belirtilen ücretine karşılık gelir şekilde yatırmalı, sigorta girişlerini ve primlerini sözleşme süresini kapsar şekilde ödemelidir¹⁵⁶. Aksi durumda başvuru yapan sporcunun kulübüne eksikliklerin tamamlanması için 7 günlük süre verilir. Süre içinde eksikliklerin tamamlanmaması halinde bu sporcular sezon sonuna kadar bedelsiz olarak serbest serbest kalırlar.

¹⁵⁶ Y3HD, 17.09.2020, 2020/3847 E., 2020/4357 K.; “Dava, davacı sporcunun, sözleşmeli oyuncusu olarak mahiyetinde müsabakalara çıktığı davalı spor kulübünün başka bir spor kulübü ile yaptığı karşılaşma sırasında sakatlanması ve iş gücü kaybına uğraması nedenine dayalı maddi ve manevi tazminat isteğine ilişkin olup, olayda spor hukukuna ilişkin mevzuat hükümlerinin uygulanması gerekeceği açıktır. Olay tarihinde yürürlükte bulunan ve Futbol Federasyonu tarafından yayımlanarak 14.05.2002 tarihinde yürürlüğe giren Profesyonel Futbol ve Transfer Talimatı'nın Kulüplerin yükümlülüklerini düzenleyen IV. Bölümün 27/k maddesinde "Federasyonca her yıl transfer döneminden önce belirlenecek esas ve limitler dahilinde, futbolcularını yurt içinde ve dışında yapacakları maçlarda, antrenmanlarda ve taşıt araçlarında meydana gelmesi muhtemel kazalar için kısmi veya daimi maluliyet ve ölüm hallerine karşı özel sigorta şirketlerine sigorta ettirmek ve sigorta poliçeleri ile sezon sonuna kadar sigorta primlerinin ödendiğine dair makbuzu tescil için süresinde Federasyona ibraz etmek, (özel sigorta primlerinin tamamı kulüp tarafından ödenir. Bu hususta doğacak her nevi aksaklık ve eksiklikten sorumludur.) düzenlemesine yer verilmiştir. Nitekim sonraki tarihli talimatlarda da benzer hükümlerin olduğu görülmektedir. Hal böyle olunca, talimatın anılan hükmü kapsamında inceleme ve değerlendirme yapıp, sonucuna göre bir karar verilmesi gerekeceği tartışmasızdır. Davacının sigortasının bulunup bulunmadığı, bulunmuyorsa davalının bu noktada bir sorumluluğu doğup doğmayacağı hususu irdelenerek bir karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde sonuca gidilmiş olması usul ve yasaya aykırı olup, kararın bu nedenle bozulması gerekmiştir.”

b. Kulüplerin Hakları

(1) Disiplin Cezası Verme Hakkı

Disiplin kuralları, genel bir düzenleme olarak Spor Disiplin Yönetmeliği'nde ayrıca spor dallarının kendilerine ait yönetmeliklerinde (örneğin TFF/TBF/TVF Disiplin Talimatı¹⁵⁷) düzenlenmiş olup bu yönetmeliklere aykırı davranışların yaptırımını olarak disiplin cezaları düzenlenmiştir.

İlgili düzenlemeler çerçevesinde sporcunun sportmenliğe, spor ahlakına aykırı hareketi, tutumu ve davranışları; oyun kurallarına aykırı şekilde bilinçli olarak sert ve ciddi hareketleri, talimatlara uymaması, diğer sporculara, yöneticilere, görevlilere karşı saldırıda bulunması, hakaret etmesi, tehdit etmesi veya herhangi bir şekilde kişilik haklarına saldırıda bulunması; ırk, dil, din, etnik köken ayrımcılığı; haklı bir sebebi olmaksızın resmi veya özel milli müsabakalara veya hazırlık çalışmalarına katılmaması veya geç katılması gibi hallerde spor kulübünün disiplin cezası verme yetkisi bulunmaktadır.

(2) Sporcunun Özel Hayatıyla İlgili Hakları

Kulüpler, kural olarak sporcunun müsabakaya hazırlanması ve müsabakadan olumlu netice alabilmesi için sporcunun özel hayatı ile ilgili genel düzenlemeler yapabilir ve sporcuya özel talimatlar verebilir. Bu doğrultuda kulüp, sporcunun kulüp doktoru ve teknik heyetin bilgisi olmaksızın gıda maddesi tüketmesine veya ilaç kullanmasına yönelik düzenlemeler yapabilir, sporcunun kulübün izni olmadan ameliyat olmasını yasaklayabilir, sporcuların çalışma ortamı olan antrenman alanında, soyunma odalarında veya kamp ortamlarında aile ilişkilerini, arkadaş ilişkilerini ve iletişimlerini kısıtlayabilir¹⁵⁸, sporcuların bahis, kumar, şans oyunları vb. oynamasını veya oynamaya teşebbüs etmesini yasaklayabilir ve içki ve sigara tüketimi gibi sportif faaliyetin niteliği ile bağdaşmayacak alışkanlıkları sınırlandırabilir¹⁵⁹.

¹⁵⁷ TÜRKİYE FUTBOL FEDERASYONU FUTBOL DİSİPLİN TALİMATI (tffistanbul.org) [disiplin-talimati.pdf](https://www.tffistanbul.org/disiplin-talimati.pdf) (tbf.org.tr)

¹⁵⁸ 22C-6e-20220404134330 (gsb.gov.tr) , (30.04.2023).

¹⁵⁹ Bu sınırlamaların makul seviyede olması gerekmektedir.

¹⁵⁹ Ümit Orhan, "Sporcuyla Yapılan Hizmet Sözleşmesinde Sporcunun Kişilik Haklarının İhlali", **Sicil İş Hukuku Dergisi**, Sayı:42, 2019, ss. 107-108.

H. Sporcu Sözleşmelerinde Borca Aykırılığın Sonuçları

1. Genel Olarak

Spor sözleşmelerinde karşılıklı yükümlülüklerden birinin taraflarca ihlali durumunda diğer taraf ödemezlik def'ini ileri sürerek kendi edimini ifadan kaçınabileceği gibi zararların giderilmesini de talep edebilir¹⁶⁰. Bununla birlikte tarafın sözleşmeyi feshetme hakkı saklıdır.

Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı hükümlerinde kulübün veya futbolcunun edimini ifa etmemesi halinde uygulanabilecek yaptırımlar ayrıca düzenlenmiştir¹⁶¹. Taraflardan birinin borca aykırı davranması halinde ilgili spor dalına özel bir düzenleme mevcutsa emredici hükümlere aykırı olmayan bu düzenleme öncelikle uygulanacak aksi takdirde Borçlar hukukunun genel hükümleri ile hizmet sözleşmesine ilişkin özel düzenlemeleri uygulanacaktır¹⁶². Profesyonel futbolda PFSTT'nin 27., 28., 29. maddelerinde, Türkiye Basketbol Federasyonu Sporcu Lisans, Vize ve Transfer Talimatı'nın 42., 43., 44., 45. maddelerinde, Türkiye Voleybol Federasyonu Sporcu Lisans, Vize ve Transfer Talimatı'nın 33.,34.,35. maddelerinde tarafların sözleşmeyi feshedebilme hakları özel olarak düzenlenmiştir. Ancak spor hukukundaki fesih kavramı, İş Hukuku veya Borçlar Hukuku'ndaki fesih kavramından farklı olup bildirimli/bildirimsiz fesih şeklinde bir ayırım yapılmamış olup kendine özgü bir nitelik taşımaktadır¹⁶³. Bununla birlikte fesih konusunda ilgili federasyonların talimatlarının hükümlerinin yanında emredici nitelik taşıyan Türk Borçlar Kanunu'nun hükümleri de uygulama alanı bulacaktır.

¹⁶⁰ Petek, Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi, s.242.

¹⁶¹ Sözleşmeye aykırılık halinde taraflar, talimatta düzenlenen hakları kullanmadan TFF'den arabuluculuk da talep edebilirler. PFSTT'nin 31. maddesine göre *"Futbolla ilgili tüm uyuşmazlıklarda taraflar TFF'den uyuşmazlığın çözümü için arabuluculuk yapmasını talep edebilirler. Bu durumda, TFF diğer taraf ya da tarafları da dinleyerek ihtilafın halli için çaba gösterir."*

¹⁶² Ertaş ve Petek, s. 268.

¹⁶³ Ertaş ve Petek, s. 269.

2. Sözleşmenin Sona Ermesi

Profesyonel sporcunun bir başka kulüp ile sözleşme imzalayabilmesi ve o kulübe transfer olabilmesi için mevcut kulübüyle hâlihazırda geçerli olan sözleşmesini sonlandırmış olması ve bu şekilde sporcunun serbest bırakılması gerekmektedir. Sporcunun kulüp ile kulüp arasında yapılan sporcu sözleşmeleri değişik şekillerde sona erebilir.

a. Kendiliğinden Sona Erme

Profesyonel sporcu sözleşmeleri, sözleşme süresinin dolması, sporcunun ölümü, kulübün tüzel kişiliğinin sona ermesi ve bozucu şartın gerçekleşmesi hallerinde kendiliğinden sona erecektir. Buna göre;

TBK m.430 uyarınca belirli süreli hizmet sözleşmeleri, aksi kararlaştırılmadıkça fesih bildiriminde bulunulmasına gerek kalmaksızın sürenin bitiminde kendiliğinden sona erer.

Bir diğer kendiliğinden sona erme hali TBK m. 440 ve m.441’de düzenlenen taraflardan birinin ölmesi halidir. Ancak spor sözleşmelerinde taraflardan biri spor kulübü olduğu için sadece sporcunun ölümü halinde sözleşmenin sona ermesi düzenlemesine değinilecektir. TBK m.440’a göre “sözleşme, işçinin ölümüyle kendiliğinden sona erer. İşveren, işçinin sağ kalan eşine ve ergin olmayan çocuklarına, yoksa bakmakla yükümlü olduğu kişilere, ölüm gününden başlayarak bir aylık; hizmet ilişkisi beş yıldan uzun bir süre devam etmişse, iki aylık ücret tutarında bir ödeme yapmakla yükümlüdür”. Spor sözleşmeleri kural olarak beş yıldan uzun süreli yapılamayacağı için madde düzenlemesinde yer alan işveren kulübün iki aylık ücret ödemesinden bahsedilemeyecektir.

Spor sözleşmesi, dernek veya şirket şeklinde örgütlenen spor kulüplerinin tüzel kişiliğinin sona ermesi halinde de kendiliğinden sona erecektir. Burada spor kulübünün örgütlenme şekli sözleşmenin sona erme anı açısından önem arz etmektedir. Şöyle ki dernek şeklinde örgütlenen spor kulübü kanun uyarınca kendiliğinden, yetkili organın kararı ile kendi kendini feshederek veya mahkeme kararı ile feshedilerek sona erer. Dernek sona erdikten sonra sadece tasfiye amacı güder ve tasfiyenin başlamasıyla tüzel kişilik taşıyan derneğin hak ve fiil ehliyeti kaybolur. Derneğin hak ve fiil ehliyetinin kaybolmasıyla sözleşmedeki taraf sıfatı da sona

ereceğinden sözleşme kendiliğinden sona erecektir. Kulüp şirket şeklinde örgütlendiyse Türk Ticaret Kanunu'nun 529. Ve 530.¹⁶⁴ maddelerindeki sona erme hallerinden birinin gerçekleşmesiyle tasfiye haline girer. Tasfiye sona erene kadar profesyonel sporcu sözleşmesi iflas idaresi veya tasfiye memuru ile yürürlükte kalmaya devam eder¹⁶⁵. Sözleşme, tasfiye tamamlanarak terkin işlemi yapılmasıyla sona erecektir¹⁶⁶.

TBK m.173'e göre sözleşmenin sona ermesi önceden gerçekleşip gerçekleşmeyeceği bilinmeyen bir olguya bırakıldıysa bozucu koşula bağlanmış olur. Bu maddeye göre bozucu koşulun gerçekleşmesi ile sözleşme hüküm ve sonuçlarını doğurmuştur. Ancak daha sonra öngörülen koşulların gerçekleşmesi ile sözleşmenin doğmuş olan hüküm ve sonuçları kural olarak ileriye etkili şekilde kendiliğinden ortadan kalkacaktır¹⁶⁷.

b. Tarafların Anlaşmasıyla Sona Erme

Sporcu veya kulüp sözleşmeyi tek taraflı olarak feshetmeden öncelikle karşılıklı olarak anlaşarak sona erdirebilirler. PFSTT'nin 26. maddesi uyarınca taraflar karşılıklı olarak sözleşmeyi her zaman feshedebilirler. Ancak karşılıklı sona

¹⁶⁴ M.529: Anonim şirket; a) Sürenin sona ermesine rağmen işlere fiilen devam etmek suretiyle belirsiz süreli hâle gelmemişse, esas sözleşmede öngörülen sürenin sona ermesiyle,

b) İşletme konusunun gerçekleşmesiyle veya gerçekleşmesinin imkânsız hâle gelmesiyle,

c) Esas sözleşmede öngörülmüş herhangi bir sona erme sebebinin gerçekleşmesiyle,

d) 421 inci maddenin üçüncü ve dördüncü fıkralarına uygun olarak alınan genel kurul kararıyla, e) İflasına karar verilmesiyle,

f) Kanunlarda öngörülen diğer hâllerde, sona erer.

m.530: Uzun süreden beri şirketin kanunen gerekli olan organlarından biri mevcut değilse veya genel kurul toplanamıyorsa, pay sahipleri, şirket alacaklıları veya Gümrük ve Ticaret Bakanlığının istemi üzerine, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesi, yönetim kurulunu da dinleyerek şirketin durumunu kanuna uygun hâle getirmesi için bir süre belirler. Bu süre içinde durum düzeltilmezse, mahkeme şirketin feshine karar verir.

¹⁶⁵ Anlaşılacağı üzere kulübün iflas etmesi halinde sözleşme kendiliğinden sona ermeyecek, sözleşme iflas idaresi veya tasfiye memuru aracılığıyla devam edecektir. Ancak bu aşamada tarafların temerrüde düşmesi gibi haklı bir fesih sebebi doğmuşsa o halde sözleşme feshedilebilecektir.

¹⁶⁶ Y10HD, 03.03.2021, 2019/6799 E., 2021/2542 K.; "Ticari şirketin tüzel kişiliği, ticaret sicilinden silinmesi (terkini) ile sona erer. Tüzel kişiliğin sona ermesi için tasfiye işlemlerinin eksiksiz yapılmış olması gerekir. Şayet tasfiye işlemleri gerektiği gibi tamamlanmamış ve tasfiyesi gerek hususlar eksik bırakılmış ise tüzel kişilik ticaret sicilinden silinse bile A.Ş.'nin tüzel kişiliğinin sona erdiğinin kabulü olanaksızdır. Bu durumda, tüzel kişiliğin yeniden ihyasına gidilerek taraf teşkili sağlanmak suretiyle yargılamanın devamının sağlanması gerekir."

¹⁶⁷ Oğuzman ve Öz, s.509-526.

erdirmenin kayıtlara işlenebilmesi için buna ilişkin sözleşmenin şu belgelerle birlikte TFF'na ibrazı zorunludur:

(1) Kulübü temsile yetkili kişileri belirleyen noter tasdikli imza sirküleri,

(2) Futbolcunun, imza tarihinden en geç 30 gün önce düzenlenmiş ve ilgili kulüple yapacağı sona erdirmeye sözleşmesinde kullanılacağına ilişkin açıklamayı da içeren noter tasdikli imza beyannamesi, vekil aracılığı ile imzalanan karşılıklı sona erdirmeye sözleşmeleri için vekilinin imza beyannamesi.

Yine TBF Talimatının¹⁶⁸ 42. maddesine göre sporcu ve kulübün öncelikle karşılıklı olarak anlaşarak sözleşmeyi feshetme imkânı bulunmaktadır. Bu feshin geçerliliği anlaşmanın yazılı olarak yapılmasına bağlıdır. Yazılı olarak düzenlenen fesih beyanı yapıldığı tarihten itibaren 5 iş günü içerisinde Federasyona gönderilir ve Federasyon feshin geçerliliği hakkında karar verir¹⁶⁹. Fesih sonucu serbest kalan sporcu takip eden ilk transfer döneminde istediği kulüple sözleşme yapabilir.

Son olarak TVF Talimatı'nın¹⁷⁰ 32. maddesine göre sporcu ve kulübün öncelikle karşılıklı olarak anlaşarak sözleşmeyi feshetme imkânı bulunmaktadır. Bunun için noterde keşide edilen fesih sözleşmesinin yapıldığı tarihten itibaren 10 iş günü içinde Federasyon'a gönderilmesi zorunludur¹⁷¹. Bu şekilde serbest kalan sporcu, talimat kapsamında dilediği kulüple sözleşme imzalayabilir.

c. Fesih Yoluyla Sona Erme

Sporcu sözleşmelerinin feshi konusunda genel düzenlemelerin yanında kendine özgü fesih nedenleri de bulunmaktadır. Sporcu sözleşmelerine özgü fesih yolları genel olarak üçe ayrılmaktadır. Bunlar; baskı feshi, davranışsal fesih ve kurumsal fesih halleridir.

Baskı feshi, spor kulübünün şiddetli ve sürekli olarak dışsal baskı altında kalması halinde o sporcu ile sözleşmeye devam etmesinin kulüpten beklenememesi halinde gerçekleştirdiği olağanüstü nitelikteki feshi ifade eder. Bu feshin geçerliliği spor kulübünün üzerine düşen yükümlülüklerin hepsini yerine getirmesine bağlıdır.

¹⁶⁸ 07.07.2022 tarihli Türkiye Basketbol Federasyonu Sporcu Lisans Transfer ve Vize Talimatı

¹⁶⁹ Bu süre içerisinde gönderilmeyen fesih anlaşmaları işleme konulmaz.

¹⁷⁰ 02.10.2020 tarihli Türkiye Voleybol Federasyonu Sporcu Lisans, Vize ve Transfer Talimatı

¹⁷¹ Süresi içinde gönderilmeyen fesih sözleşmeleri hüküm ifade etmeyecektir.

Yani basın veya seyirci baskısı gibi bir dış baskı ile karşılaşan kulüp öncelikle sporcusunu desteklemeli ve bu durumu engellemeye yönelik çaba harcamalıdır. Tüm bunlara rağmen bu durum engellenemiyorsa fesih haklı kabul edilmelidir¹⁷².

Davranışsal fesihte, sporcu sorumluluklarını bilinçli ve kasti olarak ihlal etmektedir. Örneğin sporcu, antrenmanlara veya maçlara kasıtlı olarak gelmemektedir veya bilinçli olarak kondisyonunu kötü etkileyecek hareketlerde bulunmaktadır. Bu durumların gerçekleşmesi halinde spor kulübünün davranış feshi gündeme gelecektir¹⁷³.

Kurumsal fesih ise acil olarak nitelendirilebilecek bazı durumların ortaya çıkması halinde görülmektedir. Örneğin antrenman yapılan sahanın herhangi bir nedenle elverişsiz hale gelmesi halinde spor kulübünün sahayı düzeltme girişiminde bulunmaması veya yeni bir saha temin etmemesi halinde sporcunun bu kapsamda fesih hakkı doğacaktır¹⁷⁴.

Bu açıklamalara ek olarak genel fesih hallerine de değinmek gerekmektedir. Bu haller aşağıda açıklanacaktır.

(1) Profesyonel Futbolda Sözleşmenin Feshi

PFSTT m.19/2 uyarınca spor sözleşmesinin süresi en fazla beş yıl olarak belirlenir. Bu süre 18 yaşın altındaki futbolcular ile imzalanacak olan sözleşmelerde üç yıldan fazla olamaz. Bu maddenin 3. Fıkrasına göre sözleşmelerin bitiş tarihinin 31 Mayıs olarak tespit edilmesi zorunludur. Sözleşme bitiş tarihinden sonra resmi müsabakaların devam etmesi halinde, sözleşmenin süresi müsabakaların bitimine kadar uzamış sayılır. Dolayısıyla profesyonel futbolcu sözleşmelerinde belirli süreli hizmet sözleşmelerine ilişkin hükümler uygulanacaktır.

Ayrıca belirtilmelidir ki TBK 430/2 uyarınca belirli süreli sözleşme, süresinin bitiminden sonra örtülü olarak sürdürülüyorsa, belirsiz süreli sözleşmeye dönüşür. Bununla birlikte esaslı bir sebebin varlığı hâlinde, üst üste belirli süreli hizmet sözleşmesi kurulabilir. Profesyonel futbolcu sözleşmelerinde ve diğer sporcu sözleşmelerinde esaslı bir nedenin varlığından söz edilebilir. Şöyle ki; futbol,

¹⁷² Aydos, s.652.

¹⁷³ Aydos, s.654.

¹⁷⁴ Aydos, s.655

basketbol, voleybol gibi spor dallarında fiziksel performans önem arz etmekte olup sporcuların belirli bir yaştan sonra bu faaliyetleri yerine getiremeyecek olmaları bu esaslı sebebi oluşturur¹⁷⁵. Profesyonel futbolda kendine özgü bir fesih söz konusudur, şöyle ki futbolda bildirimli veya bildirimsiz fesih şeklinde bir ayrıma gidilmemektedir¹⁷⁶.

PFSTT 29'a göre tek taraflı fesihlerde ise fesih hakkını kullanmak isteyen taraf, noterden keşide edeceği ihbarname ile gerçekleştirmeli ve bu ihbarnamenin bir suretini bilgi için TFF'ye göndermelidir. TFF, bu ihbarnameyi tebellüğ eder ve feshi kayıtlarına işleyerek bu işlemi taraflara bildirir. Sözleşmenin feshedilmesinden itibaren futbolcu, ancak transfer olacağı kulübün feshin hukuki ve sportif cezai sonuçlarından müteselsilen sorumlu olduğunu kabul ettiğine ilişkin taahhünameyi imzalaması halinde transfer olabilir.

(i) Sporcunun Sözleşmeyi Fesih Hakkı

Futbolcunun fesih hakkı PFSTT m. 28'de düzenlenmiş olup 3 ayrı fesih nedeni sayılmıştır. Bunlar; futbolcunun ücret alacağının ödenmemesi, kulübün sözleşmeden kaynaklanan edimlerini yerine getirmemesi ve sportif haklı sebepler durumlarıdır.

Futbolcu, ücret alacağını elde edememesi halinde sözleşmeyi feshetmek istediği takdirde kulübüne ve bilgi için TFF'ye noterden keşide edeceği bir ihtarname ile ücretinin 30 gün içerisinde ödenmesini bildirmek zorundadır¹⁷⁷. Kulüp, söz konusu süreye rağmen futbolcunun ücretini ödemediyse futbolcu sürenin sona ermesinden itibaren 7 gün içinde sözleşmesini feshedebilir (PFSTT 28/1). Ücretin ödenmesine ilişkin uyuşmazlık çıkarsa kulüp aylık ve maç başı ücretlerinin ödendiğini ispatlamakla yükümlüdür¹⁷⁸.

Görüleceği üzere ücretinin ödenmemesi halinde futbolcunun derhal fesih hakkı yoktur. Prof. Dr. Oğuz Sadık Aydos'a göre hüküm bu haliyle eşitlik ilkesi ile

¹⁷⁵ Aydos, s. 657.

¹⁷⁶ Aydos, s. 657.

¹⁷⁷ PFSTT 28/4 uyarınca 30 günlük ödeme süresi ihtarnamenin kulübe gönderildiği tarihten itibaren başlar.

¹⁷⁸ Aydos, s. 663.

bağdaşmamaktadır¹⁷⁹. Zira yükümlülüklerini yerine getirmeyen futbolcuya karşı kulübün derhâl fesih hakkı bulunup kulübün en temel yükümlülüğü olan ücret ödemeyi ifa etmemesi halinde futbolcunun derhâl fesih hakkı bulunmamaktadır¹⁸⁰. Aydos’a göre kulüp, futbolcuya yapacağı ödemeleri sürekli bir şekilde geciktiriyorsa ve ihtar yapıldıkça ödemede bulunuyorsa futbolcunun derhal fesih hakkı olmalıdır. Aksi takdirde futbolcu, aleyhine sonuç doğuran bir sözleşmeyi sürdürmek zorunda kalacaktır¹⁸¹.

PFSTT 28/2 maddesi kulübün sözleşmeden kaynaklanan edimlerini yerine getirmemesi sebebiyle futbolcunun fesih hakkını düzenlemektedir. Bu düzenlemeye göre kulüp, ücret dışında sözleşmeden kaynaklanan edimlerini yerine getirmediği takdirde futbolcu sözleşmeyi feshetmek arzusunda ise öncelikle kulübe noterden bir ihtarname keşide ederek söz konusu ihlalin giderilmesi veya edimlerin yerine getirilmesi için 30 günden az olmamak kaydıyla uygun bir süre vererek bildirmek zorundadır. Kulüp, bu süreye rağmen edimlerini yerine getirmez ve ihlalin ortadan kaldırılmasını sağlamaz ise futbolcu sürenin sona ermesinden itibaren 7 gün içinde sözleşmesini feshedebilir.

PFSTT’nin 28/5 ve 28/6 maddelerinde profesyonel futbolcu sözleşmesinin sportif haklı nedenle feshi konusu düzenlenmiştir. Talimat uyarınca kulüp, 23 yaş üstündeki¹⁸² bir profesyonel futbolcuyu, sezon sonunda, resmi müsabakaların %10’undan daha azında görevlendirdiği¹⁸³ takdirde sporcu, sözleşmesini sportif haklı sebeple feshetme hakkına sahiptir¹⁸⁴. Böyle bir fesihte futbolcunun durumu ve somut olayın şartları göz önüne alınarak değerlendirme yapılacaktır. Futbolcu, bu feshi

¹⁷⁹ “Hukukun temel amaçlarından birisi olan zayıfları koruma düşüncesi, profesyonel futbolcu sözleşmesinin zayıf tarafını teşkil eden futbolcu aleyhine olarak PFSTT’nin feshe ilişkin hükümleri ile ihlâl edilmiştir.” Aydos, s. 664.

¹⁸⁰ Aydos, s. 663.

¹⁸¹ Aydos, s. 664. Karşı görüş için bkz. Talat Emre Koçak, “Transferde Yeni Dönem”, **Tam Saha Dergisi**, Sayı: 45, Temmuz 2008, s. 66.

¹⁸² Talimatın “Yetiştirme Tazminatı” başlıklı 16/1 maddesi “Futbolcuların eğitimi ve yetiştirilmesi 12-23 yaşları arasında gerçekleşir” hükmünü içermektedir. Dolayısıyla Talimata göre bir sporcunun yetiştirme döneminin 23 yaşın tamamlanmasıyla sona ereceği ve sporcunun sportif haklı nedene sahip olacağı söylenebilir.

¹⁸³ CAS kararları ile birlikte değerlendirildiğinde “görevlendirme” kavramından anlaşılması gereken, futbolcunun “bilfiil müsabakada yer aldığı süre”dir. Yani futbolcunun katıldığı müsabaka sayısından ziyade müsabakada bulunduğu süre görevlendirmede esas alınacaktır. İlgili CAS kararı için bkz: O. V. FC Krylia Sovetov Samara, 6 Mart 2008 Kararı: CAS 2007/A/1369. Aydos, s. 666.

¹⁸⁴ Oyuncunun takımda yer almasını önleyen sakatlık, askı durumu vb haller %10’lık oranın hesabında dikkate alınmamalıdır. Commentary on the Regulations for the Status and Transfer of Players (15/4)

kulübünün ilgili sezondaki son müsabakasından itibaren 15 gün içinde yapmak zorundadır (PFSTT 28/6). Görüleceği üzere sportif haklı nedenle fesih hakkı, haklı nedenle fesih hakkından farklı olarak sınırlı bir uygulama alanına sahiptir.

Futbolcunun kendisini ve yeteneklerini en iyi gösterebileceği yer resmi müsabakalardır. Dolayısıyla bunun engellenmesi futbolcu için haklı bir fesih nedeni olacaktır. Belirtmek gerekir ki bu düzenleme, resmî müsabakaların % 90'ından fazlasında tercih edilmeyen futbolcu için fesih hakkı vermektedir. Dolayısıyla kadro dışı bırakılan veya müsabakanın ilk 11 tercihinde¹⁸⁵ yer almayan futbolcu için uygulama alanı bulmamaktadır¹⁸⁶.

(ii) Kulübün Sözleşmeyi Fesih Hakkı

PFSTT m.27'ye göre kulübün sporcu sözleşmesini fesih hakkı iki sebepten kaynaklanabilir. Bunlardan ilki haklı nedenle fesih diğeri ise futbolcunun sözleşmeden doğan yükümlülüklerini ihlâl etmesi halinde gerçekleşen fesihtir.

PFSTT m.27/1'ye göre “Özellikle aşağıdaki haller sözleşmenin feshi için haklı neden teşkil eder:

- a) Futbolcunun futbol faaliyeti dışında vaki hastalık veya istirahat halinin altı ayı aşması,
- b) Futbolcunun en az altı ay müddetle kesinleşmiş hak mahrumiyeti veya müsabakadan men cezası almış olması,
- c) Futbolcunun bu talimatın 25. maddesinde sayılan yükümlülüklerini ağır surette ihlâl etmesi,
- d) Futbolcunun, Futbol Menajerleri ile Çalışma Talimatı'na aykırı davranışları nedeniyle kesinleşmiş en az 4 resmi müsabakadan men cezası almış olması.”

Bu durumlardan birinin mevcudiyeti halinde kulüp, TBK 435/1'de belirlenen haklı nedenlerle hizmet sözleşmesini derhâl feshetme hakkını kullanabilir. Yine bu madde uyarınca kulüp, fesih nedenini açıkça belirterek yazılı olarak futbolcuya bildirmek zorundadır¹⁸⁷. PFSTT m.29/1'e göre kulüp, fesih açıklamasını noter

¹⁸⁵ TFF Futbol Müsabakaları Talimatı'nın 14. maddesine göre bir takım, biri kaleci olmak üzere 9 futbolcudan daha az bir kadro ile müsabakaya başlayamaz. Bu kadro sayısının en fazla 11 kişi olması gerekir. Ayrıca en fazla yedi kişilik de yedek futbolcu bulunmalıdır.

¹⁸⁶ Aydos, s. 666.

¹⁸⁷ Kulüp, fesih nedeninin varlığını ve haklılığını ispatlamakla yükümlüdür.

kanalıyla bir ihbarname keşide ederek sporcuya bildirmeli ve bu ihbarnamenin bir suretini bilgi için TFF'ye göndermelidir.

Madde düzenlemesine bakıldığında bu hallerin tahdidi olmadığı, bu sayılanların dışındaki hallerin de haklı nedenle feshe yol açabileceği anlaşılmaktadır. Bu doğrultuda FIFA ve CAS içtihatlarında haklı neden olarak kabul edilen sporcunun kulübü terk etmesi, kasıtlı olarak potansiyelinin altında performans sergilemesi, uyuşturucu kullanması, doping testlerinin pozitif çıkması vb. PFSTT'de sayılmayan hallerin Türk Hukuku bakımından haklı neden olarak kabul edilmesi gerekmektedir¹⁸⁸.

Diğer bir fesih sebebi olan futbolcunun sözleşmeden doğan yükümlülüklerini ihlâl etmesi halinde ise PFSTT 27/2 maddesi uyarınca sözleşmeyi feshetmek isteyen kulüp, futbolcuya noterden ihtarname keşide ederek 7 günden az olmamak üzere uygun bir süre vererek ihlal ettiği edimini yerine getirmesini bildirmek zorundadır. Futbolcu, verilen süreye rağmen edimlerini yerine getirmediyse, kulüp sürenin sona ermesinden itibaren 7 gün içinde noterden keşide edeceği bir ihtarname ile spor sözleşmesini feshedebilecektir¹⁸⁹.

Anlaşılabacağı üzere kulüp, sözleşmeyi PFSTT 27/1'de sayılan haklı nedenlere dayanarak feshedecekse futbolcuya herhangi bir süre vermesine gerek olmayacak, ancak 27/2 uyarınca futbolcunun sözleşmeden doğan yükümlülüklerini ihlâl etmesi neticesinde fesih yapılacaksa futbolcuya öncelikle uygun bir süre verilecek bu süreye rağmen edimler yerine getirilmediyse kulüp yedi (7) gün içerisinde fesih hakkını kullanabilecektir.

Kulüp haklı nedenlerle sözleşmeyi feshetmek istediği takdirde fesih nedeninin varlığını ve haklılığını ispat etmesi gerekmektedir. Aksi takdirde haksız feshe ilişkin kurallar işlerlik kazanır¹⁹⁰.

¹⁸⁸ Alper Çağrı Yılmaz, **FIFA ve CAS Kuralları Çerçevesinde Uluslararası Nitelikli Profesyonel Futbolcu Sözleşmesinin Feshi**, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2017, s. 317.

¹⁸⁹ TBK m. 435 ve 437/1 hükümleri değerlendirildiğinde sözleşmenin ihlâli nedeniyle hizmet sözleşmesinin feshinde derhal fesih söz konusu olup herhangi bir süre sınırlaması bulunmamaktadır. Görüleceği üzere Profesyonel Sporcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı bu hükmü ile TBK'dan farklı olarak derhâl fesih yerine sözleşmeyi ihlâl eden futbolcuya 7 günlük bir süre tanımıştır. TBK'nın bu hükümleri emredici nitelik taşımadığı için PFSTT'de yer alan bu düzenleme hukuka uygundur. Aydos, s. 660.

¹⁹⁰ Tarık Ziya Karanfil, **Profesyonel Futbolcu Sözleşmesinin Haksız Olarak Feshedilmesi ve Sportif Cezalar**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2022, s. 84.

(2) Basketbolda Sözleşmenin Feshi

Talimatın¹⁹¹ 45. maddesine göre taraflardan her biri Talimata aykırı davranır veya karşılıklı yükümlülükleri ihlal ederse karşı taraf noter kanalıyla yazılı olarak aykırılığın giderilmesini veya yükümlülüklerin yerine getirilmesini ihtar eder ve ihtarnamenin bir örneğini bilgi için Federasyon’a gönderir. Karşı taraf ihtarnamenin tebliğinden itibaren 5 iş günü içerisinde aykırılığı gidermez veya yükümlülüğü yerine getirmezse yazılı olarak sözleşmenin feshedilmiş olduğuna karar verilmesi Federasyon’dan talep edilebilir. Federasyon Yönetim Kurulu bu talebi toplantı gündemine alarak karar verir.

(i) Sporcunun Sözleşmeyi Fesih Hakkı

Talimatın 43. maddesinde düzenlenen bu hak kapsamında sporcuya talimat ve sözleşme gereğince yapılması gereken ödemelerin vadeyi takip eden 30 gün içerisinde yapılmaması, sporcunun sözleşmesinin devam ettiği halde Sosyal Güvenlik Kurumu’dan çıkışının yapılması veya kaydının silinmesi hallerinde sporcunun fesih hakkı bulunmaktadır. Ancak sporcu, öncelikle yükümlülüklerin yerine getirilmesini kulübe noter kanalı ile yazılı olarak ihtar eder ve ihtarnamenin bir örneğini bilgi olarak Federasyona iletir. Bu yükümlülük kulüp tarafından 5 iş günü içerisinde yerine getirilmezse bu 5 iş gününün bitiminden itibaren 7 gün içinde sporcu, Federasyon’dan sözleşmenin feshine karar verilmesini isteyebilir. Bunun üzerine Federasyon, kulübe yazılı ihtar göndererek 7 iş günü içerisinde ihlal ettiği yükümlülüklerini yerine getirmesini ister. Kulüp, bu ihtara ve verilen süreye rağmen yükümlülüğünü yerine getirmez veya yerine getirdiğini belgelemezse Federasyon, sözleşmenin feshine ve sporcunun başka bir kulübe transfer hakkına karar verebilir.

¹⁹¹ Basketbol kulüpleri ve birden fazla dalda faaliyet gösteren spor kulüplerinin basketbol şubeleri, Türkiye Basketbol Federasyonu’na bağlıdır. Bu çerçevede, basketbolculara ilişkin sözleşme de TBF tarafından yayınlanan Sporcu Lisans Transfer ve Vize Talimatı (TBF Talimatı)’na tâbi olacaktır.

(ii) Kulübün Sözleşmeyi Fesih Hakkı

Talimatın 44. maddesine göre kulüp şu hallerde bildirimsiz ve derhal olarak sözleşmenin feshini isteyebilir: a) Sözleşmeli sporcunun; basketbol faaliyeti dışında hastalık ve istirahat halinin 6 ayı geçmesi veya geçeceğinin önceden tam teşekküllü hastaneden alınan heyet raporu ile anlaşılması, b) Sözleşmeli sporcunun mücbir sebep durumları hariç her ne sebeple olursa olsun 7 gün ve daha fazla süreyle kulübüyle irtibatını kesmiş olması ve bu süre zarfında müsabaka ve antrenmanlara katılmadığının noter kanalıyla tespit edilmesi, c) Sözleşmeli sporcuya aralıksız 6 ay süreyle hak mahrumiyeti veya müsabakalardan men cezasının verilmesi ve bu cezaların kesinleşmesi ç) Sözleşmeli sporcunun kulüp disiplini ve genel ahlak kurallarına aykırı davranışlarda bulunması.

Görüleceği üzere bu fesih nedenlerinden ilk üç madde objektif nedenlere dayanırken ç bendindeki neden oldukça subjektiftir. Zira sözleşmenin feshinde aranan “genel ahlak” ve “kulüp disiplini” unsurları keyfi bir şekilde yorumlanmaya açıktır¹⁹².

(3) Voleybolda Sözleşmenin Feshi

Sporcu veya Kulüp tarafından tek taraflı olarak yapılan fesihlerde, fesih hakkını kullanmak isteyen taraf, noter kanalıyla ihtarname keşide ederek karşı tarafa ve bir örneğini Federasyon’a gönderir. Bu ihtarnameye rağmen karşı taraf, ihtarnamede belirtilen hususları yerine getirmez veya eksik yerine getirirse sporcu serbest kalabilir. Bu konuda ilgilinin talebi üzerine Federasyon inceleme yapar ve karar verir. Sözleşmeyi fesheden taraf sporcu ise ve fesih TVF tarafından haklı görülürse¹⁹³ sporcu ilk transfer döneminde istediği kulüple Talimat hükümleri kapsamında sözleşme imzalayabilir. (Talimat m.35)

¹⁹² Aydos, s. 676.

¹⁹³ TVF’nin sporcunun fesih isteğini uygun bulması durumu, kişilik haklarına saldırı niteliği taşımaktadır. Şöyle ki, fesih hakkı bozucu yenilik doğurucu nitelik taşımakta olup sporcunun bu hakkı bizzat kullanmasıyla sözleşmeyi sona erdirebilmelidir. Feshin neticelenmesi için TVF’nin onayına gerek kalmamalıdır. Aydos, s. 682.

(i) Sporcunun Sözleşmeyi Fesih Hakkı

Talimat'ın 34. maddesi uyarınca kulübün en temel borcu olan ücret ödeme borcunu yerine getirmemesi ve vade tarihini takip eden 30 gün içinde de ödeme yapmayarak temerrüde düşmesi hâlinde sporcunun sözleşmeyi feshetme hakkı doğar¹⁹⁴.

Sporcu, ücret ödeme yükümlülüğünü yerine getirmeyen kulüp hakkında transfer yasağı uygulanmasını Federasyon'dan talep edebilir. Bu talep doğrultusunda Federasyon kulübe yazılı bir ihtar göndererek 10 gün içinde sözleşmenin feshine neden olan ödenmeyen net maaş yükümlülüğünü yerine getirmesini, aksi takdirde transfer yasağı uygulanabileceğini bildirir. Kulüp, bu ihtara ve süreye rağmen yükümlülüğünü yerine getirmez veya yerine getirdiğini belgelendirmez ise kulübün başka bir sporcu ile sözleşme yapması veya ikinci lisans ile sporcu alması yasaklanır. Transfer yasağı, kulübün ödemeyi gerçekleştirdiğini belgelemesi, uyuşmazlığın sporcu tarafından ibra edilmesi veya sporcunun talebinden feragat etmesi ile kalkar (Talimat m.34/2).

Fesih hakkını kullanmak isteyen taraf, noter kanalıyla karşı tarafa ihtarname keşide ederek bir örneğini Federasyona gönderir. Kulüp, bu tebligata rağmen ihtarnamede belirtilen hususları 10 gün içerisinde yerine getirmez veya eksik yerine getirirse sporcu serbest kalabilir. Federasyon bu konuda ilgilinin talebi üzerine inceleme yaparak karar verir. Sporcu, sözleşmesini fesihte haklı görülürse ilk transfer döneminde dilediği kulüple Talimat hükümlerine uygun olarak sözleşme imzalayabilir (Tal. m.35).

(ii) Kulübün Sözleşmeyi Fesih Hakkı

Kulüp iki halde sözleşmeyi feshedebilir. Bunlar:

a) Sporcunun voleybol faaliyeti dışındaki hastalık ve istirahat hâlinin üç ayı geçmesi ve sporcunun herhangi bir sebeple kulübü ile olan irtibatını 15 gün¹⁹⁵ ve daha fazla süreyle kesmiş olması,

¹⁹⁴ Bu süre önceden iki ay idi. Ödeme süresinin kısaltılmış olması sözleşmenin zayıf tarafı olan sporcunun korunmasında önem arz etmektedir.

¹⁹⁵ Sporcunun kulübü ile ilişkisini herhangi bir nedenle kesme süresi önceki düzenlemede 2 ay idi. Bu durum Aydos tarafından eleştirilmekteydi. Şöyle ki bu süre hem sporcu hem de kulüp için aleyhe sonuç doğurmaktadır. Zira düzenlemede yer alan "herhangi bir sebeple" ibaresi sporcunun aleyhine iken

b) Sporcuya aralıksız üç ay süreyle hak mahrumiyeti veya müsabakalardan men cezası verilmesi. (Talimat m.33)

3. Haklı Fesih ve Sonuçları

TBK'nın "Borcun ifa edilmemesi" başlıklı 112. maddesine göre "*Borç hiç veya gereği gibi ifa edilmezse borçlu, kendisine hiçbir kusurun yüklenemeyeceğini ispat etmedikçe, alacaklının bundan doğan zararını gidermekle yükümlüdür* Yine TBK'nın 437. maddesinde ise "*Haklı fesih sebepleri, taraflardan birinin sözleşmeye uymamasından doğmuşsa o taraf, sebep olduğu zararı, hizmet ilişkisine dayanan bütün haklar göz önünde tutularak, tamamen gidermekle yükümlüdür.*" düzenlemesi getirilmiştir." Bu düzenlemeler sporcunun veya kulübün sözleşmede yükledikleri edimleri yerine getirmemesi veya gereği gibi ifa etmemesi halinde de uygulama alanı bulacaktır. Bilindiği gibi sporcu sözleşmeleri tam iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerdendir ve borcun gereği gibi veya hiç yerine getirilmemesi halinde zarara uğrayan sporcu veya kulüp karşı taraftan zararın giderilmesini talep etme hakkına sahiptir. Yukarıda açıklamış olduğumuz talimatların fesih nedenleri TBK'da tanımlanan haklı neden kavramının kapsamına girmektedir. Dolayısıyla sözleşmesini haklı nedenle fesheden sporcu veya kulüp diğer taraftan sözleşmeden beklediği menfaatler ve yoksun kaldığı değerler için tazminat talep edebilirken sözleşmesi feshedilen tarafın haklı nedenle feshe yol açması sebebiyle tazminat alma hakkı bulunmamaktadır.

Tazminatın hesaplanması aşamasında tazminat hukukunun ilkelerinden olan denkleştirme ilkesi esas alınmalıdır. Bu ilkeye göre, borca aykırı eylem neticesinde alacaklı zarara uğrarken bir yandan da bazı menfaatler elde etmişse, zarar hesaplanırken bu menfaatler dikkate alınarak menfaatin mahsup edilmesi gerekmektedir. Nitekim TBK 408/2 maddesinde bu durum "*...işçinin bu engelleme sebebiyle yapmaktan kurtulduğu giderler ile başka bir iş yaparak kazandığı veya kazanmaktan bilerek kaçındığı yararlar ücretinden indirilir.*" şeklinde ifade edilmiştir. TFF Tahkim Kurulu, 2009/640 E., 2010/38 K., 28.01.2010 tarihli ilamıyla

sporcunun mücbir sebepler veya umulmayan hâller nedeniyle gaip olması halinde kulübün 2 ay süreyle beklemek zorunda bırakılması da kulübün aleyhine sonuç doğurmaktadır. Aydos, s. 681.

“... Yukarıda belirtilen olgular çerçevesinde; Futbolcunun, sözleşmenin yerine getirilmesinden kurtulması ve böylelikle çalışma gücünün serbest kalması sonucu mesleki tecrübesi formasyonu, yetenekleri kapsamında başka bir işten sağladığı veya sağlamaktan kasten feragat ettiği kazançlar, sözleşme konusu işi yapmaması yüzünden tasarruf ettiği giderler, sözleşmenin bakiye süresi, bakiye süre ücret alacağının peşin sermaye değeri gözetilerek, tazminat alacağının takdiren fesih sonrası döneme ilişkin Futbolcuya ödenmesi öngörülen 96.000 EURO toplam ücretten %60 oranında indirimle gidilerek 38.400 EURO karşılığı olarak 82.421 TL olarak belirlenmesinin hakkaniyete uygun bulunacağı” kanaatine varılmıştır¹⁹⁶. Denkleştirme ilkesi gereği takdir edilecek indirim oranı her olayın özelliğine, sporcunun sözleşmeyi feshettikten sonra başka bir sözleşme imzalamış olup olmamasına veya ikinci sözleşmede garanti ücretin bulunup bulunmamasına göre değerlendirilerek belirlenecektir¹⁹⁷.

4. Haksız Fesih ve Sonuçları

a. TBK Düzenlemesi

Daha önce detaylı olarak incelediğimiz üzere sporcu sözleşmeleri İş Kanunu’nda sayılan istisnalar kapsamında değerlendirilmiş ve Borçlar Kanunun hizmet sözleşmesine ilişkin kurallarının uygulanacağı ifade edilmiştir. Bu sözleşmelerde süre belirtilmesi zorunluluğu dikkate alındığında belirli süreli hizmet sözleşmesi niteliği taşıdıkları ve sözleşmenin feshinde TBK m.430 hükmünün uygulanacağı söylenebilir¹⁹⁸. Bu kapsamda sporcu sözleşmelerinde haksız feshin söz konusu olduğu durumlarda ilgili Federasyonlarca bir düzenlemenin yapılmaması durumunda Borçlar Kanunun ilgili 438. maddesi uygulama alanı bulacaktır.

TBK’nın “Haklı Sebebe Dayanmayan Fesih” kenar başlıklı 438. maddesi uyarınca işveren, işçinin hizmet sözleşmesini haklı sebep olmaksızın derhâl feshettiği takdirde işçi, belirsiz süreli sözleşmelerde, fesih bildirim süresine; belirli süreli

¹⁹⁶ Özdemir, Sporcu Alacağı, s.633.

¹⁹⁷ Özdemir, Sporcu Alacağı, s.634.

¹⁹⁸ Duygu Dincioğlu, “Voleybolcu Tek Tip Sözleşmelerinde Sporcunun Hamileliğini Yasaklayan Sözleşme Hükümlerinin Değerlendirilmesi ve Gebe Kalmanın Sporcu Sözleşmesine Etkisi”, **Türkiye Barolar Birliği Spor Hukuku Kurulu, Av. Hasan Güneş Atabay Armağanı**, (Ed. Tacar Sağlar), Ankara, 2020, s.279.

sözleşmelerde ise, sözleşme süresine uyulmaması durumunda, bu sürelerle uyulmuş olsaydı kazanabileceği miktarı, tazminat olarak isteyebilir. Yani bu tazminat ile hizmet sözleşmesi işveren tarafından haklı bir sebep olmaksızın taraflarca kararlaştırılan süreden önce feshedilen işçi uğramış olduğu olumlu (müspet) zararın karşılanmasını isteyebilir (438/1).

Bu tazminat miktarı hesaplanırken belirli süreli hizmet sözleşmesinde işçinin hizmet sözleşmesinin sona ermesi yüzünden tasarruf ettiği miktar ile başka bir işten elde ettiği veya bilerek elde etmekten kaçındığı gelir, tazminattan indirilir (438/2)¹⁹⁹.

Hâkim, bu tazminatın dışında somut olayın bütün durum ve koşullarını, tarafların sosyo-ekonomik durumlarını değerlendirerek, ayrıca miktarını serbestçe belirleyeceği bir tazminatın işçiye ödenmesine karar verebilir; ancak hakimin belirleyeceği bu tazminatın miktarı, işçinin altı aylık ücretinden fazla olamaz (438/3).

İş sözleşmesinin haksız olarak feshedildiği iddiasının olduğu durumlarda ispat yükü işverene yüklenmiş olup işverenin feshin haklı sebeplerle yapıldığını ispatlaması aranmaktadır dolayısıyla işçinin ispat yükümlülüğü bulunmaktadır.

Özetle işverenin hizmet sözleşmesini haksız olarak feshettiği durumlarda somut olay değerlendirilerek işverenin işçiye haksız fesih tazminatı ve ek tazminat ödemesine hükmedilebilir.

b. Federasyon Düzenlemeleri

Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı'nın "Sportif Cezalar" yan başlıklı 30. maddesi uyarınca profesyonel futbolcu sözleşmelerinin koruma dönemleri²⁰⁰ içerisinde futbolcu tarafından haklı bir sebebe dayanmadan ya da kulüp tarafından 27/1. maddesinin "a", "b" ve "d"²⁰¹ bentlerinde sayılan haller dışında

¹⁹⁹ İşçinin tasarruf ettiği harcamaları, başka bir işten elde ettiği veya bilerek elde etmekten kaçındığı miktarın ispat yükümlülüğü işveren üzerindedir. Sabahattin Yürekli, **Türk Borçlar Kanunu'na Göre Hizmet Sözleşmesinin Sona Ermesi**, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2016, s. 310.

²⁰⁰ PFSTT m.2/h' de koruma dönemi, "*Profesyonel futbolcunun 28 yaşından önce imzaladığı sözleşmelerin yürürlüğe girmesini takip eden üç yıllık veya üç sezonluk dönemi (önce gelen esas alınmak şartıyla) ya da profesyonel futbolcunun 28 yaşından sonra imzaladığı sözleşmelerin yürürlüğe girmesini takip eden iki yıllık veya iki sezonluk dönemi (önce gelen esas alınmak şartıyla)*" şeklinde tanımlanmıştır. M. 30/4'e göre sözleşmenin yenilenmesi veya önceki sözleşmenin uzatılması halinde koruma dönemi yeniden başlayacaktır.

²⁰¹ M.27 :(1) Özellikle aşağıdaki haller sözleşmenin feshi için haklı neden teşkil eder:

a) Futbolcunun futbol faaliyeti dışında vaki hastalık veya istirahat halinin altı ayı aşması,

haklı bir sebeple feshedilmesi halinde, sportif cezaların yanı sıra tazminat ödeme yükümlülüğü de bulunmaktadır. Şöyle ki kulübün haklı neden olmaksızın sözleşmeyi feshetmesi durumunda TBK m.438/1 uyarınca sözleşme gereği gibi ifa edilmiş olsaydı oyuncunun hak edeceği ücretlerin tamamına tekabül eden miktarı sporcuya ödenmelidir. Bununla birlikte belirlenen tazminat miktarı sporcunun müspet zararının tamamını karşılamadığı haller olabilir. Sözleşmesi haksız olarak feshedilen sporcu, fesih sonrasında sponsorluk veya reklam geliri gibi gelirlerden mahrum kalmış ise bu zararların da tazminat hesabına dahil edilmesi gerekmektedir. Bununla birlikte profesyonel futbolcu eski kulübüyle olan sözleşmesi feshedildikten sonra başka bir kulüple sözleşme imzalamışsa yeni kulübüyle olan sözleşmesi gereği almaya hak kazandığı ücret, eski sözleşmesinin kalan süresine denk gelen kısmı tazminattan mahsup edilmelidir²⁰².

Haksız fesih nedeniyle kulübün tazminat talep hakkı ise TBK'nın 439. maddesi doğrultusunda değerlendirilmelidir. Anılan maddede *“İşçi, haklı sebep olmaksızın işe başlamadığı veya aniden işi bıraktığı takdirde işveren, aylık ücretin dörtte birine eşit bir tazminat isteme hakkına sahiptir. İşverenin, ayrıca ek zararlarının giderilmesini isteme hakkı da vardır.”* hükmüne yer verilmiştir. Bu düzenlemeye göre sporcunun sözleşmesini haksız olarak feshetmesi halinde kulüp, sporcunun aylık ücretinin dörtte biri tutarında tazminat talep edebilecektir. Ayrıca kanun düzenlemesinde yer alan *ek zararların giderilmesi* kapsamında kulübün haksız fesih neticesinde oyuncuyu takımına transfer ederken yaptığı harcamaları karşılayamamış olması, yeni bir oyuncu transferinden doğan maliyetlere katlanmak durumunda kalması, oyuncunun başka kulübe transferinden elde edeceği bonservis ücretinden, forma satışı ve sponsorluk gelirinden vb zararlarının doğması muhtemeldir. Bu hallerde meydana gelen ek zarar kulüp tarafından ispat edilerek haksız feshe neden olan sporcudan zararın giderilmesi istenebilir²⁰³.

Tazminat yükümlülüğünün yanı sıra aşağıda belirlenen sportif cezalar uygulanır;

b) Futbolcunun en az altı ay müddetle kesinleşmiş hak mahrumiyeti veya müsabakadan men cezası almış olması

d) Futbolcunun, Futbol Menajerleri ile Çalışma Talimatına aykırı davranışları nedeniyle kesinleşmiş en az 4 resmi müsabakadan men cezası almış olması.

²⁰² A. Ç. Yılmaz, s. 352-353.

²⁰³ A. Ç. Yılmaz, s. 358-359.

Koruma dönemlerinde futbolcular tarafından haksız fesih ya da kulüp tarafından yukarıda sayılan haller dışında haklı bir sebebe dayanarak fesih gerçekleştirilmesi halinde futbolcuya dört ay süreyle resmi müsabakalardan men cezası verilir. Ağırlaştırıcı sebeplerin varlığı halinde, söz konusu men cezasının süresi altı aya çıkarılabilir. Bu sportif cezalar futbolcuya ve ilgili kulüplere tebliğ edilir ve tescilli olduğu kulübün; devre arasından sonraki ilk resmi müsabakasından, sezonun ikinci devresinde veya sezon bittikten sonra sportif cezanın verilmiş olması halinde ise takip eden yeni sezonun ilk resmi müsabakasından itibaren infaza başlanır (30/2).

Ancak belirtilmelidir ki koruma döneminden sonra sözleşmenin herhangi bir haklı sebep veya sportif haklı sebep olmaksızın feshi sportif cezalara sebebiyet vermez. Bununla birlikte koruma dönemi dışında, futbolcunun sözleşmesini tescil edildiği kulübün ilgili sezondaki son resmi maçından itibaren 15 gün içinde feshetmemesi halinde futbolcuya disiplin cezaları uygulanabilir. (30/3)

Koruma dönemi içerisinde futbolcuyu feshe yönelten veya sözleşmenin feshine neden olan kulüplere fesih tazminatı ödeme yükümlülüğünün yanı sıra sportif cezalar da uygulanabilir. Önceki sözleşmesini haklı bir sebep olmaksızın sona erdiren profesyonel futbolcu ile sözleşme imzalayan kulübün aksi ispat edilmedikçe futbolcuyu sözleşmesini feshe yönelttiği varsayılır. Bu durumda, kulübe en az bir, en fazla iki transfer ve tescil dönemine kadar transfer yasağı verilir. (30/5)

Profesyonel futbolcunun transferini kolaylaştırmak amacıyla futbolcu ile kulübü arasındaki sözleşmeyi feshe yöneltecek şekilde hareket eden kişiler (kulüp yetkilileri, futbolcu temsilcileri, futbolcular, vs.) de cezalandırılırlar. (30/6)

Sportif cezalar ancak talep üzerine münhasıran Uyuşmazlık Çözüm Kurulu tarafından verilebilir. Bunun için, TFF tarafından bu talimatın 29. maddesi²⁰⁴ uyarınca yapılan bildirimi takip eden transfer ve tescil döneminin sonuna kadar Uyuşmazlık Çözüm Kurulu'na müracaat edilmesi şarttır. Bu süre, hak düşürücü süre niteliğindedir.

Uyuşmazlık Çözüm Kurulu Talimatı'nın 2. maddesine göre kulüpler ile futbolcular arasındaki sözleşmeden kaynaklanan uyuşmazlıklar ancak tarafların

²⁰⁴ M.29: (1) Fesih hakkını kullanmak isteyen taraf, fesih açıklamasını noter kanalıyla bir ihbarnama keşide etmek suretiyle gerçekleştirmeli ve bu ihbarnamenin bir suretini bilgi için TFF'ye göndermelidir. (2) TFF, anılan ihbarnamelerin suretlerini tebellüğ ettiğinde feshi kayıtlarına işler ve bu işlemi taraflara bildirir.

başvurusu üzerine yapılabilir. Eğer taraflardan biri Uyuşmazlık Çözüm Kurulunun görevini kabul etmez ise uyuşmazlık adli yargıda çözümlenecektir.

Türkiye Basketbol Federasyonu Sporcu Lisans, Vize ve Transfer Talimatı'nda ve Türkiye Voleybol Federasyonu Sporcu Lisans, Vize ve Transfer Talimatı'nda haksız feshe ilişkin düzenleme bulunmamaktadır. Bu durumda sporcu sözleşmesi haksız fesih ile sona erdirilen basketbol veya voleybol oyuncusu için genel hükümler doğrultusunda TBK'nın 438. maddesi uygulanacaktır.

İKİNCİ BÖLÜM

İŞ HUKUKUNDA SPORCULAR VE SPORCULARIN YARALANMALARINDAN VE ÖLÜMLERİNDEN DOĞAN SORUMLULUĞUN DEĞERLENDİRİLMESİ

I. TOPLU İŞ HUKUKUNDA SPORCULARIN DURUMU

A. Genel Olarak

1982 Anayasası'nın *Sendika Kurma Hakkı* başlıklı 51. maddesine göre çalışanlar ve işverenler, üyelerinin çalışma ilişkilerinde, ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek için önceden izin almaksızın sendikalar ve üst kuruluşlar kurma, bunlara serbestçe üye olma ve üyelikten serbestçe çekilme haklarına sahiptir. Hiç kimse bir sendikaya üye olmaya ya da üyelikten ayrılmaya zorlanamaz. Ayrıca 53. maddede işçilerin ve işverenlerin, karşılıklı olarak ekonomik ve sosyal durumlarını ve çalışma şartlarını düzenlemek amacıyla toplu iş sözleşmesi yapma hakkına sahip olduğu düzenlenmiştir. Toplu iş sözleşmesinin yapılması sırasında uyuşmazlık çıkması halinde işçiler grev hakkına sahiptirler. Grev ve lokavtın yasaklanabileceği veya ertelenebileceği haller ve işyerleri kanunla düzenlenir (m.54/1,4).

Sendika kurma hakkı ancak, millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâk ile başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebepleriyle ve kanunla sınırlanabilir.

6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu uyarınca sendika, işçilerin veya işverenlerin çalışma ilişkilerinde, ortak ekonomik ve sosyal hak ve çıkarlarını korumak ve geliştirmek için en az yedi işçi veya işverenin bir araya gelerek bir işkolunda faaliyette bulunmak üzere oluşturdukları tüzel kişiliğe sahip kuruluşlardır (m.2/ğ). Sendikaların ve toplu iş sözleşmesinin amacı ise işçi ve işveren sendikaları ile konfederasyonların kuruluşu, yönetimi, işleyişi, denetlenmesi, çalışma ve örgütlenmesine ilişkin usul ve esasları belirlemek, işçilerin ve işverenlerin karşılıklı olarak ekonomik ve sosyal durumları ile çalışma şartlarını belirlemek üzere toplu iş yapmalarına imkan sağlamak, uyuşmazlıkların barışçı yollarla çözümlenmesine, grev

ve lokavta başvurulmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir (m.1). On beş yaşını dolduran ve bu Kanun hükümlerine göre işçi sayılan herkes işçi sendikalarına üye olabilir (m.17/1).

Kanunun 2. maddesine göre, sendika kurabilmek ve sendikaya üye olabilmek için işçi veya işveren sıfatına sahip olmak yeterlidir. Daha önce belirttiğimiz üzere bir hizmet sözleşmesi ile çalışanlara işçi, işçi sayılan kişileri çalıştıran gerçek veya tüzel kişiye veya tüzel kişiliği olmayan kamu kuruluşlarına ise işveren denilir. Dolayısıyla İş Kanunu'na tabi çalışanlar gibi Türk Borçlar Kanunu'na göre çalışanlar da Sendikalar Kanunu uyarınca işçi sayılmaktadır²⁰⁵. Sporcular her ne kadar İş Kanunu kapsamı dışında bırakılmakla birlikte sporcuların iş ilişkileri Borçlar Kanunu'nda düzenlenen hizmet sözleşmesi hükümlerine göre belirlenmektedir. Sendikalar Kanunu'ndan yararlanabilmek için İş Kanunu anlamında işçi sayılma şartı aranmadığı için Borçlar Kanunu anlamında hizmet sözleşmesi ile çalışan ve kulüplerinde ücret alarak spor yapan profesyonel sporcuların sendika kurmalarında veya sendikaya üye olmalarında bir engel bulunmamaktadır.

B. Spor Sektöründe Sendikalaşma ve Toplu İş Sözleşmeleri

6356 sayılı kanunda işkolları, bu kanuna ekli (1) sayılı cetvelde gösterilmiştir. Bir işyerinde yürütülen asıl işe yardımcı işler de asıl işin girdiği işkolundan sayılır. (m.4/1,2). Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu'na göre, işçi ve işveren sendikalarının kurulabilecekleri işkolları 20 adet olup sporculara özgü ayrı bir işkolu belirlenmemiştir. Bir işkoluna giren işler, işçi ve işveren konfederasyonlarının görüşü alınarak ve uluslararası normlar göz önünde bulundurularak Bakanlıkça çıkarılacak bir yönetmelikle belirlenir (m.4/3). İşkolları Yönetmeliğinde, her bir işkoluna giren işlerin

²⁰⁵ Yasal düzenlemeler çerçevesinde profesyonel sporcular işçi olarak kabul edilse de sporcular diğer işçilerin sahip olduğu haklardan yararlanamamaktadır. Bunun gerekçesi olarak sporcunun kulüple ilişkisi belirlenirken spora özgü ihtiyaçların ve durumların dikkate alındığı dolayısıyla profesyonel sporcuların İş Kanunu'nun dışında bırakıldığı ve İş Kanunu'nda yer alan hizmet sözleşmesinin feshine, kıdem tazminatına vb ilişkin hükümlerin sporcular bakımından uygulanmasının mümkün olmadığı bu yüzden sporcuların yaptıkları spor dalına göre ilgili federasyonların o spor dalının ihtiyaçlarını değerlendirerek yaptıkları düzenlemelere uyulması gerektiği öne sürülmüştür. Bkz: Seda Yensi Güven. "Türk Futbolunda Sendika", **Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu "Av. Ömer Remzi Arıkan" Armağanı**, (Ed. Tacar Çağlar), Mattek Matbaacılık, Ankara, 2013, s.838.

neler olduğu, ekonomik faaliyetlerin sınıflandırılmasına ilişkin uluslararası norm ve standartlar göz önünde bulundurularak ekli listede gösterilmiştir (m.2). Yönetmeliğe ekli listede Konaklama ve Eğlence İşleri başlıklı 18 sıra nolu işkoluna giren işlerde “spor kulüplerinin faaliyetleri”, “diğer spor faaliyetleri” ve “spor tesislerinin işletilmesi” yer almaktadır. Bu durumda Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu uyarınca, sporcular ve işverenler Konaklama ve Eğlence İşleri olarak belirtilen işkolunda sendika kurabilecek veya kurulu sendikalara üye olabileceklerdir.

Günümüzde sporun ulaştığı nokta ile sporu meslek olarak yerine getirenlerin sayısındaki artış dikkate alındığında spora özgü bir işkolunun oluşturulması ve kapsamına sporcuların yanında sporla ilgili faaliyetleri yerine getiren tüm kişilerin alınması gerekliliği ortaya çıkmaktadır²⁰⁶. Bununla birlikte Resmi Gazetede²⁰⁷ yayımlanan 6356 Sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu Gereğince; İşkollarındaki İşçi Sayıları ve Sendikaların Üye Sayılarına İlişkin 2023 Ocak Ayı İstatistikleri Hakkında Tebliğ değerlendirilecek olursa 18 nolu Konaklama ve Eğlence İşleri adlı işkolunda yer alan ve spor sektöründe faaliyet gösteren yalnızca iki işçi sendikasının bulunduğu görülmektedir²⁰⁸. Bu sendikalar Turizm Otel Spor Emekçileri Sendikası (Tüm Emek-Sen) ve Turizm, Otel, Restoran, Eğlence ve Spor İşçileri Sendikası (Tores-İş)’dir. Anlaşılabacağı üzere bu sendikalar da temel olarak spor sektöründe faaliyet göstermemektedir. 6356 sayılı Kanun’un 41. maddesine göre “...kurulu bulunduğu işkolunda çalışan işçilerin en az yüzde birinin üyesi bulunması şartıyla işçi sendikası, toplu iş sözleşmesinin kapsamına girecek işyerinde başvuru tarihinde çalışan işçilerin yarıdan fazlasının, işletmede ise yüzde kırkının kendi üyesi bulunması hâlinde bu işyeri veya işletme için toplu iş sözleşmesi yapmaya yetkili olacaktır”. Görüleceği üzere günümüzde spor sektöründe faaliyet gösteren sendikaların toplu iş sözleşmesi yapma yetkisi son derece düşüktür. Bu doğrultuda yasal bir greve toplu iş sözleşmesinin yapılması sırasında uyuşmazlık çıkılması halinde gidilebileceğinden greve ve lokavta başvurma ihtimali de azalmaktadır²⁰⁹.

²⁰⁶ Ertaş ve Petek, s. 109.

²⁰⁷ 19.01.2023 tarihli 32078 sayılı Tebliğ (resmigazete.gov.tr)

²⁰⁸ Ülkemizde önceki senelerde Spor- Sen, Futbol Çalışanları Sendikası (Futbol-Sen), Türkiye Devrimci Spor Emekçileri Sendikası (Spor Emek- Sen) ve Spor Emekçileri Sendikası (Spor- Sen) olmak üzere 4 sendika daha bulunmakla birlikte bu sendikalar artık faaliyet göstermemektedir.

²⁰⁹ Ufuk Aydın, “Toplu İş Hukuku ve Profesyonel Sporcular”, **Av. Kısmet Erkiner Armağanı Spor Hukuku Yazıları**, İstanbul Barosu Yayınları, İstanbul, 2014, s.207.

Bu kanuna göre toplu iş sözleşmesi, iş sözleşmesinin yapılması, içeriği ve sona ermesine ilişkin hususları düzenlemek üzere işçi sendikası ile işveren sendikası veya sendika üyesi olmayan işveren arasında yapılan sözleşmedir (m.2/h). Toplu iş sözleşmesi, tarafların karşılıklı hak ve borçları ile sözleşmenin uygulanması ve denetimini ve uyuşmazlıkların çözümü için başvurulacak yolları düzenleyen hükümleri de içerebilir (m.33/2). Toplu iş sözleşmesinde aksi belirtilmedikçe iş sözleşmeleri toplu iş sözleşmesine aykırı olamaz. İş sözleşmelerinin toplu iş sözleşmesine aykırı hükümlerinin yerini toplu iş sözleşmesindeki hükümler alır. Toplu iş sözleşmesinde iş sözleşmelerine aykırı hükümlerin bulunması hâlinde ise iş sözleşmesinin işçi yararına olan hükümleri geçerlidir (m.36/1). Toplu iş sözleşmesi en az bir ve en çok üç yıl süreli olarak yapılabilir. Toplu iş sözleşmesinin süresi, sözleşmenin imzalanmasından sonra taraflarca uzatılamaz, kısaltılamaz ve sözleşme süresinden önce sona erdirilemez (m. 35/2). Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu'nda, sendika kurma hakkına sahip olan sporcular ile spor kulüplerinin toplu iş sözleşmesi haklarından yararlanmalarını engelleyen bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu durumda, toplu iş sözleşmesi yapılması aşamasında sporcu sendikası ile kulüp sendikası arasında uyuşmazlık çıkması halinde sporcu sendikasının üyelerinin ekonomik ve sosyal durumları ile çalışma şartlarını korumak ve düzeltmek için grev kararı alması mümkündür. Sporcu sendikasının aldığı grev kararına karşılık kulüp sendikası veya sendika üyesi olmayan kulüp, ekonomik ve sosyal durumun ve çalışma şartlarının düzenlenmesi amacıyla lokavt kararı verebilir. Bununla birlikte Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu'nun uygulanmasından doğacak sorunları önlemek amacıyla (örneğin grev yapan sporcuların takımının küme düşmemesi gibi) gerekli düzenlemeler yapılmalıdır ²¹⁰.

Uluslararası sözleşmeler, 1982 Anayasası ve çalışma konusundaki genel kanunlar kapsamında sporcular kural olarak sendika kurabilirler veya kurulu bir sendikaya üye olabilirler. Spor mevzuatı sporcuların çalışma şartları konusunda oldukça detaylı düzenlemeler içermektedir. Sporcuların sendikalaşmaları durumunda kanun, yönetmelik ve talimatlarda öngörülen bu ayrıntılı çalışma şartlarının ve tek tip

²¹⁰ Ertaş ve Petek, s. 110.

sözleşme formlarının sporcu lehine değiştirilmesi talepleri daha etkili olarak ortaya konabilecektir²¹¹.

Avrupa ve Amerika’da profesyonel sporcuların sendikalaşmaya önem verdikleri ve kurdukları sendikalarla önemli haklar kazandıkları görülmektedir. Bununla birlikte ülkemizde bir sektör olarak profesyonel sporda sendikalaşma kültürü oldukça zayıftır²¹². Spor alanında sendikalaşma düzeyinin düşük olmasının sebeplerinden birinin sendikalara karşı yönelen olumsuz düşüncelerdir. Profesyonel sporcular, tek bir çatı altında çalışma koşullarından kaynaklanan sorunları yasal yönden aramaları ve haklarını korumaları için sendikalaşmaya ihtiyaç duymaktadır. Spor alanında sporcuların sosyal haklarının iyileşebilmesi, spor sektörünün kurumsallaşabilmesi için sendikalar oldukça önemli bir rol oynamaktadır²¹³. Sendikalaşma ile bir yandan profesyonel sporda kayıtdışı/yasadsız ve hukuka aykırı uygulamalar engellenerek fair-play’e yol açılacak diğer yandan toplumun ilgisini çekerek endüstri ilişkilerine ve sendikalara bakışı değiştirerek profesyonel sporun demokratikleşmesini sağlanacaktır²¹⁴. Bununla birlikte sporcuların sendikalaşmaya ihtiyaç duymadığını savunanlar da vardır. Bunun temelinde sporcuların oldukça büyük paralar kazandığı ve bu sporcuların durumunun diğer sendikalı işçilerden farklı olduğu dolayısıyla işçilerle karşılaştırıldığında sporcuların haklarının bu kadar korunmasının çok gerekli olmadığı düşüncesi vardır. Aynı zamanda sporcuların sendikalaşması halinde hangi işkolunda ve nasıl örgütleneceği konusunda da belirsizlikler yaşanmaktadır. Sporcuların sendikalaşması halinde toplu sözleşme görüşmelerinde anlaşma sağlanamaması halinde sporcuların greve çıkabilmesi ihtimaline binaen ağır ekonomik ve sosyal sonuçların doğuracağı bir gerçektir. Dolayısıyla bu kültürün Türkiye’de yerleşmeyeceği kanaati oluşmuştur²¹⁵.

Sendika kurmak ve sendikayı yürütmek sporcuların tek başına üstesinden gelemeyeceği bir uygulamadır. Dolayısıyla sendikalaşmanın başlayabilmesi için popüler, büyük kulüp sporcularının önyak olması ve kulüplerin de desteklemesi

²¹¹ Fehim Üçışık, **Spor Hukuku**, Ötüken Yayıncılık, İstanbul, 2017, s. 165.

²¹² Aydın, s. 199.

²¹³ Barış Öztuna, “Profesyonel Türk Sporcularının Sendikal Hakları”, **International Journal of Science Culture and Sport**, September 2016; 4 (Special Issue 2), p. 476.

²¹⁴ Aydın, s. 211.

²¹⁵ Sendikalaşma hakkında daha fazla olumlu ve olumsuz görüş için ayrıca bkz. Ertaş ve Petek, ss. 111-117.

gerekmektedir. Böyle bir hareket uzun vadede Türk sporu ve sporcuları için olumlu neticelerin doğmasını sağlayacaktır²¹⁶.

II. SOSYAL GÜVENLİK HAKLARI BAKIMINDAN SPORCULARIN DURUMU

A. Profesyonel Sporcuların Sigortalılık Durumları

Anayasa'nın 60. maddesinde, hiçbir ayırım olmadan herkesin sosyal güvenlik hakkına sahip olduğu ve bu hakkın sağlanması için devletin sosyal güvenliği sağlayacak gerekli tedbirleri alma ve teşkilatı kurma görevinin bulunduğu belirtilmiştir.

5510 sayılı SGK'nın 4/a maddesi "bir hizmet akdi ile bir veya birden fazla işveren tarafından çalıştırılanların" sigortalı sayılacağını öngörmüştür. Kanunun 7/ c maddesine göre bu kişiler, *çalışmaya başladıkları tarihten itibaren* sigortalı sayılacaklardır. TBK, hizmet sözleşmesini işçinin işverene bağımlı olarak belirli veya belirli olmayan süreyle işgörmeyi ve işverenin de ona zamana veya yapılan işe göre ücret ödemeyi üstlendiği sözleşme olarak tanımlamıştır. Dolayısıyla profesyonel sporcu ile kulübü arasındaki sözleşme iş sözleşmesi, ücret karşılığı çalışan sporcu işçi, işçiyi çalıştıran tüzel kişi olan spor kulübü işveren, işin yapıldığı yer olan kulüp işyeri olarak kabul edilecektir. Ayrıca sporcu, *hizmet hakkına göre çalışmayı meslek edinmiş* olması yönüyle sendikalı, *hizmet sözleşmesine dayanarak bir veya birkaç işveren tarafından çalıştırılanlardan* olması yönüyle sigortalı işçi niteliğinde olacaktır²¹⁷.

Hizmet sözleşmesi ile çalışan profesyonel sporcular, kulüplerine bağlı şekilde sunmuş oldukları hizmetin karşılığında ücret almaktadırlar. Sosyal Güvenlik Kanunu, hizmet sözleşmesine dayanarak çalışan kişileri sigortalı saymış olup 6. maddede ise sigortalı sayılmayan kişileri açıklamıştır. Sporcuların 6. maddede sayılan kişilerden olmadığı değerlendirildiğinde kural olarak 5510 sayılı Kanundan yararlanabileceklerini ve sigortalı sayılacaklarını söylemek mümkündür. Dolayısıyla

²¹⁶ Ertaş ve Petek, s. 117.

²¹⁷ Hüseyin Alpay Köse, "Profesyonel Sporcuların İş Kanunu Karşısında Durumu", **Spor Hukuku Enstitüsü**, 27.06.2018, <https://www.sporhukuku.org.tr/2018/06/27/profesyonel-sporcularin-is-kanunu-karsisinda-durumu/>, (29.04.2023).

profesyonel sporcular ile spor kulüplerinde çalışan antrenör, menajer, teknik direktör, masör ve hizmetliler de sigortalı sayılmaktadırlar²¹⁸. Nitekim ilgili spor federasyonları ve futbol federasyonu tarafından çıkarılan talimatlarda yaptıkları spor karşılığında kulüplerinden ücret alan profesyonel sporcuların sosyal güvenlik haklarına ilişkin düzenlemelerin yapıldığı görülmektedir. Bununla birlikte kulüplerinden herhangi bir ücret almadan spor yapan amatör sporcuların sosyal sigortalar kanununa tabi olmadıkları ve federasyonlar tarafından getirilen düzenlemelerde de amatör sporcuların sosyal güvenliğine ilişkin hükümlere yer verilmemiş olduğuna dikkat edilmelidir²¹⁹.

Profesyonel sporcuların geçimini bedeniyle kazandığı gözetildiğinde vücudunun her uzvunun korunması gerekliliği gündeme gelmektedir. Dolayısıyla aşağıda açıklayacağımız sigorta türlerinin dışında sporcular özel sigorta türlerinden de yararlandığı görülmektedir. Hatta bazı gelişmiş ülkelerde sporcuların sigortalanması zorunlu kılınmış ve profesyonel sporculara 2500 dolar ile 10 milyon dolar arasında değişen sigorta tazminatı içeren poliçeler düzenlenmiştir²²⁰. Örneğin günümüzde futbolcu Cristiano Ronaldo'nun bacakları kulüp tarafından önce 100 milyon Euro'ya daha sonra ise 206 milyon Euro'ya sigortalanmıştır. Yine basketbolcu LeBron James'in her bir parmağı 7,4 milyon Euro'ya, futbol oynadığı dönemde kaleci Iker Casillas'ın elleri ise 7,5 milyon Euro'ya sigortalanmıştır²²¹. Bununla birlikte bu konu daha çok Türk Ticaret Kanunu'nun kapsamına girmektedir. İnceleme alanımızı İş Kanunu ve Borçlar Kanunu ile sınırladığımız için bu açıklamalarla yetineceğiz.

²¹⁸ Murat Başaran, "Sporcular Ve Spor Faaliyetinde Görev Alan Diğer Kişilerin (Ücretlilerin) İş Hukuku Ve Sosyal Güvenlik Hukuku Karşısındaki Durumu", **Futbol Ekonomi**, 03.07.2013, <https://www.futbolekonomi.com/index.php/haberler-makaleler/hukuk/172-murat-baaran/2665-sporcular-ve-spor-faaliyetinde-goerev-olan-der-klern-uecretlilerin-hukuku-ve-sosyal-guevenlk-hukuku-karisindak-durumu-.html>, (29.04.2023).

²¹⁹ Cihangir Marmara, "Sporcuların Sigortalanması", **Spor Hukuku Tezleri**, (Ed. Erkiner, Kısmet; Soysüren Ali), Kadir Has Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2007, s.375.

²²⁰ Cihangir Marmara, "Sporcuların Sigortalanması", **9. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi Bildiri Kitabı**, Nobel Kitap, Muğla, 2006, s. 974, (Bildiri).

²²¹ Koray Durkal, (20.11.2013), Bacakları Servet Değerinde. Hürriyet Gazetesi. <https://www.hurriyet.com.tr/bacaklari-servet-degerinde-25165490#:~:text=%22Willis%20Affinity%20SL%22%20%C5%9Firketi%20taraf%C4%B1ndan,paray%C4%B1%20oyuncuya%20%C3%B6demek%20zorunda%20kalacak>, (12.05.2023).

B. Yabancı Uyruklu Sporcular ve Sosyal Güvenlik Hakları

1. Çalışma İzni Belgesi

5510 sayılı Kanun'un 4. maddesi uyarınca hizmet akdine tabi bir veya birden fazla işveren tarafından çalıştırılanlar sigortalı sayılmaktadır. Dolayısıyla bir veya birden fazla işveren tarafından çalıştırılan yabancı uyruklu sporcular hakkında da aynı hüküm uygulanacak ve sigortalı sayılacaklardır. Kural olarak ülkemizin taraf olduğu ikili ya da çok taraflı sözleşmelerde aksi öngörülmuş olmadıkça yabancı uyruklu çalışanların Türkiye'de bir işveren yanında veya kendi nam ve hesabına çalışmaya başlamadan önce çalışma izni alma zorunluluğu bulunmaktadır. Bu izin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Uluslararası İşgücü Genel Müdürlüğü tarafından verilmektedir. Belirtilmelidir ki yabancı sporcuların Türkiye'de çalışmaları ve izinleri genel olarak yabancıların Türkiye'de çalışma izinlerinden farklı hükümlere tabidir. Yabancı sporcuların çalışma hakları 4817 sayılı Kanunda ve "Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun Uygulama Yönetmeliği"nde düzenlenmiştir.

6735 sayılı Uluslararası İşgücü Kanun'da yabancıların çalışma izninden muaf tutulacakları haller sayılmış olup sportif amaçla Türkiye'ye gelen yabancı sporcuların da bu kapsamda çalışma izninden muaf tutulduğu belirtilmiştir. Yine uygulama yönetmeliğinin 55. maddesinde yabancıların çalışma izni uygulamasından muaf tutulacağı hallerin düzenlendiği, Gençlik ve Spor Bakanlığı veya ilgili federasyonların uygun görüşünün alınarak Türkiye'ye gelen profesyonel yabancı sporcuların spor federasyonları ve spor kulüpleri ile olan sözleşmeleri süresince çalışma izni almalarına gerek bulunmadığı belirtilmiştir²²². Bu doğrultuda ilgili Federasyon veya Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü tarafından talepleri uygun bulunan yabancı sporcuların sözleşmeleri süresince çalışma izni almalarına gerek kalmayacaktır. Yabancı sporcuların her ne kadar çalışma izni almasına gerek olmasa da *çalışma izni muafiyeti*

²²²Dikkat edilmelidir ki bu madde hükmüne göre bütün sporcular değil sadece "futbolcular, diğer sporcular ve antrenörler" çalışma izninden muaf tutulmuştur. Yönetmelikte çalışma izninden muaf tutulanlar sınırlı olarak sayılmış olup bu hükmün dışında kalanlar genel hükümlere çalışma izni almak zorundadır. Bkz. Kazım Yücel Dönmez, "Yabancı Sporcuların ve Spor Adamlarının Türkiye'de Çalışma Hakları", **Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu "Av. Hasan Aydın Tansu" Armağanı**, (Ed. Tacar Çağlar), Ankara, 2016, s.446.

almaları gerekmektedir. Çalışma izni muafiyeti, yurt içinde²²³ sistem üzerinden Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na, yurt dışında ise yabancıların vatandaşı olduğu veya yasal olarak bulunduğu ülkedeki Türk dış temsilciliğine başvuruda bulunarak alınır.

Çalışma izni muafiyeti başvurusunun üç ay veya daha uzun süreli olarak yapılması halinde başvuru Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na yapılmalıdır. Başvuru Bakanlık tarafından olumlu değerlendirilirse çalışma izni muafiyeti belgesi düzenlenir. Sporcu sözleşmelerinin en az 6 ay süreli olarak yapıldığı gözetildiğinde yabancı sporcuların başvurularının Bakanlığa yapılması gerekmektedir. Çalışma izni muafiyet belgesi aynı zamanda 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 27. maddesi uyarınca ikamet izni olarak kabul edilecektir. Bu izne sahip olan yabancı sporcuların Türkiye'ye giriş tarihinden itibaren 20 işgünü içerisinde İl Göç İdaresi'ne başvuruda bulunarak kayıt yaptırmaları gerekmektedir.

2. Yabancı Sporcuların Sigortalanması

Yabancı sporcuların sigortalanması hususuna 5510 sayılı Kanun'un 4/2.c maddesinde değinilmiştir. Bu hükme göre mütekabiliyet esasına dayalı olarak uluslararası sosyal güvenlik sözleşmesi yapılmış ülke uyruğunda olanlar hariç olmak üzere, yabancı uyruklu kişilerden hizmet akdi ile çalışanların bu Kanun'un 4/1.a maddesi kapsamında sigortalı olacakları belirtilmiştir. Kanun'un 6'ncı maddesinin e bendinde ve Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliğinin 10.maddesinin d fıkrasında ise uluslararası sosyal güvenlik sözleşmeleri hükümleri saklı kalmak kaydıyla yabancı bir ülkede kurulu herhangi bir kuruluş tarafından ve o kuruluş adına ve hesabına Türkiye'ye üç ayı geçmemek üzere bir iş için gönderilen ve yabancı ülkede sosyal sigortaya tabi olduğunu belgeleyen kişiler ile Türkiye'de kendi adına ve hesabına bağımsız çalışanlardan, yurt dışında ikamet eden ve o ülke sosyal güvenlik mevzuatına tabi olanların sigortalı sayılmayacakları belirtilmiştir.

Bu düzenlemeler uyarınca geçici olarak görevlendirilmiş yabancı uyruklu sporcunun öncelikle Türkiye ile Sosyal Güvenlik Sözleşmesi imzalamış olan ülkede

²²³ Yurt içinden yapılacak çalışma izni muafiyeti başvuruları vize veya vize muafiyeti süresini aşmamak kaydıyla yabancı sporcunun Türkiye'ye giriş tarihinden itibaren en geç 30 gün içerisinde yapılmalıdır.

kurulu bir kuruluş tarafından o kuruluş adına çalışmaya gönderilip gönderilmediğine bakılacaktır. Eğer yabancı sporcu, ülkemiz ile Sosyal Güvenlik Sözleşmesi imzalamamış ülkede bulunan bir kuruluş tarafından o kuruluş adına ülkemize çalışmaya gönderildiyse Türkiye'de sigortasız olarak süresiz çalışamayacak ve 3 aylık bir süreye tabi olacaktır.

Yabancı uyruklu sporcu, ülkemiz ile Sosyal Güvenlik Sözleşmesi imzalamış ülkede bulunan bir kuruluş tarafından o kuruluş adına ülkemize çalışmaya gönderildiyse her ülke ile yapılan sözleşmede yer alan süreler dahilinde bu kişilerin Türkiye'de sigortasız çalışabilecekleri düzenlenmiştir. Ancak sporcu sözleşmelerinin en az 6 ay süreli olarak yapıldığı ve ülkemize gelen yabancı sporcunun aynı anda iki kulüp ile sözleşme imzalayamayacağı dolayısıyla yabancı ülkedeki spor kulübü ile sözleşmesini askıya aldığı veya feshetmiş olabileceği gözetildiğinde sporcunun bu kapsamda değerlendirilmesi ve sigortasız çalıştırılması mümkün görünmemektedir. Bu sebeple Türk spor kulüplerinde profesyonel olarak çalışan yabancı sporcuların kulüp tarafından SGK'ya bildirilmesi, adlarına kısa ve uzun vadeli sigorta primlerinin ödenmesi, iş kazası ve meslek hastalığına maruz kalmaları veya malul olmaları halinde gerekli yardımların yapılması gerekmektedir²²⁴.

C. Profesyonel Sporcuların Sigortalı Tescillerinin Sağlanması

Profesyonel spor kulüpleri, sporcu ile aralarında ister özel ister tek tip her türlü sözleşmenin imzalandığı tarihten itibaren bünyelerinde yer alan her sporcuyu Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirmekle yükümlüdür. Bu hüküm, kanunun emredici bir hükmüdür ve kanuna aykırı olarak yapılan tüm işlemler ve sözleşmeler geçersiz olacaktır. 5510 sayılı Kanun'a göre sigorta hak ve yükümlülükleri hizmet sözleşmesi kapsamında sayılanlar için çalışmaya başladıkları tarihten itibaren başlamaktadır. İşverenler ise hizmet sözleşmesi kapsamında sigortalı sayılan kişileri, sigortalılık başlangıç tarihinden önce sigortalı işe giriş bildirgesi ile Kuruma bildirmekle yükümlüdür. Görüleceği üzere sporcuların sigortalılık hak ve yükümlülükleri çalışmaya başladıkları tarihten itibaren başlamakta, sporcunun işe giriş bildirgesinin ise çalışmaya başlamasından en geç bir gün önce SGK'ya verilmesi gerekmektedir.

²²⁴ Çağdaş Yurt, **Spor ve Hukuk**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2023, s. 186.

Profesyonel sporcu sözleşmeleri noter huzurunda imzalanmaktadır. TBK 4/1. maddesi uyarınca hazırlar arasındaki sözleşmenin kurulma anı sporcu ile kulüp temsilcisinin sözleşmeyi imzaladıkları andır. Dolayısıyla sporcunun işe başlama tarihi sözleşmenin başlangıç tarihidir ve SGK'ya bildirilmesi gereken işe giriş tarihi olarak bu tarih esas alınmalıdır.

Kulüp tarafından sözleşme, lisans verilmesi şartına bağlı olarak yapılabilir. Bu geciktirici şarta bağlı sözleşmelerde, sözleşme tarafların noter huzurunda imzalamasıyla kurulduğu halde lisansın verildiği tarihten itibaren hüküm ve sonuçlarını doğurmaya başlar. Sporcu, şartın gerçekleşmesiyle spor kulübünde resmi olarak çalışmaya başlamaktadır. Bununla birlikte sözleşmenin imzalandığı tarih itibariyle ücrete hak kazanmakta ve sözleşme gereği kendisine verilen görevi ifa edememesi sigortalı tesciline bir engel oluşturmamaktadır. Bu hususlar dikkate alındığında sporcunun “Sigortalı İşe Giriş Bildirgesi” Kuruma bildirilirken sözleşmede belirtilen başlangıç tarihi esas alınmalıdır.

Profesyonel sporcuların sigortalılıkları hizmet sözleşmesinin sona ermesi ile biter. Sigortalılık niteliği sona eren profesyonel sporcuların durumları kulüpleri tarafından en geç on gün içinde SGK'ya bildirilmelidir. Spor sözleşmeleri, hizmet ilişkisinin sona ermesinde de şarta bağlı olarak düzenlenebilir. Şartın gerçekleşmemesi veya federasyonun sporcunun başka bir kulüp ile yapacağı transfere onay vermemesi nedeniyle sözleşmenin feshedilmesi halinde fesih tarihi itibariyle sigortalılık sona ermektedir.

Uygulamada zaman zaman kulübün sporcuyu sigortaya bildirmediği, geç bildirdiği veya sporcunun kazancını eksik bildirdiği görülmektedir. Hatta bu konuda SGK, 2013 yılında profesyonel spor kulüplerine yazı göndererek “oldukça yüksek ücretler aldığı bilinen sporculara ilişkin kazançların Kuruma eksik bildirildiğinin anlaşıldığı ve ödenmeyen prim borçlarından, kulüp yönetim kurulu üyeleri dahil üst düzey yöneticilerin tüm malvarlıklarıyla sorumlu olacağını” bildirmiştir²²⁵. Bu durumun sonucu olarak bir uyuşmazlığın çıkması halinde uyuşmazlık, genel hükümlere göre çözülecek olup açılacak olan hizmet tespit davasında görevli mahkeme İş Mahkemeleri olacaktır. Bu dava neticesinde sporcuların hizmet tespit

²²⁵ Ayrıca bkz. Ufuk Aydın ve Seher Demirkaya, “Profesyonel Futbolcular Bakımından Hizmet Tespiti Davaları”, **Karatahta İş Yazıları Dergisi**, Sayı:8, 2017, ss. 40-45.

kayıtları düzeltilecek ve eksik yatan veya hiç yatmamış olan sigorta prim günleri sporcu lehine düzeltilebilecektir. Görevli mahkeme, sporcunun açtığı hizmet tespit davasını yürütürken fiili çalışma olgusunun ispatı konusunda bazı araştırmalar yapmakla yükümlüdür. Yargıtay 10. Hukuk Dairesi'nin yakın tarihli bir kararında²²⁶ hizmet tespit davasında araştırılması gereken kriterler açıkça belirtilmiştir. İlgili kararda;

“Eldeki dosya kapsamında; davacıya ait hizmet cetvelinde, ihtilaf konusu dönem içerisinde davalı işyerinden 24.10.2000-01.01.2001 tarihleri arasında 61 gün davacı adına Kurum’a hizmet bildiriminde bulunduğu, Türkiye Futbol Federasyonu kayıtlarında davacı ile davalı arasında imzalanan Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi ile hizmet sürelerinin 19.10.2000 – 31.05.2001 tarihleri arası olarak belirlendiği, duruşmalarda sadece davacı tanığının dinlendiği, Mahkemece dosyadaki kayıtlara ve tanık beyanına itibarla davalı ... tarafından Kuruma bildirilmeyen eksik hizmet gün sayılarının tespit edildiği anlaşılmaktadır.

Somut olayda, TFF dan sorularak davacının oynanan maçlarda görev alıp almadığının kontrol edilmediği, resen seçilecek bordro tanıklarının dinlenmediği, davacının çalışma olgusunun yeterli ve gerekli bir araştırmayla hiçbir kuşku ve duraksamaya yer bırakmayacak sağlıklı bir biçimde belirlenmediği anlaşılmaktadır. Mahkemece yapılacak iş; Türkiye Futbol Federasyonundan müsabaka isim listelerine göre davacının sezon içerisinde görev aldığı müsabaka tarihlerini sormak, davacının

²²⁶ Y10HD 21/10/2021, 2021/1182 E., 2021/12734 K., “Anayasal haklar arasında yer alan sosyal güvenliğin yaşama geçirilmesindeki etkisi gözetildiğinde, sigortalı konumunda geçen çalışma sürelerinin saptanmasına ilişkin davalar, kamu düzenine ilişkin olduğundan, özel bir duyarlılık ve özenle yürütülmesi zorunludur. Bu bağlamda, hak kayıplarının ve gerçeğe aykırı sigortalılık süresi edinme durumlarının önlenmesi, temel insan haklarından olan sosyal güvenlik hakkının korunabilmesi için, bu tür davalarda tarafların gösterdiği kanıtlarla yetinilmeyip, gerek görüldüğünde re’sen araştırma yapılarak kanıt toplanabileceği de göz önünde bulundurulmalıdır. Hizmet tespiti davalarının amacı, hizmetlerin karşılığı olan sosyal güvenlik haklarının korunmasıdır. Hizmet akdine dayalı çalışma olgusunun ispatında delil sınırlandırması yoksa da davacının Kurum sicil dosyası, işyeri özlük dosyası temin edilip işyerinin Kanunun kapsamında veya kapsama alınacak nitelikte bulunup bulunmadığı eksiksiz bir şekilde belirlendikten sonra iddia edilen çalışmanın başlangıç ve bitiş tarihleri, hangi işyerinde ne iş yapıldığı, işyerinin kapsam, kapasite ve niteliği, prime esas kazançta tabi ücretin ne olduğu, çalışmanın sürekli, kesintili, mevsimlik olup olmadığı eksiksiz bir şekilde açıklığa kavuşturulmalıdır. Taraf tanıklarının sözleri değerlendirilirken bunların inandırıcılığı üzerinde durulmalı, verdikleri bilgilere nasıl vakıf oldukları, işveren ve işçiyle, işyeriyle ilişkileri, bazen uzun yılları kapsayan bilgilerin insan hafızasında yıllarca eksiksiz nasıl taşınabileceği düşünülmeli ve tanıklar buna göre dinlenilmeli, re’sen araştırma kapsamında sadece taraf tanıkları ile yetinilmeyip mümkün oldukça işyerinin müdür, amir, şef, ustabaşı ve postabaşı gibi görevlileri ve o işyerinde çalışan öteki kişiler ile o işyerine komşu ve yakın işyerlerinde bu yeri bilen ve tanıyanlar dahi dinlenerek tanık beyanlarının sağlığı denetlenmeli ve çalışma olgusu böylece hiç bir kuşku ve duraksamaya yer bırakmayacak biçimde belirlenmelidir.”

dava konusu dönem içerisinde başka bir kulüpte geçici olarak görev alıp almadığını sormak, davacı ile davalı ... arasında sözleşme bulunmayan dönemlerde davacının herhangi bir spor kulübü adına oynama uygunluğu (vize) ve lisans verilip verilmediğini sormak, davalı işyerine ait dönem bordrolarını ve işyeri dosyasını getirtmek, tespiti istenen dönem içerisinde Kurum müfettişlerince yapılan bir inceleme olup olmadığını sormak, hizmet cetvellerini getirtmek suretiyle resen tespit edilecek dönemin tamamını kapsayan bordro tanıklarının dinlemek, bordro tanıklarının beyanı alınamaz ise Kurumdan sorulmak suretiyle veya zabıta araştırması ile tespit edilecek komşu işyerlerinde benzer işi yapan işlerle uğraşan işverenler veya bu işverenlerin resmi kayıtlarına geçmiş çalışanların beyanlarına başvurmak, ayrıca talep edilen dönemde davalı ... kulübünde futbolcu, teknik adam ve kulüp yöneticisi olarak çalışan kişileri de dinlemek, kayıtlı tanıklara davacının çalışmasına ara verip vermediğini ve ücretini nasıl aldığını açıklamak, davanın nitelikçe kamu düzenini ilgilendirdiği nazara alınıp araştırma genişletilerek tüm deliller birlikte değerlendirilip, sonucuna göre karar vermekten ibarettir.” Mahkemece, bu maddi ve hukuki olgular göz önünde tutulmaksızın yazılı şekilde hüküm kurulması usul ve yasaya aykırı görülmüş ve BOZMA kararı verilmiştir.

HMK m.190 uyarınca hukuk davalarında ispat yükü, iddia edilen vakıaya bağlanan hukuki sonuçtan kendi lehine hak çıkaran tarafa aittir. Hizmet tespiti davasında ise ispat yükü davacı sporcudadır. Sporcu açmış olduğu hizmet tespiti davasında davalı kulüpte çalıştığını ve sigortalı çalışma süresinin doğru gösterilmediğini ispat etmekle yükümlüdür²²⁷. Bu hususta yapılacak olan işlemler ve ispatın şekli konusunda Yargıtay 21. Hukuk Dairesinin 2010/2866 E. ve 2011/6332 K. sayılı 14.07.2011 tarihli kararı rehber niteliğindedir²²⁸. Yargıtay’ın uygulaması dikkate

²²⁷ Özcan Yüksel, “Sporcu Sözleşmelerinde Sigorta Sorunu”, **Spor Hukukçusu**, <http://www.sporhukukcusu.com/index.php/joomla/users-component/sporcu-sozlesmelerinde-sigorta-sorunu.html>, (29.04.2023).

²²⁸ “Davanın yasal dayanağını oluşturan 506 sayılı yasanın 79. maddesi bu tip hizmet tespiti davaları için özel bir ispat yöntemi öngörmemiş ise de davanın niteliği kamu düzenini ilgilendirdiği ve bu nedenle özel bir duyarlılık ve özenle yürütülmesi gerektiği Yargıtay’ın ve giderek Dairemizin yerleşmiş içtihadı gereğidir. Bu tür davalarda öncelikle davacının çalışmasına ilişkin belgelerin işveren tarafından verilip verilmediği yöntemince araştırılmalıdır. Bu koşul oluşmuşsa işyerinin gerçekten var olup olmadığı kanun kapsamında veya kapsama alınacak nitelikte bulunup bulunmadığı eksiksiz bir şekilde belirlenmeli daha sonra çalışma olgusunun varlığı özel bir duyarlılıkla araştırılmalıdır. Çalışma olgusu her türlü delille ispat kazanabilirse de çalışmanın konusu niteliği başlangıç ve bitiş tarihleri hususlarında tanık sözleri değerlendirilmeli, dinlenen tanıkların davacı ile aynı dönemlerde işyerinde çalışmış ve işverenin resmi kayıtlara geçmiş bordro tanıkları ya da komşu işverenlerin aynı nitelikte işi yapan ve

alındığında ilk olarak işe giriş belgesinin davalı kulüp tarafından verilip verilmediği tespit edilmelidir, daha sonra davalı kulübün SGK kapsamında olup olmadığı gerçekten böyle bir iş yerinin var olup olmadığı resmi kayıtlar getirtilmek suretiyle tespit edilmelidir, bu tespit yapılırken ilgili Federasyondan kayıtlar ve sözleşme örnekleri talep edilmelidir. Ayrıca işe giriş ve çıkış tarihlerine ilişkin aynı dönemde birlikte çalışmış sporcular ya da komşu işverenlerin yani rakip takımların aynı nitelikte işi yapan sporcuları tanık olarak dinlenmelidir. Bu hususlar kanunun ve üst mahkemenin aradığı zorunlu unsurlar olup tamamının gerekli araştırmalar sonucunda yapılması ve kararın bu şekilde verilmesi gerekmektedir.

D. Profesyonel Sporcuların Sigortaları

1. Kısa Vadeli Sigortalılık

a. İş Kazası Sigortası

5510 sayılı Kanunun 13/1. maddesi uyarınca iş kazası;

a) Sigortalının işyerinde bulunduğu sırada,

b) İşveren tarafından yürütülmekte olan iş nedeniyle sigortalı kendi adına ve hesabına bağımsız çalışıyorsa yürütmekte olduğu iş nedeniyle,

c) Bir işverene bağlı olarak çalışan sigortalının, görevli olarak işyeri dışında başka bir yere gönderilmesi nedeniyle asıl işini yapmaksızın geçen zamanlarda,

d) Bu Kanunun 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamındaki emziren kadın sigortalının, iş mevzuatı gereğince çocuğuna süt vermek için ayrılan zamanlarda,

e) Sigortalıların, işverence sağlanan bir taşıtla işin yapıldığı yere gidiş geliş sırasında,

meydana gelen ve sigortalıyı hemen veya sonradan bedenen ya da ruhen engelli hâle getiren olaydır.

bordrolarına resmi kayıtlarına geçmiş çalışanlardan seçilmesine özen gösterilmelidir. Bu tanıkların ifadeleri ile çalışma olgusu hiçbir kuşku ve duraksamaya yer vermeyecek şekilde belirlenmelidir.”

Profesyonel sporcular, hizmet sözleşmesine dayalı olarak 4/a kapsamında sigortalı kabul edilmekte olup olası bir iş kazası durumunun ortaya çıkması halinde iş kazası sigortası hükümlerinden yararlanabileceklerdir.

Madde hükmünden de anlaşılacağı üzere iş kazası, sigortalının işyerinde bulunduğu sırada, yürütülmekte olan iş nedeniyle veya işveren tarafından başka bir yere görevlendirilmesi sırasında meydana gelmesi halinde değerlendirilmektedir. İşyeri sınırlarının belirlenmesi açısından işyeri kavramından biraz bahsetmek gerekmektedir. Şöyle ki üretilen mal veya verilen hizmet ile nitelik yönünden bağlılığı bulunan ve aynı yönetim altında örgütlenen işyerine bağlı yerler işyeri kapsamına girmektedir. Örneğin dinlenme, yemek, uyku, muayene, avlu, büro, çocuk emzirme odaları vb. eklentiler ve araçlar işyerinden sayılmıştır. Dolayısıyla spor sahası, tesisleri, sporcu kamp eğitim merkezler, stadyum, spor salonu ve bunların eklentileri işyerinden sayılmaktadır. Bu sayılan alanların birinde sporcunun sakatlanması, herhangi bir nedenle vefat etmesi, ruhen veya bedenen engelli hale gelmesi durumunda nerede olduğuna ve yapılan işe bakılmaksızın iş kazası sayılmaktadır. Sporcu, yürütülmekte olan iş nedeniyle işyerinde veya işyerinin sınırları dışında bir kaza geçirmesi halinde iş kazası hükümleri uygulanacaktır. Yine sporcunun görevli olarak başka bir yere gönderilmesi nedeniyle asıl işini yapmaksızın geçen zamanlarda meydana gelen kazalar iş kazası kapsamındadır. Ancak dikkat edilmelidir ki sporcunun görevinin dışında meydana gelen kazalar iş kazası olarak değerlendirilmeyecektir²²⁹. Sporcunun kulüp tarafından sağlanan bir taşıtla işin yapılacağı yere ulaşımı sırasında meydana gelen kazalar da iş kazası sayılması gerekmektedir. Bu taşıtın kulüp tarafından sağlanması ve kazanın sporcuların işin yapıldığı yere getirilip götürülmeleri sırasında meydana gelmesi gerekmektedir.

Sigortalı sporcu bu hallerden birinin varlığı durumunda iş kazasına veya meslek hastalığına uğrarsa kulüp iş kazasının kazanın olduğu yerdeki yetkili kolluk kuvvetlerine derhal, SGK'ya ise en geç kazadan sonraki 3 iş günü içinde İş Kazası ve Meslek Hastalığı Bildirim Formu ile bildirimde bulunması gerekmektedir. Bu bildirimin yapılmaması veya geç yapılması halinde 6331 sayılı Kanun kapsamında idari para cezası öngörülmüştür. Bununla birlikte süresinde yapılmayan bildirimlerde,

²²⁹ Yani sporcu görev ile gönderildiği yerde görevinin dışında örneğin özel hayatında bir kaza geçirmesi halinde bu kaza iş kazası sayılmayacaktır.

bildirimin SGK'ya yapıldığı tarihe kadar sigortalıya ödenecek iş göremezlik ödeneği Kurum tarafından spor kulübünden tahsil edilecektir.

Spor, yapısı ve özelliği gereği bedeni ve ruhi sakatlıkların oluşmasına elverişli bir ortam yaratmakta ve sporcunun sakatlanma riskini artırmaktadır. Dolayısıyla hem mesleki olarak hem de riskler karşısında sporcuyu korumak ve sporcunun güvenliğini sağlamak gerekmektedir²³⁰. Profesyonel sporcuya sigortalı olması nedeniyle bazı yardımlar tanınmıştır²³¹. Örneğin sporcuya, iş kazası geçirmesi halinde sağlık yardımı yapılacak, geçici ya da sürekli işgöremezlik ödeneği verilecek, tedavi için için başka bir yere ya da başka bir ülkeye gönderilecek, gerekli şartların bulunması halinde maluliyet aylığı, yaşlılık aylığı bağlanacak; sporcunun iş kazası geçirmesi veya ölmesi halinde yakınlarına aylık bağlanacak, sporcunun yakınlarının(eş/çocuk/anne-baba) hastalanması halinde gerekli sağlık yardımları yapılacaktır.

b. Meslek Hastalığı Sigortası

5510 sayılı Kanun'un 14. maddesinde düzenlenen meslek hastalığı, sigortalının çalıştığı veya yaptığı işin niteliğinden dolayı tekrarlanan bir sebeple veya işin yürütüm şartları yüzünden uğradığı geçici veya sürekli hastalık, bedensel veya ruhsal engellilik halleridir. Bu maddeye göre meslek hastalığının oluştuğunun söylenebilmesi için kişinin sigortalı olması, meslek hastalığının yürütülen işin sonucu olarak ortaya çıkması ve Sosyal Güvenlik Kurumu Sağlık Kurulunca tespit yapılmış olması gerekmektedir.

Literatürde sporcuların performans yaşlarının 8-9 (erken katılım), 11-13 (geç katılım) olduğu ve maksimal performans düzeylerinin 28-32 yaşlarına kadar uzadığı görülmektedir. Görüleceği üzere sporcu en iyi koşullarda mesleğine 20 yıl kadar devam etmektedir. Bu süre boyunca sporcunun bir yıllık süreçte haftalık antrenman sayısı 14'ü bulurken antrenman saati ise en az 2 saat olmaktadır. Bu yoğun antrenman çalışmalarında sporcular fiziksel ve ruhsal olarak oldukça zorlanmaktadırlar²³².

²³⁰ Coşar, s. 151.

²³¹ Ali Tezel, "Geçimi spor yaparak kazanan işçi sayılmıyor", **Bloomberg HT**, 06.07.2011, <https://www.bloomberght.com/ht-yazarlar/ali-tezel/913207-gecimi-spor-yaparak-kazanan-isci-sayilmiyor>, (29.04.2023).

²³² Velittin Balcı, "Çalışan Sporcular", **Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu Av. Ömer Remzi Arıkan Armağanı**, (Ed. Tacar Çağlar), Ankara, 2013, s.194.

Dolayısıyla sporcularda yaptıkları sporun mahiyeti gereği ve sakatlanmalar neticesinde ortaya çıkan kas ve iskelet hastalıkları oldukça sık görülmekte ve meslek hastalığı olarak kas ve iskelet hastalıkları kabul edilmektedir.

Meslek hastalığı, meslek hastalığına tutulduğunu öğrenen sigortalı veya bu durum kendisine bildirilen işveren tarafından bu durumun öğrenildiği günden başlayarak üç iş günü içinde SGK'ya bildirilmelidir (m. 4/3). Yani meslek hastalığına uğrayan sporcu veya kendisine bildirilen spor kulübü tarafından öğrenme gününden itibaren üç iş günü içerisinde Kuruma bildirim yapmakla yükümlüdür. Bu yükümlülüğü yerine getirmeyen veya kasten eksik ya da yanlış bildiren spor kulübünden veya sporcudan Kurumca bu durum için yapılmış bulunan masraflar ile ödenmişse geçici iş göremezlik ödenekleri rücu edilir (m.14/4).

c. Hastalık Sigortası

Hastalık hali, 5510 sayılı Kanun'un 15. maddesinde "sigortalının, iş kazası ve meslek hastalığı dışında kalan ve iş göremezliğine neden olan rahatsızlıklar" olarak tanımlanmıştır. Hastalık, sosyal sigorta bakımından bir geçici iş göremezlik halidir. Hastalık sigortasının²³³ amacı ise geçici nitelikte olan iş göremezlik durumunda nakdi yardımlar sağlayarak bireyin gelir kaybını telafi etmek ve tıbbi bakım ve tedavi gerektiren hastalık durumu için sağlık yardımı sunmaktır. Yani sporcunun iş kazası ve meslek hastalığı dışında kalmakla birlikte bedensel/ruhsal olarak geçici iş göremezliğe düşmesi halinde bu rahatsızlığı hastalık sigortası kapsamında kabul edilecektir.

5510 sayılı Kanun kapsamında hastalık halinde sigortalıya geçici iş göremezlik ödeneği verilmekte ve sağlık yardımı yapılmaktadır. Hastalık halinde yapılacak olan parasal yardımlar Kanun'un kısa vadeli sigorta hükümlerini düzenleyen bölümde yer alırken, sağlık hizmetleri ile ilgili hükümler genel sağlık sigortası kısmında düzenlenmiştir.

²³³ Hastalık Sigortası, ülkemizde ilk kez 1921 tarihli 151 sayılı Ereğli ve Zonguldak Havzai Fahmiyesi Maden Amelesinin Hukukuna Mütelik Kanun ile gündeme gelmiştir. (1921 tarihli ve 151 sayılı Zonguldak ve Ereğli havzası kömür madeni işçilerinin hukukuna ilişkin kanun) Bu Kanun'un en önemli özelliği Osmanlı Devleti'ne son verildikten sonra kurulan yeni Türk Devleti'nin işçilerin haklarına yönelik olarak çıkardığı ilk kanun olmasıdır. Kanun ülkenin tamamını değil yalnızca Zonguldak ve Ereğli kömür madenlerini kapsamaktadır. Dolayısıyla uygulama alanı oldukça sınırlıdır.

Kanun geçici iş göremezlik ödeneği verilmesini bazı koşullara bağlamıştır. Bunlardan ilki sigortalının hastalanması ve bu hastalığının 2 günden fazla sürmesidir. Zira Kanun'un 18/1.b maddesinde “geçici iş göremezliğin üçüncü gününden başlamak üzere her gün için” geçici iş göremezlik ödeneği verilir denmektedir. Bu düzenlemeye göre üç günden az süren hastalık hallerinde ödenek verilmeyecektir. Diğer bir şart Sağlık Bakanlığınca yetkilendirilen hekimler veya sağlık kurullarından istirahat raporu alınmış olması ve istirahatin başladığı tarihte sigortalılık niteliğinin sona ermemesidir. Ve en önemlisi sigortalının istirahatin başladığı tarihten önceki 1 yıl içinde en az 90 gün kısa vadeli sigorta primi bildirmiş olmasıdır. Bu şartları sağlayan sigortalı, Kurum’a başvurduğu takdirde geçici iş göremezliğin üçüncü gününden başlamak üzere her gün için, geçici iş göremezlik ödeneğine hak kazanacaktır (m.18).

Hastalık halinde profesyonel sporcunun SGK’ya bildirilen prim esas kazancı dikkate alınarak yatarak tedavi gördüğü her gün için günlük kazancının yarısı, istirahatli olduğu (ayaktan tedavi) her gün için günlük kazancının üçte ikisi oranında geçici iş göremezlik ödeneği ödenecektir.

d. Analık Sigortası

1948 tarihli İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi’nde, anne ve çocukların özel bakım ve yardım hakları olduğundan söz edilmektedir. Bu uluslararası düzenleme, ulusal düzeyde anayasaları da etkilemiştir. Anayasamızın 50.maddesinde ise küçüklerin ve kadınların özel olarak korunacağı düzenlenmiştir.

Doğum, sigortalı kadını belirli bir süre çalışmaktan alıkoyduğu gibi, olağandışı bazı giderlere de neden olur. Sigortalı erkeğin sigortalı olmayan karısının analık hali de sigortalıya ek yükler getirir. Doğum nedeniyle ortaya çıkan gider artışı ve gelir kayıplarının, sadece emek geliri ile geçinen sigortalı tarafından karşılanması zordur. Bu kayıpların telafisini sağlamak amacıyla analık sigortası²³⁴ doğup gelişmiştir. Analık hali; sigortalı kadının, sigortalı erkeğin sigortalı olmayan eşinin, kendi çalışmalarından dolayı gelir veya aylık alan kadının, gelir veya aylık alan erkeğin

²³⁴ Analık sigortası Türkiye’de ilk kez 1946 tarih ve 4772 sayılı İş Kazaları ve Meslek Hastalıkları ve Analık Sigortası Yasası ile kabul edilmiştir. 1951 yılında 5502 sayılı Hastalık ve Analık Sigortası Yasasıyla geliştirilmiş, 506 sayılı Yasa ile ayrı bir sigorta kolu olarak düzenlenmiştir. 5510 sayılı Yasa ile bu kez kısa vadeli sigorta kolları içerisinde yeniden düzenlenmiştir (m.15)

sigortalı olmayan eşinin gebeliğinin başladığı tarihten itibaren doğumdan sonraki ilk sekiz haftalık, çoğul gebelik halinde ise ilk on haftalık süreye kadar olan gebelik ve analık hali ile ilgili rahatsızlık ve engellilik halidir (m. 15/2).

Analık sigortası ile günlük geçici iş göremezlik ödeneği ve emzirme ödeneği sağlanmaktadır. Geçici iş göremezlik ödeneği profesyonel kadın sporcuya verilirken²³⁵ emzirme ödeneği kendi çalışmalarından dolayı gelir veya aylık alan kadın sporcuya ya da gelir veya aylık alan sporcu erkeğin sigortalı olmayan ve doğum yapan eşine verilir (m.16)²³⁶.

Geçici iş göremezlik ödeneği; doğumdan önceki sekiz ve doğumdan sonraki sekiz hafta için veya çoğul gebelik halinde doğumdan önceki 8 haftalık süreye iki hafta eklenerek çalışmadığı her gün için verilmektedir. Kadın sporcunun isteği ve doktor onayı ile doğuma 3 hafta kalıncaya kadar çalışması halinde doğum sonrası istirahat süresine eklenen süreler için de geçici iş göremezlik ödeneği verilecektir²³⁷ (m.18/1.d). Sigortalı kadının analığı halinde profesyonel sporcunun SGK'ya bildirilen prim esas kazancı dikkate alınarak yatarak tedavi gördüğü her gün için günlük kazancının yarısı, istirahatli olduğu (ayaktan tedavi) her gün için günlük kazancının üçte ikisi oranında geçici iş göremezlik ödeneği ödenecektir (m.18/3).

Profesyonel kadın sporcunun analık sigortası kapsamında geçici iş göremezlik ödeneğinden yararlanabilmesi için doğumdan önceki bir yıl içinde en az 90 gün kısa vadeli sigorta priminin bildirmiş olması aranır. Ayrıca kadın sporcu istirahatli olduğu süre içinde iş yerinde çalışmamış ve istirahatin başladığı tarihte sigortalılık niteliğini yitirmemiş olmalıdır. Bu şartların mevcudiyeti halinde doğumun gerçekleşmesiyle kadın sporcu geçici iş göremezlik ödeneğine hak kazanacaktır.

²³⁵ Geçici iş göremezlik ödeneği, sigortalı kadının analığı nedeniyle ortaya çıkan gelir kaybını gidermek amacını taşıdığı için, yalnızca sigortalı kadına verilmektedir. Bu nedenle sigortalı erkeğin sigortalı olmayan karısı, sağlık hizmetleri ile emzirme ödeneğinden yararlanmasına rağmen, geçici iş göremezlik ödeneğinden yararlanamamaktadır.

²³⁶ Emzirme ödeneğinin verilme şartları ile ilgili bazı konular SGK'nın 2016/21 sayılı genelgesinde düzenlenmiştir. Genelgeye göre, "doğum yapan kadının sigortalı olduğu durumlarda, 4/a veya 4/b kapsamında sigortalı olmaması veya gerekli gün şartını sağlayamaması halinde sigortalı erkeğe veya gelir/aylık alan erkeğe şartları yerine getirse de emzirme ödeneği ödenmemektedir. Ayrıca sigortalı erkeğe emzirme ödeneği verilebilmesi için, doğum tarihinde doğum yapan kadınla Türk Medeni Kanunu'na göre evli olması gerekmektedir. Ancak sigortalı kadının doğum yapması halinde, emzirme ödeneğinin verilebilmesi için doğum tarihinde evli olma şartı aranmamaktadır. Ancak bir çocuğun evlat edinilmesi halinde mevzuat gereği geçici iş göremezlik ödeneği ve emzirme ödeneği ödenmemektedir."

²³⁷ Bu sürelerin dışındaki sürelerde söz konusu olan geçici iş göremezlik durumları, koşulların varlığı halinde hastalık sigortası kapsamında yer alır.

Emzirme ödeneğinin verilebilmesi için ise 5510 sayılı Kanun'un 4/1.a bendi kapsamında sayılan profesyonel sporcunun doğumdan önceki bir yıl içinde en az 120 gün kısa vadeli sigorta kolları primi bildirmiş olması aranmaktadır. Emzirme ödeneği, her çocuk için doğum anında yaşaması şartıyla doğum tarihinde geçerli olan ve SGK Yönetim Kurulunca belirlenip Bakan tarafından onaylanan tarife üzerinden verilecektir. Emzirme ödeneğine hak kazanan sigortalılardan sigortalılığı sona ererse ve bu tarihten başlamak üzere 300 gün içinde çocukları doğarsa, sigortalı kadın veya eşi analık sigortası haklarından yararlanacak sigortalı erkek, doğum tarihinden önceki 15 ay içinde en az 120 gün prim ödenmiş olması şartıyla emzirme ödeneğinden yararlandırılır (m.16/5)

e. İş Kazası, Meslek Hastalığı ve Hastalık Hallerinde Sorumluluğun Değerlendirilmesi

5510 sayılı Kanun'un 21. maddesi iş kazası ve meslek hastalığı ile hastalık bakımından işverenin ve üçüncü kişilerin sorumluluğunu düzenlemiştir. Bu maddeye göre "İş kazası ve meslek hastalığı, işverenin kastı veya sigortalıların sağlığını koruma ve iş güvenliği mevzuatına aykırı bir hareketi sonucu meydana gelmişse, Kurumca sigortalıya veya hak sahiplerine bu Kanun gereğince yapılan veya ileride yapılması gereken ödemeler ile bağlanan gelirin başladığı tarihteki ilk peşin sermaye değeri toplamı, sigortalı veya hak sahiplerinin işverenden isteyebilecekleri tutarlarla sınırlı olmak üzere, Kurumca işverene ödettirilir. İşverenin sorumluluğunun tespitinde kaçınılmazlık ilkesi dikkate alınır. (21/1)" İşverenin sorumluluğu Kanun'un 76/4. maddesinde de düzenleme alanı bulmuştur. Madde, "İş kazası ile meslek hastalığı, işverenin kastı veya genel sağlık sigortalısının iş sağlığını koruma ve iş güvenliği ile ilgili mevzuat hükümlerine aykırı hareketi sonucu olmuşsa, Kurumca yapılan sağlık hizmeti giderleri işverene tazmin ettirilir. İşverenin sorumluluğunun tespitinde kaçınılmazlık ilkesi dikkate alınır." hükmünü içermektedir.

Görüleceği üzere iş kazası ve meslek hastalığı, işverenin kastı veya sigortalıların sağlığını koruma ve iş güvenliği mevzuatına aykırı bir hareketi sonucu meydana gelmişse,

1- İşveren SGK'ya karşı sorumlu hale gelir,

2- Kurum tarafından sigortalıya ve hak sahiplerine yapılan veya ileride yapılması gereken ödemeler ile bağlanan gelirin başladığı tarihteki ilk peşin sermaye değeri toplamı, sigortalı veya hak sahiplerinin işverenden isteyebilecekleri tutarlarla sınırlı olmak üzere işverene ödettirilir.

3- Kurumca yapılan sağlık hizmeti giderleri işverene tazmin ettirilir.

İşverenin sorumluluğuna gidilebilmesi için “kaçınılmazlık ilkesi” nin gerçekleşip gerçekleşmediği gözetilmelidir. İşveren, iş kazası veya meslek hastalığının meydana gelmesini engellemek için alması gereken tüm önlemleri almasına rağmen netice meydana gelmişse kaçınılmazlık söz konusu olacaktır.

İş kazası, işverenin kastı ya da mevzuata aykırı eylemi neticesinde ortaya çıkmışsa sigortalıya ödenen geçici iş göremezlik ödeneği için işveren sorumlu tutulacak ve işverene kusuru oranında rücu edilecektir. İşverenin kusurluluğu belirlenmesine rağmen kusur oranı belli değilse ödenen geçici iş göremezlik ödeneğinin tamamı için işverene rücu edilecektir²³⁸.

Kanun 21/3 maddesinde hastalık hali düzenlenmiştir. Bu maddeye göre çalışma mevzuatında sağlık raporu alınması gerektiği belirtilen işlerde, böyle bir rapora dayanılmadıysa veya eldeki rapora aykırı olarak bünyeye elverişli olmadığı halde sigortalı çalıştırıldıysa bu işe girmeden önce var olduğu tespit edilen veya bünyeye elverişli olmadığı işte çalıştırılması sonucu meydana gelen hastalığı nedeniyle, Kurumca sigortalıya ödenen geçici iş göremezlik ödeneği işverene ödettirilecektir.

Kanun’un 21/4. maddesinde ise 3. Kişilerin sorumluluğu düzenlemiştir. Bu düzenleme uyarınca, “İş kazası, meslek hastalığı ve hastalık, üçüncü bir kişinin kusuru nedeniyle meydana gelmişse, sigortalıya ve hak sahiplerine yapılan veya ileride yapılması gereken ödemeler ile bağlanan gelirin başladığı tarihteki ilk peşin sermaye değerinin yarısı, zarara sebep olan üçüncü kişilere ve şayet kusuru varsa bunları çalıştıranlara rücu edilir.” Bununla birlikte profesyonel sporcuya kasten, ihmalen veya suç oluşturan eylemiyle Kurumun sağlık hizmeti sağlamasına engel olan veya sporcunun tedavi süresinin uzamasına neden olan ve mahkeme kararıyla tespit edilen üçüncü kişilere Kurumun yaptığı sağlık hizmeti giderleri yükletilir. Böyle bir durumda

²³⁸ SGK, “Kısa Vadeli Sigorta Kolları Uygulamaları”, 2016/21 Sayılı Genelge.

mahkeme kararı olmadan yalnızca Kurum tarafından yapılan inceleme neticesinde düzenlenen raporla üçüncü kişiye başvurulamaz.

Kanun'un 22. maddesinde ve Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliği'nin 44. maddesinde sigortalının sorumluluğu düzenlenmiştir. 22. maddeye göre sigortalının iş kazasına veya meslek hastalığına uğraması, hastalanması, tedavi süresinin uzaması veya iş göremezliğinin artması hallerinde geçici iş göremezlik ödeneği veya sürekli iş göremezlik geliri;

a) Ceza sorumluluğu olmayanlar ile kabul edilebilir bir mazereti olanlar hariç, sigortalının iş kazası, meslek hastalığı, hastalık ve analık nedeniyle hekimin bildirdiği tedbir ve tavsiyelere uymaması sonucu tedavi süresinin uzamasına veya iş göremezlik oranının artmasına, malûl kalmasına neden olması halinde, uzayan tedavi süresi veya artan iş göremezlik oranı esas alınarak dörtte birine kadar Kurumca eksiltilir.

b) Ceza sorumluluğu olmayanlar hariç, ağır kusuru yüzünden iş kazasına uğrayan, meslek hastalığına tutulan veya hastalanan sigortalının kusur derecesi esas alınarak üçte birine kadar Kurumca eksiltilir.

c) Kasti bir hareketi yüzünden iş kazasına uğrayan, meslek hastalığına tutulan, hastalanan veya Kurumun yazılı bildirimine rağmen teklif edilen tedaviyi kabul etmeyen sigortalıya, yarısı tutarında ödenir.

d) Tedavi gördüğü hekimden, tedavinin sona erdiğine ve çalışabilir olduğuna dair belge almaksızın çalışan sigortalıya geçici iş göremezlik ödeneği ödenmez, ödenmiş olanlar da yersiz yapılan ödeme tarihinden itibaren bu Kanun'un 96'ncı madde hükümlerine göre geri alınır.

f. Profesyonel Sporculara İş Kazası ve Meslek Hastalığı Sigortasında Sağlanan Haklar

1-Geçici İş Göremezlik Ödeneği: Kanun'un 18. maddesine göre iş kazası veya meslek hastalığı nedeniyle iş göremezliğe uğrayan profesyonel sporcuya her gün için SGK'ya bildirilen prim esas kazancı dikkate alınarak yatarak tedavi gördüğü her gün için günlük kazancının yarısı, istirahatli (ayaktan tedavi) olduğu her gün için günlük kazancının üçte ikisi oranında geçici iş göremezlik ödeneği ödenir.

2-Sürekli İş Göremezlik Geliri: İş kazası veya meslek hastalığı sonucu oluşan hastalık ve engellilik nedeniyle Kurumca yetkilendirilen sağlık hizmeti sunucularının

sağlık kurulları tarafından verilen raporlara istinaden Kurum Sağlık Kurulunca meslekte kazanma gücü en az %10 oranında azalmış bulunduğu tespit edilen sigortalı, sürekli iş göremezlik gelirine hak kazanır (m.19/1). Sürekli iş göremezlik geliri, sigortalının mesleğinde kazanma gücünün kaybı oranına göre hesaplanır. Sürekli tam iş göremezlikte sigortalıya, aylık kazancının %70'i oranında gelir bağlanır. Sürekli kısmî iş göremezlikte sigortalıya bağlanacak gelir, tam iş göremezlik geliri gibi hesaplanarak bunun iş göremezlik derecesi oranındaki tutarı kendisine ödenir. Sigortalı, başka birinin sürekli bakımına muhtaç ise gelir bağlama oranı %100 olarak uygulanır (m.19/3).

3-Ölüm Geliri: İş kazası veya meslek hastalığına bağlı nedenlerden dolayı ölen sporcunun hak sahiplerine, sigortalının tespit edilecek aylık kazancının %70'i gelir olarak bağlanır. Sporcu, iş kazası veya meslek hastalığı sonucu meslekte kazanma gücünü %50 veya daha fazla oranda kaybetmesi nedeniyle sürekli iş göremezlik geliri bağlanmış iken öldüyse, ölümün iş kazası veya meslek hastalığına bağlı olup olmadığına bakılmaksızın aylık kazancının %70'i gelir olarak bağlanır. Ancak meslekte kazanma gücünü %50 oranının altında kaybetmesi nedeniyle sürekli iş göremezlik geliri bağlanmış iken öldüyse, ölümün iş kazası veya meslek hastalığına bağlı olmaması halinde sigortalının almakta olduğu sürekli iş göremezlik geliri hak sahiplerine gelir olarak bağlanacaktır. Hak sahiplerine gelir bağlanabilmesi için, sporcu kendi sigortalılığından dolayı, genel sağlık sigortası dahil prim ve prime ilişkin her türlü borçlarının ödenmiş olması zorunludur (m.20).

4-Evlenme Ödeneği: İş kazası veya meslek hastalığı sonucunda vefat eden sporcunun hak sahipleri arasında yer alan ve kendisine gelir bağlanmış olan kız çocuğu evlenirse bağlanan gelir kesilir. Bununla birlikte SGK'dan talepte bulunması halinde almakta olduğu gelirin iki yıllık tutarı bir defaya mahsus olmak üzere kendisine peşin olarak ödenir.

5-Cenaze Ödeneği: İş kazası veya meslek hastalığı sonucu, sürekli iş göremezlik geliri, malullük veya yaşlılık aylığı almakta iken ölen sigortalının hak sahiplerine SGK Yönetim Kurulu'na belirlenen ve Bakan tarafından onaylanan tarife üzerinden cenaze ödeneği ödenir. Cenaze ödeneği için hak sahiplerinin ölüm tarihini belirten bir dilekçe ile Kuruma başvurusu şarttır.

2. Uzun Vadeli Sigortalılık

a. Yaşlılık Sigortası

Yaşlılık sigortası, belirli bir yaşa ulaşması nedeniyle çalışma gücünü kısmen veya tamamen yitiren sigortalıya, ömrünün geri kalan kısmında geçimini sağlamak amacıyla sürekli bir gelir sağlamayı amaçlayan bir sigorta türüdür. 5510 sayılı Yasa kapsamında yaşlılık sigortasından sağlanan yardımlar, yaşlılık aylığı bağlanması ve toptan ödeme yapılmasıdır.

Sporcuların yaşlılık aylığına hak kazanmasında hangi kanun hükümlerinin uygulanacağı sporcunun ilk defa sigortalı olduğu tarihe göre değişiklik göstermektedir. Yaşlılık sigortasından aylığa hak kazanmanın genel koşulları 3 bölümde incelenecektir. Buna göre sporcu, ilk defa 4447 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği 08.09.1999 tarihinden önce hizmet sözleşmesi ile çalışmaya başlayarak sigortalı olduysa:

-Kadın ise 20, erkek ise 25 yıl sigortalı olarak çalışmak ve toplam 5000 gün maluliyet, yaşlılık ve ölüm sigortası primi ödemiş olmak veya,

-Kadın ise 50, erkek ise 55 yaşını doldurmuş, 3600 gün maluliyet, yaşlılık ve ölüm sigortası primi ödemiş olmak ve 15 yıldan beri sigortalı bulunmak, yaşlılık aylığına hak kazanılabilmek için yeterliydi. Aynı zamanda sporcunun yaşlılık aylığına hak kazanabilmesi için sigortalılık süresini, prim ödeme gün sayısını ve yaş koşulunu aynı anda yerine getirmesi aranmaktaydı.

Sporcu, 08.09.1999-30.04.2008 tarihleri arasında ilk defa hizmet akdi ile çalışmaya başlayarak sigortalı olduysa:

-Kadın ise 58, erkek ise 60 yaşını doldurmuş olması ve en az 7000 gün veya,

-Kadın ise 58, erkek ise 60 yaşının doldurmuş olması, 25 yıldan beri sigortalı bulunması ve en az 4500 gün maluliyet, yaşlılık ve ölüm sigortası primi ödemiş olması şartlarından birinin yerine getirilmesiyle yaşlılık aylığına hak kazanabilirlerdi.

Sporcu, 30.04.2008 tarihinden sonra ilk defa hizmet akdi ile çalışmaya başlayarak sigortalı olduysa:

-01.01.2036 tarihine kadar kadın için 58, erkek için 60 yaşını doldurmak ve 7200 gün malullük, yaşlılık ve ölüm sigortası primi ödemiş olmak koşuluyla,

-01.01.2036 tarihinden sonra 7200 gün malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödeme gün sayısı koşulunun yerine getirilmesi halinde ise gün koşulunun yerine getirildiği tarih aralığındaki yaş hadleri dikkate alınarak 2048 yılına kadar kademeli olarak arttırılacaktır. Bu düzenlemeye göre;

- 1) 1/1/2036 ilâ 31/12/2037 tarihleri arasında kadın için 59, erkek için 61,
- 2) 1/1/2038 ilâ 31/12/2039 tarihleri arasında kadın için 60, erkek için 62,
- 3) 1/1/2040 ilâ 31/12/2041 tarihleri arasında kadın için 61, erkek için 63,
- 4) 1/1/2042 ilâ 31/12/2043 tarihleri arasında kadın için 62, erkek için 64,
- 5) 1/1/2044 ilâ 31/12/2045 tarihleri arasında kadın için 63, erkek için 65,
- 6) 1/1/2046 ilâ 31/12/2047 tarihleri arasında kadın için 64, erkek için 65,
- 7) 1/1/2048 tarihinden itibaren ise kadın ve erkek için 65 yaş olarak uygulanacaktır (m.28).

Sigortalı, aylık bağlanma koşullarını gerçekleştiremezse, işten ayrıldığında, ödemiş olduğu maluliyet, yaşlılık ve ölüm sigortaları primleri isteği halinde geri verilir (m.28). Bu duruma toptan ödeme denilir. Yaşlılık aylığı alan sigortalılar ve bakmakla yükümlü olduğu kişiler genel sağlık sigortalısı sayılmaktadırlar. Böylece herhangi bir genel sağlık sigortası primi ödemedenden sağlık hizmetlerinden yararlanabilirler.

Sporcuya yaşlılık sigortasından aylık bağlanabilmesi için iş sözleşmesini feshettikten sonra kendisinin veya vekilinin tahsis talep ve beyan taahhüt belgesi ile SGK'nın ilgili ünitesine başvurması şarttır. Şartları sağlayan sporcunun yaşlılık aylığı kural olarak yazılı başvuru tarihinden sonraki aybaşından başlatılacaktır.

b. Maluliyet Sigortası

Maluliyet, çalışma gücünün kalıcı ve sürekli biçimde kaybedilmesine neden olan sağlık bozukluğu olarak tanımlanmaktadır. Çalışma gücünün kaybı kısmen veya tamamen olabilir. Maluliyet sigortası ile amaçlanan malul duruma düşen ve bu nedenle çalışamayıp ücretinden mahrum kalan sigortalıya, malullük durumu devam ettiği sürece maddi destek sağlamaktır. Maluliyet durumunda çalışma gücü kalıcı ve sürekli bir biçimde kaybedildiyse sağlanan maddi desteğin de sürekli olmalıdır²³⁹. Sigortalı,

²³⁹ Bu halde maluliyet durumunda bağlanan gelir “aylık” adını alır.

Yasada belirtilen koşulları sağladığı ve malullük durumu devam ettiği sürece malullük aylığından yararlanır.

Kanun'un 25. maddesine göre sporcunun çalışma gücünü veya iş kazası ya da meslek hastalığı sonucu meslekte kazanma gücünü en az %60 oranında yitirdiği, sporcunun veya kulübün talebi üzerine, Kurumca yetkilendirilen sağlık kurullarınca usulüne uygun düzenlenecek raporlar ve dayanağı tıbbî belgelerin incelenmesi sonucu Kurum Sağlık Kurulunca tespit edilen sporcu malul sayılacaktır. Sporcunun malullük aylığından faydalanabilmesi için malullüğünün çalışmaya başladıktan sonra ortaya çıkması²⁴⁰ ve işten ayrılması gerekmektedir. Aynı zamanda sporcu en az 10 yıldan beri sigortalı bulunmalı ve toplamda 1800 gün malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi bildirmiş²⁴¹ olmalıdır²⁴². Sporcu başka birinin sürekli bakımına muhtaç derecede malul ise sigortalılık süresi aranmaksızın 1800 gün malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi bildirmiş olması yeterlidir (m. 26). Malullük aylığı, hizmet sözleşmesi ile çalışan sporcular için 7200 prim gün sayısı üzerinden hesaplanır (m.27/1).

Malullük aylığı alabilmek için Kurum'a yazılı olarak istekte bulunmalıdır. Malullük aylığı sporcunun yeniden çalışmaya başlaması veya kontrol muayenesinde malul olmadığının Kurum sağlık kurulunca tespit edilmesi halinde kesilecektir. Kurumun yazılı bildiriminde belirtilen tarihten sonraki ödeme dönemi başına kadar kabul edilebilir bir özrü olmadığı halde kontrol muayenesini yaptırmayan sigortalının malullük aylığı sonraki ödeme dönemi başından itibaren kesilir (m.94/5).

Malullük aylığı almakta olan sporcular ve bakmakla yükümlü olduğu kişiler ayrıca genel sağlık sigortalısı sayılıp sağlık yardımlarından yararlanırlar (m.60/1, f). Malullük aylığı alan sporculara genel sağlık sigortası hükümleri çerçevesinde işe alıştırma hizmetleri sunulmaktadır. Yine sporcunun malullük durumunun tespiti,

²⁴⁰ Sigortalı olarak ilk defa çalışmaya başladığı tarihten önce sigortalının çalışma gücünün % 60'ını veya vazifesini yapamayacak derecede meslekte kazanma gücünü kaybettiği önceden veya sonradan tespit edilirse, sigortalı bu hastalık veya özrü sebebiyle malullük aylığından yararlanamaz (m.25). Ancak sigortalının ilk defa sigortalı olarak çalışmaya başladığı tarihte hafif bir sakatlığı olup, çalışmaya başladıktan sonra oranı artarak 2/3 oranında çalışamaz veya %60 meslekte kazanma gücünden yoksun hale geldiyse maluliyet sigortasından yararlanabilecektir.

²⁴¹ Hizmet akdi ile çalışan sporcunun primlerinin bildirilmiş olması yeterli görülmüş olup ödenmiş olması şartı aranmamaktadır.

²⁴² Sigortalılık süresinin başlangıcı için ilk kez malullük, yaşlılık ve ölüm sigortalarına tabi olarak çalışmaya başlanan tarih esas alınmaktadır. Ancak, 18 yaşından önce malullük, yaşlılık ve ölüm sigortalarına tâbi olanların sigortalılık süresi, 18 yaşını doldurdıkları tarihte başlamış kabul edilir. Bu tarihten önceki süreler için ödenen malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primleri, yalnızca prim ödeme gün sayılarının hesabına dahil edilir.

kontrolü veya periyodik sağlık muayenesi amacıyla yaptığı sağlık hizmeti giderleri ile yol ve gündelik giderleri Kurum tarafından ödenecektir (m.65/4).

5510 sayılı Yasanın 39.maddesi uyarınca, üçüncü bir kişinin kastı nedeniyle malul olan sporcuya veya ölümü halinde hak sahiplerine, bu Kanun uyarınca bağlanacak aylığın başladığı tarihteki ilk peşin sermaye değerinin yarısı için Kurumca zarara sebep olan üçüncü kişilere rücu edilir.

c. Ölüm Sigortası

Ölen sigortalının geride kalan ve geçimi sporcu tarafından sağlanan aile bireylerinin uğradıkları gelir kayıplarının telafisi ölüm sigortası ile karşılanmaktadır. Ölüm sigortası, uzun vadeli sigorta kolları arasında yer almakta olup yararlanılması ölümün iş kazası ve meslek hastalığından kaynaklanmamış olması gerekmektedir. Zira iş kazası ve meslek hastalığı nedeni ile gerçekleşen ölümler, iş kazaları ve meslek hastalıkları sigortası kapsamında düzenlenmiştir.

Ölüm sigortasından sağlanan yardımlar; ölüm aylığı bağlanması, ölüm toptan ödemesi yapılması, evlenme ödeneği verilmesi, cenaze ödeneği ödenmesidir. Ölüm sigortası, ölen profesyonel sporcunun eşine, çocuklarına ve anne- babasına bağlanır. Ölüm sigortasından yararlanabilmek için hem sigortalıya hem de hak sahibi olabilecek aile bireylerine ilişkin bazı koşulların sağlanması aranmaktadır. 5510 sayılı Kanun'un 32. maddesinde bu koşullardan bahsedilmiştir. Bu maddeye göre;

- Herhangi bir sigortalılık süresi aranmaksızın en az 1800 gün malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi bildirilmiş veya,
- 4/1.a kapsamında sigortalı sayılanlar için, her türlü borçlanma süreleri hariç en az 5 yıldan beri sigortalı bulunup, toplam 900 gün malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi bildirilmiş,

olması şartı aranmaktadır. Ayrıca ölen sigortalıdan dolayı hak sahiplerine ölüm aylığı bağlanabilmesi için hak sahipleri bir örneği SGK tarafından hazırlanan tahsis talep dilekçesi ile Kuruma başvurmaları zorunludur. Dilekçeye;

-18 yaşını doldurmamış olanlar hariç olmak üzere ortaöğrenim görmesi halinde 20 yaşını, yükseköğrenim görmesi halinde 25 yaşını doldurmamış erkek çocukların öğretim kurumundan alacakları öğrenci belgesinin,

-Malul çocuklar için sağlık kurulu raporunun²⁴³,

-Hak sahibi anne babalar için Kurumca çıkarılacak tebliğde belirtilen belgelerin eklenmesi gerekmektedir.

Belirtilmelidir ki çocukların hak sahibi olabilmeleri için çalışmamaları veya kendi sigortalılığı nedeniyle gelir veya aylık bağlanmamış olması gerekmektedir²⁴⁴. Sigortalının kız çocuklarına yaşları ne olursa olsun evli değilse, evli olmakla beraber sonradan boşandıysa veya dul kaldıysa hak sahibi olma imkanı verilmiştir. Sigortalının kız ve erkek çocukların her birine ölüm aylığının % 25'i oranında aylık bağlanmaktadır²⁴⁵. Ancak çocuklardan sigortalının ölümü ile anasız ve babasız kalan veya sonradan bu duruma düşenlerle, ana ve babaları arasında evlilik bağı bulunmayan veya sigortalının ölümü tarihinde evlilik bağı bulunmakla beraber ana veya babaları sonradan evlenenler ile kendisinden başka aylık alan hak sahibi bulunmayanların her birine, ölüm aylığının % 50'si oranında aylık bağlanır.

Anne ve babanın hak sahibi olabilmeleri için ise iki koşul aranmaktadır. Bunlardan ilki ölüm aylığının tümünün eş ve çocuklara bağlanmamış olması, ikincisi ise anne ve babanın çalışmaması ve gelir veya aylık almamasıdır. Her türlü kazanç ve irattan elde etmiş olduğu gelirinin asgari ücretin net tutarından daha az olması ve diğer çocuklarından hak kazanılan gelir ve aylıklar hariç olmak üzere gelir ve/veya aylık bağlanmamış olması şartıyla ana ve babaya toplam % 25'i oranında; ana ve babanın 65 yaşın üstünde olması halinde ise artan hisseye bakılmaksızın toplam % 25'i oranında aylık bağlanır

Sigortalının eşine aylık bağlanabilmesi, ölüm tarihinde sigortalının eşi ile yasal evlilik bağının bulunmasına bağlıdır. Bu koşulların varlığı halinde sigortalının dul eşine % 50'si; aylık bağlanmış çocuğu bulunmayan dul eşine ise çalışmaması veya kendi sigortalılığı nedeniyle gelir veya aylık bağlanmamış olması halinde % 75'i oranında aylık bağlanır. Dul eşin evlenmesi durumunda aylığı kesilir.

Aylık bağlama oranı 4/a kapsamında olan ve 7200 günden az prim ödeme gün sayısı olan sporcular açısından %40'dır. 7200 günden fazla her 360 gün için bu oran

²⁴³ Çalışma gücünün en az %60 oranında kaybı malul sayılmak için yeterli görülmektedir.

²⁴⁴ Ancak stajyer, çırak, İŞKUR kursiyeri ya da tutukevlerinde yaptıkları işlerden dolayı iş kazası ve meslek hastalığı sigortası kapsamında olan çocuklar ölüm aylığından yararlanabilirler.

²⁴⁵ Sigortalı tarafından evlat edinilmiş, tanınmış veya soy bağı düzeltilmiş veya babalığı hükme bağlanmış çocukları ile sigortalının ölümünden sonra doğan çocukları, bağlanacak aylıktan 5510 sayılı Yasada belirtilen esaslara göre yararlanır.

%2 puan artırılacaktır. Aylık bağlama oranı hesaplanırken 360 günden eksik süreler orantılı olarak dikkate alınacaktır. Ancak dikkat edilmelidir ki bu oran %90'ı geçemez.

Sigortalının hak sahiplerine bağlanacak ölüm aylığı, sigortalının ölüm tarihini takip eden ay başından itibaren başlatılacaktır. Bununla birlikte hak sahibi olma niteliği sigortalının ölüm tarihinden sonra kazanıldıysa aylık, bu niteliğin kazanıldığı tarihi takip eden ay başından itibaren başlatılır.

5510 sayılı Yasanın 36. maddesine göre ölen sigortalının hak sahiplerine ölüm aylığı bağlanamaması halinde, ölüm tarihi esas alınarak 31. maddeye göre hesaplanan yaşlılık toptan ödemesi tutarı, hak sahiplerine, 5510 sayılı Yasada belirtilen paylar oranında toptan ödeme şeklinde verilecektir. Belirtilmelidir ki hak sahiplerine yapılacak toptan ödemenin toplamı, sigortalıya yapılacak toptan ödeme tutarını geçemez. Bu sınırın aşılması amacıyla hak sahiplerinin hisselerinden orantılı olarak indirim yapılması mümkündür.

Evlenme ödeneğine ve cenaze ödeneğine yukarıda değindiğimiz için tekrar açıklama gereği duymuyoruz.

3. Profesyonel Sporcuların Genel Sağlık Sigortası

Genel sağlık sigortası, “kişilerin öncelikle sağlıklarının korunmasını, sağlık riskleri ile karşılaşmaları halinde ise oluşan harcamaların finansmanını” belli şartlarla sağlayan ve tüm nüfusu zorunlu olarak sağlık güvencesine kavuşturmayı amaçlayan bir sigorta koludur. Genel sağlık sigortası ile sigortalının ve bakmakla yükümlü olduğu kişilerin sağlıklı kalmaları, hastalanmaları halinde sağlıklarını geri kazanmaları, iş kazası, meslek hastalığı, hastalık ve analık sonucu gerekli görülen sağlık hizmetlerinin karşılanması, iş göremezlik halinin ortadan kaldırılması ve azaltılması hedeflenmektedir.

5510 sayılı Yasa'nın 60.maddesi genel sağlık sigortalısı sayılanları açıkça saymıştır. Bu kapsamda yerleşim yeri Türkiye olan kişilerden 4/1.a hükmü kapsamında sigortalılık niteliğine haiz olan sporcular ve 2913 sayılı Dünya Olimpiyat ve Avrupa Şampiyonluğu Kazanmış Sporculara ve Bunların Ailelerine Aylık Bağlanması Hakkında Kanun hükümlerine göre aylık alan kişiler genel sağlık sigortalısı sayılacaktır.

Yine bu kişilerin bakmakla yükümlü oldukları kişiler de genel sağlık sigortalısı sayılır. Bunlar; genel sağlık sigortalısının sigortalı veya isteğe bağlı sigortalı sayılmayan, kendi sigortalılığı nedeniyle gelir veya aylık bağlanmamış olan eşi; 18 yaşını, lise ve denge öğrenim görmesi halinde 20 yaşını, yüksek öğrenim görmesi halinde 25 yaşını doldurmamış ve evli olmayan çocukları ile yaşına bakılmaksızın bu Kanuna göre malul olduğu tespit edilen evli olmayan çocukları ve her türlü kazanç ve irattan elde ettiği geliri asgari ücretin net tutarından daha az olan ve diğer çocuklarından sağlık yardımı almayan ana ve babasıdır.

Genel sağlık sigortasından faydalanmak isteyen sigortalının ve bakmakla yükümlü olduğu kişilerin, sağlık hizmeti sunucusuna başvurduğu tarihten önceki son bir yıl içinde toplam 30 gün genel sağlık sigortası prim ödeme gün sayısının olması gereklidir. Sigortalıya genel sağlık sigortası kapsamında sağlık hizmetleri, yurt dışında tedavi, yol gideri, gündelik ve refakatçi giderleri vb. başlıca hizmetler sağlanacaktır. Genel sağlık sigortalılığı, yerleşim yerinin Türkiye dışına taşınması, genel sağlık sigortası kapsamı dışına çıkılması ve ölüm durumlarında sona ermektedir

4. Profesyonel Sporcuların İsteğe Bağlı Sigortalılıkları

Kişinin sosyal güvenlik sistemine dahil olması, genelde çalışmasıyla birlikte gerçekleşir. Ancak çalışma imkanı olmayan kişinin isteğe bağlı olarak prim ödeyerek, uzun vadeli sigorta kollarına ve genel sağlık sigortasına tabi olmasını sağlayan sigorta türüne isteğe bağlı sigortalılık denilmektedir. Sporu bırakmış olan profesyonel sporcuların emekli olabilmeleri için gerekli prim gün sayılarını doldurmaları ve talepte bulunmaları halinde isteğe bağlı sigorta primi ödeyerek sigortalı olabilme imkanı bulunmaktadır.

5510 sayılı Kanun'un 50. maddesinde isteğe bağlı sigortalılığın şartları sayılmıştır. Bu maddeye göre Türkiye'de ikamet edenler ile Türkiye'de ikamet etmekte iken sosyal güvenlik sözleşmesi imzalanmamış ülkelerdeki Türk vatandaşlarından;

a) Bu Kanuna tâbi zorunlu sigortalı olmayı gerektirecek şekilde çalışmamak veya sigortalı olarak çalışmakla birlikte ay içerisinde 30 günden az çalışmak ya da tam gün çalışmamak,

b) Kendi sigortalılığı nedeniyle aylık bağlanmamış olmak,

c) 18 yaşını doldurmuş bulunmak,

d) İsteğe bağlı sigorta talep dilekçesiyle Kuruma başvuruda bulunmak, şartları aranmaktadır.

Kanun hükmünde sporcunun isteğe bağlı sigortalılıktan faydalanabilmesi için kendi sigortalılığı nedeniyle herhangi bir aylık bağlanmamış olması aranmıştır. Ancak dikkat edilmelidir ki sporcuya iş kazası veya meslek hastalığı halinde gelir bağlanmış olması isteğe bağlı sigortalılığını olumsuz etkilemez. Zira bu hallerde yapılan ödeme aylık olarak değil gelir olarak değerlendirilmektedir. Bununla birlikte malullük, yaşlılık veya ölüm sigortası halinde yapılan sürekli ödemeler aylık olarak değerlendirilecek ve isteğe bağlı sigortalılığa engel teşkil edecektir. Sporcuya başarıları neticesinde verilen “Sporcu Şeref Aylığı” ise her ne kadar aylık olarak ifade edilmişse de sporcunun kendi sigortalılığı nedeniyle bağlanmadığı için sporcunun isteğe bağlı sigortalılığını engellemeyecektir.

5. Sigortalılığın Sona Ermesi ve Kuruma Bildirilmesi

Kanun’un 4/1.a bendine tabi sigortalı sporcuların sigortalılıkları hizmet akdinin sona erdiği tarihten itibaren sona ermektedir. Sigortalılığı bu şekilde sona erenlerin işverenleri tarafından işten ayrıldığı tarihi takip eden on gün içinde Kuruma sigortalı işten ayrılış bildirgesi ile e-sigorta yoluyla bildirilmesi gerekmektedir (m.9/1.a).

III. İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ BAKIMINDAN SPORCULARIN DURUMU

Sanayileşme ile başlayan makineleşme, teknolojiye hızlı gelişim ve üretimde kullanılan kimyasal maddeler, toplumsal refaha hizmet etmekle beraber çevresel zararları da beraberinde getirmiş, iş kazaları ve meslek hastalıklarının oluşmasına sebebiyet vermiştir. Bu tehlikelerle bilinçli olarak mücadele edilmesi gerekliliği ortaya çıkmış ve iş güvenliği kavramı doğmuştur²⁴⁶.

İş sağlığı ve güvenliği ile korunması amaçlanan yaşama hakkı Anayasanın 17. maddesinde Anayasal bir hak olarak teminat altına alınmıştır. Bu maddeye göre herkes

²⁴⁶ Velittin Balcı ve Övünç Erdeveciler, “İş Sağlığı, Güvenliği ve Spor”, **Ankara Üniversitesi Açık Ders Malzemeleri**, <https://acikders.ankara.edu.tr/mod/resource/view.php?id=136892>, (29.04.2023), s. 4.

yaşama hakkına, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında vücut bütünlüğüne dokunulamaz. Dolayısıyla işverenler, çalışanlarının yaşam hakkını korumak amacıyla çalışanlarının iş sağlığını ve güvenliğini sağlamakla yükümlüdür²⁴⁷. İşveren tarafından iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması ile çalışanların mesleki tehlikelerden uzak bir ortamda çalışmaları ve sağlıklı gelişimleri desteklenmektedir. Aynı zamanda sosyal bir hak olan iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması ile kişinin sağlık hakkının dışında yaşam, vücut ve ruh bütünlüğü de korunmaktadır.

Avrupa Birliği'nde 89/391/ EEC sayılı İşte Çalışanların Sağlık ve Güvenliklerini İyileştirmeye Yönelik Tedbirler Alınmasına İlişkin Konsey Direktifi, Avrupa Birliği'nin iş sağlığı ve güvenliğini düzenleyen en temel belgeler arasında yer almaktadır. Bu direktife göre iş sağlığı ve güvenliği alanında “ortak sorumluluk” ilkesi geçerlidir²⁴⁸. Türkiye'nin de esas aldığı bu ilkeye göre, iş sağlığı ve güvenliğinin tam olarak sağlanabilmesi için hem çalışanın hem de işverenin sürece dahil edilmesi gerekmektedir²⁴⁹. Yani iş sağlığı ve güvenliği konusunda görev ve sorumluluk sadece işverene değil çalışana da yüklenmiştir.

Spor, özellikle takım sporları mahiyeti gereği kaza riski taşımaktadır. Bununla birlikte sporla uğraşan bireylerin sayısının artış göstermesi, antrenman yapılan tesislerin yetersiz oluşu, spor malzemelerinin kalitesiz oluşu, sporun kısmen de olsa bilinçsiz uygulanması, koruyucu ekipmanın sağlanmaması veya kullanılmaması gibi faktörler spor yaralanmalarının artışına neden olmaktadır. Spor yaralanmaları, yüksek efor gerektiren spor dallarında diğer spor dallarına oranla daha fazla rastlanmaktadır²⁵⁰. Sporcular, spor kazaları sonucunda ortaya çıkan önemli yaralanmalar neticesinde uzun süre spordan uzak kalabilmektedirler. Spor yaralanmalarının birçoğu kaçınılmaz kazaların sonucu olsa da önlenebilir niteliktedir. Spor yaralanmalarından korunmak için müsabakalarda ve antrenmanlarda her zaman

²⁴⁷ Aydın Başbuğ, **İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği**, Aydoğdu Ofset, Ankara, 2013, (İş Sağlığı), s. 16.

²⁴⁸ Levent Akın, “İş Sağlığı ve Güvenliğinde İşyerinin Örgütlenmesi”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 54, Sayı: 1, 2004, s. 2.

²⁴⁹ Cem Baloğlu, “İşverenlerin İş Kazalarından Doğan Hukuki Sorumluluğu”, **Kamu-İş İş Hukuku ve İktisat Dergisi**, Cilt: 13, Sayı: 3, 2014, s. 110.

²⁵⁰ Onur Polat, Arda Demirkan, Burak Oğuz ve Semih Başkan, “Sporcularda Göğüs ve Karın Yaralanmaları”, **Türkiye Klinikleri Ortopedi Travmatoloji Dergisi**, Cilt: 3, Sayı: 1, Spor Yaralanmaları Özel Sayısı, 2010, s. 51 vd.

olası bir yaralanmanın olabileceğinin dikkate alınması gerekmektedir. Bu doğrultuda branşa uygun koruyucu malzeme kullanılmalıdır. Örneğin futbolcularda tekmelik kullanılması, basketbolcularda ağızlık takılması, voleybolcular ve hentbolcuların diz koruyucu kullanmaları spor yaralanmalarının azalmasında önemli rol oynamaktadır²⁵¹. Spor yapılan alanların, zemininin, ışıklandırmasının uygun olması ve iklime uygun yapıda olması, spor aktivitesinin verimini artırmakla birlikte spor yaralanmalarını da azaltacaktır²⁵². Ayrıca sporun olası zararlarını azaltmak ve mevcut rahatsızlıkları en kısa yoldan tedavi edebilmek amacıyla, sporcu periyodik muayenelerden geçirilmelidir.

İşverenlerin iş sağlığı ve güvenliği yükümlülüklerini sağlamak üzere 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nda, bu kanuna dayalı uygulama yönetmeliklerinde ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda düzenlemeler yapılmıştır. Bunlardan 6331 sayılı Kanun ve bu kanuna dayalı çıkarılan uygulama yönetmelikleri oldukça ayrıntılı düzenlemeler içermekte olup daha çok işverenin sorumluluğuna vurgu yapılırken Türk Borçlar Kanunu'nda ise daha genel nitelikte düzenlemelere yer verilmiştir²⁵³.

6331 sayılı Kanununun kapsamına bakıldığında stajyer, çırak, memur, işçi, kamu ve özel sektör ayrımı yapılmaksızın hemen hemen bütün bağımlı çalışanların iş sağlığı ve güvenliği hükümlerinden yararlanabildiğini söylemek mümkündür²⁵⁴. Dolayısıyla çalışmamızın konusu olan sporcular hakkında da bu kanun hükümleri uygulanacaktır. Kaldı ki 6331 sayılı Kanunun 3. maddesinin (b) fıkrasında çalışanın tanımı *kendi özel kanunlarındaki statülerine bakılmaksızın kamu veya özel işyerlerinde istihdam edilen gerçek kişi* olarak yapılmıştır. Yani Kanunun “kendi özel kanunlarındaki statülerine bakılmaksızın” ifadesiyle, çalışanın İş Kanunu'na, Borçlar Kanunu'na, Deniz İş Kanunu'na veya Basın İş Kanunu'na bağlı olmasının bir önemi

²⁵¹ Şeri Ersoyol Yılmaz, **Orta Öğretim Kurumlarındaki Öğrencilerin (14-17 Yaş) Spor Yaralanma Sıklıkları, Risk Faktörleri ve Oluşum Şekillerinin İncelenmesi. (Burdur İli Örneği)**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Isparta, 2011, s. 19.

²⁵² Ersoyol Yılmaz, s. 21.

²⁵³ Cem Baloğlu, “İşverenlerin İş Sağlığı ve Güvenliği Yükümlülükleri ve Aykırılığın İş İlişisine Etkisi”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Sayı:118, 2015, (İşverenlerin İş Sağlığı), s. 300.

²⁵⁴ Ufuk Aydın, “İş Sağlığı ve Güvenliği Tasarısı Üzerine”, **Sicil İş Hukuku Dergisi**, Sayı:26, 2012, s.12; Şükran Ertürk, “İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nda İşverene Getirilen Yükümlülükler”, **Sicil İş Hukuku Dergisi**, Sayı:27, 2012, s 14.

olmadığı belirtilmiş ve bütün bağımlı çalışanları kapsamı altına almıştır²⁵⁵. 6331 sayılı Kanun ile çalışanlar işverene karşı bazı haklara sahip olmuşlardır. Genel olarak bu haklardan bazıları işverenin önlem almasını isteme, bilgi, belge, rapor vb. evraklara ulaşma, temsil etme, çalışmaktan kaçınma, iş sözleşmesini feshetme vb. sayılabilir²⁵⁶.

6331 sayılı Kanun'un "İşverenin Genel Yükümlülüğü" başlıklı 4. maddesine göre; *İşveren, çalışanların işle ilgili sağlık ve güvenliğini sağlamakla yükümlü olup bu çerçevede;*

a) Mesleki risklerin önlenmesi, eğitim ve bilgi verilmesi dâhil her türlü tedbirin alınması, organizasyonun yapılması, gerekli araç ve gereçlerin sağlanması, sağlık ve güvenlik tedbirlerinin değişen şartlara uygun hale getirilmesi ve mevcut durumun iyileştirilmesi için çalışmalar yapar.

b) İşyerinde alınan iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyulup uyulmadığını izler, denetler ve uygunsuzlukların giderilmesini sağlar.

c) Risk değerlendirmesi yapar veya yaptırır.

ç) Çalışana görev verirken, çalışanın sağlık ve güvenlik yönünden işe uygunluğunu göz önüne alır.

d) Yeterli bilgi ve talimat verilenler dışındaki çalışanların hayati ve özel tehlike bulunan yerlere girmemesi için gerekli tedbirleri alır.

Bu yükümlülükler yerine getirilirken işyeri dışındaki uzman kişi ve kuruluşlardan hizmet alınması, işverenin sorumluluklarını ortadan kaldırmaz (6136 s.k. m.4/2).

Türk Borçlar Kanunu'nun 417/2. maddesinde ise işverenler, işyerinde iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması için gerekli her türlü önlemi almak ve araç ve gereçleri noksansız bulundurmakla yükümlü kılınmıştır. Bunun karşılığında işçilere de iş sağlığı ve güvenliği konusunda alınan her türlü önleme uyma yükümlülüğü verilmiştir. Kulüplerin iş sağlığı ve güvenliğini sağlama yükümlülüğünü yerine getirmediği

²⁵⁵ Ertürk, s. 13

²⁵⁶ Ancak dikkat edilmelidir ki iş sağlığı ve güvenliği hükümlerine aykırılık sebebiyle iş sözleşmesini feshedebilme hakkı, sadece iş sözleşmesine dayalı olarak çalışanlara tanınmış bir hak olup hizmet sözleşmesi ile çalışan sporcuların bu yönde bir fesih hakları bulunmamaktadır. Zira 6331 sayılı Kanun'un ilgili 13/4 maddesinde "İş sözleşmesi ile çalışanlar, talep etmelerine rağmen gerekli tedbirlerin alınmadığı durumlarda, tabi oldukları kanun hükümlerine göre iş sözleşmelerini feshedebilir." hükmüne yer verilmiştir.

hallerde kulübün maddi ve manevi tazminat sorumluluğu doğabilir, sporcu çalışmaktan kaçınabilir ve kulüp hakkında idari para cezasına hükmedilebilir²⁵⁷.

Görüleceği üzere hem 6098 sayılı Kanun'da hem de 6331 sayılı Kanun'da işverenlerin işyerinde iş sağlığını ve güvenliğini sağlamak için gerekli her türlü önlemi almakla yükümlü oldukları belirtilmiş, iş sağlığı ve güvenliği konusunda alınması gereken tedbirlerin yasal düzenlemeleri aşar mahiyette olduğu ve yasalarla düzenlenmemiş hususlarda bile işverenlerin sorumlu tutuldukları görülmektedir²⁵⁸.

IV. SPORCULARIN YARALANMALARINDAN VE ÖLÜMLERİNDEN DOĞAN HUKUKİ SORUMLULUK

A. Genel Olarak

Spor, önceden belirlenmiş kurallar çerçevesinde, yarışma ve eğlenceye dayalı ve maddi bir karşılık için yapılan bedensel ve zihinsel bir harekettir²⁵⁹. Spor faaliyetinin gerçekleştirilmesi sırasında kişilerin birbirine zarar vermesi kaçınılmazdır. Hatta boks gibi bazı spor müsabakalarında kişilerin zarar görmemesi mümkün değildir. Sporcu, bu gibi sportif faaliyetin icrasından doğan tehlikeleri kabullenmektedir²⁶⁰. Spor müsabakasının kurallara uygun olmayan bir ortamda yapılması halinde meydana gelen veya oyun kurallarının izin vermediği sertlikler sonucu ortaya çıkan ölüm ve yaralanmalardan dolayı hukuki ve cezai sorumluluk müessesesi gündeme gelecektir. Örneğin boks maçında yasak bölgeye, yasaklanmış şekilde darbe vurulması halinde hukuka aykırı bir eylemin varlığından bahsetmek mümkündür²⁶¹. Çalışmamız kapsamında yaralanma ve ölüm olaylarından kaynaklanan hukuki sorumluluk incelenecektir.

Spor hakkı, Türk Medeni Kanun'un 23. maddesi ve devamında düzenlenen kişilik hakkı kapsamında değerlendirilmekte olup üçüncü kişilere karşı subjektif bir

²⁵⁷ Yalçın Bostancı, "Futbol Kulüplerinin İş Sağlığı ve Güvenliğine İlişkin Yükümlülüklerinin Değerlendirilmesi", **Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu "Av. Hasan Aydın Tansu" Armağanı**, (Ed. Tacar Çağlar), Mattek Matbaacılık Ankara, 2016, ss. 153-154.

²⁵⁸ Baloğlu, İşverenlerin İş Sağlığı, s. 301.

²⁵⁹ Çağlayan, s.12.

²⁶⁰ Vieweg, s. 51.

²⁶¹ Ercan Karaoğlu, **Spor Hukukunun Temel Kavramları ve Sportif Alanda Doğabilecek Hukuki İhtilaflar**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2017, s.133.

hak olarak korunmaktadır. Dolayısıyla spor hakkına yapılan haksız saldırılara karşı sporcu koruma altına alınmalıdır. Spor hakkına yapılan saldırılar karşı üç tür dava hakkı ile engellenebilir. Bunlar; saldırıyı önleyici davalar, saldırı sonucu doğan zararları giderici davalar ve haksız saldırıyı tespit edici davalar olarak ayrılmaktadır. Bu davalardan saldırıyı önleyici davalar ve haksız saldırıyı tespit eden davalar kişilik hakkının korunması için çok etkili olmayacaktır. Zira ilkinde başlamış olan saldırı sporcunun yaralanmasıyla sona ermiş diğerinde ise haksız saldırının tespiti sporcu açısından çok faydası olmayacaktır. Bununla birlikte haksız tecavüz sonucunda meydana gelen zararların tazmin edilmesi sporcu lehine daha etkili sonuçlar doğuracaktır. Bu doğrultuda TBK 41 vd. uyarınca haksız fiile dayalı maddi ve manevi zararı giderici tazminat davası açabilir. Sporculara yapılan haksız saldırılar haksız fiil niteliğinde olduğundan tazminat davası açılırken haksız fiilin dört unsurunun gerçekleşip gerçekleşmediğine bakılmalıdır. Bu unsurlar; hukuka aykırı fiil²⁶², kusur, zarar, illiyet bağıdır²⁶³.

Sporcu veya hak sahibi, spor müsabakası sırasında rakibinin sporcuyu hukuka aykırı bir fiiliyle yaraladığını, sakatladığını veya öldürdüğünü ileri sürerek maddi ve manevi tazminat talep edebilir. Ancak bunun için haksız fiilin tüm unsurlarını ispatlamak zorundadır. Sporcu veya yakınları, yaralama teşkil eden fiilin hukuka aykırı olduğunu, rakibin bu eylemi yaparken kusurlu hareket ettiğini, sporcunun bu eylem karşısında maddi bir zarara uğradığını ve bu fiil ile zarar arasında illiyet (nedensellik) bağının bulunduğunu ispatlamalıdır. Sporcu bu unsurları ispatlamasına rağmen, tazminat talep edilen sporcu hukuka aykırılığı ortadan kaldıran veya illiyet bağını kesen sebeplere dayanarak sorumluluktan kaçabilir. Bununla birlikte zarar, kusur, hukuka aykırılık ve illiyet bağı unsurlarının bir arada gerçekleştiği an sporcunun sorumluluğu gündeme gelecektir.

²⁶² Kusur sorumluluğunda hukuka aykırılık teşkil eden fiil insan fiiline dayanmakta olup borcun giderilmesi talebi fiilin olmasına bağlıdır. Bkz: Fikret Eren, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 17. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2014, s.516; Aydın Zevkliler-Şeref Ertas-Ayşe Havutçu- Murat Aydoğdu-Emre Cumalıoğlu: **Borçlar Hukuku**, 2. Baskı, Fakülteler Barış Kitabevi, İzmir, 2013, s.203; Safa Reisoğlu: **Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 25. Bası, Beta Yayınevi, İstanbul, 2014, s.164.

²⁶³ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 2013/ 4-364 E., 2013/1543 K., 06.11.2013 tarihli ilamında “...Mahkemece, spor karşılaşmalarında meydana gelen yaralanma veya ölüm olayında hukuki veya cezai sorumluluğun doğabilmesi için, bu hareketin hukuka aykırı olması ve hareketi yapanın kusurlu bulunması, zararlar sonuç arasında uygun bir illiyet bağının bulunması gerektiği, davacının yaralanmasına yol açan olayın spor oyun kuralları içinde kaldığı...” şeklinde hüküm kurulmuştur. www.lexpera.com.tr

B. Hukuki Sorumluluğun Şartları

1. Sporcunun Fiilinin Hukuka Aykırı Olması

Haksız fiil sorumluluğunun gündeme gelebilmesi için öncelikle fiilin hukuka aykırı olması gerekmektedir. Hukuka aykırı fiil, genel olarak hukuk düzeninde düzenlenmiş normlara karşı hareket etmeyi ifade eder. Diğer bir ifadeyle, hukuk düzeninin kişileri zarardan korumak amacıyla koyduğu ve herkese yönelik olan emir ve yasakların kişilerce ihlal edilmesiyle diğer kişilerin hayatına, sağlığına, vücuduna veya malvarlığına zarar gelmişse hukuka aykırı bir eylemin varlığından söz edebiliriz²⁶⁴.

Konumuz açısından sözleşmeyle veya sporla ilgili bir kanun, tüzük veya yönetmelik hükümlerince düzenlenen veya sporun genel ilkelerinden çıkan spor yarışma kurallarına aykırılık teşkil eden hareketler hukuka aykırı davranış sayılmaktadır²⁶⁵. Ancak bunun için kişinin uğradığı zararın rakibinin hukuka aykırı eyleminden kaynaklandığını ispat etmesi gerekmektedir.

Hukuka aykırı fiil, icra edilebilir bir hareketle veya kaçınma şeklindeki bir davranışla ortaya konulabilir. Kaçınma şeklinde gerçekleşen hukuka aykırı eylemin varlığından bahsedebilmek için sporcuya “yapma” görevini yükleyen bir hukuk kuralının varlığı aranır. Örneğin, futbol müsabakasında rakibinin dengesini kaybettiğini ve düşüp yaralanacağını farkederek futbolcunun hareketsiz kalarak rakibinin düşmesine ve yaralanmasına izin vermesi durumunda futbolcuya bu gibi durumlarda “yapma” borcu yüklenmediği gözetildiğinde sorumluluğu da doğmayacaktır. Bununla birlikte TBK 49/2 uyarınca fair playe aykırı kasıtlı eylemler de hukuka aykırı sayılacağından spor ahlak kurallarına aykırı davrandığını bilerek ve kasten hareket eden sporcunun tazminat yükümlülüğü doğacaktır²⁶⁶.

Düzenlemelerle korunması amaçlanan sporcunun maddi ve manevi bütünlüğü yani kişilik hakkıdır. Kişilik hakkı ise mutlak haklardandır ve mutlak haklara yönelik bütün saldırılar hukuka aykırıdır. Bu mutlak hakkın rakip sporcu tarafından ihlal

²⁶⁴ Eren, s.586; Zevkliler ve diğerleri, s.215; Reisoğlu, s.165.

²⁶⁵ Ertaş ve Petek, s. 411.

²⁶⁶ Ertaş ve Petek, s. 412.

edilmesi halinde tazminat yükümlülüğü gündeme gelecektir. Spor karşılaşmalarında sporcuların ölmesinden ve yaralanmasından kaynaklanan sorumluluğun yasal dayanağını “Kişiliğin Saldırıya Karşı Korunması” başlıklı TMK’nin 24. maddesi ve “Sorumluluk” başlıklı TBK’nin 49. maddesi oluşturur²⁶⁷.

Tazminatın istenebilmesi, ihlal edilen kural veya sözleşmenin koruduğu amaç ile zedelenen menfaat arasındaki ilişkinin varlığına bağlıdır. Bu ilişkiye “hukuka aykırılık bağı” denmektedir. Hukuka aykırılık bağının bulunmadığı hallerde tazminat sorumluluğu da doğmayacaktır. Buna göre zarara neden olan sporcu yalnızca ihlal edilen hukuk kuralının önlemek istediği zarardan sorumlu tutulacaktır. Bununla birlikte bu eylem hukuka aykırı olsa bile doğan zararlı sonuçlar hukuk kuralının koruma alanına girmiyorsa hukuka aykırılık bağının bulunmadığından bahisle sporcunun sorumluluğuna da gidilemeyecektir²⁶⁸. Örneğin; bir spor karşılaşmasında, rakip sporcunun hukuka aykırı eylemi neticesinde sporcu yaralandıysa ve müsabakalarda oynayamadıysa doğmuş ve doğacak olan zararlar sporcunun bağlı bulunduğu kulüp tarafından rakip sporcudan zararının tazmin edilmesi istenemez. Çünkü kulübün zararı, ihlal edilen hukuk kuralının koruma amacına girmemekte ve hukuka aykırılık bağı bulunmamaktadır.

Zaman zaman eylem kusurlu bir şekilde hukuka aykırı olarak işlenmiş olsa bile zararın tazmin edilmediği durumlar bulunmaktadır. Bu durumlara hukuka uygunluk sebebi denir ve bu sebeplerin kanunda açıkça sayılı olması gerekmektedir. TBK m.63 ve 64’ de düzenlenmiş olan ve tazminat sorumluluğunu kaldıran bu hukuka uygunluk sebepleri; meşru müdafaa (TBK m.64/1), zaruret hali (TBK m.64/2), hakkın kullanılması (TBK m.64/3), zarar görenin rızası (TBK m.52), üstün nitelikte özel yarar, hakkını korumak için kuvvet kullanmadır. Zarar veren ancak hukuka uygunluk sebebinin varlığını ispatlayarak sorumluluktan kurtulabilir.

²⁶⁷ **TMK m.24:** Hukuka aykırı olarak kişilik hakkına saldırılan kimse, hâkimden, saldırıda bulunanlara karşı korunmasını isteyebilir.

Kişilik hakkı zedelenen kimsenin rızası, daha üstün nitelikte özel veya kamusal yarar ya da kanunun verdiği yetkinin kullanılması sebeplerinden biriyle haklı kılınmadıkça, kişilik haklarına yapılan her saldırı hukuka aykırıdır.

TBK m.49: Kusurlu ve hukuka aykırı bir fiille başkasına zarar veren, bu zararı gidermekle yükümlüdür. Zarar verici fiili yasaklayan bir hukuk kuralı bulunmasa bile, ahlaka aykırı bir fiille başkasına kasten zarar veren de bu zararı gidermekle yükümlüdür.

²⁶⁸ Ertaş ve Petek, s. 411.

Spor Hukukuna özgü hukuka uygunluk halleri ayrıca bir düzenleme alanı bulunmamaktadır. Dolayısıyla hangi hallerin hukuka uygunluk sebebi sayılacağı hususunda Türk Medeni Kanunu'nda ve Türk Borçlar Kanunu'nda düzenlenen hukuka uygunluk halleri dikkate alınmalıdır²⁶⁹. Spor hakkının aynı zamanda bir kişilik hakkı olarak değerlendirildiği dikkate alındığında TMK m.24/2'de belirtilen hukuka uygunluk sebeplerinin (Kişilik hakkı-spor hakkı- zedelenen kimsenin rızası, daha üstün nitelikte özel veya kamusal yarar ya da kanunun verdiği yetkinin kullanılması) bulunması veya sportif faaliyet nedeniyle yaralanma ve ölüm hali haksız fiil teşkil ettiği değerlendirildiğinde TBK m. 64'de belirtilen hukuka uygunluk sebeplerinin (haklı savunma, ıztırar hali, kendi hakkını savunma) bulunması hallerinde Spor Hukuku bakımından da hukuka uygunluğun gerçekleştiği söylenebilecektir²⁷⁰.

İnceleme konumuz kapsamında karşılaştığımız spor müsabakalarında sporcuların birbirine karşı gerçekleşen hukuka aykırı fiillerinden dolayı sorumluluğun doğmadığı haller ise meşru müdafaa, yasanın verdiği yetkinin kullanılması, zarar görenin rızası ve yukarıda açıkladığımız zararı göze almadır.

Öğretide spor müsabakalarında hukuka uygunluk halleri konusunda farklı görüşlerin oluştuğunu söylemek mümkündür. Şöyle ki bir görüşe göre amatör sporcuların spor müsabakaları esnasında işledikleri haksız fiilin hukuka uygun olmasını devletin o spora izin vermesi sağlamakta, profesyonel spor dallarında gerçekleşen haksız fiilleri ise mağdurun rızası hukuka uygun hale getirmektedir²⁷¹. Bu görüşe göre profesyonel sporcu, o sporu meslek olarak seçmekle o sporla ilgili ortaya çıkabilecek tüm riskleri üzerine almıştır. Diğer bir görüşe göre²⁷² böyle bir ayırım yapılması uygun bulunmamıştır. Zira profesyonel sporda da o sporun kurallarına göre icra edilmesi için devletin verdiği bir izin vardır ve amatör spor müsabakalarına katılan sporcular da o sporda o sporda oyun kuralları gereği meydana gelebilecek haksız fiillere onay vermişlerdir. Dolayısıyla gerek amatör gerek profesyonel spor dallarında, spor müsabakalarında meydana gelebilecek haksız fiillerin kural olarak aynı hukuka uygunluk sebebinden yararlandırılarak hukuka uygun olarak kabul edilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

²⁶⁹ Sert, s.702.

²⁷⁰ Ertaş ve Petek, s. 547.

²⁷¹ Genç, ss. 137-138.

²⁷² Ertaş ve Petek, s. 547.

Haklı Savunma (Meşru Müdafaa²⁷³): TBK m.64/1'e göre kişinin, şahsen uğradığı veya başkasına yapılan haksız bir tecavüzü engellemek için karşı bir tecavüzde bulunmasına haklı savunma (meşru müdafaa) denir. Haklı savunma halinde hukuka aykırı olarak şahsa yönelen saldırıyı bertaraf etmek için yapılan hareketler hukuka aykırı sayılmaz ve saldıranın şahsına ve malına gelen zararlardan meşru müdafaa bulunduran sorumlu tutulamaz. Örneğin, bir futbol müsabakasında futbolcunun kendisine saldıran rakibine karşı kendisini savunmak için karşılık vermesi hali haklı savunma sayılacağından aynı şekilde kurallara aykırı olarak karşılık veren futbolcunun davranışı meşru müdafaa kapsamında değerlendirilecek ve sorumlu olmayacaktır²⁷⁴.

TBK m.64/2'den anlaşılacağı üzere haksız saldırının üçüncü kişiye yöneldiği hallerde de meşru müdafaa'nın uygulanması mümkündür. Dolayısıyla sporcu, takım arkadaşı olan sporcuya müsabaka sırasında rakip takım sporcusunun yaptığı haksız saldırıyı defetmek için karşı saldırıda bulunması halinde ortaya çıkabilecek zarardan sorumlu tutulmayacaktır.

Haklı savunmanın amacı, zarar tehlikesinin önlenmesi olduğu için zararı doğuran fiil sona erdiğinde bu amaç gerçekleşmeyeceği için yapılmış ve sona ermiş bir saldırıya karşı haklı savunma söz konusu olamaz. Yine savunmanın amacı yalnızca haksız saldırıyı önlemek olmalı ve bu amacı aşan bir saldırı niteliği taşımamalıdır. Zarara uğratılan değerler arasında aşırı bir oransızlık meydana gelmesi halinde haklı savunmanın gerçekleştiğinden söz edilemez. Savunma durumunda olan sporcu saldırıyı durdurmak amacıyla karşı tarafa en az zarar veren savunma şeklini kullanmalıdır.

Zorunluluk (Izdırar) Hali: TBK m.64/2'ye göre “*Kendisini veya başkasını açık ya da yakın bir zarar tehlikesinden korumak için diğer bir kişinin mallarına zarar verenin, bu zararı giderim yükümlülüğünü hâkim hakkaniyete göre belirler*”. Bu hükme göre öncelikle bir kişinin şahsı veya malları yakın bir tehlike içerisinde

²⁷³ 5237 sayılı TCK'nin “Meşru savunma ve zorunluluk hali” başlıklı 25. maddesine göre “1) Gerek kendisine ve gerek başkasına ait bir hakka yönelmiş, gerçekleşen, gerçekleşmesi veya tekrarı muhakkak olan haksız bir saldırıyı o anda hal ve koşullara göre saldırı ile orantılı biçimde defetmek zorunluluğu ile işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmez. -Gerek kendisine gerek başkasına ait bir hakka yönelik olup, bilerek neden olmadığı ve başka suretle korunmak olanağı bulunmayan ağır ve muhakkak bir tehlikeden kurtulmak veya başkasını kurtarmak zorunluluğu ile ve tehlikenin ağırlığı ile konu ve kullanılan vasıta arasında orantı bulunmak koşulu ile işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmez.”

²⁷⁴ Ertaş ve Petek, s. 547.

olmalıdır ve bu kişi bu tehlikeden korunmak isterken kendisini veya başkasını kurtarmak için hareket ettiği sırada bir zarar doğmuş olmalıdır. Kişi, bu tehlikeyi etkisiz kılmak amacıyla ancak üçüncü kişinin malvarlığına zarar verebilir şahsına zarar veremez. Ayrıca zarara uğrayan kişi, kendi kusurlu eylemiyle saldırıya sebebiyet vermemiş olması gerekmektedir²⁷⁵. Ayrıca zarar veya tehlikeden korunmak isteyen kişinin üçüncü kişinin malına tecavüzü kaçınılmaz olmalıdır. Yani başkasının malına zarar vermeden o tehlikeden kurtulmak mümkün olmamalıdır. Bu şartların varlığı halinde zaruret halinde bulunan kişinin zarar verici eylemi hukuka aykırı sayılmamaktadır ancak hakim bu kişiyi başkasına zarar verdiği oranda hakkaniyete uygun bir tazminat ödemekle yükümlü tutabilir. Bu doğrultuda bir bisiklet yarışında, rakibinin manevrasından zarar görmemek amacıyla yönünü değiştirdiği sırada başka bir yarışçının bisikletine çarparak bisiklete zarar veren sporcunun bu fiilinden sorumluluğu bulunmamaktadır. Ancak hakkaniyet gerektiriyorsa hakim tazminata hükmedebilir. Fakat sporcunun bu hareketi neticesinde rakibinin vücut bütünlüğü bir zarara uğramışsa bu zarardan tamamen sorumlu olacaktır²⁷⁶.

Kendi Hakkını Bizzat Koruma: Kural olarak hakkı ihlal edilen kişiler bu hakkın yeniden tesisini Devletin yargı ve icra mekanizması ile sağlamaktadırlar. Ancak Kanun, bazı istisnai hallerde kişinin hakkını bizzat korumasına imkan tanımıştır. TBK 64/3 maddesine göre bu hükmün uygulanabilmesi için söz konusu ihlal, kolluk veya başka bir devlet kuvvetinin zamanında yetişerek engellemeyeceği bir durumda gerçekleşmelidir. Aynı zamanda hak sahibi hakkını korumak için kuvvet kullanmazsa hakkı kayba uğrayacak veya daha sonra kullanması önemli ölçüde zorlaşacak hale gelmelidir. Bu aşamada kullanılan kuvvet saldırıyı engellemeye yeterli miktarda olmalıdır; aksi halde orantısız kuvvet kişinin sorumluluğunu doğurur. Bu hallerde hakkını bizzat koruyan kişinin eylemi hukuka aykırı kabul edilmeyecek ve karşı taraf zarara uğramış olsa bile sorumluluğu doğmayacaktır. Örneğin bir motosiklet yarışında sporcunun kimsenin olmadığı bir yerde kendisine çarpan diğer

²⁷⁵ Aksi takdirde zorunluluk hali değil haklı savunma hükümleri uygulanır.

²⁷⁶ Ertaş ve Petek'e göre sadece bisiklete verilen zararın karşılanması bakımından değerlendirme yapılması yeterli değildir. Aynı zamanda bisikleti zarar gören sporcunun uğradığı veya uğrayacağı muhakkak olan diğer maddi zararları için de hakkaniyete göre değerlendirme yapılmalıdır. Örneğin bisikleti zarar gören sporcu, yarışı kazanmak üzereyse yoksun kaldığı ödül bakımından da hakkaniyete uygun tazminat ödenmesini talep edebilir. Ertaş ve Petek, s. 548.

sporunun kaçmasını önlemek için kuvvet kullanarak durdurması halinde bu hukuka uygunluk sebebi gerçekleşmiştir²⁷⁷.

Kanunun Verdiği Yetkinin Kullanılması: Hukuka aykırılığı kaldıran bir diğer sebep ise kişinin kanunun verdiği yetkiyi kullanmasıdır. Kişi, bu yetkiyi kullandığı sırada bir kimsenin kişilik hakkına zarar vermiş olsa bile eylemi hukuka aykırı kabul edilmeyecektir. Kanunun verdiği yetkinin aşıldığı hallerde bu hukuka uygunluk sebebinden söz edilemeyecektir. Örneğin, eskrim sporu yapısı ve özelliği gereği kılıç kullanılmasını gerektirir ve kurallara uygun bir kılıcın yine kurallara uygun bir şekilde kullanılması halinde yaralanma gerçekleşse bile sporunun sorumluluğuna gidilemeyecektir²⁷⁸.

Yine sporcu hakkında gazetede veya medyada çıkan haberler, sporunun kişilik hakkını ihlal etmediği sürece kanunun verdiği yetkinin kullanılması kapsamında kabul edilecek ve bu haberler hukuka aykırı olarak kabul edilmeyecektir. Dolayısıyla sporcu lehine tazminata ve diğer koruma tedbirlerine hükmedilmeyecektir²⁷⁹. Bununla birlikte Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 27.06.2018 tarihli kararında²⁸⁰ da görüleceği üzere bir televizyon programında “...*Türk Milli Takımının yenilgiyle sonuçlanan maçları ile ilgili yorumlara yer verildiği, söz konusu yayınlarda diğer davalılar ... ve ... tarafından yapılan yorumlarda Milli Takım kampında sakatlanan davacı ...'ın sakatlığı ile yaşam biçimi arasındaki ilginin konu edildiği, milli futbolcu ...'ın sakatlanarak maçlarda forma giyememesini cinsel yaşamına olan düşkünlüğü ile ilişkilendiren gerçek olmayan iddiaların gündeme getirildiği...*” şeklinde özetlenebilecek uyuşmazlıkta Hukuk Genel Kurulu “...*eldeki davada davalılar ... ve ... tarafından davacılar hakkında kullanılan ifadelerin basın özgürlüğü kapsamında kamunun bilgilendirilmesi sınırlarını aştığı ve davacıların kişilik haklarına saldırı teşkil eden bir nitelik taşıdığı*” düşüncesiyle tazminata hükmedilmesi gerektiğinde şüphe bulunmadığını ifade etmiştir. Dolayısıyla Yargıtay programda yer alan yorumların

²⁷⁷ Ertaş ve Petek, s. 549.

²⁷⁸ Ertaş ve Petek, s. 549.

²⁷⁹ Ertaş ve Petek, s. 97.

²⁸⁰ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 2017/1356 E. , 2018/1253 K. 27.06.2018 tarihli kararı.

ifade özgürlüğü ve basın özgürlüğü kapsamında kalmadığını, bu kapsamın aşıldığını ve sporcunun kişilik hakkına saldırı oluşturulduğunu tespit etmiştir²⁸¹.

Sporcunun kanunun verdiği yetkiyi kullanması, her spor dalının kendi kuralları çerçevesinde değerlendirilmelidir. Örneğin boks müsabakalarında verilen yetki ile güreş müsabakalarında verilen yetki birbirinden farklıdır. Ayrıca hakkın verdiği yetkinin kullanıldığı haller görünen, açık ve meydana gelmesi muhakkak olan zararlarda söz konusu olabilir. Zararın doğumunun kesin olmadığı hallerde meydana gelen zarar kabul edilen risk kapsamında değerlendirilebilir²⁸².

Mağdurun İzni: TBK 52/1 ve 63/2 maddeleri uyarınca zarar gören, zararı doğuran fiile razı olmuş, vücut bütünlüğüne ve spor hakkına (kişilik hakkına) yönelik saldırıyı açık veya örtülü olarak kabul etmişse, bu rızası saldırıyı hukuka uygun hale getirebilir. Bununla birlikte zarar görenin rızası, yasaklayıcı ve emredici hukuk kurallarına, ahlak ve kişilik haklarına aykırı nitelikte ise bu rıza, hukuka aykırılığı gidermeyecek ancak, kişilik hakkına saldırıya rıza gösterme tazminatının indirilmesi sebebi olabilecektir. Görüleceği üzere rıza, ölüme veya vücut bütünlüğünün ağır ihlaline yönelikse hukuken geçerli kabul edilemez²⁸³. Dolayısıyla yasak sporlarda zarar görenin izninden de bahsetmek mümkün değildir²⁸⁴.

Mağdurun rızası, zararın doğumundan sonra alınamaz. Haksız fiilin gerçekleşmesinden sonra alınan rıza, işlenen fiilin hukuka aykırılığını etkilememekle birlikte tazminat talebinden vazgeçme olarak yorumlanabilir. Mağdur, rızasını fiilin işlenmesine kadar geri alabilir. Mağdurun izninin geçerli olabilmesi onun ayırt etme gücünün varlığına bağlıdır. Vesayet altındaki küçük ve kısıtlı sporcuların rızası ise tek başına yeterli değildir ayrıca yasal temsilcilerinin de rızası aranmaktadır. Mağdurun rızası, kişinin üzerinde serbestçe tasarruf edebileceği haklara ve değerlere ilişkin olmak kaydıyla geçerlidir; bu sebeple her somut olay için ayrı değerlendirme yapılmalıdır²⁸⁵.

²⁸¹ Sedanur Delioğlu, “Türk ve Amerikan Hukukunda Sporcuların Kişilik Haklarının Korunması ve Karar İncelemeleri”, **Spor Hukuku Yazıları**, (Ed. Hakan Üzeltürk), Legal Yayıncılık, İstanbul, 2022, s. 153.

²⁸² Alparslan Şimşek, **Spor Müsabakalarında Sporcuların Yaralanmasından ve Ölmesinden Kaynaklanan Hukuki Sorumluluk**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 2013, (Hukuki Sorumluluk), s. 112.

²⁸³ Ertaş ve Petek, s. 550.

²⁸⁴ Şimşek, Hukuki Sorumluluk, s. 113.

²⁸⁵ Ertaş ve Petek, s. 97.

Kural olarak sporcunun, rakip sporcunun sadece kurala uygun eylemleri sonucu meydana gelen zararlara rıza gösterdiği kabul edilmekte olup rakip sporcunun kasıtlı kural ihlalleri rıza kapsamında tutulmamaktadır. Öğretideki bir diğer görüş ise spor müsabakasına katılan herkesin bu müsabakada meydana gelebilecek olağan olan ve uygulanan kural ihlallerini bildiğini ve buna rağmen müsabakaya katılan sporcunun örtülü olarak bu rızayı açıkladığını savunmaktadır. Bu doğrultuda sporcunun rızası, kasıtlı olsun veya olmasın spor dalına katılan her sporcunun tecrübelerine göre değerlendirmesi gereken tüm kural ihlallerini kapsamaktadır. Örneğin futbolda amatör futbolcu için birinci lig oyuncusuna göre daha sıkı gereklilikler aranır veya bedensel saldırı buz hokeyinde olağanken teniste olağan değildir²⁸⁶.

Sporcuların rızası, rakiplerinin kendilerini yaralamalarına yönelik olmayıp oyun kurallarının izin verdiği müdahalelere yöneliktir. Dolayısıyla öncelikle sporcunun eyleminin oyun kuralları içinde kalan bir eylem olup olmadığının tespiti yapılmalıdır. Bunun için de ilgili spor faaliyetine ilişkin kurallar belirlenmelidir. Spor faaliyetinin kuralları belirlendikten sonra gerçekleştirilen eylemin bu kurallar içerisinde kalıp kalmadığının tespit edilecektir²⁸⁷.

Sporcunun spor müsabakalarında meydana gelebilecek zarar doğurucu fiillere olan rızası ancak zararın belirlenebilir olması halinde mümkün olabilir. Zira sporcu müsabakaya katılmakla ölüm veya yaralanma riskinin bulunduğunu bilmektedir. Burada, fiile rızadan ziyade gerçekleşebilecek olan riske rıza söz konusudur. Bu zararın sporcunun şahsında gerçekleşip gerçekleşmeyeceği ihtimal dahilindedir. Bir boks müsabakasında sporcuya yönelik fiillerin sporcu bedenine zarar vereceğinde kuşku yoktur. Bu halde bir rızanın varlığından bahsedebilir. Bununla birlikte, gerçekleşen zarar, o spordan beklenen zararı aşmış ise sporcunun rızasından değil, gerçekleşmiş riski kabul ettiğinden bahsedilebilir. Bu durum ise kabul edilen risk kapsamında değerlendirilebilir²⁸⁸.

²⁸⁶ Ertaş ve Petek, s. 550; Hans Ludwig Günther, “Ceza Hukuku Açısından Spor Oyunlarında Kural İhlallerinin Değerlendirilmesi ve Nitelendirilmesi”, çev. Mustafa Ruhan Erdem, **Spor ve Ceza Hukuku**, Proje Yöneticisi: Prof. Dr. Kayıhan İçel, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2004, s. 69.

²⁸⁷ Sert, s.703.

²⁸⁸ Şimşek, Hukuki Sorumluluk, s. 113.

2. Sporcunun Kusurlu Olması

Haksız fiilin varlığından söz edebilmek için bir diğer unsur zarar verenin (failin) kusurlu hareket etmesidir²⁸⁹. Kişinin kusurlu olması, işlediği fiilin hukuka aykırı olduğunu bilmesi ve bu hukuka aykırı sonucu istemesine bağlıdır. Spor müsabakalarında, sporcuların ölmesinden ve yaralanmasından kaynaklanan sorumlulukta ilke olarak, sporcuların sorumluluğu kusur sorumluluğuna dayanılmıştır. Borçlar Kanunu'nda, istisnalar hariç olmak üzere, kural olarak "kusur prensibi" benimsenmiştir. Yani kusur olmaksızın zararın giderilmesinden söz edilemeyecektir²⁹⁰.

Sporcu, diğer bir sporcuya olumlu (yapma) hareketleriyle zarar verebileceği gibi olumsuz (yapmama) hareketleriyle de zarar verebilir. Yani yapılan hareket kasıtlı veya ihmali şekilde gerçekleşebilir. Bir spor müsabakasında sporcunun kusurundan bahsedebilmesi sporcunun, hukuka aykırı sonucu istemesine veya bu sonucu istememekle beraber hukuka aykırı davranıştan kaçınmak için iradesini yeterince kullanmamış olmasına bağlıdır. Sporcu ağır veya hafif fark etmeksizin kusurun her derecesinden sorumludur²⁹¹.

Ertaş ve Petek'e göre amatör spor müsabakalarında, zarar neticesinde hukuki sorumluluğun doğması için failin kastının veya ağır ihmalinin varlığı gerekli iken profesyonel spor müsabakalarında ortaya çıkan zarar neticesinde sorumluluğun doğması için failin hafif ihmali dahi yeterlidir. Yazarların bu görüşünün temelinde profesyonel sporcuların amatör sporcuların aksine sporu meslek olarak icra ettikleri ve amatör sporculara kıyasla sporu ciddiyetle ve itina ile yapma gerekliliği olduğu ve göstermeleri gereken tüm dikkat ve özeni gösterme yükümlülüğü bulunduğu düşüncesi yatmaktadır²⁹².

²⁸⁹ Kusur, bir kimsenin hukuk düzeni tarafından uygun bulunmayan davranış biçimidir. Bkz: Eren, s.569; Zevkliler ve diğerleri, s.211; Reisoğlu, s.171.

²⁹⁰ Şimşek, Hukuki Sorumluluk, s. 120.

²⁹¹ Şimşek, Hukuki Sorumluluk, s.121.

²⁹² Ertaş ve Petek, s. 551.

3. Zararın Meydana Gelmesi

Zarar neticesi haksız fiilin bir diğer unsurudur. Fiilin hukuka aykırı olması yeterli değildir ayrıca bu fiilin neticesinde bir zarar doğmuş olmalıdır²⁹³. Aksi halde haksız fiilin varlığından söz etmek mümkün olmayacaktır. Bu doğrultuda sporcu her ne kadar kusurlu olarak hukuka aykırı bir fiil işlemiş olsa bile zarar neticesi ortaya çıkmamışsa tazmin yükümlülüğü gündeme gelmeyecektir. Örneğin bir boks müsabakasında sporcu, kurallara aykırı olarak rakip sporcuya yumruk atmış olmasına rağmen sporcu bu yumruktan zarar görmemişse, boksörün tazmin yükümlülüğünden söz edilemez²⁹⁴.

Zararın gerçekleştiğinden söz edebilmek için yaralanmanın veya sakatlanmanın kalıcı veya geçici olması önem arz etmez. Önemli olan bu zararın sportif faaliyet esnasında meydana gelmesidir. Her spor dalının farklı kurallara sahip olduğu düşünüldüğünde zararın tespiti yapılırken o spor dalına ait kurallar ve bu kuralların ihlal edilmesi hususunda her spor dalına ilişkin ayrı ayrı değerlendirme yapılması gerekmektedir²⁹⁵.

Zarar, maddi veya manevi olmak üzere iki şekilde belirlenebilir. Maddi zarar, bir kimsenin kendi iradesi dışında aktif malvarlığında azalma olarak meydana çıkabilir. Bunun yanında, kişinin pasif malvarlığında, yani borçlarındaki bir artışın meydana gelmesi de maddi zarar kapsamındadır. Ertaş ve Petek maddi zararı; fiili zarar, mahrum kalınan kar, doğrudan zarar ve dolaylı zarar şeklinde sınıflandırmıştır. Buna göre saldırı neticesinde yaralanan sporcunun tedavi giderleri fiili zararı ifade ederken yaralanması sebebiyle sporcunun sözleşme yapamaması nedeniyle doğan zararı ise mahrum kalınan karı ifade eder. Yine sakatlanan sporcunun tedavisi için yaptığı masraflar ve spor yapamaması sebebiyle uğradığı kazanç kayıpları doğrudan zararı, sporcunun bağlı olduğu spor kulübünün ise o sporcunun müsabakalarda oynayamaması sebebiyle uğradığı zararlar da (maç kaybedilmesi, hasılat kaybı vb.) dolaylı zararı oluşturmaktadır²⁹⁶.

²⁹³ TBK m.49'da zarardan söz edilmiş ancak zararın tanımı yapılmamıştır. Zararı, bir kişinin malvarlığında veya şahıs varlığında iradesi dışında meydana gelen eksilme olarak tanımlayabiliriz. Bkz: Eren, s. 520; Zevkliler ve diğerleri, s. 215; Reisoğlu, s. 171.

²⁹⁴ Ertaş ve Petek, s. 553.

²⁹⁵ Sert, s.701.

²⁹⁶ Ertaş ve Petek, s. 553.

4. Nedensellik Bağıının Varlığı

Hukuka aykırı fiil neticesinde bir zarar gündeme geldiği halde fiil ile meydana gelen zarar arasında uygun bir nedensellik (illiyet) bağı kurulamamışsa failin sorumluluğuna gidilemeyecektir²⁹⁷. Bu sebeple spor müsabakalarında sorumluluğun doğabilmesi için meydana gelen zarar ile spor davranışı arasında uygun illiyet bağının varlığı aranmaktadır. Örneğin futbolcu, müsabaka esnasında rakibinin yaptığı kasıtlı bir hareketiyle yaralanmış ve tedavi için hastaneye götürüldüğü sırada trafik kazası geçirerek ölmüşse ortada bir illiyet bağının varlığından söz edilemeyecektir. Zira günlük hayat tecrübelerine göre her yaralanmanın ölümle sonuçlanması mümkün değildir²⁹⁸. Dolayısıyla bu durumda haksız saldırıda bulunan sporcu, sadece yaralama fiilinden sorumlu tutulacak ölüm neticesinden kusur atfedilemeyecektir.

C. Spor Müsabakalarında “Kabul Edilen Risk”

Spor, önceden belirlenmiş kurallar çerçevesinde, yarışma ve eğlenceye dayalı ve maddi bir karşılık için yapılan bedensel ve zihinsel bir harekettir²⁹⁹. Spor faaliyetinin gerçekleştirilmesi sırasında kişilerin birbirine zarar vermesi kaçınılmazdır. Hatta boks gibi bazı spor müsabakalarında kişilerin zarar görmemesi mümkün değildir. Sporcu, bu gibi sportif faaliyetin icrasından doğan tehlikeleri kabullenmektedir³⁰⁰. Spor müsabakasının kurallara uygun olmayan bir ortamda yapılması halinde meydana gelen veya oyun kurallarının izin vermediği sertlikler sonucu ortaya çıkan ölüm ve yaralanmalardan dolayı hukuki ve cezai sorumluluk müessesesi gündeme gelecektir. Örneğin boks maçında yasak bölgeye, yasaklanmış şekilde darbe vurulması halinde hukuka aykırı bir eylemin varlığından bahsetmek mümkündür³⁰¹. Çalışmamız kapsamında yaralanma ve ölüm olaylarından kaynaklanan hukuki sorumluluk incelenecektir.

²⁹⁷ İlliyet bağı ile sonuç ile o sonuca yol açan sebep arasındaki bağlantı ifade edilmektedir. Bkz: Eren, s. 536; Zevkliler ve diğerleri, s. 218; Reisoğlu, s. 175.

²⁹⁸ Ertaş ve Petek, s. 554.

²⁹⁹ Çağlayan, s. 12.

³⁰⁰ Vieweg, s. 51.

³⁰¹ Karaoğlu, s. 133.

Sporcuların ölümlerinden ve yaralanmalarından dolayı ortaya çıkan hukuki sorumluluk TBK md. 49 vd. hükümlerine tabi haksız fiil sorumluluğudur. Kural olarak spor karşılaşmalarında sporcular arasında sözleşmesel bir ilişki bulunmamaktadır³⁰². Bu yüzden sporcuların birbirlerine karşı sorumluluklarında haksız fiil hükümleri uygulanacaktır. Ancak spor karşılaşmalarında genel düzenlemelerden farklı olarak sporcu, spor faaliyetine kendi isteği ile katılarak açık/örtülü rızası ile faaliyet neticesinde kendisinde meydana gelebilecek zararları kabul etmiştir ve meydana gelen zarardan dolayı zarar vereni hukuki olarak sorumlu tutamaz. Spor müsabakalarında ortaya çıkan bu durum “kabul edilen risk” ifadesi ile açıklanmaktadır. Kabul edilen risk kapsamında sporcu, risk içeren davranışlarının sonucunda meydana gelen zararlı neticeden sorumlu tutulamayacaktır. Ancak belirtilmelidir ki hareket neticesinde meydana gelen zararın kabul edilen risk kapsamında açıklanabilmesi için o hareket icra edilen sporun doğasından kaynaklanmalıdır³⁰³. Yani, zararı doğuran hareket sporun icra edilebilmesi için gerekli olmalıdır. Spor kapsamını aşan bir hareket kabul edilen risk kapsamında değerlendirilemez³⁰⁴. Kabul edilen riskin varlığından söz edebilmek için spor, kurallara uygun olarak gerçekleştirilmiş olmalıdır. Yine katılımcı sporcunun gerekli tüm dikkati ve öngörülebilir riskleri önlemek için her türlü özeni göstermesi gerekmektedir.

Kabul edilen risk kavramının rızadan farkı konumuzun tespiti açısından önemlidir. Şöyle ki rıza, doğrudan fiile yönelik olup³⁰⁵ sporcunun kabul etmediği ve işin doğasından kaynaklanmayan bir riskin varlığını bilmesi ve bunu kabul etmesidir. Kabul edilen riskte ise sporcunun işin doğasından kaynaklanan bu riski bildiği kabul edilmektedir. Kabul edilen riskin kapsamı belirlenirken ilgili spor dalının kurallarının yardımcı olacağını söylemek mümkündür³⁰⁶. Kabul edilen risk nitelendirmesi yapılırken aslında gerçekleşeceğine kesin gözüyle bakılmayan ancak ortaya çıkması muhtemel olan bir fiile ilişkin rızadan söz edilecektir. Yani rızanın kabul edilen riski

³⁰² Ancak iki sporcunun veya iki takımın bir sözleşmeye göre birbirleri ile yarıştıkları sportif faaliyetlerde meydana gelen ölüm ve yaralanmalarda sözleşmeye aykırılık hükümlerine başvurulabilir.

³⁰³ Karşılaştırmalı hukuk için bkz. Vieweg, s. 43.

³⁰⁴ Alparslan Şimşek, “Spor Müsabakalarında Meydana Gelen Bedensel Zararlarda Sporcunun Dikkat ve Özen Yükümlülüğü”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Sayı:121, 2015, s. 383.

³⁰⁵ TBK m.52.

³⁰⁶ Natasha Schot, “Sporda İhmal Sorumluluğu”, çev. Gizem Hertuna, **Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu “Av. İsmail İnan” Armağanı**, (Ed. Tacar Çağlar), Mattek Matbaacılık, Ankara, 2013, ss. 434-435.

de kapsayan daha geniş sınırlarının bulunduğunu ve riskin öngörülebilir olmasının kabul edilen riskin sınırlarını oluşturduğunu söyleyebiliriz³⁰⁷.

D. Hukuki Sorumluluğun Değerlendirilmesi

1. Sporcuların Yaralanmaları ve Ölümleri Halinde Maddi Tazminat Davası Açma Hakkı

Spor müsabakası sırasında hukuka uygun hareket eden sporcunun suç işleme kastı olmadan diğer bir sporcuya zarar vermesi halinde koşulları oluşmamışsa cezai yaptırımın uygulanması beklenemez. Bununla birlikte fiilden zarar gören sporcunun hakkaniyet sorumluluğu gereği hukuk düzeni önünde korunması gerektiği düşüncesiyle hakkaniyet gereği zarar veren sporcunun sorumluluğunun doğması gerektiğini savunan yazarlar bulunmaktadır³⁰⁸. Ancak spor kuralları dahilinde icra edilen bir spor faaliyetine izin verildikten sonra meydana gelen zararlardan dolayı sporcuların sorumlu tutulması sporun mahiyetine ters düşmektedir. Aksi takdirde sporcular, sorumluluk tehdidiyle müsabaka sırasında hareketsiz kalacaklardır. Ayrıca sorumluluk hukukunda esas olan “kusur sorumluluğu” dur. Dolayısıyla her ne kadar TBK tasarısındaki gibi bir genel bir hakkaniyet sorumluluğu düzenlenmiş olsa da zarar veren sporcunun sorumluluğuna gitmek doğru olmayacaktır³⁰⁹. Sorumluluğun değerlendirmesi yapılırken bu kapsamda yer alan kişilerin tamamının kusura dayalı olarak sorumlu olduğundan söz edilemez. Yani ortaya çıkan zarardan bazı kişilerin kusursuz olarak sorumlu tutulduğu görülmektedir³¹⁰.

Yukarıda detaylıca açıkladığımız unsurların gerçekleşmesi halinde kusur sorumluluğu doğan sporcuya karşı, yaralanan sporcu veya sporcunun yaralanmasından dolayı zarara uğrayan kişilerin zararını konu alan bir eda davası açılabilir. Açılacak olan tazminat davasında hakim zararın nakden veya başka bir şekilde giderilmesini takdir edebilir. Bununla birlikte tazminat davasının açılabilmesi tarafların zararın

³⁰⁷ Duygu Tahan Orhan, **Roma Hukukunda Sportif Faaliyetlerden Kaynaklanan Hukuki Sorumluluk ve Türk Hukukuna Yansımaları**, Onikilevha Yayıncılık, İstanbul, 2019, s.106.

³⁰⁸ Genç, ss. 142-143.

³⁰⁹ Şimşek, Hukuki Sorumluluk, ss. 114-115.

³¹⁰ Örneğin ilgili spor kulübü, zararın meydana gelmesinde kusursuz sorumlu olarak yer almaktadır. Bkz. Şimşek, Hukuki Sorumluluk, s. 169.

tazmini için anlaşılamaması veya hakim tarafından belirleme yapılmamasına bağlıdır. Zira bu belirlemeyle birlikte anlaşma veya mahkeme ilamına dayalı bir alacak hakkı gündeme gelecektir. Böyle bir anlaşmanın veya belirlemenin yapılmaması halinde kişinin tazminat davası açma hakkı ortaya çıkacaktır³¹¹.

Türk Borçlar Kanunu'nun 53. maddesi gereğince rakibinin hukuka aykırı eylemi neticesinde sporcunun ölmesi halinde; ölüm hemen gerçekleşmemişse süreç boyunca oluşan tedavi masrafları ile sporcunun çalışmamış olmasından kaynaklanan masraflar istenebilirken ölümün gerçekleşme zamanı fark etmeksizin cenaze masrafları ve ölen sporcunun desteğinden mahrum kalan yakınları destekten yoksun kalma tazminatı talep edilebilir. Bu doğrultuda sporcunun desteği altında bulunan yakınları ifadesinin kimleri kapsadığının tespiti önemlidir. Türk Borçlar Kanunu'nun Adalet Komisyonu raporuna göre "yakınlığın" tespiti için ölen ile yakın olduğu iddia edilen kişi arasında düzenli ve yoğun bir ilişkinin varlığı ve ölüme sebep olan eylemle bedellendirilebilecek ağır bir teessürün etkisi aranmaktadır³¹².

Sporcuların ölmesi ve yaralanması halinde açılacak olan tazminat davasında sporcunun bağlı olduğu kulüp ve sporcunun yaşının küçük olması halinde ev başkanı, kusursuz sorumlu olarak davalı sıfatıyla taraf olacaklardır. Zira kusursuz sorumluluğun gereği olarak bu kişiler kusurları bulunmasa da meydana gelen zarardan, şartların varlığı halinde, sorumlu olacaklar ve tazminat davası kendilerine yöneltilecektir³¹³.

2. Sporcuların Yaralanmaları ve Ölümleri Halinde Manevi Tazminat Davası Açma Hakkı

Manevi zarar, kişinin şahsiyetinde gerçekleşen fiil neticesi sebebiyle oluşan elem, acı ve üzüntüyü ifade eder. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 01.03.2006 tarihli 2006/2-14 E.- 2006/26 K. Sayılı ilamında da ifade edildiği üzere manevi tazminatla zarar görenin kişilik değerlerinde bedensel bütünlüğünün iradesi dışında ihlal edilmesi halinde meydana gelen manevi zararın giderilmesi, telafisi ve tazmini amaçlanmaktadır. Sporcunun, spor müsabakasında rakibinin haksız eylemiyle

³¹¹ Şimşek, Hukuki Sorumluluk, s.169.

³¹² Ertaş ve Petek, s.560.

³¹³ Şimşek, Hukuki Sorumluluk, s. 170

yaralanması neticesinde ızdırap ve üzüntü duyması, toplum içindeki itibarının kaybolması, yaşama sevincinin azalması, artık sportif bir faaliyet icra edememesi vb. hallerde sporcu veya hak sahipleri manevi zarara uğradığından bahisle tazminat talep edebilir.

818 sayılı eski Borçlar Kanunu'nun 49. maddesinin 3444 sayılı Kanunla 04.05.1988 tarihinde değiştirilmesinden önceki halinde zarar verenin ağır kusuru olmadıkça manevi tazminata hükmedilmeyeceği düzenlenmiştir. Bu hükme göre tazminat talep edilebilmesi için fail kasten veya ağır ihmalli olarak hareket etmesi gerekirdi. Ancak günümüzde ağır kusur unsuru aranmamakta kasıtlı veya ihmalli tüm haksız fiillerde TBK m. 58'e göre manevi tazminat davası açma imkanı doğmuştur³¹⁴.

Manevi tazminatın belirlenmesi aşamasında haksız eylemin ağırlığı, olayın özelliği ve tarafların kusur durumu, sporcunun yaşı, sosyal ve ekonomik durumları dikkate alınarak hesaplama yapılacaktır. Ancak, bu hesaplama yapılırken hak ve nesafet kuralları çerçevesinde bir sonuca varılmalıdır. Zira manevi tazminat zenginleşme aracı olmamakla³¹⁵ birlikte sporcunun acı ve elemi manen tatmin edecek bir düzeyde tazminata hükmedilmesi gerekmektedir³¹⁶.

Sporcuların yaralanmaları durumunda her ne kadar sporcunun manevi tazminat talep hakkı bulursa da sporcunun ailesi veya yakınları manevi tazminat isteminde bulunamazlar. Zira doktrine ve içtihatlar göre bir kimsenin bedensel zarar uğraması durumunda "zarar görene" uygun bir miktarın manevi tazminat olarak ödenmesi belirtilmiş, ağır bedensel zarar veya ölüm halinde ise zarar görenin veya ölenin yakınlarına manevi tazminatın ödenebileceği düzenlenmiştir. Yargıtay kararlarına göre bedensel zarara uğrayan sporcunun yakınlarının manevi tazminat talep edebilmeleri ancak zarara sebebiyet veren haksız fiilin bu kişilerin de şahıslarında manevi zarara uğramasına yol açması halinde mümkündür³¹⁷.

Sporcunun ölmesi halinde ise Türk Borçlar Kanunu'nun 56. maddesi uyarınca sporcunun yakınlarının da manevi tazminat talep etme hakları bulunmaktadır. Madde lafzından da görüleceği üzere manevi tazminat davasını sadece sporcunun ailesi değil

³¹⁴ Ertaş ve Petek, s.104.

³¹⁵ Yargıtay 17.Hukuk Dairesi, 2014 / 21737 E., 2016 / 6345 K., 25.05.2016 tarihli ilamı

³¹⁶ Manevi tazminatın belirlenmesi konusunda detaylı bilgi için bkz: Gökhan Antalya, **Manevi Zararın Belirlenmesi ve Manevi Tazminatın Hesaplanması**, Legal Yayıncılık, İstanbul, 2017.

³¹⁷ Yargıtay 21. Hukuk Dairesi, 2002/2873 E., 2002/4377 K., 14.05.2002 tarihli ilamı; Ertaş ve Petek, s.558.

aynı zamanda sporcuya yakından bağlı olan kişiler de açabilecektir. Bununla birlikte sporcunun bağlı bulunduğu kulübün veya tarafların manevi zarara uğradıklarından bahisle tazminat talep etmeleri mümkün değildir. Yine belirtmek gerekir ki talep edilecek tazminat sporcunun ailesinin ve yakınlarının uğramış olduğu kendi manevi zararlarıdır³¹⁸.

³¹⁸ Ertaş ve Petek, s.560-561

SONUÇ

Spor hukuku, kendine özgü veya özel hukuk kuralları olan bir hukuk dalı değildir. Dolayısıyla sporcu sözleşmelerinin kendine özgü yapısı, içeriği ve içerdiği edimler değerlendirilerek hukuki niteliği konusunda farklı fikirler ortaya konulmuştur. Sporcu sözleşmelerinin hukuki niteliğin tespitinde bazı unsurlar belirleyici olmuştur. Bu unsurlara örnek olarak ücret, süreklilik, bağımlılık, işin görülmesi, edimin kişiselliği, sporcunun sorumluluğunun edim sonucuna değil edim fiiline bağlı olması vb. durumlar verilebilir. 4857 sayılı İş Kanunun 4/g maddesi uyarınca sporcular İş Kanunun kapsamı dışında tutulmuştur

Spor hukuku, genel hukukun kaynaklarından ve mevzuatından yararlanan, genel hukuk içerisindeki Medeni Hukuk, Borçlar Hukuku veya Ceza Hukuku gibi ana bir dal olmayan, fakat bunlar gibi birçok hukuk dalına ait kuralları bünyesinde barındıran karma bir hukuk dalı olup, yerine göre kamu hukuku ve özel hukuk alanlarından da belirgin izler taşıyan yeni bir hukuk alanı olarak ortaya çıkmıştır.

Sporcular, amatör sporcular ve profesyonel sporcular olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Amatörlük ve profesyonellik arasındaki ayrım sporun yapılış amacı etrafında şekillenir. Sporcu, ilgili spor dalını para kazanmak amacıyla meslek edinme şeklinde yapıyorsa profesyonellikten bahsedebiliriz. Ancak sporcu, para kazanma amacı gütmeyen hobi olarak spor faaliyetini gerçekleştiriyorsa profesyonellikten bahsedilemeyecek ve sporcu amatör olarak kabul edilecektir. Görüleceği üzere sporu kazanç elde etmek amacıyla yapan ve hayatını bu kazançla idame ettiren kişi profesyonel sporcudur. Amatör sporcu ise sporu eğlenmek ve keyifli zaman geçirmek üzerine faaliyette bulunur. Ayırt edilmesi gereken bir diğer husus sporcunun profesyonel olması ile spor dalının profesyonel olarak kabul edilmesi durumlarıdır. Nitekim profesyonel olarak kabul edilen bir spor dalında profesyonel olmayan sporcular amatör olarak yer alabilirler veya sporcular, profesyonel olarak kabul edilmeyen bir spor dalında profesyonel sporcu sıfatıyla faaliyet gösterebilirler.

Sporcu ile spor kulübü arasındaki hizmet sözleşmesi, “sporcu sözleşmesi” şeklinde ifade edilmektedir. Sporcu sözleşmeleri mahiyeti gereği tam iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerdendir. Sözleşmede sporcu, belli bir süre kulübünün emir ve talimatları doğrultusunda spor yapma faaliyetini taahhüt ederken spor kulübü de buna

karşılık sporcuya belli bir ücret ödemeyi taahhüt eder. Bu yönüyle iş görme sözleşmesinin unsurlarını taşıyan sporcu sözleşmesi, sözleşmenin ücret, iş görme (hizmet), bağımlılık ve süreklilik unsurları da dikkate alındığında hem doktrin hem de Yargıtay tarafından hizmet sözleşmesi olarak nitelendirilmektedir. Sporcu sözleşmeleri belirli süreli sözleşmelerdendir. Şöyle ki sporcu, ilgili Federasyon tarafından çıkarılan talimatlar doğrultusunda faaliyetini belirli bir süre kulübüne özgüleyebilir. Örneğin bu durum futbolda *“Sözleşmenin süresi en fazla beş yıl olarak belirlenir. Ancak 18 yaşın altındaki futbolcular ile imzalanacak olan sözleşmelerin süresi üç yıldan fazla olamaz.”* şeklinde; voleybolda, *“Tek tip sözleşme en fazla beş yıl olabilir.”* şeklinde; basketbolda ise *“Bütün tek tip sözleşmeler en fazla beş yıl süreli olabilir.”* şeklinde hüküm altına alınmıştır.

Sporcu sözleşmeleri her ne kadar iş görme sözleşmesi niteliği taşısa da 4857 sayılı İş Kanunu’nun 4/g maddesi uyarınca İş Kanunu’nun kapsamının dışında tutulmuştur. Bunun sonucu olarak taraflar arasındaki hizmet ilişkisi gözetilerek uygulanacak hükümlerde genel kanun olan Türk Borçlar Kanunu’nun hükümleri geçerli olacaktır. Bununla birlikte sporcu sözleşmeleri, içeriği ve unsurları bakımından Türk Borçlar Kanunu’nda özel olarak belirtilen sözleşme türlerinden olmayıp kendine özgü-sui generis bir sözleşmedir. Sporcular ve kulüpler arasındaki hizmet sözleşmesinde bir uyuşmazlık çıkması halinde öncelikle ilgili federasyon tarafında yapılan düzenlemeler esas alınacak, bu düzenlemelerde eksiklik bulunması halinde ise Türk Borçlar Kanunu hükümleri uygulanacaktır. Dolayısıyla her ne kadar kulüpleriyle arasında hizmet sözleşmesi bulunsa da profesyonel sporcular İş Kanunu’na tabi olmayacaklar ve İş Kanunu’nda düzenleme altına alınan iş sözleşmesinin feshine, kıdem tazminatına vb. ilişkin hükümler sporcular bakımından uygulanmayacaktır. Nitekim sporcu ile kulübü arasında sözleşmeye dayalı bir uyuşmazlık çıkması halinde Asliye Hukuk Mahkemeleri görevli olacaktır.

Profesyonel sporcu sözleşmesinin kurulması ve hükümlerini doğurmaya başlaması ilgili spor dalının bağlı olduğu Federasyon tarafından belirlenen sözleşme hükümlerinin taraflarca mutabık olunmasıyla gerçekleşmektedir. Tarafların sözleşmede yer alan genel koşullarda tam olarak anlaşmış olması sözleşmenin kurulması bakımından zaruridir. Yani sporcular tarafından tek tip sözleşmede yer alan tüm genel şartlar kabul edilmelidir.

Sporcu sözleşmelerinde sporcunun iş görme borcu, özen ve sadakat borcu, talimatlara uyma borcu, müsabakalara katılma borcu vb borçları ile yıllık ücretli izin hakkı, ücret talep etme hakkı vb hakları bulunurken kulübün ise ücret ödeme borcu, sporcuyu koruma ve gözetme borcu, araç ve gereç sağlama borcu, eşit davranma borcu, idari borçları, sporcunun sigortalanmasıyla ilgili borçları, disiplin cezası verme hakkı, sporcunun özel hayatına müdahale hakkı vb hakları bulunmaktadır.

Sporcu sözleşmesinin sona ermesi çeşitli şekillerde olabilir. Bunlar; kendiliğinden sona erme, tarafların anlaşmasıyla sona erme ve fesih yoluyla sona erme halleridir. Buna göre sözleşme süresinin dolması, sporcunun ölümü, kulübün tüzel kişiliğinin sona ermesi ve bozucu şartın gerçekleşmesi halleri kendiliğinden sona ermenin gerçekleştiği hallerdir. Yine, sporcu veya kulüp sözleşmeyi tek taraflı olarak feshetmeden öncelikle karşılıklı olarak anlaşarak sona erdirebilirler. Son olarak taraflar sözleşmeyi fesih yoluyla sona erdirebilirler. Fesih tek taraflı irade beyanı olup, haklı veya haksız olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Bu ayrım neticesinde feshin malî sonuçları belirlenecektir. Spor hukukundaki fesih kavramı, İş Hukuku veya Borçlar Hukuku'ndaki fesih kavramından farklı olup bildirimli/bildirimsiz fesih şeklinde bir ayrıma gidilmemiş olup kendine özgü bir nitelik taşımaktadır.

Fesih yoluyla sona erme halinde genel düzenlemelerin yanında kendine özgü fesih nedenleri de bulunmaktadır. Bunlar baskı feshi, davranışsal fesih ve kurumsal fesih halleridir. Her spor dalında ilgili federasyonlar kendi Talimatlarında fesih şartlarını ve usulünü belirlemiştir. Buna göre futbolda, Profesyonel Sporcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı'nın 27., 28. ve 29. maddelerinde; basketbolda, Sporcu Lisans Transfer ve Vize Talimatı'nın 43., 44. ve 45. maddelerinde; voleybolda ise Sporcu Lisans, Vize ve Transfer Talimatının 33., 34. ve 35 maddelerinde sporcunun ve kulübün fesih hakkı düzenlenmiştir. Fesih konusunda ilgili federasyonların talimat hükümlerinin yanında emredici nitelik taşıyan Türk Borçlar Kanunu'nun hükümleri de uygulama alanı bulacaktır.

Tarafların sözleşmeyi feshetme şekilleri tarafların haklarının belirlenmesi konusunda önem arz etmektedir. Zira sözleşmenin haklı olarak feshedilmesi ile haksız olarak feshedilmesi farklı sonuçlara bağlanmıştır. Sözleşme haklı nedenle feshedilmişse sözleşmeyi fesheden sporcu veya kulüp diğer taraftan sözleşmeden beklediği menfaatler ve yoksun kaldığı değerler için tazminat talep edebilirken

sözleşmesi feshedilen tarafın haklı nedenle feshe yol açması sebebiyle tazminat alma hakkı bulunmamaktadır. Haksız feshin söz konusu olduğu hallerde federasyon düzenlemelerine göre örneğin futbolda, kulübün veya futbolcunun sportif cezanın yanı sıra tazminat ödeme yükümlülüğü bulunmaktadır. Basketbolda ve voleybolda ise federasyonlar tarafından haksız feshe ilişkin bir düzenleme yapılmamıştır. Dolayısıyla sporcu sözleşmesi haksız fesih ile sona erdirilen basketbol veya voleybol oyuncusu için genel hükümler doğrultusunda TBK'nın 438. maddesi uygulanacak ve kulübün hizmet sözleşmesini haksız olarak feshetmesi halinde somut olay değerlendirilerek kulüp sporcuya haksız fesih tazminatı ve ek tazminat ödemesine hükmedilebilecektir. Kulüp ise TBK m.439 doğrultusunda sporcunun sözleşmesini haksız olarak feshetmesi halinde, sporcunun aylık ücretinin dörtte biri tutarında tazminat talep edebilecek ve *ek zararların giderilmesi* kapsamında haksız feshe neden olan sporcudan zararın giderilmesini talep edebilecektir.

Mevcut düzenlemeler kapsamında sporcuların sendikalaşması ve sendikal haklardan yararlanması ve toplu iş sözleşmesi yapmaları mümkündür. Ancak spor sektöründe sendikalaşmanın düşük olması dolayısıyla 6356 Sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu'nda yer alan koşullar nedeniyle sporcuların toplu iş sözleşmesi yapmaları pek olası görünmemektedir. Zira Kanun'un 41. maddesinde “...kurulu bulunduğu işkolunda çalışan işçilerin en az yüzde birinin üyesi bulunması şartıyla işçi sendikası, toplu iş sözleşmesinin kapsamına girecek işyerinde başvuru tarihinde çalışan işçilerin yarıdan fazlasının, işletmede ise yüzde kırkının kendi üyesi bulunması hâlinde bu işyeri veya işletme için toplu iş sözleşmesi yapmaya yetkili olacaktır.” düzenlemesi yer almaktadır. Buna göre toplu iş sözleşmesi yapamayan sporcuların greve de gidemeyeceğini söyleyebiliriz.

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 4. maddesinde sigortalı sayılanlar açıkça belirtilmiştir. Bu maddenin a bendine göre hizmet akdiyle çalışanlar sigortalı sayılmaktadırlar. Kanunun 3. maddesine göre Borçlar Kanunu anlamında hizmet akdiyle çalışan sporcular da sigortalı sayılacak ve iş kazası ve meslek hastalığı sigortasından yararlanacaklardır. Ülkemize gelen yabancı uyruklu sporcular hakkında da bu hükümler uygulanacak ve bu kişiler de sigortalı sayılacaktır. Ancak sporcu, Türkiye ile Sosyal Güvenlik Sözleşmesi imzalamış olan ülkede kurulu bir kuruluş tarafından o kuruluş adına çalışmaya gönderildiyse ve o

ülkenin sosyal güvenlik mevzuatına tabi ise sigortalı sayılmayacaktır. Kural bu olmakla birlikte sporcu sözleşmelerinin en az 6 ay süreli olarak yapıldığı ve ülkemize gelen yabancı sporcunun diğer ülkedeki spor kulübü olan sözleşmesini askıya aldığı veya feshettiği değerlendirildiğinde sporcunun bu kapsamda sigortasız çalıştırılması mümkün görünmemektedir.

Sporcunun sigortaya bildirilmediği, geç bildirildiği veya kazancının eksik bildirildiği hallerde uyuşmazlık çıkması durumunda hizmet tespit davası açılacak ve bu dava İş Mahkemelerinde görülecektir. Bu uyuşmazlık çözülürken Yargıtay uygulamalarına göre işe giriş belgesinin davalı kulüp tarafından verilip verilmediği, davalı kulübün SGK kapsamında olup olmadığı gerçekten böyle bir iş yerinin var olup olmadığı resmi kayıtlar getirtilmek suretiyle tespit edilmeli, bu tespit yapılırken ilgili Federasyondan kayıtlar ve sözleşme örnekleri talep edilmelidir. Ayrıca işe giriş ve çıkış tarihlerine ilişkin aynı dönemde birlikte çalışmış sporcular ya da komşu işverenlerin yani rakip takımların aynı nitelikte işi yapan sporcuların tanık olarak dinlenmesi gerekmektedir.

Profesyonel sporcuların kısa vadeli sigorta kollarında iş kazası sigortası, meslek hastalığı sigortası, hastalık sigortası, analık sigortası bulunurken; uzun vadeli sigorta kollarında ise yaşlılık sigortası, maluliyet sigortası, ölüm sigortası bulunmaktadır. 5510 sayılı Kanun'a göre sporcular genel sağlık sigortasından ve koşulların bulunması halinde isteğe bağlı sigortadan yararlanabilirler. Profesyonel sporcuların sigortalılıkları çalışmaya başladıkları tarihten itibaren başlamakta, hizmet akdinin sona erdiği tarihte ise sona ermektedir.

Hizmet sözleşmesi ile çalışan sporcuların iş sağlığı ve güvenliği hakları ise 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ile güvence altına alınmıştır. Yine hizmet sözleşmesine dayanarak çalışan profesyonel sporcunun 5510 sayılı Sosyal Güvenlik Kanunu'nun 6. maddesinde yer alan sigortalı sayılmayan kişilerden olmadığı değerlendirildiğinde kural olarak 5510 sayılı Kanundan yararlanabileceğini ve sigortalı sayılacağını söyleyebiliriz.

Spor faaliyeti gerçekleştirilirken tarafların birbirine zarar vermesi kaçınılmazdır. Sporcular müsabaka sırasında rakip sporcuya zarar vermemek için gerekli olan tüm dikkat ve özeni göstermelidirler. Kurallara uymayan ve sportmenliği aşan saldırgan davranışlar, sporcunun sorumluluğunu doğurur. Zararın tespiti

yapılırken haksız fiilin “hukuka aykırı fiil, kusur, zarar, illiyet bağı” unsurlarının gerçekleşip gerçekleşmediğine bakılır. Yani sporcu veya hak sahipleri, yaralamaya veya ölüme sebep olan fiilin hukuka aykırı olduğunu, rakibin bu eylemi yaparken kusurlu hareket ettiğini, sporcunun bu eylem karşısında zarara uğradığını ve bu fiil ile zarar arasında illiyet (nedensellik) bağının bulunduğunu ispatlamalıdır. Bununla birlikte kusurlu sporcu, hukuka aykırılığı kaldıran sebepleri ileri sürerek sorumluluktan kurtulabilir. İnceleme konumuz kapsamında tazminat sorumluluğunu kaldıran bu hukuka uygunluk sebepleri meşru müdafaa, yasanın verdiği yetkinin kullanılması, zarar görenin rızası ve zararı göze almadır.

Sorumluluk hukukunda esas olan kusur sorumluluğudur. Ancak kulüp bu zarardan adam çalıştıran sıfatıyla kusursuz olarak sorumlu olacaktır. Açılacak maddi tazminat davasında hakim zararın nakden ve başka bir şekilde giderilmesine karar verebilir. Sporcunun ölmesi halinde tedavi masraflarının dışında cenaze masrafları ve destekten yoksun kalma tazminatı istenebilir. Doktrin ve içtihatlarla göre sporcuların yaralanması halinde sporcunun kendisi, ölümü halinde ise yakınları manevi tazminat talep edebilir. Bununla birlikte sporcunun bağlı olduğu kulüp veya taraflar manevi zarara uğradıklarını ileri sürerek tazminat isteyemez. Sporcuların ve hak sahiplerinin (sporcuların ölmesi halinde) zararı tespit edilirken TBK’nın genel hükümleri esas alınarak tazminat belirlenecektir.

KAYNAKÇA

Aker, Halit. “Futbol Karşılaşmalarına İlişkin Yayın Haklarının Hukuki Niteliği ve Rekabet Hukuku Açısından Yayın Haklarının Merkezi Pazarlanması”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 55, Sayı: 1, 2006, ss. 1-46.

Akın, Levent. “İş Sağlığı ve Güvenliğinde İşyerinin Örgütlenmesi”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 54, Sayı: 1, 2004, ss. 1-60.

Akşar, Tuğrul. “Spor Yasası Ne Getiriyor? Türk Sporunun ve Futbolunun Sorunlarını Çözebilir mi? (I)”, **Futbol Ekonomi**, 14.04.2022, <https://www.futbolekonomi.com/index.php/haberler-makaleler/hukuk/168-turul-akar/5524-2022-04-14-07-10-25.html>, (29.04.2023).

Akyıldız, Ali. “Sporun Hukuku ve Yargısı”, **Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu “Av. Ömer Remzi Arıkan” Armağanı**, Editör: Tacar Çağlar, Ankara, 2013, ss.59-117.

Antalya, Gökhan. **Manevi Zararın Belirlenmesi ve Manevi Tazminatın Hesaplanması**, Legal Yayıncılık, İstanbul, 2017.

Argan, Metin ve Hakan Katırcı, **Spor Pazarlaması**, Nobel Yayıncılık, Ankara, 2002.

Arslan Ertürk, Arzu. “Türk Borçlar Kanunu’nun Hizmet Sözleşmesine İlişkin Hükümlerinin İş Kanunu Üzerindeki Etkisi”, **İş Hukukunda Genç Yaklaşımlar, Koç Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuka Genç Yaklaşımlar Konferans Serisi No. 5 İş Hukuku**, Ed. Tankut Centel, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2014, ss. 49-114.

Aydın, Ufuk. “İş Sağlığı ve Güvenliği Tasarısı Üzerine”, **Sicil İş Hukuku Dergisi**, Sayı:26, 2012, ss. 10-18.

Aydın, Ufuk. “Toplu İş Hukuku ve Profesyonel Sporcular”, **Av. Kısmet Erkiner Armağanı Spor Hukuku Yazıları**, İstanbul Barosu Yayınları, İstanbul, 2014, ss. 199-211.

Aydın, Ufuk ve Seher Demirkaya, “Profesyonel Futbolcular Bakımından Hizmet Tespiti Davaları”, **Karatahta İş Yazıları Dergisi**, Sayı:8, 2017, ss. 35-52.

Aydoğdu, Murat ve Nalan Kahveci, **Türk Borçlar Hukuku- Özel Borç İlişkileri**, 3. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2017.

Aydos, Oğuz Sadık. “Sporcu Sözleşmesinin Feshi”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 62, Sayı: 3, 2013, ss. 643-689.

Balcı, Velittin ve Övünç Erdeveciler. “İş Sağlığı, Güvenliği ve Spor”, **Ankara Üniversitesi Açık Ders Malzemeleri**, <https://acikders.ankara.edu.tr/mod/resource/view.php?id=136892>, (29.04.2023).

Balcı, Velittin. “Çalışan Sporcular”, **Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu “Av. Ömer Remzi Arıkan” Armağanı**, Ed. Tacar Çağlar, Mattek Matbaacılık, Ankara, 2013, ss. 193-201.

Baloğlu, Cem. “İşverenlerin İş Kazalarından Doğan Hukuki Sorumluluğu”, **Kamu-İş İş Hukuku ve İktisat Dergisi**, Cilt: 13, Sayı: 3, 2014, ss. 107-123.

Baloğlu, Cem. “İşverenlerin İş Sağlığı ve Güvenliği Yükümlülükleri ve Aykırılığın İş İlişkisine Etkisi”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Sayı:118, 2015, ss. 297-312, (İşverenlerin İş Sağlığı).

Başaran, Murat. “Sporcular Ve Spor Faaliyetinde Görev Alan Diğer Kişilerin (Ücretlilerin) İş Hukuku Ve Sosyal Güvenlik Hukuku Karşısındaki Durumu”, **Futbol Ekonomi**, 03.07.2013, <https://www.futbolekonomi.com/index.php/haberler-makaleler/hukuk/172-murat-baaran/2665-sporcular-ve-spor-faaliyetinde-goerev-alan->

<der-klern-uecretlarn-hukuku-ve-sosyal-guevenlk-hukuku-karisindak-durumu-.html>,
(29.04.2023).

Başbuğ, Aydın. **İş ve Hukuk, Çalışanların Hakları ve Sorunları**, 3. Baskı, Binyıl Yayınevi, Ankara, 2015.

Başbuğ, Aydın. **İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği**, Aydoğdu Ofset, Ankara, 2013, (İş Sağlığı).

Baştürk, Faruk. **İş Hukukunda Profesyonel Futbolcu**, Beta Yayınevi, İstanbul, 2007.

Bıçakcı, Levent. “Türkiye’de ve Dünya’da Spor Hukuku, Yargısı ve Özellikleri”, **Spor Hukuku Kolokyumu - Colloque de droit du sport**, Galatasaray Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 25.05.2005, ss. 3-16.

Bostancı, Yalçın. “Futbol Kulüplerinin İş Sağlığı ve Güvenliğine İlişkin Yükümlülüklerinin Değerlendirilmesi”, **Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu “Av. Hasan Aydın Tansu” Armağanı**, Ed. Tacar Çağlar, Mattek Matbaacılık Ankara, 2016, ss.135-155.

Cem, Çağrı. **Profesyonel Futbolcu Transfer Sözleşmesi**, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2012.

Centel, Tankut. “Türk Borçlar Hukuku’nda İşverenin Ücret Borcu”, **Sicil İş Hukuku Dergisi**, Sayı: 23, 2011, ss. 5-14.

Centel, Tankut. “Antrenör Haklarında Görevli Mahkeme (Karar İncelemesi)”, **Tekstil İşveren Dergisi**, Sayı: 295, Temmuz 2004, ss.34-37.

Coşar, Vedat Ahsen. “Sporcuların İş Hukuku ve Sosyal Sigortalar Hukuku Yönünden Statüleri”, **Yargıtay Dergisi**, Cilt: 1, Sayı: 1, 1975, ss. 143-154.

Çağlayan, Ramazan. **Spor Hukuku**, Asil Yayın Dağıtım, Ankara, 2007.

Delioğlu, Sedanur. “Türk ve Amerikan Hukukunda Sporcuların Kişilik Haklarının Korunması ve Karar İncelemeleri”, **Spor Hukuku Yazıları**, Ed. Hakan Üzeltürk, Legal Yayıncılık, İstanbul, 2022, ss. 149-162.

Dincioğlu, Duygu. “Voleybolcu Tek Tip Sözleşmelerinde Sporcunun Hamileliğini Yasaklayan Sözleşme Hükümlerinin Değerlendirilmesi ve Gebe Kalmanın Sporcu Sözleşmesine Etkisi”, **Türkiye Barolar Birliği Spor Hukuku Kurulu**, Av. Hasan Güneş Atabay Armağanı, Ed. Tacar Sağlar, Ankara, 2020, ss. 273-303.

Doğu, Hakkı Mert. “Türk Spor Hukuku’nda Fair Play”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Sayı:133, Kasım-Aralık 2017, ss. 677-684.

Dönmez, Kazım Yücel. “Türk Spor Hukukunun Kaynakları”, **Av. Dr. Faruk Erem Armağanı**, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara, 1999, ss. 223-243.

Dönmez, Kazım Yücel. “Yabancı Sporcuların ve Spor Adamlarının Türkiye’de Çalışma Hakları”, **Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu “Av. Hasan Aydın Tansu” Armağanı**, Ed. Tacar Çağlar, Ankara, 2016, ss.430-448.

Ekmekçi, Ömer. “Türk Borçlar Kanunu Tasarısında Genel Hizmet Sözleşmesi Taraflarının Karşılıklı Hak ve Borçları ve İşçinin Kişiliğinin Korunmasına İlişkin Hükümler”, **Legal Hukuk Dergisi**, Sayı: 34, 2005, ss. 3705-3711.

Ekşi, Nuray. **Spor Tahkim Hukuku**, Beta Yayınevi, İstanbul, 2015.

Eren, Fikret. **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 17. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2014.

Eren, Fikret. **Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, 3.Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2016.

Erkal, Mustafa E., Özbay Güven ve Dursun Ayan. **Sosyolojik Açıdan Spor**, 3. Baskı, Der Yayınları, İstanbul, 1998.

Erkiner, Kısmet. “Bir Hukuk Disiplini Olarak “Spor Hukuku” Kavramları ve Özellikleri”, **Spor Hukuku Enstitüsü**, 27.06.2018, <https://www.sporhukuku.org.tr/2018/06/27/bir-hukuk-disiplini-olarak-spor-hukuku-kavramlari-ve-ozellikleri/>, (29.04.2023), (Bir Hukuk Disiplini Olarak “Spor Hukuku” Kavramları ve Özellikleri).

Ersoyol Yılmaz, Şeri. **Orta Öğretim Kurumlarındaki Öğrencilerin (14-17 Yaş) Spor Yaralanma Sıklıkları, Risk Faktörleri Ve Oluşum Şekillerinin İncelenmesi. (Burdur İli Örneği)**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Isparta, 2011.

Ertaş, Şeref ve Hasan Petek. **Spor Hukuku**, 3. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2017.

Erten, Rifat. **Milletlerarası Özel Hukukta Spor**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2007.

Ertürk, Şükran. “İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu’nda İşverene Getirilen Yükümlülükler”, **Sicil İş Hukuku Dergisi**, Sayı:27, 2012, ss. 13-24.

Erzik, Şenes. “Spor ve Hukuku”, **Güncel Hukuk Dergisi**, Sayı:7, 2004, ss. 30-35.

Fişek, Kurthan. **100 Soruda Türkiye Spor Tarihi**, Gerçek Yayınevi, İstanbul, 1985.

Furtun, Burcu. “Türk Hukukunda Sporcuların İş Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi”, **Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu “Av. Ömer Remzi Arıkan” Armağanı**, Ed. Tacar Çağlar, Mattek Matbaacılık, Ankara, 2013, ss. 405-468.

Genç, Durmuş Ali. **Spor Hukuku**, Alfa Yayınları, İstanbul, 1998.

Gümüş, Mustafa Alper. **Borçlar Hukuku Özel Hükümler Cilt - II**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2010.

Günther, Hans Ludwig. “Ceza Hukuku Açısından Spor Oyunlarında Kural İhlallerinin Değerlendirilmesi ve Nitelendirilmesi”, çev. Mustafa Ruhan Erdem, **Spor ve Ceza Hukuku**, Proje Yöneticisi: Prof. Dr. Kayıhan İçel, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2004, ss. 61-70.

Güven, Seda Yensi. “Türk Futbolunda Sendika”, **Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu “Av. Ömer Remzi Arıkan” Armağanı**, Ed. Tacar Çağlar, Mattek Matbaacılık, Ankara, 2013, ss. 829-845.

İmamoğlu, Ahmet Faik, Ercan Karaoğlu ve Esin Esra Erturan. “Türkiye’de Spor Kulüplerinin Yapısal Nitelikleri ve Temel Problemleri”, **Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi**, Cilt: 12, Sayı: 3, 2007, ss. 35-61.

İnan, Ali Naim. **Borçlar Hukuku Genel Hükümler Ders Kitabı**, 3. Baskı, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara, 1984.

İyem, Cemal. **Kramponlu İşçiler Bir Boş Zaman Çalışanı Olarak Futbolcular**, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2012.

Karanfil, Tarık Ziya. **Profesyonel Futbolcu Sözleşmesinin Haksız Olarak Feshedilmesi ve Sportif Cezalar**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2022.

Karaoğlu, Ercan. **Spor Hukukunun Temel Kavramları ve Sportif Alanda Doğabilecek Hukuki İhtilaflar**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2017.

Kartal, Pınar Memiş. “Bir Hak Olarak Spor Faaliyeti”, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, Cilt: 26, Sayı: 2, 2020, ss. 537-570.

Kazancı, Mehmet Necmettin. **Profesyonel Futbolcu Transfer Sözleşmesi**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2002.

Koçak, Talat Emre. “Transferde Yeni Dönem”, **Tam Saha Dergisi**, Sayı: 45, Temmuz 2008, s. 66.

Köse, Hüseyin Alpay. “Profesyonel Sporcuların İş Kanunu Karşısında Durumu”, **Spor Hukuku Enstitüsü**, 27.06.2018, <https://www.sporhukuku.org.tr/2018/06/27/profesyonel-sporcularin-is-kanunu-karsisinda-durumu/>, (29.04.2023)

Küçükgüngör, Erkan. “Türk Hukukunda Sporcuların Hukuki Durumu”, **Ankara Barosu Dergisi**, Yıl: 56, Sayı: 1999/1, 1999, ss. 39-52.

Makas, Recep. “Türk Borçlar Kanunu ve İş Kanununa Göre İşçinin Özen Borcu ve Borca Aykırılığın Hukuki Sonuçları”, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 16, Sayı: 4, 2012, ss. 149-180.

Marmara, Cihangir. “Sporcuların Sigortalanması”, **Spor Hukuku Tezleri**, Ed. Kısmet Erkiner, Kadir Has Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2007, ss. 371-385.

Marmara, Cihangir. “Sporcuların Sigortalanması”, **9. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi Bildiri Kitabı**, Nobel Kitap, Muğla, 2006, ss. 973-975, (Bildiri).

Mollamahmutoğlu, Hamdi, Muhittin Astarlı ve Ulaş Baysal. **İş Hukuku Ders Kitabı Cilt:1 Bireysel İş Hukuku**, 2. Baskı, Lykeion Yayınları, Ankara, 2018.

Orhan, Duygu Tahan. **Roma Hukukunda Sportif Faaliyetlerden Kaynaklanan Hukuki Sorumluluk ve Türk Hukukuna Yansımaları**, Onikilevha Yayıncılık, İstanbul, 2019.

Orhan, Ümit. **Profesyonel Sporcu Sözleşmelerinin Değerlendirilmesi**, Aristo Yayınevi, İstanbul, 2021.

Orhan, Ümit. “Sporcuyla Yapılan Hizmet Sözleşmesinde Sporcunun Kişilik Haklarının İhlali”, **Sicil İş Hukuku Dergisi**, Sayı:42, 2019, ss. 91-109.

Oğuzman, Kemal, Turgut Öz. **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, C.2, 15. Baskı, Vedat Kitapçılık İstanbul, 2020.

Özdemir, Mehmet Serhan. “Sporcu Alacağı Davaları”, **Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu “Av. Akın Ataksoy” Armağanı**, Ed. Tacar Çağlar, Mattek Matbaacılık, Ankara, 2015, ss. 617-654, (Sporcu Alacağı).

Özdemir, Mehmet Serhan. “Yargı Kararları Işığında Sporcu Sözleşmelerinde Ücretin Net veya Brüt Olduğuna İlişkin Değerlendirmeler”, **Türkiye Barolar Birliği Spor Hukuku Kurulu “Av. Türker Arslan” Armağanı**, Ed. Tacar Çağlar, Mattek Matbaacılık, Ankara, 2020, ss. 463-472, (Ücrete İlişkin Değerlendirmeler)

Öztuna, Barış. “Profesyonel Türk Sporcularının Sendikal Hakları”, **International Journal of Science Culture and Sport**, September 2016; 4 (Special Issue 2), pp. 469-476.

Öztürk, Füsün. **Toplumsal Boyutlarıyla Spor**, Bağırhan Yayınevi, Ankara, 1998.

Petek, Hasan. **Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2002, (Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi).

Petek, Hasan. “Sporcu Sözleşmeleri ve Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi (Sporcu Sözleşmeleri)”, **Spor Hukuk Dersleri**, Ed. Kısmet Erkiner ve Ali Soysüren, Kadir Has Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2007, (Sporcu ve Profesyonel Futbolcu).

Polat, Onur, Arda Demirkan, Burak Oğuz ve Semih Başkan. “Sporcularda Göğüs ve Karın Yaralanmaları”, **Türkiye Klinikleri Ortopedi Travmatoloji Dergisi**, Cilt: 3, Sayı: 1, Spor Yaralanmaları Özel Sayısı, 2010, ss. 51-57.

Poyraz, Ercan. **İş Hukuku Şemalı Anlatım**, 7. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2016.

Reisoğlu, Safa. **Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 25. Bası, Beta Yayınevi, İstanbul, 2014.

Schot, Natasha. “Sporda İhmal Sorumluluğu”, çev: Gizem Hertuna, **Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu “Av. İsmail İnan” Armağanı**, Ed. Tacar Çağlar, Mattek Matbaacılık, Ankara, 2013, ss. 425-450.

Sert, Selin. “Spor Faaliyetleri Sebebiyle Meydana Gelen Sakatlanmaların Haksız Fiil Olarak Değerlendirilip Değerlendirilmeyeceği Meselesi”, **Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu “Av. Akın Ataksoy” Armağanı**, Ed. Tacar Çağlar, Mattek Matbaacılık Ankara, 2015, ss.695-709.

Sümer, Haluk Hadi. **İş Hukuku**, 19. Baskı, Mimoza Yayınları, Konya, 2014.

Sümer, Haluk Hadi. **İş Hukuku Uygulamaları**, 7. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019, (İş Hukuku Uygulamaları).

Süzek, Sarper. **İş Hukuku**, 14. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul, 2017.

Şimşek, Alparslan. “Spor Müsabakalarında Meydana Gelen Bedensel Zararlarda Sporunun Dikkat ve Özen Yükümlülüğü”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Sayı:121, 2015, ss. 381-402.

Şimşek, Alparslan. **Spor Müsabakalarında Sporcuların Yaralanmasından ve Ölmesinden Kaynaklanan Hukuki Sorumluluk**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans

Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 2013, (Hukuki Sorumluluk).

Tandoğan, Haluk. **Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri**, Cilt:1, 4.Baskı, İstanbul, 2008.

Tekinay, Selahattin Sulhi, Sermet Akman, Haluk Burcuoğlu ve Atilla Altop. **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 7. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1993.

Tezel, Ali. “Geçimi spor yaparak kazanan işçi sayılmıyor”, **Bloomberg HT**, 06.07.2011, <https://www.bloomberght.com/ht-yazarlar/ali-tezel/913207-gecimi-spor-yaparak-kazanan-isci-sayilmiyor>, (29.04.2023).

Thorpe, David. “Sporcular ve İşverenlerinin Karşılıklı Sadakat Yükümlülükleri”, çev. Ezgi Çufadar ve Sibel Büyükkılıç, **Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu “Av. İsmail İnan” Armağanı**, Ed. Tacar Çağlar, Mattek Matbaacılık, Ankara, 2013, ss. 203-214.

Bayatlı, Togay. **Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi ile Türkiye Futbol Federasyonu’nun Müştereken Düzenledikleri “Fair Play Işığında Sporda Şiddet ve Ayrımcılıkla Mücadele” Paneli**, Ankara, 2006.

Üçışık, Fehim. **Spor Hukuku**, Ötüken Yayıncılık, İstanbul, 2017.

Vieweg, Klaus. “Spor Hukukunun Büyüsü”, **İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 1, Sayı:1, 2010, ss. 15-52.

Will, Michael R.. “Uluslararası Sporun Yapısal Düzeni”, çev. Cengiz Koçhisarlıoğlu, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 43, Sayı: 1, 1993, ss. 269-284.

Yavuz, Cevdet. **Borçlar Hukuku Dersleri (Özel Hükümler)**, 10. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul, 2012.

Yavuz, Nihat. **Türk Borçlar Kanunu’na Göre Eser ve Hizmet Sözleşmeleri**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2011.

Yılmaz, Alper Çağrı. **FIFA ve CAS Kuralları Çerçevesinde Uluslararası Nitelikli Profesyonel Futbolcu Sözleşmesinin Feshi**, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2017.

Yılmaz, Ejder. “Genel Kanun – Özel Kanun İlişkisi (Türk Borçlar Kanunu ve İş Kanunu Bağlamında)”, **Sicil İş Hukuku Dergisi**, Sayı: 22, 2011, ss. 22-31.

Yurt, Çağdaş. **Spor ve Hukuk**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2023.

Yüksel, Özcan. “Sporcu Sözleşmelerinde Sigorta Sorunu”, **Spor Hukukçusu**, <http://www.sporhukukcusu.com/index.php/joomla/users-component/sporcu-sozlesmelerinde-sigorta-sorunu.html>, (29.04.2023).

Yürekli, Sabahattin. **Türk Borçlar Kanunu’na Göre Hizmet Sözleşmesinin Sona Ermesi**, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2016.

Zevkliler, Aydın, Şeref Ertaş, Ayşe Havutçu, Murat Aydoğdu, Emre Cumalıoğlu. **Borçlar Hukuku**, 2. Baskı, Fakülteler Barış Kitabevi, İzmir, 2013.